

B.

De conferentie oordeelde streng over Servië, dat geen economische hulp krijgt zolang Milosevic aan de macht is. De andere Joegoslavische deelrepubliek, het veel kleinere, pro-westerse Montenegro, kreeg wel steun toegezegd.

De Russische delegatie in Sarajevo riep echter op tot steun aan Servië en de Joegoslavische regering. De Russische premier Sergej Stepasjin zei dat de wereld de bevolking van Servië niet met embargo's moet straffen. 'Het gaat hier om tien miljoen mensen die in heel slechte omstandigheden leven. Als de winter nadert, wordt het gevaar van een humanitaire ramp reëel.'

31-7-99

Pagina 15: Commentaar

In Cernica is de nacht van de sluipschutters

Kosovo

Abe de Vries

76-8-94

CERNICA - De Amerikaanse Kfor-luitenant Christopher Marks knielt neer bij een kogelgat in het asfalt. „Het schot kwam vanaf die heuvel daar”, zegt hij.

Iedere nacht nemen Albanese sluipschutters het Servische deel van het dorp Cernica in het zuidoosten van Kosovo op de korrel. Marks wil niets liever dan die kerels te grazen nemen.

De Serviërs hebben hem de namen gegeven van zeven Albanenzen. Het zouden UCK-strijders zijn die het dorp willen zuiveren van Serviërs. Bewijs voor de beschuldigingen is er niet. Het Kfor-team heeft nog niemand op heterdaad kunnen betrappen. Al een paar keer hebben de militairen meteen na een melding de heuvels uitgekamd, steeds vergeefs. Marks denkt er nu over enkele Albanenzen in preventieve hechtenis te nemen om te zien of het schieten dan stopt.

Cernica, een van de ruim vijftig etnisch gemengde dorpen in de streek, ligt aan de weg van Gnjilane naar Urosevac. Het telt 450 Serviërs en 1500 Albanenzen. De Amerikanen pendelen dagelijks heen en weer tussen beide

bevolkingsgroepen. Het grote twispunt zijn nog altijd de bezittingen van de Albanenzen - tractoren, machines, vee, huisraad - die bij de Serviërs op het erf staan. „Wij willen de boel graag teruggeven”, zegt de 33-jarige boer Miliwoje Nistic tegen de luitenant. „Maar dan moeten zij ophouden ons te beschieten.”

Volgens Nistic hebben de Albanenzen de Serviërs gevraagd op hun eigendommen te passen toen ze van het Joegoslavische leger opdracht kregen het dorp te verlaten. „Ze durven het niet te bekennen omdat ze bang zijn voor het UCK”, weet Nistic. „Het betekent dat ze hun vijanden in oorlogstijd om een gunst hebben gevraagd. Die spullen zijn niet de echte kwestie. Het UCK wil dat wij vertrekken.”

De luitenant weet niet wat hij ervan moet denken. Hij hoeft de waarheid niet te weten, zegt hij. Zijn zorg is de veiligheid. Hij heeft een vrachtwagen besteld om het Albanese eigendom terug te brengen. De Serviërs willen best helpen met inladen, maar ze weigeren mee te gaan naar de 'andere kant' om uit te laden. Ze zijn bang herkend te worden.

Marks - „Ik ben hier eerder politicus dan militair” - moet vandaag van zijn hoofdkwartier

ook een inventarisatie maken van de Servische cultuurgooderen. Hij vraagt hoe oud de drie kerken in het dorp zijn. Benjesteamt uit de vijftiende eeuw. „Ik krijg hier college geschiedenis”, roept de Amerikaan verbaasd tegen zijn sergent.

In twee dorpen in de buurt, Zintje en Zegra, zijn de afgelopen weken moorden gepleegd waar

na de Servische bewoners massaal zijn gevlucht. Inmiddels heeft ook een kwart van de Serviërs uit Cernica de benen genomen. „Kfor doet niks om ons te beschermen. Veel woorden,

geen daden”, schampert de 33-jarige boer Trajan Kostic als de Amerikaanse militairen zijn vertrokken. „Het is moeilijk voor te stellen dat de mensen die ons

Kouchners geduld met het UCK is op

ATHENE - Bernard Kouchner, de coördinator van de Verenigde Naties in Kosovo, heeft zijn geduld verloren met het Bevestigingsleger van Kosovo (UCK). In een interview met de Atheense krant Eleftherotypia, zaterdag, zei hij dat hij de politieke leider van het UCK, Hashim Thaci, te verstaan heeft gegeven dat het afgelopen moet zijn met de gewelddadens tegen Servische Kosovaren.

„Ik zal niet langer tolereren dat iedere nacht de huizen van zo'n tien tot vijftien Serviërs worden platgebrand, ook als dat me in conflict brengt met het UCK. Ik heb tegen Thaci gezegd dat mijn geduld op is. Als alle Serviërs uit

Kosovo vertrekken, hebben we verloren”, aldus de Fransman, die betoogde dat de Navo-campagne tegen Joegoslavië voor niets is geweest als het resultaat is dat Kosovo geen Servische inwoners meer heeft.

Sinds de eerste Kfor-troepen op 12 juni Kosovo introkken is het overgrote deel van de 200 000 Serviërs in de provincie gevlucht voor de wrekaacties van de Albanenzen. Er zijn geen harde bewijzen voor de betrokkenheid van het UCK bij het geweld tegen de Serviërs. Maar uit Kouchners woorden blijkt duidelijk dat hij Thaci en zijn organisatie verantwoordelijk houdt.

eerst bombardeerden, nu het beste met ons voor hebben. We hebben de Russen om bescherming gevraagd, maar die konden niets beloven.”

De Albanese zijde heeft een heel ander verhaal. In een huis aan de overzijde van de beek die het Servische en het Albanese deel van het dorp scheidt, zetelt civiel administrateur Arif Shemsedin (31). Hij is door de zelfbenoemde regering van UCK-leider Thaci aangewezen als bestuurder. Op zijn bureau ligt een lange lijst met goederen die de Albanenzen in de oorlogsmaanden zijn kwijgeraakt: 44 tractoren, 40 auto's, drie combi's, 100 koelen en 80 schapen, en ga zo maar door. Meer dan tachtig Albanese huizen zijn in brand gestoken.

„Onzin”, doet hij de titelg van de Serviërs af. „Het is allemaal gestolen. Het meeste door paramilitairen, maar zij hebben ook meegedaan. Ze liegen. Toen de Albanenzen moesten vluchten, was er geen tijd iets aan de buuren toe te vertrouwen. Wij willen antwoorden. Wie heeft geholpen bij het stelen? Wie hebben uniformen gedragen? Dit dorp is voor negen maanden mark aan bezittingen kwijgeraakt. Ze lang dit niet is opgehelderd, kunnen we niet metéhen samen leven.”

Verarmd Joegoslavië heeft voedselhulp nodig

GENÈVE - Twee tot drie miljoen van de in totaal 8,4 miljoen inwoners van Servië en Montenegro leven onder de armoedegrens. Ongeveer 770 000 van hen zullen dit jaar aangezien zijn op voedselhulp.

Dat heeft het Wereldvoedselprogramma (WVP) van de Verenigde Naties gisteren bekendgemaakt. Dit jaar zal de voedselhulp aan Joegoslavië 140 miljoen gulden bedragen. Die hulp zal nodig zijn ongeacht de omvang van de voedselproductie in Joegoslavië zelf. Volgens het WVP hebben veel mensen simpelweg niet genoeg geld om voldoende eten te kopen. Door de algehele economische malaise is ook niet te verwachten dat hun inkomenspositie op korte termijn zal verbeteren.

13-3-44
Onder de allerarmsten bevinden zich veel Servische vluchtelingen uit Kosovo, Bosnië en Kroatië. Daarnaast kunnen ook veel bejaarden met een pensioentje van zestig gulden onmogelijk rondkomen. De voedselhulp is bedoeld voor degenen met een gezinsinkomen van minder dan 75 gulden.

Maar ook veel anderen hebben het zwaar. Het gemiddelde gezinsinkomen in Servië en Montenegro bedraagt momenteel 115 gulden per maand. Daarvan is al minimaal 85 gulden nodig voor eten, zodat er voor huur, verwarming en andere eerste levensbehoeften weinig overblijft. Meer dan de helft van de beroepsbevolking is werkloos en de inflatie bedraagt inmiddels 15 procent per maand.

artilleriemensen) een basis heeft bij een van de vele wijnfabrieken in zuidelijk Kosovo. De eenheid heeft de situatie aardig onder controle, zo blijkt tijdens een briefing voor Nederlandse journalisten. Het inleveren van wapens door de Kosovaarse strijdmacht UCK, die op 21 september voltooid moet zijn, verloopt volgens plan. En tot grootschalige gewapende vijandigheden van Kosovaren tegen Servische en Roma-minderheden is het in de Duits/Nederlandse KFOR-sector niet gekomen.

Maar niet te ontkennen valt dat er wel veel kleinere, ook gewapende acties voorkomen, dezer dagen nog tegen een Servisch-orthodoxe kerk waarin Roma-vluchtelingen huisden, die ertoe leiden dat steeds meer geïntimideerde Serviërs en Roma de wijk nemen en er feitelijk toch zoiets gebeurt als een etnische schoonmaak. Waar KFOR nu juist wil meewerken aan het voortbestaan van een multi-etnisch Kosovo, moet dus toch worden gevreesd voor wat een Nederlandse officier "een sluipende mislukking van onze taak" noemt.

Hoe groot de vijandigheid tussen de etnische groepen is, blijkt dinsdag ook bij een bezoek van De

Grave aan het enige ziekenhuis in Orahovac. Daar wordt hem uitgelegd dat in de stad, anders dan in Prizren, nog geen enkele vorm van openbaar bestuur bestaat en dat de Nederlandse KFOR-eenheid er zelfs in dat ziekenhuis op moet toezien, tot in de operatiezaal toe, dat Servische patiënten behoorlijk worden behandeld en niet worden mishandeld.

Maandag waren de bewindslieden De Grave en Van Hoof hun tweedaagse bezoek aan de Nederlandse KFOR-eenheden begonnen in Orahovac, waar een bataljon Gele Ridders (ruim zeshonderd

13-8-99

KFOR keurt geweld tegen Serviërs af

KOSOVO De internationale vredesmacht KFOR en de VN-missie in Kosovo, Unmik, hebben gisteren gezamenlijk het geweld tegen de Servische etnische minderheid in Kosovo veroordeeld.

Dinsdag werden opnieuw Serviërs verwond door een granaat-aanslag. "De Serviërs en andere minderheden worden duidelijk bedreigd. Unmik en KFOR veroordelen de dreigementen en illegale acties", staat in de verklaring.

Tegelijkertijd stellen de autoriteiten dat het iedere dag iets beter gaat met de veiligheid van de burgers in Kosovo. (AFP/DPA)

Bij een nieuwe uiting van etnisch geweld raakten gisteren in Gnjilane, in de Amerikaanse KFOR-sector van Kosovo, drie Serviërs gewond bij de ontploffing van een granaat. 14-8-99

Het opperbevel van de NAVO veroordeelde gisteren het etnisch geweld in Kosovo, maar het wees verwijten als zou de vredesmacht KFOR in gebreke blijven, van de hand. In een verklaring stelde het opperbevel dat alleen met medewerking van de plaatselijke bevolking een eind kan worden gemaakt aan het geweld in de regio.

Rusland beschuldigde de vredesmacht KFOR er gisteren opnieuw van te weinig te doen om de Serviërs in Kosovo te beschermen tegen wraakacties van de Albanen. „Geweld woedt in Kosovo. Moorden op vreedzame burgers, brandstichtingen en berovingen van niet-Albanen nemen toe. In wezen viert etnische zuivering hoogtij. Dat is het resultaat van het beleid van 'het pacificeren' van het Albanese separatisme door diverse Westerse landen", zo stelde het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken in een verklaring. In de verklaring werd opgeroepen tot „energieke maatregelen” om een eind te maken aan „terrorisme, separatisme en etnische zuivering” in Kosovo. (AP)

31-7-44
„Afgelopen zondag is een ander familielid van mij ontvoerd. Hij is een van de directeuren van de Vojvodina-bank. We hebben niets meer van hem gehoord. En vorige week, ach, wat een tragedie. . . In het dorp Staro Gracko is een jongen uit mijn schoonfamilie vermoord. Hij was 18, zo jong. En mooi als op een foto. Veertien mensen uit het dorp waren aan het hooien.

Midden in de nacht worden de bewoners van Priština's centrum uit hun slaap opgeschrikt door een enorme knal die de ruiten doet inskelen. Onbekenden hebben vier kilo springstof tot ontploffing gebracht in een Servische orthodoxe kerk-in-aanbouw.

Trouw commentaar *Sombere toekomst Kosovo*

3-8-99

Per week vallen er nog dertig doden als gevolg van geweld in Kosovo en de meesten van hen zijn Serviërs, die het leven laten na aanslagen door wraakzuchtige Albanezen. Naar schatting de helft van de tweehonderdduizend Servische inwoners van Kosovo, nog steeds een Servische provincie, hebben Kosovo verlaten en de uittocht gaat door. Het één is natuurlijk niet los te zien van het ander.

Navo- en Kfor-woordvoerders zeggen de doden ten zeerste te betreuren, maar vinden dat de situatie in Kosovo onbeheersbaar is geworden. Nu is het moeilijk aan te geven bij welk aantal doden per week de situatie dan wel onbeheersbaar is geworden, maar één ding staat toch vast: als het aantal aanslagen niet spoedig drastisch daalt, zullen de Servische inwoners van Kosovo bijzonder

weinig vertrouwen hebben in de toekomst van een multi-etnisch Kosovo. Zo kan zich net datgene voltrekken waartegen het ingrijpen van de Navo in Kosovo gericht was, namelijk etnische schoonmaak.

Het mag waar zijn dat de wandaden van Servische strijdkrachten en politietroepen tegen de Albanese meerderheid in Kosovo tot op heden wat massaliteit betreft niet in verhouding staan tot die welke nu tegen de Servische bevolking worden gepleegd. Maar het is juist dit soort argumentatie, deze oog-om-oog en tand-om-tand mentaliteit, nu gehanteerd door de extremisten onder de Albanezen in Kosovo, die Joegoslavië de afgelopen jaren in het verderf heeft gestort.

Natuurlijk moet de internationale gemeenschap alles in het werk stellen om de moord-

partijen onder de Servische inwoners zo snel mogelijk een halt toe te roepen. En als de militaire organisatie Kfor daartoe niet geschikt is, moet de toegezegde politiemacht van de Verenigde Naties versneld op poten worden gezet. Jammer is dan altijd dat de snelheid waarmee VN-lidstaten met toezeggingen komen niet in verhouding staat tot de snelheid waarmee die toezeggingen in daden worden omgezet.

Maar dan nog. Kfor-soldaten kunnen, zoals Kfor-commandant Michael Jackson zei, het gedrag en de mentaliteit van de mensen in Kosovo niet veranderen. De vraag is of een VN-politiemacht dat dan wel kan. De nabije toekomst van een multi-etnisch Kosovo, ook nu er miljarden aan hulp zijn toegezegd, is geen rooskleurige.

4-8-05
De handhaving van de openbare orde in 'bevrijd' Kosovo is geen sinecure. NAVO-woordvoerder Jamie Shea gaf het afgelopen weekend toe tegenover de BBC: „Er dreigt een machtsvacuüm te ontstaan.” Sinds KFOR Kosovo binnentrok is er iedere dag een moord gepleegd, aldus Shea. Bevelhebber Sir Michael Jackson van de KFOR verklaarde dat sommige Albanese Kosovaren zich „net zo gedragen als degenen die net vertrokken zijn”, de Serviërs.

Die conclusie is wellicht overtrokken, maar sommigen hanteren zeer onfrisse methoden. Zo pakt de Irish A-Company vanmiddag een Albanees op, verdacht van diverse aanslagen op Serviërs. Hij zou een populaire methode hanteren, zegt een soldaat: iemand belt aan bij een Servische familie, wacht op het geluid van voetstappen en schiet dan dwars door de deur.

'Campagne Kosovo tegen Serviërs is systematisch'

PRISTINA, 4 AUG. De Albanen van Kosovo lijken vastbesloten Serviërs en Roma (zigeuners) uit de provincie te verdrijven; daarmee brengen ze het doel van de internationale gemeenschap – een vreedzaam, multi-etnisch Kosovo – in gevaar.

Dat schreven gisteren in speciale rapporten twee mensenrechtenorganisaties, Human Rights Watch en het European Roma Rights Center. Volgens de organisaties is in Kosovo sprake van een bewuste campagne van intimidatie van de Serviërs en Roma. Die campagne kan niet volledig worden verklaard door de dorst naar wraak bij de Albanen voor wreedheden uit het recente verleden, zo schrijven de twee organisaties. Zowel Human Rights Watch als het in Boedapest gevestigde European Roma Rights Center voor de verdediging van de rechten van de Roma gaf de Kosovo Bevrijdingsleger UÇK de schuld van een groot deel van de wandaden die met dagelijkse regelmaat tegen de Servi-

ers en Roma worden gepleegd.

„Veel van de moorden en ontvoeringen sinds begin juni lijken te zijn gemotiveerd door de wens de Servische en Romabevolking te verdrijven, eerder dan door de behoefte aan wraak”, zo schrijft Human Rights Watch. „Die uitleg komt naar voren uit de directe en systematische pogingen de Serviërs en Roma te dwingen hun woningen te verlaten.” Volgens de organisatie zijn inmiddels meer dan 164.000 Serviërs en „aanzienlijke” aantallen Roma Kosovo ontvlucht. De Roma worden er door de Albanen van beschuldigd tijdens de oorlog om Kosovo de Serviërs te hebben geholpen bij de verdrijving van honderdduizenden Albanen, daarbij het smerigste werk te hebben gedaan – zoals het uitwissen van de sporen van massa-executies – en huizen van Albanen te hebben geplunderd.

Beide groepen stelden dat de NAVO, de VN en de vredesmacht KFOR niet in staat zijn het

geweld een halt toe te roepen. KFOR is ongeschikt voor politiewerk. „De zorg van KFOR om de eigen manschappen te beschermen, uiteenlopende interpretaties van het mandaat en gebrek aan ervaring in politiewerk leiden tot een onevenwichtige reactie op aanvallen op en bedreiging van minderheden”, aldus Human Rights Watch. KFOR reageert te laat op schendingen van de mensenrechten. Human Rights Watch hekelt West-Europese landen wegens hun weigering gevluchte Serviërs en Roma visa te verschaffen.

De twee organisaties gaan ervan uit dat de situatie in Kosovo pas verbetert als de VN-politiemacht ter plaatse is. De vorming van die politiemacht verloopt zeer traag. KFOR-soldaten hebben gisteren vijf Albanen gearresteerd wegens de ontvoering van en moord op een Serviër. Twee andere Albanen werden aangehouden op verdenking van de moord op een bejaarde Servische vrouw. (Reuters, AP, AFP)

Iedere avond verzamelt zich een groepje Servische vrouwen in het huis van Jelena's buurvrouw. Daar brengen ze, in gezamenlijke angst, de nacht door. Vooral Jelena's buurvrouw, een 28-jarige verpleegster, heeft het zwaar. Albaneze mannen en vrouwen hebben al drie keer geprobeerd haar te verjagen. Bij de laatste poging, vanochtend, traptē ze de deur in.

Maar het slaap-aanbod wijzen de twee soldaten beslist van de hand. De leden van The 1st Royal Irish A-company, verantwoordelijk voor de veiligheid in deze buitenwijk van Pristina, moeten verder patrouilleren. „We zijn met te weinig om ook nog eens soldaten op een vaste plek neer te zetten” meent een van hen.

Sinds de opening van Kosovo heeft KFOR bijna tweehonderd moorden geregistreerd. „And guess what”, zegt een

de bombardementen zou hij met de Servische geheime dienst hebben samengewerkt. Nee, van de schietpartij hadden de omstanders niets gezien. De MP: „Een man krijgt in een overvol cafe om zes uur 's avonds vier kogels in zijn borst en er zijn geen ooggetuigen. Iedereen houdt zijn mond stijf dicht. Hoe krijgen wij de daders dan te pakken?”

4 10 444
'Sommige Kosovaren gedragen zich net als degenen die net vertrokken zijn'

van de MP's, „bijna niemand heeft iets gezien.”

Hij maakte het onlangs zelf mee. KFOR kreeg een melding van een 'incident', enkele honderden meters van de Britse basis verwijderd. De MP – die niet met zijn naam in de krant wil – ging er met een collega op af. In een café lag een neergeschoten Albanees. Eigen schuld, zeiden de omstanders, gedurende

1904 94

“UÇK vermoordt Serviërs en zigeuners in Kosovo”

Serviërs en zigeuners in Kosovo worden vermoord, mishandeld en systematisch geïntimideerd door radicale etnisch-Albanezen die wraak zoeken voor wat hun is aangedaan. De NAVO-vredesmacht staat in de meeste gevallen machteloos.

Dit hebben twee organisaties voor mensenrechten gisteren gezegd. De beschuldigingen zijn vervat in een rapport dat Human Rights Watch gisteren uitbracht en in getuigenissen van zigeuners die het Europees Centrum voor de Rechten van Roma aan de pers ter be-

schikking stelde. Beide organisaties stellen het Bevrijdingsleger van Kosovo (UÇK) verantwoordelijk voor de meeste gevallen van geweld.

Exodus

Sinds het Joegoslavische leger en de Servische politie in juni uit Kosovo werden teruggetrokken en de NAVO er haar eerste troepen stationeerde, zijn volgens Human Rights Watch ruim 164.000 Serviërs en een “aanzienlijk aantal” zigeuners uit de provincie gevlucht. Het onafhankelijke Joegoslavische persbureau Beta meldde

gisteren dat de exodus doorgaat en dat zondag en maandag konvooien Serviërs waren vertrokken uit de omgeving van Vitina.

De Serviërs en zigeuners die in Kosovo zijn achtergebleven zijn voor een deel verhuisd naar enclaves die door KFOR-militairen worden bewaakt. Anderen worden blootgesteld aan wreedheden: soms moord, soms ontvoering met aansluitend mishandeling.

Zowel Human Rights Watch als het Romacentrum noemde de internationale inspanningen om een eind te maken aan de wraakacties ontoereikend. (AP)

Kritiek op KFOR en VN in Kosovo

4244 49
vs Human Rights Watch heeft
scherpe kritiek op de internatio-
nale vredesmacht KFOR en de VN-
vredesmissie in Kosovo, wegens
de "vertraagde en ongelijke" be-
scherming die zij de Serviërs en
Roma in de provincie bieden. De
mensenrechtenorganisatie publi-
ceerde gisteren een gedetailleerd
rapport over de angst, onzeker-
heid en het geweld waarmee deze
minderheden leven sinds de
aftocht van de Serven. (AP)

enkele tientallen Servische burgers.

5-8-94
Generaal-majoor Semjonov verklaarde tevreden te zijn met de oplossing om in Mališevo te blijven en niet naar Orahovac te gaan. „We waren nog niet in Orahovac en hadden daar nog geen band met de bevolking.” Hij erkende dat de meeste Servische bewoners uit Mališevo en omgeving zijn gevlucht. „Dat verlicht ons werk.”

Op het ministerie van Defensie in Den Haag was vanmiddag nog niets bekend van een mogelijk akkoord. Volgens de woordvoerder van minister De Grave is „het internationale overleg over die lokaties nog steeds gaande”. Hij maakte daarbij het voorbehoud dat Nederland zelf niet rechtstreeks bij dat overleg betrokken is maar dat over de definitieve KFOR-lokaties wordt gesproken door de NAVO en Rusland dan wel bilateraal door de VS en Rusland.

Vorige maand hebben de ministers De Grave en Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) wat benadrukt dat er wat de Nederlandse regering betreft geen sprake van kan zijn dat het Nederlandse Gele-Rijdersdetachement uit Orahovac zou vertrekken ten gunste van Russische KFOR-eenheden.

Op hun beurt wilden de Nederlandse militairen niet wijken voor de Russische troepen omdat ze zeiden in de afgelopen weken het vertrouwen van de bevolking van Orahovac te hebben gewonnen. De situatie in Orahovac is gespannen, in de stad verblijven nog altijd

DONDERDAG 5 AUGUSTUS 1999

'Staak etnisch geweld' Tribunaal dreigt UÇK: onderzoek

PRISTINA, 5 AUG. Het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in ex-Joegoslavië heeft de Albanezen van Kosovo gewaarschuwd dat hun geweld tegen Serviërs en Roma (zigeuners) onderwerp van onderzoek van het tribunaal kan worden.

Graham Blewitt, openbaar aanklager bij het Haagse tribunaal, zei dat „we zeer alert zijn ten aanzien van de mogelijkheid dat het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK een campagne van etnische zuivering onderneemt onder het mom van wraakaanvallen [op de Serviërs en Roma]”. „Als dat een officieel beleid is van het UÇK valt dat duidelijk onder onze jurisdictie en vormt het een onderdeel van ons onderzoek. Ik zeg dat in de hoop dat het als afschrikking kan dienen”, aldus Blewitt.

De uiterst slechte veiligheidssituatie in Kosovo was gisteren ook voor de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR aanleiding voor een waarschuwing. Een studie van de UNHCR leverde de conclusie op dat het lot van de Servische minderheid „steeds slechter” wordt, vooral in het oosten van Kosovo, in de streek rond Gnjilane. Een onderzoek van de VN-organisatie in 76 dorpen wees uit dat de Serviërs er snel wegtrekken. Sommigen gaan naar Servië, anderen blijven in Kosovo en zoeken – wetend dat ze in Servië niet welkom zijn – hun toevlucht in dorpen die etnisch geheel Servisch zijn, aldus een UNHCR-woordvoerder.

Het geweld tegen de Serviërs

neemt niet af. Gisteren werd in Vitina een Serviër vermoord door drie gewapende Albanezen die hem hadden ontvoerd en die zijn moeder hadden mishandeld. Nabij Gnjilane werd een groep vluchtende Serviërs aangevallen; of daarbij doden vielen is niet duidelijk. In Pristina werden de lichamen van een Serviër en een Servische gevonden. De man was eerder door vier gewapende mannen ontvoerd.

De chef van de VN-missie in Kosovo, Bernard Kouchner, zei gisteren bij een bezoek aan een massagraf bij Kosovska Mitrovica dat „mensen die denken dat de oorlog in Kosovo voorbij is, zich vergissen”. „De oorlog is niet voorbij. Mensen lijden. Het is een lang verhaal, het is altijd een lang verhaal”, aldus Kouchner.

Robinson veroordeelt wraak op de Serviërs

De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties, Mary Robinson heeft haar afschuw uitgesproken over wraakacties die in Kosovo worden uitgevoerd tegen Serviërs en zigeuners en erop aangedrongen dat daar een eind aan komt.

Zeker drie Serviërs werden onlangs vermoord. Acht etnische Albanezen zijn gearresteerd omdat ze Serviërs verdreven.

Robinson zei rapporten te hebben gekregen over ontvoeringen, uitzettingen, moord, mishandeling en gewelddadige toeigening

van huizen, winkels en andere bezittingen. "Serviërs, Roma en anderen zijn, en worden nog steeds geconfronteerd met ernstige schendingen", zei Robinson. De aanvallen zijn doorgaans gericht tegen de kwetsbaarste groepen, met name ouderen.

Robinson liep met haar uitspraken vooruit op een rapport over Kosovo dat volgende maand aan de Commissie voor Mensenrechten zal worden gepresenteerd. Zij zei wreedheden door alle groepen in Kosovo te veroordelen en drong aan op onmiddellijke maatregelen. (AP)

Tragisch misverstand

TOEN half juni de KFOR-militairen Kosovo binnenmarcheerden, werden zij door de achtergebleven Albanese Kosovaren ingehaald als helden en bevrijders. Dat was ontroerend, maar maakte ook duidelijk, dat wij getuige waren van een verschrikkelijk misverstand.

'NAVO/UCK' scandeerden de van hun Servische onderdrukkers verlost Albanese Kosovaren als uit één mond. In hun ogen stonden de NAVO, die met het geweld van bommen had ingegrepen om een humanitaire ramp ongedaan te maken en de voorwaarden te scheppen voor een democratisch, multi-etnisch Kosovo, en het UCK, dat streed voor een Kosovo los van Servië (en op termijn voor een Groot-Albanië) voor één en hetzelfde doel.

Dat was en is geenszins het geval. Het voortbestaan van dit misverstand heeft intussen ernstige, zelfs bloedige consequenties gekregen.

De behoefte aan wraak van de Albanese Kosovaren en het ontbreken van de bereidheid bij velen onder hen om nog met Serviërs samen te leven, leidt tot een systematische terrorisering van de Servische minderheid. Van de circa 200 duizend Serviërs die zich van oudsher óók Kosovaren kunnen noemen, is inmiddels meer dan de helft uit Kosovo gevlucht.

Bovendien is het UCK in het politieke vacuüm gesprongen dat in Kosovo door de aftocht van de Servische (para)-militairen en politie was ontstaan. UCK-militanten hebben op de meeste plaatsen het dagelijks bestuur in handen genomen, fungeren in de praktijk als politie en zijn zelfs bezig met de vorming van een eigen geheime dienst. Het UCK is kortom druk bezig om de macht in Kosovo aan zich te trekken.

De NAVO heeft vóór, tijdens en na de militaire ingreep altijd volgehouden dat ze niet wenste te fungeren als de 'luchtmacht van het UCK'. Vandaar dat tijdens de interventie de samenwerking met het UCK beperkt bleef en dat na afloop afspraken zijn gemaakt over een gefaseerde ontwapening van het UCK. De bevrijdingsbeweging zou in het door KFOR beveiligde en tijdelijk door de VN bestuurde Kosovo één van de politieke actoren moeten zijn – niet meer en niet minder.

Ondanks de lippendienst van de UCK-leiding aan de bedoelingen van KFOR dreigt daarvan niets terecht te komen. Zodoende geraakt de internationale gemeenschap (NAVO plus VN) in een penibele situatie. Want onder de ogen van KFOR wordt Kosovo etnisch gezuiverd van Serviërs en tekenen zich de contouren af van een door Albanese nationalist geleide éénpartijstaat. Gezien de populariteit van het UCK onder de Albanese Kosovaren is het verre van eenvoudig deze ontwikkeling te keren. Toch zal dat moeten worden geprobeerd, en met het oog op de verdrijving van de Servische inwoners ook snel. De geloofwaardigheid van de internationale presentie in Kosovo staat op het spel.

Zigeuners in de knel in Kosovo

In Kosovo zijn de zigeuners massaal uit hun huizen verjaagd. Hun verdiende loon, menen de Albanesez, voor hun collaboratie met de Serviërs. Onterechte straf, zeggen de zigeuners. Is er meer aan de hand dan wraak alleen?

Door onze redacteur
YAËL VINECK
DIAKOVICA, MITROVICA, 7 AUG.
Filim Gugaj ontmoet met zijn vrouw en vijf kinderen onder zeven houten latten en een plastic zeil. Hun toilet, een stinkend hok, staat aan

de overkant van de weg. Filim Guga is een zigeuner, geboren in Diakovica, Kosovo. Zijn geboortehuis ligt op nog geen vijf minuten ver van het tentenkamp. Eergisteren is het pand in brand gestoken.

Murat Terziqi komt uit de stad Mitrovica, in het noorden van Kosovo. Hij woont met zijn vrouw en twee kinderen bij familie, elders in de stad. Zijn eigen huis is verbrand; de verwrongen metalen kozijnen hangen nog altijd naar buiten. Murat Terziqi is een Albanesez, bombardeerde tijdens de NAVO-acties. "Mijn grootvader bleef, mijn vader bleef. Waarom zou ik dan vertrekken?" Een groepje mannen

gromt. "Jij kon blijven omdat je arm bent. De Serviërs waren niet geïnteresseerd in jou."

Murat heeft gewerkt met de zigeuners samen tegen de Serviërs. Onder dekking van Servische (para)militairen inmiddeerden ze de Albanese bevolking, scheidden ze de mannen van de vrouwen en plunderden ze de huizen en de winkels om deze verwoest in brand te steken. Geweren hadden ze niet, zegt Murat. "De Serviërs hielden immers de wacht terwijl zij het vuile werk opknaptten."

Filim ontkent de verhalen. "Enkele zigeuners hebben zich misdragen. Hier, in Diakovica, was het een kleine groep. Na de komst van de WO zijn ze vliegensvlug vertrokken, met de Serviërs mee." Dan volgt een uiteenzetting over Roma-zigeuners en moslimzigeuners, zoals Filim zelf. Conclusie: "De Roma-zigeuners hebben al die misdaden begaan en wij moeten ervoor boeten."

Die 'boetedoening' bestaat onder meer uit een gedwongen verblijf in dit armzalige vluchtelingenkamp, dat wordt bewaakt door een handvol Italiaanse KFOR-militairen in hun tanks. In het kamp wonen enkele honderden mensen. Veertig zijn er al verdwenen, zegt Guga, meest mannen en jonge vrouwen. De zigeuners zijn ervan overtuigd dat zij zijn ontvoerd door het Kosovo bevrijdingsleger UÇK. Uit wraak.

Of is er misschien meer? De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch schrijft deze week in een rapport dat wraak niet alles verklaart. De Albanesez zouden domweg een etnisch zuiver Kosovo wensen.

Van oudsher minachten de Albanesez de zigeuners. Serviërs hebben daarentegen de reputatie op een licht neerbuigende wijze met zigeuners te sympathiseren. In Kosovo werden de Serviërs bij hun vertrek uitgenodigd voor zigeuners, hetzelfde scheldwoord dat de Kroaten tegen hen gebruikten. Voor Serviërs is 'zigeuner' vaak een geuzenwoord, ongeveer zoals de Ajax-hoofdgans zichzelf 'joden' noemen. | *Vervolg* ZIGEU- NERS: pagina 51

Zeven houten latten en een plastic zell: een zigeunerkamp in Diakovica in het noorden van Kosovo dat bewaakt wordt door Italiaanse KFOR-militairen. (Foto Oleg Klimov)

7-8-99

'De zigeuners staken hun eigen wijk in brand'

[• Vervolg van pagina 1] De rol van het UÇK is dubieus. Met de mond veroordeelt de UÇK-leiding misdrijven tegen Serviërs en zigeuners, maar bij de ergste schendingen zijn volgens *Human Rights Watch* steevast UÇK-leden betrokken. En er is geen enkele indicatie dat het Kosovo Bevrijdingsleger tegen schendingen optreedt.

Overal in Kosovo zijn de zigeuners inmiddels uit hun huizen verjaagd. Sommigen zijn vertrokken naar Servië, maar worden aan de grens vaak teruggestuurd. Montenegro is een populaire bestemming: van daaruit kan men proberen met de hulp van mensensmokkelaars naar West-Europa te gaan. Onlangs verdronken enkele zigeuners tijdens een oversteek naar Italië.

Weer anderen wonen in vluchtelingenkampen. Hun huizen zijn verbrand, hun bezittingen vernield. In Mitrovica, niet ver van Murat Terziqi's huis, ligt de voormalige zigeunerwijk in as. Glas knispert onder de voeten, het tegelwerk in de keukens is aan stukken geslagen. Op straat ligt een familiefoto: een man, twee vrouwen en twee kinderen in hun zondagse kleding. Murat Terziqi en het groepje mannen weten het zeker: „De zigeuners hebben hun huizen zelf in brand gestoken, zodat de internationale gemeenschap de Albanezen zou beschuldigen.”

De Franse kapitein Bernard

Bonneau - Mitrovica ligt in de Franse KFOR-sector - laat een luide lach horen. „De zigeuners hebben zulke grote vernielingen zeker niet zelf aangebracht. Ruim negentig procent van de zigeuners was al vertrokken bij onze aankomst.” Dat was vijf dagen na de 'bevrijding' van Kosovo, want de weg naar het noordelijke Mitrovica lag vol mijnen, zo verklaart de kapitein het oponthoud. De zigeunerwijk smeulde toen nog wat na.

Bonneau: „Sommige huizen brandden nog. Maar wij hadden geen brandweer. Bovendien hadden we andere zorgen.” Bonneau doelt op de relatief grote Servische gemeenschap in Mitrovica. Zij verblijft nog altijd in de stad, slechts door een brug gescheiden van het Albanese stadsdeel.

Murat Terziqi heeft er een Albanese vriend bij gehaald om zijn relaas te ondersteunen. Irfan Sahiti, die tijdens de oorlog in de heuvels rond Mitrovica rondzwierf, zou met eigen ogen een massamoord door zigeuners hebben gezien. „Ze verzamelden elf mensen en slachten ze af met kleine Russische bijlen.” Zigeuners zouden ook zijn vader hebben bedreigd en al zijn geld hebben geroofd. „Voor de oorlog kon ik wel opschieten met de zigeuners. We waren geen goede vrienden, maar we zeiden goedenmorgen en goedenavond. Nu wens ik ze al het slechts van de wereld toe.”

KFOR lijkt in Kosovo het hoofd te moeten bieden aan een sluipende uitdaging aan haar gezag die niet beperkt blijft tot Mitrovica. Op vrijdag waren er al zeven gewapende aanvallen op KFOR-posten, waarbij een Russische soldaat gewond raakte. Zondagnacht volgde een serie aanslagen in de hoofdstad Priština. Er werden twee handgranaten naar een Servisch woonhuis gegooid, waarbij een tienjarig meisje gewond raakte. Elders werden twee Servische vrouwen doodgeschoten, vonden KFOR-soldaten een dode man en werd een Serviër neergestoken.

Alle huizen van Serviërs in Kosovaars dorp Zitinje afgebrand

Etnische Albanezen hebben in Zitinje, een dorp op 40 kilometer ten zuidoosten van de Kosovaarse hoofdstad Pristina en gelegen in de sector van de Amerikaanse KFOR-troepen, alle huizen van Serviërs platgebrand.

Alles wat aan de oorspronkelijke Servische bevolking herinnerde, is in vlammen opgegaan, met uitzondering van een kleine kerk.

Zitinje telde ongeveer 250 Servische inwoners. Zij vluchtten vorige week weg, bang voor wraakacties van de Albanezen. Amerikaanse KFOR-troepen trok

ken het dorp in om de huizen en spullen van de gevluchte Serviërs te bewaken. De Amerikaanse troepen hadden de Servische goederen opgeslagen in een gebouw in het dorp. Vervolgens mochten de etnische Albanezen de spullen opeisen waarvan ze konden bewijzen dat die hun eigendom waren.

De Amerikanen hoopten zo de spullen van de Serviërs te kunnen beschermen. Dat bleek niet het geval. Nadat de Amerikanen zich in het weekend grotendeels terug hadden teruggetrokken, sloegen de etnisch-Albanezen onmiddellijk toe.

(AP)

En dan maakt KFOR zich nog ernstig zorgen over acties, georkestreerd door het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK).

KFOR heeft Kosovo verdeeld in vijf sectoren, onder Amerikaans, Brits, Frans, Duits en Italiaans bevel. Tijdens een rondgang langs drie sectoren zeggen diverse officieren aanwijzingen te hebben over acties, opgezet door *hardliners* binnen het UÇK. Zo zijn de Fransen ervan overtuigd dat de provocaties van de afgelopen dagen aangewakkerd worden door

de bevrijdingsbeweging. De Britten maken ook gewag van door het UÇK opgezette acties, maar zijn voorzichtiger dan de Fransen.

„We hebben immers nog geen bewijzen”, aldus een officier. De Amerikanen tenslotte, hebben ook hun verdenkingen tegen het UÇK. In het dorp Žitinja werden zaterdagavond 42 verlaten Servische huizen in brand gestoken.

„Die brandstichting was duidelijk voorbereid. Soldaten hebben enkele dagen de huizen beschermd, maar moesten zaterdagavond Žitinja uit. De Albanezen hebben toen direct hun karis gegre-

pen. Dit was geen eenmans-actie; we zijn in de gaten gehouden”, zegt een Amerikaanse officier desgevraagd. Enkele uren na het gesprek staan in Žitinja opnieuw vier huizen in brand.

11-8-93

Er wordt ook vernieuwde
splinter/nieuwe 'sevensch-ge-
doxe kerk in Gjakov
men op (foto 2).

VN: Serviërs geterroriseerd

12-8-99

Van onze medewerker

PRISTINA - Albanezen plegen 'systematische en georganiseerde terreur' tegen de achtergebleven Serviërs in Pristina. Ongevoon scherp heeft de UNHCR gisteren het geweld tegen de slinkende groep Serviërs en zigeuners in de hoofdstad van Kosovo veroordeeld.

Iedere dag worden Serviërs bedreigd, afgeranseld, ontvoerd en vermoord. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR ziet in de aanhoudende incidenten een patroon. Woordvoerder Ron Redmond: „Eerst krijgen ze een dreigbrief, dan komt iemand aan de deur, en dan volgt terreur.”

Gisteren heeft de UNHCR een vertrouwelijk rapport over de situatie in Pristina ingediend bij de VN-commissie voor minderheden in Kosovo. Redmond liet in het midden wie verantwoordelijk is voor het geweld. Om de wankelende samenwerking in de wederop-

bouw niet te verstoren, aarzelt het VN-bestuur de schuld bij het Kosovo bevrijdingsleger UCK te leggen. Redmond en de Nederlandse Kfor-woordvoerder majoor Jan Joosten spreken liever van 'criminelen'.

Van de 40 000 Serviërs die voor de oorlog in Pristina woonden, zijn er nog circa duizend niet verjaagd of gevlucht. „Voor het merendeel zijn het ouderen, gehandicapten of mensen met weinig of geen familie”, volgens Redmond. „Het is zeer opwaarschijnlijk dat deze mensen misdaden tegen Albanezen hebben begaan.”

Kfor slaagt er vaak niet in de daders te pakken, ondanks constante patrouilles in wijken waar nog Serviërs wonen, permanente bewaking in sommige van hun flats, forse uitbreiding van aantal controleposten, en helikopters die boven de stad cirkelen. Wie zich bedreigd voelt, kan een speciaal alarmnummer bellen. Wie boodschappen moet doen maar

niet naar buiten durft, krijgt desnoods een escorte mee.

Secretaresse Branka Djordjevic (36) woont volgens haar in 'de laatste grote flat waar nog Serviërs leven'. Nog geen honderd van de oorspronkelijk drie- tot vierhonderd bewoners zijn gebleven. „Oude vrouwtjes worden in hun huis doodgeschoten”, zegt Djordjevic. Verder dan het winkeltje om de hoek waagt ze zich niet.

Buurman Zvonko Sukovic (42), elektrotechnicus, bracht zijn gezin naar Macedonië. Hij wacht af of de toestand zal verbeteren. „Ik wil een normaal leven leiden. Nu kunnen mijn kinderen niet op straat spelen.”

De Britse Kfor-majoor Edmond Freely doet zijn best. „Gisteren hebben we acht mensen gearresteerd. Maar mensen angst inboezemen is niet zo moeilijk. We vechten tegen goedgeorganiseerde elementen, die uit zijn op geld en huizen.”

KFOR onder vuur

13-8-44
DE AMERIKAANSE media spreken discreet van de vredesmacht der Verenigde Naties in Kosovo als zij het over KFOR hebben. In zekere zin is dat juist. Inmiddels bevinden zich ook niet-NAVO-contingenten in deze formeel nog Joegoslavische provincie, het Russische detachement als het meest omstreken. Ook is er een mandaat van de Veiligheidsraad, zij het dat dit orgaan zich slechts schoorvoetend en noodgedwongen bij het resultaat van de luchtoorlog tegen Belgrado heeft neergelegd. Maar de hoofdmacht van KFOR opereert toch onder direct NAVO-bevel en het is dan ook eerder de NAVO dan de VN die wordt aangekeken op de vorderingen, of de afwezigheid daarvan, bij het stichten en handhaven van vrede.

Van het zoveel mogelijk bewaren van een multi-etnische werkelijkheid in Kosovo, na de vreedzame terugkeer van de Albanese vluchtelingen het tweede doel van de interventie, komt al niets terecht. Het overgrote deel van de Kosovaarse Serviërs is op de vlucht geslagen voor de dagelijkse aanslagen, moordpartijen, brandstichtingen en intimidatie. De rollen zijn omgekeerd sinds de honderdduizenden Kosovaarse Albanese vluchtelingen uit de buurlanden en uit de Kosovaarse bergen zijn teruggekeerd. In het voorbijgaan worden de zigeuners beschuldigd van collaboratie met de Serviërs bij de uitdrijving van de Albanese, en worden dezen eveneens vervolgd. De verdenking bestaat bovendien dat de terreur niet alleen voortkomt uit, verklaarbare, wraakgevoelens, maar onderdeel is van een planmatige etnische zuivering van Kosovo. Dat zou betekenen dat het uCK zich niet houdt aan de afspraken die het met de internationale instellingen heeft gemaakt.

EEN MAAND GELEDEN werd het opperen van de mogelijkheid dat Albanese Kosovaren zich tegen KFOR zouden keren nog overgelaten aan notoire zwartkijkers. Inmiddels valt er iedere dag wel een meer of minder ernstig incident te registreren tussen Albanese en de vredesmacht. In Mitrovica vormen de Fransen een permanent belaagde buffer tussen de twee bevolkingsgroepen. Een militair werd bij rellen zwaar gewond. UCK-leider Thaçi noemde vervolgens de Fransen arrogant en ondemocratisch. In Kosovska Kamenica worden Russen regelmatig beschoten. In Dobranë moesten Amerikanen Russen ontzetten. Britten raakten gisteren in de omgeving van de provinciehoofdstad Priština in een vuurgevecht met Albanese die het op Serviërs hadden gemunt.

VN: Westen laat Afrika stikken

De nood in Afrika begint 'crisisproporties' aan te nemen en het rijke Westen kijkt met de armen over elkaar toe, zo klagen de Verenigde Naties.

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 13 AUG. De Verenigde Naties hebben zich gisteren geschokt getoond over het achterblijven van financiële bijdragen voor de bestrijding van hongersnood in Afrika, terwijl veel Westerse economieën juist een periode van ongekende groei doormaken.

Gezichtsbebepende functionarissen van de VN herhaalden hun waarschuwing van eerder deze week dat zestiende landen in Afrika worden bedreigd door een acuut tekort aan voedsel, en ze voegden daar nog extra noodkreten aan toe.

Om de meest dringende behoef-

ten te lenigen hebben de VN 796 miljoen dollar nodig. Van dat bedrag is minder dan de helft binnen.

Ontwikkelingsprogramma's voor Afrikaanse slachtoffers van oorlogen en natuurrampen moeten worden stilgezet om aan de meest dreigende hongersnooden het hoofd te kunnen bieden, zei Sergio Vieira de Mello, ondersecretaris voor Humanitaire Hulp van de VN, gisteren. Secretaris-generaal van de VN Kofi Annan roept donorlanden dringend op een extra inspanning te verrichten om Afrika te helpen.

De „humanitaire behoeften“ van slachtoffers in Afrika beginnen „crisisproporties“ aan te nemen, aldus een VN-woordvoerder. „In de ontwikkelde wereld maken veel landen ongekende economische groei door en zijn er flinke budgetoverschotten. Maar de donaties voor internationale hulp stagneren of worden kleiner“, zei de woordvoerder gister-

dag

ren.

Van de 106 miljoen dollar die nodig is voor Angola is slechts 38 procent binnen. De VN hebben 21,8 miljoen dollar gekregen voor Somalië, terwijl 64 miljoen was gevraagd. In Somalië starven 300.000 mensen de hongerdood in de ogen, terwijl de toestand van een miljoen andere burgers snel slechter wordt. Voor de Republiek Congo, waar honderdduizenden de hoofdstad Brazzaville zijn ontvlucht wegens gevechten in de stad, is zelfs geen enkele dollar op tafel gelegd, maakte Vieira de Mello gisteren bekend. Voor de naburige Democratische Republiek Congo, het voormalige Zaïre, is slechts de helft van de gevraagde fondsen binnengekomen.

„Is dit donornotheid, zult u zich afvragen“, zei Vieira de Mello, die denkt dat veel Afrikaanse landen worden gezien als chronisch instabiel en dat donorlanden het gevoel hebben dat hun geld

wordt verkwanseld in Afrika. Vieira de Mello waarschuwde dat deze houding leidt tot een „self-fulfilling prophecy“, omdat sommige Afrikaanse landen door het uitblijven van hulp het risico lopen om terug te vallen in een cyclus van geweld en oorlog.

Vieira de Mello gelooft niet dat 'ras' een rol speelt bij de teleurstellende contributies van donorlanden. Bij sommige crises, zoals die in Kosovo, is de animo om geld te geven groter door de nabijheid van het conflict en de strategische belangen die ermee gemeefd zijn. Belangrijke donorlanden hebben de ondersecretaris echter verzekerd dat de financiële inspanningen voor Kosovo geen gevolgen zullen hebben voor de hulp aan Afrika. „We geloven ze“, zei Vieira de Mello, maar het zal nog enige maanden duren voordat duidelijk is of Kosovo werkelijk geen negatieve gevolgen heeft gehad voor Afrika. (AP)

13-10-99
De VN is wel verweten, onder anderen door de Amerikaanse minister van Defensie, dat zij te laat zijn met het oprichten van een internationale politiemacht. Die kritiek is niet zonder grond. Maar de toenemende gewelddadigheid van Albanese kant bewijst dat er meer aan de hand is. Het zwaarbewapende KFOR dreigt verzeild te raken in een gewone guerrilla die zich nog zou kunnen voortzetten als de laatste Serviër Kosovo verlaten heeft. Want niet alleen lijken de Albanezen onder leiding van het UÇK Kosovo 'Serviër-rein' te willen maken, zij eisen ook, tegen de internationale bedoelingen in, de onvoorwaardelijke onafhankelijkheid voor hun provincie op. En zij tonen zich meer en meer bereid hun zin door te zetten, goed- of kwaadschiks. Voor KFOR, en dus voor de NAVO, lijkt de beproeving nog maar net begonnen.

HOOFDREDACTIE
COMMITTEE NAL

KOSOVO

WRAAK MET VOLLE TEUGEN

VN-bestuur tracht door vergaderingen greep op Kosovo te krijgen, maar het UCK heeft de macht overgenomen: met intimidaties en moorden

14-8-99

Britse soldaten bewaken begrafenisprocessie voor veertien afgeslachtē Serviërs op het kerkhof van Gracko even ten zuiden van Pristina

Bij het busstation even buiten Pristina staat een Servische hoofdingenieur van de elektriciteitscentrale te wachten op vervoer naar Belgrado. Hij wil zijn familie bezoeken. Daarna komt hij terug, verzekert hij. Maar een baan heeft hij niet meer.

Van de zesduizend Servische personeelsleden van de centrale werken er nog ongeveer honderdveertig. De rest is ontslagen of gevlucht. Zes Servische werknemers zijn de laatste maanden doodgeschoten en doodgestoken door op wraak beluste Albanezen. De Verenigde Naties proberen een multi-etnische commissie op te zetten voor het management van de fabriek, maar het UCK heeft op een heel andere manier het pleit al beslecht.

Twee maanden na het einde van de oorlog lijkt de race tussen het rebellenleger en UNMIK gelopen. De *United Nations Mission in Kosovo* tracht met lange vergaderingen op alle niveaus in de samenleving een multi-etnisch bestuur te vestigen. Een door de VN ingestelde adviesraad met vertegenwoordigers van de grootste politieke partijen, moet

ABE DE VRIES in Pristina

zich op termijn ontwikkelen tot een goed functionerend bestuursorgaan.

Het rebellenleger grijpt de macht echter veel sneller: door middel van intimidaties, afzanselingen, ontvoeringen en moorden. Het ziekenhuis in Pristina, de elektriciteitscentrale, de posterijen, de universiteit, allemaal zijn ze met dergelijke methoden onder controle van het UCK gebracht.

Een door het UCK gedomineerde 'regering' onder leiding van guerrillaleider Hasim Thaci, werkt zich op als de belangrijkste gesprekspartner van het VN-bestuur. Door het UCK aangewezen 'burgemeesters' maken in een aantal steden in de provincie de dienst uit. Albanezen die winkels hebben overgenomen van gevluchte en verjaagde Serviërs, kunnen alleen zaken doen als ze in het bezit zijn van een vergunning van het UCK.

In een drukke winkelstraat in het noorden van Pristina is te zien wat er gebeurt als de nieuwe eigenaren denken het ook wel zonder

de rebellen af te kunnen. Vorige week vrijdag heeft een bulldozer daar een paar panden met de grond gelijk gemaakt. Wie de bulldozers bestuurde is duidelijk.

Volgens de VN is de opmars van het UCK maar tijdelijk. Woordvoerder Kevin Kennedy vindt 'de impressie overtrokken dat in Kosovo een zwart-wit situatie bestaat waarin twee partijen strijden om de macht'. UNMIK is volgens hem 'de partij die de agenda bepaalt'. Officieel is er een goede 'samenwerking' met de zelf uitgeroepen regering van Thaci.

Om directe botsingen te voorkomen, is de oplossing van een aantal problemen in Kosovo op de lange baan geschoven, zoals de kwestie van het eigendom. Duizenden huizen en winkels van Serviërs en andere minderheden zijn nu bezet door Albanezen. Een speciaal gerechtshof moet in de toekomst *bepalen* wie de rechtmatige eigenaar is.

Het verbale optimisme van de VN kan niet verhullen dat in Kosovo opnieuw twee parallelle bestuursstructuren ontstaan. Op-

nieuw, want sinds 1989, toen Milosevic de autonomie van de provincie drastisch terugschreefde, heeft in Kosovo een officieel Joegoslavisch bestuur gefunctioneerd naast een ondergronds, maar door Milosevic gedoogd Albanees bewind. KFOR en de VN nemen nu de plaats in van Joegoslavië.

Aan Albanese zijde heeft het UCK de Albanese politici van voor de oorlog verdrongen. Net als voorheen, houden de officiële machthebbers vast aan een plaats voor Kosovo als autonome provincie binnen de Joegoslavische staat, terwijl de werkelijke machthebbers van het UCK ondubbelzinnig het ideaal van onafhankelijkheid koesteren.

'Alle Albanezen willen een onafhankelijk Kosovo,' zegt Bilal Sherifi, de kabinetschef van Thaci. 'Wij zitten de VN niet dwars, de samenwerking is goed, wij zijn hier om UNMIK te helpen een nieuwe civiele structuur op te bouwen.' Binnen het Albanese kamp woedt achter de schermen al geruime tijd een machtsstrijd. De kans bestaat dat het UCK uiteenspat in verschillende, elkaar beconcurrerende maffiagroepen, die niet zullen schuwen hun claims kracht bij te zetten met wapengeweld.

Een tweede splitsing is die tussen het UCK en de generatie Albanese politici die voorheen de provincie bestuurde. Behalve Thaci, maakt ook de eveneens zelf uitgeroepen regering van Bukoshi aanspraken op bestuursmacht. Via bijdragen van Albanese emigranten beschikt de laatste over een fonds van naar verluidt honderden miljoenen gulden.

'Wij zijn niet voor de monopolisering van de macht door het UCK,' zegt Muhamet Bicaj, een minister in de regering van Bukoshi. 'Er bestaat nu een grote sympathie voor de soldaten van het UCK. De mensen denken dat Thaci Kosovo regeert, maar dat is niet waar. Wie dit land mag regeren, weten we pas als er vrije verkiezingen zijn gehouden.'

Vast staat nu al dat het 'nieuwe Kosovo' alles behalve multicultureel zal zijn, zoals de internationale gemeenschap plechtig heeft beloofd. De overname door het UCK van alle belangrijke instituties en bedrijven en de grootscheepse terreurcampagne tegen de minderheden in Kosovo, hebben tot nu toe geleid tot de vlucht van 180 duizend Serviërs. Nog geen kwart van de Servische bevolking is in Kosovo achtergebleven.

Van de veertigduizend Serviërs in Pristina zijn er nog geen duizend over. Ze durven de deur niet uit te gaan, bang als ze zijn om gemolesteerd te worden wanneer de Albane-

zen merken dat ze geen Albanees spreken.

Elke nacht draaien de KFOR-helikopters hun rondjes boven Pristina. Vergeefs. Per week worden toch gemiddeld dertig mensen in Kosovo vermoord. Het overheersende motief in de dagelijkse serie aanslagen is wraak. De ellende die de Servische politie en de eskaders paramilitairen hebben aangericht in hun drie maanden durende terreurcampagne is schrikbarend groot. In de ogen van veel Albanezen moet de schuld op een of andere manier worden vereffend.

Toch is wraak niet de enige reden. Mensenrechtenorganisaties zoals Human Rights Watch (HRW), hebben het UCK ook beschuldigd van moedwillige etnische zuiveringen. Volgens HRW is het onduidelijk of lokale UCK-eenheden hiervoor verantwoordelijk

Eén van de bijna veertigduizend vluchtelingen uit Pristina

zijn, of dat er een van bovenaf gecoördineerde politiek bestaat. Hoe dan ook, gezien de frequentie in de ernst van de misdaden, moet de UCK-leiding snel maatregelen treffen', aldus HRW.

Niet alleen de Serviërs, ook andere minderheden hebben het moeilijk. Radicale Albanezen beschouwen de *Goranji*, Slavisch sprekende moslims uit het zuiden van Kosovo, als verraders. Als medemoslims hebben zij de Albanese vrijheidsstrijd niet gesteund. Tot de recente ontplooiing van een Turkse VN-eenheid in hun gebied, werden zij bedreigd door het UCK en werd hun vee geroofd.

In juli waren er massale pogroms tegen zigeuners. Hun wijken in steden als Kosovska Mitrovica en Djakovica zijn door Albanezen volledig platgebrand. In de wetteloosheid tijdens de oorlog heeft een aantal zigeuners zich schuldig gemaakt aan plundering van Albanese huizen. Onder bescherming van de VN en KFOR zijn duizenden zigeuners onderge-

bracht in geïmproviseerde vluchtelingen kampen, onder andere bij Obilic en Djakovica.

De internationale troepenmacht is niet bij machte de uittocht van niet-Albanezen uit Kosovo te stoppen. De laatste weken wordt het ruiterslijk toegegeven. 'De ordehandhaving kan niet van een kant komen. De Albanezen moeten ook meewerken. Het kan en moet beter,' zegt majoor Jan Joosten, de Nederlandse woordvoerder van KFOR.

Na de moord op veertien Servische boeren in Staro Gracko, op 14 juli, is het aantal patrouilles en controleposten drastisch uitgebreid. Wie zich bedreigd voelt, kan een KFOR-soldaat in huis krijgen die een paar nachten voor veiligheid zorgt. Veiligheid is prioriteit nummer één, herhalen Joosten en

Kivin Kennedy van UNMIK keer op keer. Om er echter steeds onmiddellijk op te laten volgen dat ze 'natuurlijk niet bij elke Servische deur een soldaat kunnen zetten'.

Kosovo is voornamelijk nog een land zonder politie. Nog maar enkele honderden agenten van de internationale VN-politie zijn paraat, van de drieduizend die er over een jaar moeten zijn. De training van de lokale politie moet nog beginnen. Eind augustus begint de eerste lichte hoofdzakelijk Albanese rekrutering aan de cursus. De onveiligheid wordt nog vergroot door de gebrekkige controle aan de grenzen met Albanië en Macedonië.

Duizenden Albanezen uit Albanië zijn de afgelopen maanden Kosovo binnengestroomd. In afwachting van een douanewet mag de pas ingestelde VN-douane geen auto's doorzoeken en niemand arresteren. Ook KFOR controleert aan de grens, maar steekproefsgewijs. 'Om te voorkomen dat er sluiproutes ontstaan,' volgens Joosten.

Het succes van KFOR en de VN is tegelijkertijd hun falen. 'De grootste en snelste terugkeer van vluchtelingen in de wereld,' in de woorden van Kennedy, wordt nu gevolgd door de exodus van de meeste, zo niet alle niet-Albanezen. De nieuwe bewindvoerders van Kosovo hebben zich hier duidelijk op verkeken.

Twee dagen voor de intocht van de troepenmacht, tijdens een persconferentie in de Macedonische hoofdstad Skopje, werd KFOR-commandant generaal Mike Jackson gevraagd welke maatregelen hij van plan was te nemen om te voorkomen dat 200 duizend Serviërs in paniek zouden vluchten. Jacksons antwoord luidde: 'Daar weet ik niets van. Niemand heeft mij iets verteld over 200 duizend Serviërs die in paniek zullen vluchten.' ■

18-10-99

Wordt Kosovo een tweede Somalië?

In de pers wordt momenteel met enige regelmaat gepleit voor het loslaten van het ('westerse') streven naar een multi-etnisch Kosovo. HANS FEDDEMA vindt echter dat het Westen met twee maten meet. Het streven mag dan van enig paternalisme getuigen, dat was ook het geval bij het uitvoeren van de NAVO-luchtacties tegen Joegoslavië. Het Westen is gehouden te handelen naar resolutie 1244 van de VN-veiligheidsraad: de minderheden in Kosovo dienen te worden beschermd en Servië mag niet verder worden geïsoleerd.

Hans Feddema

Het gaat niet goed in Servië en Kosovo. In Servië is de oppositie machteloos, herschikt Milosovic zijn macht, werd de al voorheen zwakke economie nagenoeg verwoest door de NAVO-bombardementen, is isolatie troef en gaat het volk een bittere winter tegemoet. In Kosovo nam het UCK de macht min of meer over van de Serviers en wordt de provincie onder het oog van KFOR systematisch gezuiverd. Van de etnische minderheden in Kosovo zoals Serviers, zigeuners en Turken zijn na het vredesakkoord in juni tallozen vermoord en 200 duizend verdreven. Bovendien tekent zich informeel een door het UCK geleide eenpartijstaat af. Het KFOR komt er openlijk voor uit, dat het UCK ondanks de uiteindelijk door haar getekende ontwapeningsovereenkomst van 20 september "nog zware wapens als machinegeweren, mortieren en landmijnen achterhoudt" (Trouw 21-9). Gaat Kosovo dezelfde kant op als het huidige door de maffia beheerste Albanie?

Machiaveliaans

De situatie in Kosovo is van dien aard, dat er sinds enige tijd stemmen opgaan de etnische scheiding maar te accepteren. Dr. S.W. Couwenberg

van Civis Mundi meent in een recente publikatie, dat van een "multi-etnisch en cultureel samenleven geen dogma moet worden gemaakt dat we koste wat kost moeten afdwingen". Ook Marcel van Dam, die een consequent kritische lijn had inzake de NAVO-luchtoorlog jegens Servië, geeft de voorkeur aan een etnische scheiding boven het "overeind houden van een mooi principe waar we anderen voor laten sterven".

IKV-secretaris Mient Jan Faber maakt het echter wel erg bont, als hij terugkomend uit Kosovo verzoening aldaar als "absoluut zinloos" afwijst en zelfs expliciet VN resolutie 1244, waarin Kosovo multi-etnisch wordt gedefinieerd en als onverbreekelijk onderdeel van Joegoslavië wordt gezien "een schijnrealiteit" noemt. De KFOR en VN moeten zich volgens hem hiervan losmaken en accepteren dat Kosovo "louter Albanees" is. Een Bismarckiaans zich laten leiden door de situatie van macht, die voortvloeit uit de loop van het geweer of uit een in maart '91 te snel kiezen door het Westen voor de weg van het geweld. Faber geeft in een recent Volkskrantartikel wel eerlijk toe, dat de luchtoorlog van de NAVO tegen Milosovic "onbedoeld meegewerkt heeft aan twee vrijwel totale etnische

zuiveringen: eerst op de Albanen en later op de Serviers en zigeuners". Maar is zulks niet inherent aan een militaire interventie? Humanitaire problemen kun je immers niet oplossen met bombardementen vanaf vijf kilometer uit de hoogte. Het blijkt zelfs niet te kunnen, nu de NAVO wel op de grond aanwezig is.

Paternalisme en Partijkiezen

Moeten we ons dan maar aanpassen, de nieuwe situatie als uitgangspunt nemen en als KFOR en VN aan het UCK gewoon de (alleen) macht gunnen die het wil hebben en zo een verdergaande etnische zuivering in Kosovo door de vingers zien? Nee. Ik ben het overigens eens met Couwenberg, als hij waarschuwt voor het zich laten meeslepen door "dwanggedachten of fanatieke zedingsdrang", zoals ook vaak tot uiting komt in betuttelende ontwikkelingshulp. Het probleem is dat we de grote nadelen van dit soort bevoogding eerder hadden moeten bedenken. Tijdens de 'high tec' militaire interventie vanuit de lucht jegens Servië was er immers ook nogal sprake van dwanggedachten, de ander (Servië) via geweld iets willen opleggen wat nog

niet meteen via onderhandelingen of economische druk kon worden bereikt. Het had tot gevolg dat het lot van de Kosovaren er in eerste instantie door verergerde, het geweld escaleerde en de wederzijdse haat zodanige vormen aannam dat samenleven nu veel moeilijker is geworden. Te meer nu in deze escalatie de verdrukke van vroeger de onderdrukker van vandaag is geworden. Wat me verbaast is dat zo'n aanpassing aan de nieuwe realiteit losjesweg zonder bloesjes op de wangen wordt bepleit alsof hier (dan) geen sprake is van een nederlaag van de eerste orde en alsof hiermee het hele fenomeen van dwangmatige militaire interventie niet in het geding is. Partijkiezen, vijanddenken en demonisering zijn bij zo'n interventie onvermijdelijk, zoals recent bleek in de relatie tussen NAVO en Servie en voorheen bij de interventie in Somalie, waarbij de Amerikanen op een gegeven moment partij kozen voor een der krijgsheren, reden dat alles mislukte en de militairen als het ware met de staart tussen de benen de biezen pakten. Meer dan de Europeanen kiezen de Amerikanen nu in Kosovo partij voor het UCK, de bondgenoot van de NAVO op de grond tijdens de luchtoorlog tegen Servie. De Amerikanen zijn ook het sterkst geporteerd voor onafhankelijkheid van Kosovo, voor het wroeten in de binnenlandse situatie van Servie en voor het isoleren van dat land ondanks het vredesakkoord. We blijven zo echter demoniseren en partijkiezen, beiden in strijd met 'peace-making'. De Europeanen zijn vooralog tegen een onafhankelijk Kosovo, maar Faber zit meer op de lijn van de Amerikanen en kiest zelfs voor een "louter Albanees Kosovo" en daarmee impliciet voor contractbreuk met Servie en voor ondermijning van VN-resolutie 1244. Het niet echt serieus nemen door het Westen van het vredesakkoord, geeft aan dat de oorlog doorgaat, zij nu het zonder bommen. Een voor de hele regio (potentiele) rampzalige ontwikkeling. Vreemd is dit alles niet. Het hoort bij dwangmatige militaire interventie. Het tijdens de NAVO-luchtacties ontstane vijanddenken verdwijnt nu eenmaal niet zo maar. Het geeft veel te denken over het verschijnsel 'peace-enforcing'. De conclusie zou wel eens kunnen zijn, dat bij het in een conflict met geweld een oplossing proberen af te dwingen processen vrijkomen, waardoor dit type militaire interventie

bijna altijd averechts werkt. Zo'n conclusie heeft gevolgen voor de discussie over de omvang van het Nederlandse leger. Men kan militaire presentie gezien deze ervaringen beter beperken tot:

- a) conflictpreventie, als er nog geen geweldsexplosie is, zoals nu via een vredesmacht op de grens van Zuid-Macedonien en zoals bijvoorbeeld in Oost-Timor had moeten gebeuren, NB voorafgaand aan het referendum,
- b) 'peace-keeping', dus vredeshandhaving na een akkoord en
- c) situaties van echte genocide en dan gericht op het redden van burgerslachtoffers uit moordenaarshanden, ook via het creëren van vluchthavens vlakbij.

In alle andere gevallen wordt men bij ingrijpen in een burgeroorlog immers zelf partij in het conflict en escaleert het geweld cq wordt de situatie erger voor de mensen. Als politici dat nog niet begrijpen, is dat nog daar aan toe. Maar het IKV? Nu het Westen eenmaal op de blaren zit, moet het anders dan Faber betoogt, niet onomwonden kiezen voor een Albanees Kosovo, maar juist voor alles recht doen aan de etnische minderheden aldaar, ze op z'n minst beschermen, vasthouden aan VN-resolutie 1244 en nooit zonder overleg met Servie beslissingen nemen over de toekomst van Kosovo. En uiteraard stoppen met het wroeten en stoken in Servie, nu dat land een vredesakkoord met autonomie voor Kosovo heeft getekend. Als het Westen (vooral Amerika?) dat niet wil en zich mogelijk op een nieuwe hete oorlog met Servie voorbereidt, zijn het niet de mensenrechten, maar is het vooral machtspolitiek waar het om draait bij het Kosovo-beleid van de NAVO-landen.

(Dr. J.P. Feddema is antropoloog, publicist en vredeactivist en buitenlandspectalist vanuit Groenlinks)

Kosovo: Een vergelijking met de Tweede Wereldoorlog

Tijdens een congres gehouden op 24 april 1938, was een van de eisen van de Sudeten-Duitsers (een Duitse minderheid in het westen van Tsjecho-Slowakije), de volledige autonomie van de westelijke grensprovincies. Een zelfde eis voor autonomie is terug te vinden bij het UCK over de Servische provincie Kosovo. In mei 1938 vonden ongeregelde plaatsen in het westen van Tsjecho-Slowakije. Later formuleerden 'Sudetennationalisten' nog nadrukkelijker dan in april 1938 hun eis voor onafhankelijkheid. In september 1938 verklaarde Hitler op een congres te Neurenberg dat "de onderdrukking van drie en een half miljoen Duitsers in Tsjecho-Slowakije moest worden gestopt". Een Duitse invasie was volgens hem gerechtvaardigd door "de ondragelijke onderdrukking van de Sudeten-Duitsers".

Als wij 'Sudeten-Duitsers' vervangen door 'UCK' en de 'Verenigde Staten' door 'Nazi-Duitsland' wordt de vergelijking duidelijk. De paralel wordt nog ernstiger als wij bedenken dat de VN op dezelfde manier buiten spel is gezet als destijds de Volkerenbond.

(Postmark Prague, juni 1999)

18 Augustus 1994

De schade door de bombardementen wordt op 30 miljard dollar geschat, drie keer zoveel als het bruto nationaal product (BNP) van dit jaar. De industriële productie zakt dit jaar tot een vijfde van de waarde in 1989, terwijl het BNP per hoofd van de bevolking slechts 975 dollar zal bedragen, eenderde van de

Hopelijk heerst
vanaf morgen de
stem van de rede

waarde van tien jaar geleden. Eén
op de twee Serviërs is werkloos.

Meer bevoegdheden VN Actie tegen onveiligheid in Kosovo 99

PRIŠTINA, 19 AUG. Het VN-bestuur in Kosovo heeft de eigen bevoegdheden uitgebreid in verband met het aanhoudende etnische geweld.

Het VN-bestuur kende zichzelf de bevoegdheid toe mensen die een gevaar voor de openbare orde worden geacht tijdelijk naar elders in de provincie te deporteren, hun de toegang tot bepaalde plaatsen te ontzeggen of hen maximaal een half etmaal in hechtenis te nemen. Tot zo'n maatregel kan volgens het van kracht verklaarde reglement worden overgegaan als mensen wetten negeren, mensenrechten van anderen schenden of openbare instellingen als de politie en de brandweer of humanitaire hulpverleners hinderen.

De chef van de VN-missie in Kosovo, Bernard Kouchner, zei gisteren dat het voornamelijk gaat om een preventieve maatregel. „In de praktijk betekent het dat we in staat zijn op te treden tegen mensen die aanzetten tot geweld, door middel van oproepen vol haat en andere provocaties.” Hij maakte duidelijk dat vooral de recente gevechten in Kosovska Mitrovica, in het noorden van Kosovo, aanleiding tot de nieuwe regels zijn geweest. In Mitrovica raakten Kosovo-Albanese inwoners, die terug willen naar hun woningen in de Servische wijk van de stad, vorige week slaags met militairen van de vredesmacht KFOR, die hen hinderden bij die terugkeer uit vrees voor een bloedbad bij een confrontatie met de Serviërs.

Bij een nieuwe uiting van etnisch geweld raakten gisteren in Gnjilane, in de Amerikaanse KFOR-sector van Kosovo, drie Serviërs gewond bij de ontploffing van een granaat.

Het opperbevel van de NAVO veroordeelde gisteren het etnisch geweld in Kosovo, maar het wees verwijten als zou de vredesmacht KFOR in gebreke blijven, van de hand. In een verklaring stelde het opperbevel dat alleen met medewerking van de plaatselijke bevolking een eind kan worden gemaakt aan het geweld in de regio.

Rusland beschuldigde de vredesmacht KFOR er gisteren opnieuw van te weinig te doen om de Serviërs in Kosovo te beschermen tegen wraakacties van de Albanen. „Geweld woedt in Kosovo. Moorden op vreedzame burgers, brandstichtingen en berovingen van niet-Albanen nemen toe. In wezen viert etnische zuivering hoogtij. Dat is het resultaat van het beleid van 'het pacificeren' van het Albanese separatisme door diverse Westerse landen”, zo stelde het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken in een verklaring. In de verklaring werd opgeroepen tot „energieke maatregelen” om een eind te maken aan „terrorisme, separatisme en etnische zuivering” in Kosovo. (AP)

'Serviërs desnoods in één deel Kosovo'

PARIJS - De Franse leider van de VN-missie in Kosovo, Bernard Kouchner, sluit niet uit dat de Serviërs die zich nog in Kosovo bevinden naar het midden van de provincie moeten worden overgebracht „om hen beter te kunnen beschermen”.

Kouchner, die zei dat „geen enkel lijden in het verleden het ontoelaatbare nu rechtvaardigt”, deed zijn uitspraken in het Franse *Le*

Monde. „Als wij de Serviërs moeten hergroeperen, hoop ik dat het tijdelijk zal zijn”, zei Kouchner, die zei zich ervan bewust te zijn dat hij beschuldigd zal worden van deelname aan de etnische zuivering. „Maar het is moeilijk principes lang te verdedigen als dat leidt tot de moord op weerloze bejaarden.” Volgens hem zijn het „niet de beulen die zijn gebleven, maar de ouderen, vrouwen en meest kwetsbaren”.

Het etnisch geweld in Kosovo gaat door. Gisteren schoot een onbekend gebleven sluipschutter op het KFOR-hoofdkwartier in Pristina een geüniformeerde UCK-soldaat neer. Het slachtoffer stierf later aan zijn verwondingen. In de nacht van woensdag op gisteren wierpen onbekenden in Djakovica brandbommen naar een Servisch-orthodoxe kerk, die door

Italiaanse KFOR-soldaten werd bewaakt. Twee Italianen werden gewond. In Pristina brandden gisteren twintig huizen af, nadat in één van die huizen brand was gesticht. Het vuur sloeg vervolgens over naar omliggende woningen.

Rusland sluit niet uit dat het zich terugtrekt uit KFOR, waarin het met 3600 militairen is vertegenwoordigd. Die mogelijkheid werd vandaag geopperd door een Russische woordvoerder, die tegen het persbureau Interfax klaagde dat binnen KFOR de Verenigde Staten en de NAVO de dienst uitmaken en alle besluiten nemen zonder de Russen te raadplegen. De Russische minister van Buitenlandse Zaken Ivanov en de Amerikaanse minister van Defensie Cohen gaan de kwestie volgende maand bespreken. (Reuters, AFP, AP)

20-8-99

Britten willen stroom Roma snel indammen

Door onze correspondent

LONDEN, 20 AUG. Het Britse ministerie van Binnenlandse Zaken is op de overleg met Tsjechië begonnen om een eind te maken aan de aanhoudende stroom asielzoekers uit dat land. Het aantal Roma (zigeuners) uit Tsjechië dat in het Verenigd Koninkrijk maandelijks politiek asiel vraagt is opgelopen van vijf naar bijna tweehonderd.

Minister Straw (Binnenlandse Zaken) heeft gezegd te overwegen in laatste instantie geen visa meer aan Roma te zullen verstrekken. De Refugee Council, een semi-autonoom advieslichaam voor asielzaken, heeft Straw eerder verweten geen acht geslagen te hebben op rapporten over mensenrechtenschendingen tegen zigeuners uit Tsjechië, Slowakije en Roemenië, die grond voor asiel zouden bieden.

De Roma hebben Straw deze week in politieke problemen gebracht, nadat een klacht wegens discriminatie tegen hem werd ingediend. Straw zei vorige maand dat „sommige nomaden zich voordoen als eerbare zigeuners, terwijl ze dat niet zijn”, omdat ze „overlast veroorzaken, inbraken plegen en in portieken poepen zonder dat ze daarvoor bestraft worden”. Een belangengroep van de Roma beschuldigt Straw ervan te hebben ingespeeld op een „stereotiep imago van zigeuners”. Straw ontkent dat.

De stroom Roma verhoogt de

druk op de Britse immigratiedienst verder. Vorig weekeinde braken op een kermis in Dover ongeregeldheden uit tussen asielzoekers en plaatselijke bewoners. In immigratiecentra in Kent verblijven nu zo'n 5.000 asielzoekers in afwachting van een beslissing over toelating.

Straw heeft een wet in voorbereiding die het aandeel van zogeheten economische vluchtelingen onder de asielzoekers moet indammen. De wet moet leiden tot een besparing van 150 miljoen pond (500 miljoen gulden) en vervangt onder meer gelduitkeringen door voedselbonnen.

Vorige maand moest Straw zich verantwoorden voor het zeer hoge aantal asielzoekers dat met een economisch motief in het Verenigd Koninkrijk terecht komt. Zij reizen via de Kanaaltunnel op twee kaartjes, één van Parijs naar Calais en één van Parijs naar Londen. Bij de enige paspoortcontrole op de trein, vóór de Chunnel, laten ze alleen het kaartje naar Calais zien.

WERELDORDE

21-8-99

TOEN de NAVO in maart ingreep in Kosovo, wilde zij twee dingen: de etnische zuiveringen door de Serviërs moest een halt worden toegevoerd, maar een onafhankelijk, door de Albanese beheerst Kosovo diende te worden voorkomen.

Het ingrijpen had succes: honderdduizenden verjaagde Albanese Kosovaren konden terug naar huis, maar de provincie bleef deel uitmaken van Servië.

Nu, na ruim twee maanden vrede, is het overgrote deel van de Serviërs verdwenen uit Kosovo en maken de Albanese de dienst uit van Servië.

Betrekkelijker kan succes niet zijn. Zo betrekkelijk is het NAVO-succes dat het alsnog lijkt te verkeren in zijn tegendeel: in een mislukking. Zo niet een hele, dan toch een halve. De recente gebeurtenissen tonen in elk geval aan dat de neiging van sommigen om meteen na de oorlog de definitieve verlies- en winstrekening op te maken, voorbarig waren.

Kosovo was niet een gewone oorlog. Voor het eerst greep een groep landen in om een staat - Servië - te beletten eigen burgers - de Albanese - te mishandelen. Een revolutionaire daad. Sinds de Vrede van Westfalen in de 17e eeuw rustte er een taboe op inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van soevereine staten.

Nieuw schooljaar verdriift Serviërs uit hun opvang

23-8-94

Van onze verslaggever
Corine de Vries

KRAGUJEVAC/KRALJEVO

Het begin van het schooljaar in Joegoslavië, op 1 september, is een rampdag voor duizenden uit Kosovo gevluchte Serviërs en zigeuners. Velen van hen zijn opgevangen in schoolgebouwen, die ze nu niet meer kunnen verlaten. Alternatieve woonruimte is nog niet gevonden. Bovendien mogen de kinderen van de vluchtelingen niet naar school.

Unicef-medewerkster Jadranka Milanovic spreekt van een uitzichtloze situatie. 'De Servische kinderen moeten op 1 september naar school kunnen. Daarom worden de lokalen nu ontruimd en grondig schoongemaakt. Maar intussen doet de regering weinig of niets om voor de vluchtelingen andere woonruimte te vinden.'

De 150 Servische Kosovaren die in de basisschool D. Michailovic in Krugujevac verbleven, zijn net zondagochtend vertrokken. Ze sliepen met z'n allen in één klaslokaal, om de school zo min mogelijk te vervuilen. Een schoonmaakploeg is al aan het werk, maar er hangt nog steeds een peetranante lucht van zweet en urine.

De 44-jarige Radusja Jovanovic is samen met haar 19-jarige dochter Nevana achtergebleven. 'Omdat Nevana in een rolstoel zit, mogen wij twee dagen langer blijven', zegt Radusja. Ze hoopt dat ze daarna niet naar de school hoeft waar de rest van de groep naartoe gestuurd is. 'Dat gebouw is al jaren niet meer in gebruik. Het heeft vrijwel geen voorzieningen. Ze hadden ons beter allemaal plat kunnen bombarderen.'

Radusja en Nevana zijn op 22 juni gevlucht uit Kosovska Mitro-

vica. 'We vreesden voor ons leven. Mensen werden verkraakt en vermoord, ook wij werden bedreigd.' Radusja hoopt dat hulporganisaties zich over hen zullen ontfermen, en dat de Joegoslavische regering hen zal laten blijven. Want één ding is zeker, ze wil nooit meer terug naar Kosovo. 'Ik wil wonen op een plek waar rust en vrede heerst.'

Volgens de vluchtelingenorganisatie Unhcr zijn sinds het einde van de Kosovo-oorlog 189 duizend Serviërs en zigeuners naar Servië gevlucht. Velen van hen worden opgevangen door familie, maar een groot deel verblijft in tijdelijke opvang, met name in scholen.

Het kindertfonds Unicef heeft teams van dokters en psychologen langs een aantal van die scholen gestuurd om kinderen te onderzoeken. Daarbij bleek dat de situ-

atie het meest schrijnend is in de steden Kraljevo en Krugujevac.

Op de Sjoemarska-school in Kraljevo staan de volgepakte tractoren al klaar voor vertrek. Soep en brood worden nog uitgedeeld, maar daarna moeten de 120 vluchtelingen weg. 'Waarheen willen zij niet zeggen. Onze ellende gaat u niks aan', zegt een Servische Kosovaar. 'Wij hebben geen enkel vertrouwen meer in de buitenlandse Jullie hebben zoveel leugens verspreid. Ga weg, anders sta ik niet in voor de gevolgen.'

In een schoolje even buiten Kraljevo is de ontvanget vriendelijker. In drie lokalen verblijven hier 193 Serviërs, vooral atkinstig uit Suva Reka. Onder hen bevindt zich Jovan Popovic met zijn vrouw en twee kinderen. 'In Kosovo hadden wij een pakkend huis, maar nu hebben we niks meer. De autoriteiten meten beter

29-8-99

ons gezegd dat we geen enkel recht hebben.'

De familie Popovic zit al ruim twee maanden in Krajevo, maar de hulpverlening is nog altijd minimaal. 'Het Rode Kruis komt ons eten brengen, één maaltijd per

Klaslokalen taboe voor kinderen uit Kosovo

dag. Verder hebben we een paar dozen gekregen van de Grieks-orthodoxe kerk, en een stapel T-shirts uit China. Maar medische zorg hebben we nog niet gehad.'

Kragujevac en Krajevo behoren tot de gebieden die het zwaarst getroffen zijn door de NAVO-bombardementen. In Kragujevac was 70 procent van de bevolking

afhankelijk van de platgebombardeerde Yugo-autolabreik. Daar bovenop kwamen ook nog de overstromingen van vorige maand. 'De vluchtelingen noemen Kragujevac de vallei van de honger', vertelt Milanovic van Unicef. 'Ondal, figuurlijk gezien, bijna iedereen honger heeft.'

Milanovic noemt de situatie in deze steden alarmerend, en hoe wel Unicef en Unhcr al bezig zijn met de hulpverlening, is extra hulp van de internationale gemeenschap onontbeerlijk. Zeker nu de winter voor de deur staat.

Unicef maakt zich zorgen over de schoolgaande kinderen, 24 procent van de vluchtelingen. Milanovic: 'Wij geven natuurlijk kleeding en voedsel, maar de meeste kinderen zijn getraumatiseerd. Vooral de zigeunerkinderen zijn er slecht aan toe. Daarom is het zo belangrijk dat zij in september

naar school kunnen.'

De Joegoslavische minister van Vluchtelingen deelt die visie, maar zij wordt tegengewerkt door de minister van Onderwijs. Die heeft alle schooldirecteuren gescreven dat zij vluchtelingen uit Kosovo niet mogen toelaten. Die moeten zo snel mogelijk terug naar Kosovo.

Radusja Jovanovic is woedend als zij hierover hoort. 'Ik ben 24 jaar lerares geweest, de minister van Onderwijs is verplicht mij te helpen. Ik heb nu geen woning meer, geen salaris, en een slimme, gehandicapte dochter die graag rechten wil studeren.'

Unicef-medewerkster Milovanovic vindt het frustrerend dat alle aandacht van het Westen nu uitgaat naar de Kosovo-Albanen. 'Want lijdende kinderen zijn lijdende kinderen, of ze nou Albanes, zigeuner of Servier zijn.'

23 AUGUSTUS 1999 / 5

'Kosovo-oorlog kost Joegoslavië 134 miljard'

AP

LONDEN

Het Kosovo-conflict gaat Joegoslavië in totaal bijna 134 miljard gulden kosten, heeft de Britse onderzoeksinstelling Economist Intelligence Unit maandag bericht.

Volgens de Economist Intelligence Unit heeft de elf weken durende campagne van NAVO-bombardementen enorme schade aangericht aan de Joegoslavische economie en infrastructuur.

Deze schade zal leiden tot een dramatische inkrimping van de economie in de komende jaren. Het bruto nationaal product (bnp) daalt dit jaar met 40 procent en blijft voorlopig ver beneden het niveau van tien jaar geleden, zo voorspelt de Economist Intelligence Unit. De schatting van het toekomstige bnp is gebaseerd op ervaringen van andere landen die door oorlog zijn getroffen en op ontwikkelingen in andere landen in de regio.

Tienduizenden zigeuners gevlucht

²⁴⁻²⁵⁻³¹
BELGRADO — Sinds de in-
tocht van KFOR-troepen in Ko-
sovo zijn meer dan 80.000 Roma-
zigeuners uit de provincie ge-
vlucht. De meesten van hen le-
ven onder onmenselijke om-
standigheden in de open lucht.
Dit zei de voorzitter van de Joe-
goslavische Roma-vereniging,
Djura Simic, gisteren.

Simic roept Joegoslavische
en internationale hulporgani-
saties op de zigeuners te helpen
om een dreigende humanitaire
catastrofe voor het invallen
van de winter te voorkomen. De
Albanese bevolking van Koso-
vo verwijt de zigeuners dat ze
hebben samengewerkt met de
Serviërs tijdens de oorlog in
Kosovo. Veel zigeuners probe-
ren met behulp van mensen-
smokkelaars naar Italië te
vluchten. (DPA)

Lichamen van zeventien zigeuners voor kust Montenegro gevonden

Voor de kust van Montenegro zijn
de lichamen gevonden van 17 Roma
uit Kosovo.

Zij zaten op een vluchtelingenschip dat vrijdag zonk toen het op weg was naar Italië. Het schip met vluchtelingen was op 50 kilometer voor de kust gezonken. Negenzeftig opvarenden konden gered worden. Italië heeft aangekondigd dat het immigranten uit Italië niet langer als vluchtelingen beschouwt, maar als illegalen. Dat betekent dat de vluchtelingen onmiddellijk moeten worden gerepareerd. Tot nu toe zijn de meesten

naar Italiaanse opvangcentra gebracht.

Onmenselijk

Sinds de intocht van KFOR-troepen in Kosovo zijn meer dan 80.000 Roma-zigeuners uit de provincie gevlucht. De meesten van hen leven onder onmenselijke omstandigheden in de open lucht.

De Albanese bevolking van Kosovo verwijt de zigeuners dat ze hebben samengewerkt met de Serviërs tijdens de oorlog in Kosovo. Veel zigeuners proberen met behulp van mensensmokkelaars naar Italië te vluchten. (AP)

Slechts de hulpverlening is multi-etnisch

25-8-94

Kosovo

Nicole Lucas

AMSTERDAM - De Russen mochten geen eigen zone krijgen in Kosovo. Dat zou de splitsing van Kosovo in een Servisch en Albanees deel maar in de hand werken. Russische troepen werden daarom over de verschildende Kfor-sectoren verspreid. Het was, zo heette het in yesterse kringen, de enige manier om een werkelijk multi-etnisch, multi-cultureel Kosovo te garanderen. Dat was twee maanden geleden. 'Multi' is Kosovo sindsdien volop geworden. Hulpverleners in alle soorten en maten en van allerlei nationaliteiten vechten om een plaatsje. Ruim 200 internationale hulporganisaties hebben zich laten registreren. Een Oegandese arts, uitgezonden door het Rode Kruis, zei onlangs in Vrij Nederland dat hij in Pristina in enkele dagen tijd meer hulpverleners had gezien dan in Oeganda in zijn hele leven. Daar

naast houden tienduizenden soldaten uit Navo- en een enkel niet-Navo-land de wacht.

De verhouding tussen de al-tochtone inwoners van Kosovo is echter allesbehalve verbeterd. Terwijl eerst Serviërs Albanen naar het leven stonden, zijn de rollen nu omgekeerd. Angst voor represailles deed ingetrokken al na het stoppen van de Navo-bombardementen tienduizenden Serviërs op de vlucht slaan. Hun angst bleek niet ongegrond. Serviërs, en ook zigeuners, worden bedreigd, verjaagd en soms vermoord.

Ook wie de vijand tracht te verdedigen - of ervan verdacht wordt dat te doen - moet het ontgelden. Zo hebben de Franse militairen in de stad Mitrovica al een pro-Servische naam gekregen, omdat ze het risico niet willen nemen de Albanen in de hele stad hun gang te laten gaan. En van Russen in de buurt - er zijn er nu 3300 op een totale vredesmacht van ruim 40.000 - kan al helemaal geen sprake zijn.

Kfor zegt zijn best te doen, maar niet alle Serviërs te kunnen beschermen. We kunnen moeilijk bij ieder huis een soldaat zetten, heert het. De Navo wijst bovendien naar de VN, aan wie na de bombardementen de verantwoordelijkheid voor het afwerken van de 'kwestie-Kosovo', officieel is overgedragen. VN-resolutie 1244, op 10 juni in de Veiligheidsraad aangenomen, geeft de VN de taak te zorgen voor het op-

'Kunnen we de Serviërs niet op één plek samenbrengen?'

zetten van bestuur, politie, rechtspraak, kortom al die zaken nu nodig zijn voor rust en orde, voor een normaal functionerende maatschappij.

Maar helaas: waar westerse en andere hulpverleners elkaar voor de voeten lopen, lijkt dat bereidheid om mensen te helpen aan het VN-bestuur gering. Van de drieduizend man politie in

Kosovo rust en orde zouden moeten gaan bewaren, zijn er amper honderden toegezegd en nog minder gearriveerd. Aan Bernard Kouchner, de onderkoning van Kosovo, de vrijwel onmogelijke taak er toch iets van te maken. Nu al is hij de verwijfen beu uit met name Washington dat het allemaal niet opschiet.

Vandaar wellicht dat hij vorige week in *Le Monde* de bal terugkaatste en een verboden onderwerp toch ter sprake bracht. Als we dan de Serviërs niet kunnen verdedigen, kunnen we ze dan niet beter op één plek samenbrengen, ergens in het midden van Kosovo, peinsde hij. Natuurlijk, hij hoorde de bezwaren al: schande, dat is meewerken aan etnische zuivering. Maar, als de prijs van die principes nu de moord op bejaarden is?

Gek genoeg bleef het stil na zijn suggestie. Reactie kwam er wél op een voorstel van de Serviërs zelf. Die verzochten dit weekje om van de paar overgebleven gemeenten waar Serviërs

nog in de meerderheid zijn, een of meer Servische cantons te maken. Geen sprake van 'vageerden westerse diplomaten'. We blijven vasthouden aan de eerheid van een multi-etnisch Kosovo. Voor een de facto verdeeld Kosovo voelen we niets."

Het alternatief is echter niet een multi-etnisch, maar een vrijwel etnisch-homogene regio. Juist gisteren meldde de VN-vluchtelingenorganisatie dat Kosovo inmiddels bijna 'Servier-vrij' is. De Serviërs zijn nagenoeg verdwenen, op de vlucht voor 'de bedreigende atmosfeer', aldus een UNHCR-zegsman. Van de geschatte 200.000 Serviërs die er voor de oorlog in Kosovo leefden, zijn er hooguit 30.000 over.

De woordvoerder constateerde wel een lichtpunt. Het aantal moorden en berichten van zware mishandeling en bedreigingen daalt. Maar, gaf hij toe, dat komt vooral omdat er nauwelijks nog Serviërs (en zigeuners) over zijn.

PAGINA 3: DE GRAVE TOONT BEGRIIP VOOR ALBANEZEN

Slechts 30.000 Serviërs wonen nog in Kosovo

²⁵⁻⁸⁻⁹⁹
Kosovo Kosovo is bijna zonder Serviërs. Dit heeft de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties UNHCR gisteren bekendgemaakt. Volgens de UNHCR zijn er waarschijnlijk niet meer dan 30.000 Serviërs over in de provincie.

Volgens de Joegoslavische autoriteiten zijn 195.000 Serviërs en andere niet-Albanezen Kosovo inmiddels ontvlucht, over het algemeen naar Servië en Montenegro. Twee weken geleden waren dit er 180.000. Alleen in het uiterste noorden van Kosovo zijn volgens de VN nog drie gemeenten die een aanzienlijke Servische gemeenschap tellen.

Westerse diplomaten verwierpen gisteren het Servische idee om etnisch homogene enclaves te creëren waar de Serviërs gevrijwaard zouden blijven van Albanese wraakacties. Zo'n voorstel is zaterdag aan de VN voorgelegd. Het gaat in tegen het westerse idee van een verenigd, multicultureel Kosovo. De verwachting is dat de VN het voorstel vandaag officieel zal afwijzen. (RTR)

Mogelijk meer dan 100 zigeuners verdronken

PODGORICA - De politie van Montenegro vreest dat er op 15 of 16 augustus meer dan honderd Roma-zigeuners zijn verdronken in de Adriatische zee. Ze kwamen om toen het schip waarmee ze naar Italië probeerden te vluchten verging.

Er zijn tot nu toe langs de Montenegrijnse kust 33 lichamen geborgen. Op het schip zaten veel vrouwen en kinderen. Ze hadden waarschijnlijk voor de overtocht betaald aan mensensmokkelaars. Vorige week vrijdag zijn van een ander schip 69 Roma-zigeuners gered, net voor het verging.

De politie van de Joegoslavische deelstaat heeft enkele mensen aangehouden op verdenking van mensensmokkel. Een krant in

Montenegro meldt dat de smokkelaars nauwe banden onderhouden met een criminele organisatie die de hele Adriatische kust bestrijkt. De mensensmokkelaars zouden 1 100 dollar per volwassene vragen voor de oversteek naar Italië, en 10 tot 550 dollar voor een kind, afhankelijk van de leeftijd.

De afgelopen drie maanden zijn op de Italiaanse kust al een paar honderd schepen geland met zigeuners uit Kosovo. De Roma vluchten voor wraakacties van Albanezen, die de zigeuners ervan beschuldigen dat zij met de Serviërs zouden hebben samengewerkt. Al meer dan 80 000 zigeuners zijn uit Kosovo weggetrokken sinds het eind van de NAVO-acties.

Gevolgen Verarmd Uranium

15819205 100
Door John O'Connell
1987

Granaten met verarmd uranium laten een erfenis na van misgeboorten en dood, zo vertelden wetenschappers vrijdag 30 juli op een conferentie in Londen. Zij waarschuwen dat de radioactieve munitie in Kosovo dezelfde problemen zullen veroorzaken als in Irak.
"Zelfs een klein deelje verarmd uranium dat zich schuilhoudt in de lymfklier kan het volledige immuunsysteem vernietigen". Dr. Roger Coghill, een experimenteel bioloog vertelde op de conferentie over de verbanden tussen verarmd uranium (DU) en kanker-gevallen in Irak.

26-6-89

We weten dat ongeveer 1 miljoen DU-granaten zijn afgevuurd (gedurende de Golf Oorlog) en vele liggen nog steeds in de Golf woestijn, zij veroorzaken onmiskenbaar ernstige kankergevallen en geboortedefecten. Het verband tussen beide is biologisch gezien uitermate aannemelijk", zei:

Deel van het probleem aangaande het debat over de effecten van verarmd uranium is een gebrek aan harde wetenschappelijke gegevens. Het weinig dat er is, wordt aangegeven door de ene partij om het onjuist handelen van de ander aan te tonen. Sommige critici zeggen dat chemische wapens, gebruikt door de Irakese strijdkrachten in 1980-88 tijdens de oorlog met Iran, de echte reden zijn voor de gezondheidsproblemen in Zuid-Irak.

Vrijgegeven VS-documenten laten zien dat de VS-strijdkrachten ongeveer 944.000 stuks van de sigaarvormige DU-granaten in Irak en Koeweit afvuurden gedurende de Golf Oorlog van 1991. Verarmd uranium dient als tank- en bunkervernietiger. Vanwege de extreme dichtheid dringt het door zware bepantsering en beton.

Professor Mona Kamma, lid van het Irakese Comité over de vervuiling van de omgeving van de agrarische bombardementen, liet foto's zien van misvormde baby's en zei dat een toename van zulke geboortedefecten in delen van Irak veroorzaakt wordt door verarmd uranium. "Hoe dichtter we tijdens onze studie bij de bron van vervuiling door verarmd uranium kwamen hoe meer afwijkingen we von-

den", vertelde ze later aan Reuters. "Dit materiaal is radioactief en gevaarlijk voor mensen, dieren en planten."

Duizenden Irakese militairen en burgers kregen te maken met de nawerking van de granaten, zei Kamma. Coghill, die zijn eigen onderzoekscentrum heeft in Gwent, Wales, vertelde dat rook en stof van de inslag van de projectielen de radioactieve deeltjes honderden meters mee de lucht in nemen en zich honderden kilometers met de wind mee verspreiden.

Het gebruik van DU-granaten in Kosovo, meestal afgevuurd door Amerikaanse A-10 Tank-busting-vliegtuigen, bracht de gezondheid van terugkerende vluchtelingen, leden van 'vredesteams', hulpverleners en de bevolking van de buurlanden

in gevaar, zei hij. "Wij denken dat in het Kosovo-conflict, als resultaat van (immunitet gerelateerde) afwijkingen, er ongeveer 10.000 kankerdoden extra zullen zijn", voegde hij toe.

Sommige andere wetenschappers en artsen, die geen parallel trokken tussen de kankergevallen en DU-munitie, veroordelden de jarenlange economische sancties tegen Irak als hoofdoorzaak van de gezondheidsproblemen. Om aandacht te vestigen op de gezondheidssituatie in Irak, zo zei het parlementslid van British Labor, George Gallo-way, zullen hij en leden van de liefdadigheidsinstelling 'Mariam Appaal' dit najaar in een omgebouwde dubbeldekker van Londen naar Bagdad rijden.

Serviërs eisen eigen kantons

PRISTINA, 26 AUG. De Servische gemeenschap in Kosovo wil de instelling van vijf gebieden waarin ze zich kan terugtrekken, veilig voor aanvallen van Albanezen en beschermd door de vredesmacht KFOR. De Albanezen hebben het idee van een 'kantonisering' van Kosovo verworpen als volstrekt onbespreekbaar.

Het Servische plan werd gisteren gepresenteerd in de zogenoemde Overgangsraad, het uit vertegenwoordigers van alle etnische groepen in Kosovo bestaande orgaan, dat VN-chef Bernard Kouchner adviseert. „We hebben een nieuw voorstel voor kantonisering gebaseerd op de aanwezigheid van de internationale gemeenschap in Kosovo”, zo zei minister Momčilo Trajković, de leider van de Serviërs in Kosovo. „We hebben gevraagd die kantonisering vijf jaar te laten duren. Ons doel is de tragedie van het volk te beëindigen en de voorwaarden te scheppen waaronder de Serviërs kunnen terugkeren.”

Trajković doelde op de voortdurende wraakacties van Albanezen tegen Serviërs sinds het vertrek van de Joegoslavische en Servische troepen uit Kosovo in juni, en de vlucht van naar schatting 170.000 tot 180.000 (van de 200.000) Serviërs voor dat geweld.

De Albanese vertegenwoordigers in de Overgangsraad wezen

het Servische voorstel onaanvaardbaar zinnig van de hand. Hashim Thaçi, de leider van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK, tevens zelfbenoemd premier van de zelfbenoemde Kosovaarse regering, noemde het voorstel onaanvaardbaar. „We praten er niet meer over.” Ook de vertegenwoordigers van andere Albanese partijen wilden er niets van weten.

VN-chef Kouchner leek gisteren verrast door het Servische voorstel. Hij heeft eerder plannen voor een kantonisering van Kosovo, door de instelling van 'etnisch zuivere' zones voor de Serviërs van de hand gewezen omdat die zou uitlopen op een definitieve verdeling van de regio. Gisteren zei hij dat „kantonisering geen

goed woord is, zoals ik al vaker heb gezegd. Het herinnert ons aan lelijke dingen.” Maar anders dan bij voorgaande gelegenheden legde Kouchner gisteren zijn advies door veel nadruk op de noodzaak de veiligheid van de Serviërs in Kosovo te garanderen. Het onderwerp is voor alles de bescherming van de mensen.”

Kfor vindt graf met Serviërs

PRISTINA - Kfor-troepen hebben in het oosten van Kosovo een graf gevonden met daarin de lijken van minstens vier Serviërs. Naar aanleiding van de vondst heeft de Joegoslavische president Milosevic de Verenigde Staten ervan beschuldigd samen te spannen met de 'moordenaars van het UCK'.

Het graf bij de plaats Ugljare is al op 24 juli ontdekt, maar de Navo heeft de vondst pas gisteren openbaar gemaakt. De moorden zijn waarschijnlijk na de intocht van Kfor in Kosovo gepleegd. Autopsie heeft aangewezen dat zeker vier van de vijf slachtoffers in het graf Serviërs waren. De lijken

moeten nog officieel worden geïdentificeerd. 27-8-99

Joegoslavië heeft naar aanleiding van de kwestie gevraagd om een spoedzitting van de VN-Veiligheidsraad. In een communicatie zegt de Joegoslavische president Milosevic dat de Verenigde Staten de volle verantwoordelijkheid dragen voor de moorden op Serviërs in Kosovo. Volgens Milosevic zijn de VS bezig een 'dubbelbreuk' in de Joegoslavische provincie op te zetten.

De Navo versterkt de Kfor-macht met 9 000 soldaten tot 55 000 man. Er zijn plannen om de Sfor-macht in Bosnië, met 33 000 man, met een derde te krimpen.

Brijunado eist betere bescherming Serviërs

De Joegoslavische regering eist dat de KFOR-troepen in Kosovo de Servische Kosovaren beter beschermen. 27-9-95

Deze eis komt naar aanleiding van de vondst, eerder deze week, van een massagraf in de buurt van het Kosovaarse dorp Ugljare, waarin de lijken van dertien vermoorde Serviërs lagen.

De Joegoslavische minister van Buitenlandse Zaken Jovanovic zei dat het etnische geweld tegen de Serviërs in Kosovo steeds grotere vormen aanneemt en riep op tot

een spoedzitting van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties over deze kwestie. De vredessoldaten moeten hun gedrag grondig wijzigen en de separatistische terreurorganisatie UÇK niet langer steunen, aldus Jovanovic. De overgrote meerderheid van de 200.000 Servische Kosovaren is gevlucht uit angst voor wraakacties van de Albanesez.

Drie lichamen uit het massagraf bij Ugljare zijn inmiddels geïdentificeerd als Serviërs die al maanden vermist werden. De overige tien zijn vrijwel zeker ook

Serviërs, maar zij moeten nog worden geïdentificeerd. Jovanovic meent dat KFOR de vondst van het massagraf moedwillig heeft verzwegen om het UÇK de hand boven het hoofd te kunnen houden.

Leiders van de Servische gemeenschap in Kosovo hebben de Verenigde Naties gevraagd om beschermde enclaves voor de resterende Servische Kosovaren te creëren. De Servische leiders namen deel aan een vergadering van de gecombineerde bestuursraad van Serviërs en Albanesez, die door de VN is opgezet om van advies te

dienen over bestuurlijke problemen in de provincie.

Volgens het voorstel van de Serviërs zouden de enclaves moeten worden beschermd door internationale vredestroepen en bestuurd door Servische Kosovaren samen met vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap.

De Servisch-Kosovaarse leider Trajkovic zei na afloop van de vergadering dat het de bedoeling is om deze beschermde enclaves vijf jaar te handhaven. De etnische Albanesez vinden het voorstel niet aanvaardbaar.

Massagraf met vier Serviërs in Kosovo

PRISTINA, 27 AUG. In Kosovo is een massagraf met elf lichamen gevonden; in vier gevallen gaat het bij de slachtoffers om Serviërs. De ontdekking was gisteren voor Belgrado aanleiding voor een ongemeen felle uitval naar de Amerikanen, in wier sector in Kosovo het massagraf ligt.

De woordvoerder van de vredesmacht KFOR meldde gisteren dat deskundigen van het Haagse VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden in het dorp Ugljare, vijf kilometer van Gnjilane in het oosten van Kosovo, een graf hebben onderzocht met elf lichamen. Daarnaast werden nog vier lijken onderzocht die zeshonderd meter verderop zijn gevonden. Daarbij is vastgesteld dat het in vier gevallen om Serviërs gaat. Servische omwonenden hebben gezegd dat de vier in juli door onbekenden naar wordt aangenomen Albanese zijn ontvoerd.

In Pristina is aangetekend dat het niet gaat om een massamoord: de slachtoffers zijn individueel of in kleine groepjes om het leven gebracht.

In Belgrado was de reactie furieus. Volgens het Joegoslavische persbureau Tanjug waren alle vijftien gevonden slachtoffers Serviërs en zijn ze wel degelijk bij een 'massamoord' om het leven gebracht. President Slobodan Milošević gaf een verklaring uit waarin hij de Amerikanen, wier KFOR-contingent in dit deel van Kosovo de dienst uitmaakt, de schuld gaf van het bloedbad. De Amerikanen, aldus de verklaring, werken in Kosovo samen met Kosovo-Albanese „moordenaars, drugsmokelaars en terroristen” in hun campagne tegen de Serviërs. Milošević viel in één adem door ook uit naar de oppositie in eigen land, die zijn aftreden eist. Hij bestempelde zijn critici als „huurlingen” van de Amerikanen die tegen de Servische belangen in Kosovo ageren.

Overigens vielen ook twee van de oppositiepartijen uit naar de vredesmacht KFOR. Volgens de Servische Vernieuwingsbeweging SPO van Vuk Drašković doet KFOR „niets om de Serviërs te beschermen”. De christen-democraten gaven een verklaring uit waarin werd gesteld dat de Albanese in Kosovo „onder de ogen van de internationale vredesmacht abominabele misdaden begaan”. (Reuters, AFP)

KFOR vindt Servisch massagraf in Kosovo

PRISTINA — KFOR-vredestroepen hebben in het oosten van Kosovo een massagraf gevonden, met daarin de lijken van enkele Servische burgers.

Het graf bij de plaats Ugljare is al op 24 juli ontdekt, maar de NAVO heeft de vondst pas gisteren in een verklaring openbaar gemaakt. De moorden zijn volgens de verklaring zeer waarschijnlijk na de intocht van KFOR in Kosovo gepleegd.

Tot nu toe is zeker dat vier van de vijftien slachtoffers in het graf Serviërs waren. Volgens KFOR is

27-8-99
er geen sprake van een massamoord, omdat het erop lijkt dat de slachtoffers apart of in kleine groepen zijn vermoord en vervolgens in het massagraf zijn begraven.

Joegoslavië heeft gevraagd om een spoedzitting van de VN-Veilighedsraad. De minister van Buitenlandse Zaken heeft KFOR ervan beschuldigd de zaak in de doofpot te hebben willen stoppen. De Joegoslavische president Milosevic zegt dat de Verenigde Staten de volle verantwoordelijkheid dragen voor de vijftien vermoorde Serviërs. Volgens Milosevic zijn de VS

Kosovo - a 29-3-99 history lesson

Sms gy

VN Forum 1999 - 3

57

Afrika: de verschrikking en de hoop

door Kofi Annan

Open brief van de Secretaris-Generaal van de Verenigde naties over de impact van de Balkan-crisis op de beschikbare fondsen voor de crises in Afrika.

Die ene dag die ik onlangs in Freetown, de hoofdstad van Sierra Leone, heb doorgebracht, zal ik nooit vergeten. Het heeft mij tot het inzicht gebracht dat Afrika vandaag de dag wordt getekend door ondraaglijk lijden, maar ook door zelfhelende kracht en hoop. Niets had mij hier op kunnen voorbereiden, zelfs niet de ruim dertig jaar dienst bij de Verenigde Naties, voor wie ik onlangs nog de tonelen van de massamoorden in Rwanda bezocht en de slachtoffers van etnische zuiveringen in Kosovo.

In Freetown bracht ik een bezoek aan een revalidatiecentrum voor 'geamputeerden'. Het woord mag dan wel een operatie onder narcose suggereren die het leven van de patiënt wil redden, hier echter ging het om precies het tegenovergestelde. Deze mensen waren gezond tot zij gedwongen werden op de grond te gaan liggen terwijl hun ledematen en andere lichaamsdelen werden afgehakt, soms zelfs met bot landbouwgereedschap. Talloze andere slachtoffers hadden het niet overleefd.

Ik ontmoette er een zesentachtigjarige vrouw die zo haar voet had verloren. In mijn armen wiegde ik een meisje van twee, wier rechter armpje was afgehakt. Deze wreedheden waren in koelen bloede begaan om de bevolking te terroriseren. Als gevolg daarvan sloeg

een kwart van de 4,5 miljoen inwoners van Sierra Leone dan ook op de vlucht. Welke troost kunnen wij deze mensen bieden. Deze daden zijn gewoon niet uit te leggen, last staan te rechtvaardigen. Zij maken al onze mooie toespraken over vrede en menselijkheid ongepast en zelfs zinloos. En tegelijkertijd raakte ik diep onder de indruk van de moed van deze slachtoffers en van de toewijding van de mensen die hen verzorgden.

De volgende dag ontmoette ik enkele vluchtelingen in het buurland Guinee. Hoewel de plaatselijke bevolking, die zelf al straatarm is, door hun aanwezigheid met tien procent was toegenomen, onthaalde zij de vluchtelingen ruimhartig. Uit de liederen waarmee zij ons verwelkomden klonk heimwee naar hun vaderland op. Zij verheugden zich over de hulp die hun 'broeders en zusters' in Kosovo kregen en hoopten dat ook hun uitzichtloze situatie nu op een soortgelijke aandacht kon rekenen. Een dergelijke moed kan ik niet vergeten, net zo min als ik zo'n nood kan negeren.

Buiten het revalidatiecentrum vierden in de straten van Freetown enkele van 's werelds armste mensen het feit dat hun staatsleiders de vorige dag het verdrag hadden ondertekend dat een einde moest maken aan acht jaar burgeroorlog. Hun vreugde gaf uitdrukking aan de hoop dat deze vrede, in tegenstelling tot alle voorgaande, hen nu werkelijk zou bevrijden van de angst voor geweld en hen een echte kans zou bieden om hun leefomstandigheden te verbeteren. Maar net als ik wisten zij dat zij voor die vrede de prijs van een amnestie en een machtsdeling moesten betalen. De leiders van de beweging die op onrechtmatige wijze de macht had gegrepen, zouden naast de gekozen president zitting nemen in het kabinet en greep houden op het goud en de diamanten, de economische

Kosovo – a 29-3-99 history lesson not learnt

SO WHAT did we expect? That after we'd bombed Slobodan Milosevic into submission, Kosovo would become quiet and peaceful? That the Kosovo Liberation Army, which the Americans first described as a terrorist organisation involved with drug smuggling, and then supplied with weapons and camouflage uniforms, would suddenly start behaving nicely to the few Serbs who haven't fled the province?

The latest Kosovo problem is largely of our making. KFOR may believe it is even-handed and neutral, but that isn't how either the Serbs or the KLA see it. They blame KFOR, both for the way it is operating and for being in Kosovo in the first place.

Those of us with longer memories may recall how the early welcome for the British Army from Northern Ireland Catholics in 1969 quickly changed to outright hostility, which was soon followed by the terrorism of the IRA.

Norman Lewis, in his superb book *The Honoured Society*, describes how the United States turned the Mafia into its fifth column before the Allies invaded Sicily in 1943. As a result, the military operation went off quickly and smoothly, and few American lives were lost. But new life was breathed into the Mafia, which had been almost destroyed by Mussolini. In the long run, far more damage was done to American interests than would have happened if the US forces had just staged their landings in the traditional fashion.

John Simpson's

**Foreign
Affairs**

What we have managed to do now, by intervening on behalf of the ethnic Albanians in Kosovo, is to commit a serious injustice against the Serbs by effectively cutting them off from their national religious and historical sites in Kosovo. This is territory they hold dear.

**John Simpson is the BBC's
World Affairs Editor**

UN draws up plans for safe havens for Serbs

by JULIUS STRAUSS in Pristina

UNITED Nations officials have drafted emergency plans to establish safe havens in Kosovo to protect the remaining Serb population from attack by ethnic Albanian hardliners, *The Sunday Telegraph* has learnt.

The UN proposal to resurrect the controversial safe-haven policy that fell apart in Bosnia signifies Nato's failure to create a Kosovo in

which all races can live safely. Tony Blair and President Clinton have repeatedly stated that this was the aim of the alliance's bombing campaign.

The move comes as Serb community leaders are calling for the establishment of temporary ethnic cantons where they can be better pro-

29-8-99
tected by Nato. The Serb proposal, discussed at a UN-led inter-ethnic council last week, has been sharply condemned by Kosovo Albanian leaders. But analysts now say it may be the only way to preserve the Serb minority in the province.

The safe-haven idea failed most memorably in the Bosnian enclave of Srebrenica, where Dutch troops were unable to prevent Bosnian Serb militants from executing thousands of Muslim men.

Partition in Kosovo would fly in the face of the West's avowed goal to preserve Kosovo as a multi-ethnic society — the banner under which the United States and Britain led the recent air war against Yugoslavia.

Since the arrival of Nato forces in June, an estimated 180,000 of Kosovo's 200,000-strong Serb minority have fled the province. Hundreds of Serbs have been murdered, many in their homes. In the worst incident, 14 farmers were shot dead in their fields.

Dozens of Orthodox churches and monuments have been blown up, hun-

dreds of Serb houses put to the torch and large swathes of territory "ethnically cleansed" by Albanian radicals in a shocking reverse of the Serb campaign before the war.

Nato's attempts to protect isolated Serb communities have come to little. Attackers simply wait until the army patrols have passed, or darkness falls, before carrying out their dirty work.

Many of the remaining Serbs have grouped in areas where they are in the majority, and still have the guns with which the previous Kosovo regime armed them.

In Gracanica, where Serbs have their most holy monastery, a small community still exists under the protection of Nato soldiers.

In Orahovac, in southern Kosovo, 3,000 Serbs have moved into a ghetto on a hill in the old town. Attempts by Nato to send in Russian units to reassure the Serbs were thwarted last week by belligerent Albanians who blockaded roads into the town with vehicles.

Most of the Serbs still in Kosovo now live in two sprawling ethnic enclaves. One takes in about a third of the northern town of Mitro-

Never again. Albanians in Orahovac, protesting at plans to deploy 'pro-Serb' Russian troops, recall a former 'safe haven'

vica and most of the villages above it, and another is around Kamenica in the east.

The proximity of both of these enclaves to the rest of Serbia has fuelled speculation that they may eventually try to merge, in a partition of Kosovo. The communities already have stronger links with Belgrade than with the provincial capital Pristina.

The United Nations High Commissioner for Refugees has already moved some Serbs in outlying areas to safer places. The policy has

drawn sharp criticism from Nato officials who would rather see the Serbs stay where they are and try to protect them *in situ*.

In Bosnia, the UNHCR was also criticised for facilitating the expulsion of Muslims and Croats from Serb-held areas during the "ethnic cleansing" of 1992. Officials justified the policy on humanitarian grounds, but some diplomats accused them of helping the Serb war aims.

Bryan Hopkinson, a for-

mer British ambassador to Sarajevo and now director of the Kosovo mission of the International Crisis Group, a respected think-tank, believes that the international community should do more to protect the Serbs.

He said: "Putting people together for their own protection could be quite a sensible measure. As soon as it was noted some weeks ago that an anti-Serb campaign was under way, isolated Serbs should have been asked if they wanted to move somewhere safer."

"You may be left with a Serb Mitrovica and a Serb Kamenica and Albanians everywhere else, but that doesn't mean the fears of the individuals shouldn't be taken into account. The problem is that, for Kosovo, multi-ethnicity is the wrong ideal. It never existed."

The notion of a partitioned Kosovo is not a new one. For

the past 20 years, Serb nationalist thinkers — aware that the ethnic Albanian birth rate in Kosovo meant that their minority was being overwhelming — have tabled proposals for division.

Most gave control of industrial northern Kosovo, the Trepce mines and Serbian holy sites to the Serbs, and the more barren and more heavily Albanian-populated areas in the south to their rivals.

When war broke out last spring, such proposals were quietly shelved by Belgrade, which was aware that any talk of changing borders could lose it the important international support of Russia, China and even Turkey.

□ An explosion rocked central Pristina yesterday, damaging a communist-era monument to the late Yugoslavian leader Josip Broz Tito and ethnic harmony.

29-8-99

6 They complain of the food, lack of salt and sugar, and the stealing of drugs by aid workers 9

**Two-tier relief: quality food is handed out in Macedonia, left, while Africans, top and right, get meagre rations
Pictures: Paul Grover/
Alessandro Abbonizio**

29-8-99

Give us fish, say 'second-class' refugees

by ROBIN LODGE

AID workers helping refugees in Tanzania are facing a revolt over claims that they are not providing the same quality of relief that was given to Kosovars.

Resentment has been fuelled by radio reports of ethnic Albanian refugees receiving luxuries such as tinned fish and vegetables,

while those who fled fighting in the Democratic Republic of Congo get only maize, pulses and vegetable oil.

Nowhere is the resentment of the 400,000 refugees in Tanzania expressed more vocally than in the Red Cross camp at Lugufu, 60 miles south-east of Kigoma on Lake Tanganyika. It houses

60,000 Congolese on a site designed for 40,000.

Aid agency workers are sympathetic to their plight. Some refugees have seen their homes in Congo burnt down and their neighbours killed. Many have spent weeks hiding in the bush before making a hazardous lake crossing in overcrowded

boats, whose owners charged them a high fare.

Upon arrival at Lugufu, they are issued with cooking utensils, a tarpaulin and a plot not far from piped water. Infants are vaccinated against polio, diphtheria and measles. Food supplied by

In Lugufu, Tanzania

the United Nations World Food Programme is distributed twice a week. Daily diet consists of 120 grams (4½oz) of pulse per person, 300gm (10½oz) of maize meal, 400gm (14oz) of maize grain, plus a little oil.

The diet may be dull and

there are occasional shortages of salt and sugar. But it is nutritionally balanced and well within minimum standards set by the UN High Commissioner for Refugees (UNHCR). There are no signs of malnutrition. But discontent is widespread.

"There's not enough food and I can't eat these pulses

— they give me pains in my stomach and diarrhoea," said a recent newcomer to the camp, Akili More. He crossed from Fizi in Congo with his wife and four children. "At home we usually eat fish. Why can't they give us fish? We heard on the radio that the Kosovo refugees got tinned fish."

He also criticised the crowded accommodation.

The mood among people queuing at the food distribution centre was of bitterness and resentment — much of it against the Tanzanian Red Cross volunteers, who are paid a token salary and live in conditions little better than those of the people they care for. The refugees complain of the food, the lack of salt and sugar and of stealing of food and drugs by Tanzanian aid workers.

There appears to be no foundation for such claims. The food tents are closely guarded. There have been some break-ins at the clinic, but these seem to have been carried out by refugees.

The relief agencies faced far bigger bills in assisting refugees in Europe, partly because of the higher living costs there. The UNHCR has estimated that spending on Kosovo refugees was 19 times higher per capita than that for African refugees, who cost about £25 per person per year, excluding food.

Aid workers have to main-

tain a sensitive balance between the demands of the refugees and the lot of the local inhabitants, scratching a living from arid bush.

"We have to be very careful about the feelings of the local Tanzanian population," said Georg Nothelle, a senior Red Cross official. "Already our camp clinics are of a higher standard than those outside and it's the same with our water supplies. So we do parallel projects to help the local population."

Lugufu is seriously overcrowded. But work has started on a new site adjoining the camp.

The Red Cross has launched an appeal for £600,000 to set up basic facilities. But despite the huge numbers, the refugees appear to be adequately provided for, and there have been no epidemics.

The disenchantment of the Congolese might be diminished if they could see the way a Red Cross camp for 80,000 Burundian refugees — in Kasulu, 120 miles to the north — has developed over several years.

Shelters have been expanded. Many residents now grow their own crops there or keep chickens and goats. The camp resembles a sprawling but prosperous African village. All within it talk about wanting to go home. Very few take the opportunity to do so.

Lejla is geen Turkse, ze is Albanese, 'echt waar'

Niet alleen de Serviërs en de Roma boeten in Kosovo voor wat ze vroeger de Albanesez hebben aangedaan. Ook de andere minderheden hebben het moeilijk.

Door onze redacteur
PETRA DE KONING

PRIZREN, 1 SEPT. Op de weg naar Dragaš, in het uiterste zuiden van Kosovo, rijden bijna alleen nog KFOR-voertuigen en jeeps van buitenlandse hulporganisaties. De inwoners van Dragaš, zo'n twaalfduizend Slavische moslims die in Kosovo 'Gorani' worden genoemd, durven de stad niet meer uit. Omdat ze buiten Dragaš door Albanese jongens in elkaar worden geslagen, of vanuit de struiken worden beschoten. Ze leven van wat ze krijgen, en in de stad worden ze beschermd door zo'n duizend Turkse KFOR-militairen.

De Gorani zijn moslims zoals de meeste Albanesez in Kosovo, maar ze spreken geen Albanese, ze spreken Servisch - en dat is nu gevaarlijk.

De Turkse KFOR-commandant reageert geïrriteerd op vragen over de Gorani. Albanesez die hen lastig vallen, zegt hij, worden gear-

resteerd en afgevoerd naar Prizren. „In Dragaš gaat het goed. De Turkse minderheid in Kosovo, die heeft het moeilijk. Waarom vraagt u daar niet naar?”

In een kapsalon in Prizren zegt de Turkse Lejla Hoxhallari (18) in gebrekkig Albanese dat ze - „echt waar” - Albanese is, en niet Turks. Dat lijkt alleen maar zo, omdat ze Turks spreekt thuis, en een Turkse naam heeft. Maar ze wil er niet meer bij horen, ze wordt op de markt uitgescholden door Albanese vrouwen. „Ze zeggen: 'Waarom spreek jij geen Albanese?'”

Nog iedere dag zijn in Kosovo Servische burgers en zigeuners, die de Servische troepen in het voorjaar zouden hebben geholpen met plunderen en verwoesten, slachtoffer van wraakacties door Albanesez. Maar veel Serviërs en zigeuners zijn er niet meer, ze vluchtten naar Servië of Montenegro. „Er wordt”, zegt Benedicte Gjaever, hoofd van de OVSE in Prizren, „in Kosovo nu gejaagd op alles wat niet-Albanese is. Ze willen een puur etnisch-Albanese Kosovo. Deze nationalistische golf wordt nog de ondergang van Kosovo. Ik mag hopen dat de internationale gemeenschap dit niet accepteert.”

In Kosovo wonen, volgens grove schattingen, geteld is er in Ko-

sovo sinds 1991 niet meer - zo'n vijftigduizend Turken, een minderheid waarvan de wortels teruggaan naar de tijd van de Turkse overheersing, en rond tachtigduizend Slavische moslims. Van de moslims noemt een deel zich 'Bosnisch', omdat hun voorouders uit Bosnië komen, en een ander deel 'Gorani', naar het gebied Gora, in het zuiden van Kosovo.

De meeste Turken en Gorani in Kosovo wonen nu in Prizren of dorpen in de buurt. Benedicte Gjaever: „Dit was een stad van intellectuelen. Ze waren er trots op dat ze elkaars talen spraken.” Ze kan maar niet begrijpen dat de haat jegens niet-zuivere Albanesez nu vooral in Prizren zo sterk is: de stad werd nauwelijks geraakt door de oorlog, zelfs niet tijdens de NAVO-bombardementen. „Er is hier het minst verwoest, er vielen de minste doden.” Natuurlijk, zegt ze, tien jaar lang werden ook in Prizren Albanesez onderdrukt. Het is ook waar dat andere minderheden in Kosovo door het Servische regime werden hevoordeeld om de wereld te tonen dat minderheden het zo slecht niet hadden in Kosovo, dat de Albanesez gewoon zelf niets met Serviërs te maken wilden hebben. [• Vervolg Kosovo: pagina 5]

Nieuwe fase oorlog

De oorlog op de Balkan is met het stopzetten van de bombardementen niet beëindigd, maar een nieuwe fase ingegaan. Kosovo staat nu effectief onder controle van de NAVO en het UCK, dat slechts gedeeltelijk zal worden ontwapend, terwijl een kleine troepenmacht uit onder meer Rusland dient als een VN-schaamlapje. 1-7-99
De Servische bevolking, maar ook andere bevolkingsgroepen in Kosovo, zoekt een veilig heenkomen, uit angst voor aanvallen van het UCK. Op 13 juni, toen de Servische politie en leger uit dat gebied waren teruggetrokken viel het UCK het dorp Suva Reka aan en brandde er huizen plat. Op dezelfde dag werden in de Kosovaarse hoofdstad Pristina vier mensen door het UCK vermoord. UCK-aanvallen zijn ook gemeld in de steden Pec en Drenica.

2 sept 99

"VS. verzwegen Servisch massagraf"

RUSLAND De autoriteiten in Moskou hebben de Amerikaanse vredesmacht in Kosovo gisteren beschuldigd van een 'verwerpelijke' verzwijging van de vondst van een massagraf met etnische Serviërs in het Kosovaarse dorp Ugljare.

Het graf was op 24 juli gevonden, maar het bestaan ervan werd pas vorige week bekendgemaakt. Volgens het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken wilden de Amerikaanse autoriteiten de kennelijke massamoord op Serviërs verzwijgen. Het ministerie verwijt de VS op de hand van de etnische Albanezen in Kosovo. (AP)

VN vergeet escorte voor Serviërs

2 sept 1998
KOSOVO Servische afgevaardigden zijn gisteren niet op de wekelijkse bijeenkomst van een multi-etnische commissie in de Kosovaarse hoofdstad Pristina verschenen, omdat de Verenigde Naties vergeten waren een escorte te sturen. "Nadat we die alsnog hadden gestuurd, was het al te laat. Dat is mijn fout", aldus Bernard Kouchner, hoofd van de VN-missie in Kosovo, na afloop van het overleg. In de multi-etnische commissie zitten Serviërs, Albanezen en vertegenwoordigers van de VN en de KFOR-vredesmacht. (AP)

Protest tegen ontvoering Ook Serviërs blokkeren weg Kosovo

GRAČANICA, 2 SEPT. De Servische inwoners van Gračanica in Kosovo hebben gisteren de belangrijkste doorgaande weg in hun stad geblokkeerd uit protest tegen de ontvoering van een Serviër.

Volgens de Serviërs is de man ontvoerd door Albanezen en is hij niet de enige in de stad die is verdwenen. De twee- tot driehonderd Serviërs willen hun blokkade voortzetten tot de ontvoerden terecht zijn.

In Priština bleven gisteren de vertegenwoordigers van de Servische gemeenschap weg bij de vierde bijeenkomst van de Overgangsraad, het adviesorgaan waarin alle etnische en politieke gemeenschappen in Kosovo zijn vertegenwoordigd. Volgens de chef van de VN-missie in Kosovo, Bernard Kouchner, was het wegblijven het resultaat van een misverstand over het tijdstip van de bijeenkomst. Aldus konden de twee Serviërs, Momčilo Trajković en aartsbischop Artemije, niet beschikken over het escorte dat hen naar Priština moest brengen.

Later zeiden Servische woordvoerders dat Artemije en Trajković vrijwillig waren weggebleven, als protest tegen de afwijzing, door het VN-bestuur, van hun voorstellen voor de kantonisering van Kosovo. De Serviërs willen eigen kantons, onder KFOR-bescherming. „De VN wijzen onze voorstellen af zonder iets anders voor te stellen ter bescherming van de Serviërs, wier leven dagelijks wordt bedreigd”, aldus de woordvoerder. „De Serviërs worden gewoon uit de politiek, de economie en de geschiedenis gewist.” (AFP, AP)

Wellicht liggen er Serviërs

3 mei '94

in de massagraven

De voorzitter van de Joegoslavische minister van Justitie Zoran Knezevic (52) geeft het Mosten er flink van langs. 'Waarom willen jullie zo graag dat de NAVO de wereld beheerst? Is de NAVO soms het bewustzijn van de menselijkheid?'

Van onze verslaggever
Corne de Vries

BELGRADO

Op zijn visitekaartje staat het nog: Zoran Knezevic, minister van Justitie, Federale Republiek van Joegoslavië. Maar Knezevic is een van de negen gematigde federale ministers die vlak voor de demonstratie van 19 augustus werden ontslagen. De regering bestaat nu vrijwel volledig uit radicale, nationalistische politici.

Nu de steun voor Milosevic aan alle kanten verbrokkelt, is het wel zo veilig om niet langer de directe medewerker van de Joegoslavische president te zijn. Een gunstig moment om het zinkend schip te verlaten. Maar Knezevic plectert

er niet over nu over te stappen naar de oppositie. Hij blijft Milosevic trouw.

In felle bewoordingen weer spreekt hij een aantal mythen die door de Westerse media over hem en zijn land in het leven zijn geroepen.

Het begint al bij zijn ontslag. 'Ik ben helemaal niet ontslagen', zegt Knezevic. 'Integendeel, Milosevic is uiterst tevreden met mijn prestaties tot nu toe. De regering is veranderd omdat er andere tijden aanbreken. Dit land moet volledig worden hervormd. Het is goed om daarvoor mensen aan te trekken uit andere partijen, met een frisse blik.'

De volgende hardnekkige mythe ergert Knezevic het meest: de Serviërs hebben oorlogsmisdaden gepleegd in Kosovo.

'Ik kan zweren dat er in Kosovo geen misdaden tegen burgers zijn gepleegd, alleen tegen separatisten. Die gebruikten in hun strijd de Albanese huizen, religieuze objecten en soms zelfs burgers. Natuurlijk zijn er in de strijd tegen het terrorisme, die totaal legitiem was, ook wel burgerslachtoffers gevallen. Maar de verantwoordelijken daarvoor zijn het Kosovo

Bewrijdingsleger UCK, de NAVO en de media.'

Hij vervolgt: 'Dat er in Kosovo zoveel huizen zijn afgebrand, komt niet door de Joegoslavische troepen. Al die burgerobjecten zijn vernietigd door de NAVO-bombardementen. Gedurende 78

'Het gaat prima met president Milosevic'

dagen zijn er bommen gevallen op Kosovo. De NAVO heeft Kosovo volledig platgebrand.'

De massagraven, die ook nu nog in Kosovo worden ontdekt, maken Knezevic achterdochtig. 'Het is niet allemaal waar wat er wordt beweerd, wij hebben zeer negatieve ervaringen met massagraven. Waarom mogen onze mensen niet bij de onderzoeken aanwezig zijn? Wij kunnen nu niet bewijzen dat de doden inderdaad Albanese zijn, zoals wordt beweerd. Misschien zijn het wel Serviërs.'

Knezevic ontkent stellig dat in die graven Kosovo-Albanese burgers zouden liggen die door Ser-

viërs zijn gedood. 'Ik geloof daar absoluut niet in. Wij beschikken over informatie dat Albanese terroristen tijdens de NAVO-agressie al hun doden, inclusief de burger-slachtoffers van de NAVO-bommen, in enkele grote graven hebben gelegd. Die presentieren zij nu als massagraven.'

Er is voor Knezevic geen twijfel mogelijk wie de oolog heeft gewonnen. 'Joegoslavië werd door negentien landen aangevallen, maar ze hebben ons er niet onder gekregen. Joegoslavië heeft de morele en politieke overwinning behaald. Het is tijd dat de wereld dat inziet.'

En uiteindelijk zal Kosovo toch gewoon binnen Servië blijven, onderstreept Knezevic. 'De KPOR-troepen zullen niet eeuwig blijven. Kosovo heeft altijd bij Servië gehoord. Het is weliswaar vijfhoonderd jaar door de Turken overheerst geweest, maar uiteindelijk werd het weer Servisch.'

'Er moeten zo snel mogelijk Joegoslavische troepen naar Kosovo om de Servische bevolking te beschermen. En als de internationale gemeenschap blijft tegenhouden, dan zullen nog tielands, of anders de volgende generatie de

3 sept. 1999

militairen weer naar Pristina marcheren. In ieder geval zullen wij dit keer geen vijfhonderd jaar wachten!

Nu de militaire middelen hebben gefaald, probeert het Westen Joegoslavië te destabiliseren met behulp van de Servische oppositie, weet Knezevic. 'Deze marionetten worden door het Westen betaald om demonstraties te organiseren. Maar wij hebben dat goed herkend, en zullen niet toestaan dat het regime met geweld omver wordt geworpen. Wij zullen de democratie hier beschermen.'

De grote demonstratie in Belgrado op 10 augustus was een lachertje, vindt Knezevic. 'Er waren hooguit '80 duizend mensen (volgens de persbureaus waren het er ruim 100 duizend, red), in een land met 2 miljoen inwoners. Dat kan je niet serieus nemen. Al die oppositiepartijen zijn hetzelfde. Ze krijgen geld van het Westen, maar hebben geen enkele macht. Ze zullen nooit doorbreken.'

Wat Milosevic ook in het leger en de politie steeds meer aanhang gebreut hebben, is alweer zo'n mythe waar Knezevic moe van wordt. Het gaat prima met president Milosevic. Hij zit stevig in het

zadel. Hij heeft natuurlijk wat problemen, maar je kan niet zeggen dat Schröder en Blair nooit problemen hebben, om maar niet te spreken over Clinton met zijn Monica.'

De aanklacht van het Joegoslavië-Tribunaal tegen Milosevic en een aantal andere kopstukken vindt Knezevic schandalig. 'Dat is alweer zo'n NAVO-instrument, dat dient om militaire en machtsdoelen te bereiken. Maar Milosevic gaat nooit naar Den Haag. Nooit. Hij kan nusteren heen, maar over een jaartje is die aanklacht vervallen. Wij beschikken over een overvloedige hoeveelheid bewijzen dat Milosevic niets meer en niets minder heeft gedaan dan zijn land verdedigen.'

Joegoslavië heeft eind vorige week zelf aanklachten ingediend tegen de Westerse leiders. 'Wij hebben opsporingsbevelen uitgevaardigd tegen Clinton, Blair, Schröder, Clark en Solana. Dat klinkt misschien grappig, omdat het wereldleiders zijn, maar ze hebben onvergeeflijk misdaden begaan. Wij klagen hen aan, en ze kunnen niet vluchten. Vroeg of laat zullen ze zich moeten verantwoorden.'

De VN-vertegenwoordiger voor humanitaire zaken Dennis McNamara zei gisteren dat de situatie in Kosovo ietwat is verbeterd, maar Serviërs en zigeuners hun leven nog altijd niet zeker zijn. Dat is in tegenspraak met de bewering van NAVO-commandant Wesley Clark eerder deze week dat de golf van geweld die met de intocht van de NAVO in Kosovo gepaard ging, „vrijwel geheel is weggeëbt”.

Gisteravond eiste een bomaanslag op een appartement in het centrum van de Kosovaarse hoofdstad Priština het leven van een Servische man. Twee kinderen en twee volwassenen raakten gewond.

Eerder op de dag verwijderde een Britse soldaat een handgranaat van een truck die geparkeerd stond voor het VN-hoofdkwartier in Priština. Britse troepen vonden in Priština een Servische man met schotwonden, die later op de dag overleed in een ziekenhuis.

□ Persbureau AP meldt dat de Russische onderminister van Buitenlandse Zaken Aleksandar Avdejev gisteren in Belgrado heeft gewaarschuwd dat Rusland „geen improvisatie” duldt in Kosovo en met niets minder genoegen neemt dan volledige ontwapening van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK op 19 september. Aanleiding is een recent plan van de NAVO om het UÇK toe te staan het 'Kosovokorps' op te richten. Deze gewapende Albanese eenheid van 3.000 man zou moeten bestaan uit een erewacht, een veiligheidsmacht, een helikoptereenheid en een snelle reactiemacht. KFOR-commandant Michael Jackson en de militaire leider van het UÇK, Agim Ceku, zijn dat onlangs overeengekomen. Rusland kan het plan in de VN-Veiligheidsraad blokkeren.

Amsterdam, 7 september 1999

Vrienden,

Nu de directe terreur van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië is gestopt, zwijgen de massamedia over de Balkan. De aandacht van de pers richt zich nu op andere punten, zoals het huwelijk van onze kroonprins met een Argentijnse zakenvrouw en andere, ernstiger natuurrampen. De ramp die zich echter op de Balkan heeft voltrokken, een ramp, mede aangericht door de wettig verkozen vertegenwoordigers van de Nederlandse bevolking, heeft nog steeds onze oplettendheid. Onder het toezicht van de KFOR-troepen vindt op dit moment de etnische zuivering plaats die zonder het NAVO-ingrijpen nooit plaats had kunnen vinden. Serviërs, Albanezen, Zigeuners, Joden, Turken en andere bevolkingsgroepen die altijd in Kosovo hebben gewoond, worden nu uit hun traditionele woongebied verdreven. Kosovo dreigt onder de gewapende bescherming van ondermeer 'onze Gele Ridders', van een multiculturele provincie te worden tot een raciaal NAVO-protectoraat. Wat na de bombardementen van de rest van Joegoslavië is overgebleven, wordt in de media gepresenteerd als de paria van Europa die pas in aanmerking mag komen voor steun voor de wederopbouw als het Joegoslavische volk aan alle westerse voorwaarden, zoals een regeringswisseling en onomkeerbare privatiseringen, heeft voldaan.

IN KOSOVO HEEFT DE NAVO EEN HEERSCHAPPIJ VAN TERREUR GEVESTIGD

Deel I:
Moordpartijen op burgers in Kosovo

Deel II:
Van Krajina naar Kosovo: Perspectief / Lijnen voor de toekomst

Deel III:
Na het beëindigen van het conflict -- De dag-order van de NAVO voor Kosovo

9-9-99

Dit artikel werd op 31 juli 1999 aan de onafhankelijke commissie voor het onderzoek naar VS- c.q. NAVO-oorlogsmisdaden tegen het Joegoslavische volk, in het International Action Center te New York,

DEEL 1 MOORDPARTIJEN OP BURGERS IN KOSOVO

Terwijl de aandacht van de hele wereld is gevestigd op troepenbewegingen en oorlogsmisdaden, werden de moordpartijen op burgers, die op het einde van de bombardementen volgden, terloops als "legitieme wraakactie" afgedaan. In het bezette Kosovo wordt met "twee maten" gemeten, als het erom gaat, oorlogsmisdaden in te schatten. De moordpartijen, waarvan Serviërs, Roma en andere etnische groepen het slachtoffer zijn geworden, waren op bevel van het militaire opperbevel van het Kosovo-'bevrijdingsleger', het UCK, uitgevoerd.

De NAVO ontkent elke participatie van het UCK. Deze zogenaamde "zinloze daden van geweld en wraak" worden niet als "oorlogsmisdaden" opgevat en vallen zodoende niet onder de verantwoordelijkheid van de talrijke rechers van FBI en Interpol, die onder auspiciën van het Internationale Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in Den Haag naar Kosovo werden gestuurd. Alsof dat nog niet genoeg was, gaan de commandanten van het UCK, die verantwoordelijk zijn voor de moordpartijen, onder de bescherming

van KFOR, die eigenlijk de internationale veiligheidstroepen in Kosovo moeten zijn, gewoon door, terwijl de NAVO stiftzwijgend de zelfbenoemde voorlopige regering van het UCK ondersteunt. Door deze handelwijze zijn de vertegenwoordigers van de NAVO en de VN medeschuldig aan de moordpartijen op burgers. Op zeer grove wijze is de publieke opinie op een dwaalspoor gebracht. Heel terloops hebben de media in het Westen bij het beschrijven van de moordpartijen de rol van het

Kosovo-'bevrijdingsleger' gewoon over het hoofd gezien. En over het doordringen van het UCK in de georganiseerde misdaad werd al helemaal niets gezegd. Volgens Samuel Berger, de adviseur van de VS-president inzake nationale veiligheid, komen "de mensen [de Kosovo-Albanezen] met gebroken harten terug en sommige harten zijn vervuld van toorn." (1). Terwijl de moordpartijen zelden worden weergegeven als het resultaat "van bewuste besluiten" van het militaire oppercommando van het UCK, zijn er genoeg bewijzen, dat de gruwelen een deel zijn van een politiek (van het UCK) "van etnische zuivering", die voornamelijk is gericht tegen de Servische bevolking, maar ook tegen Roma, Montenegrijnen, Gorani en Turken. Dit wordt ook bevestigd door de geschiedenis van het UCK.

"Huizen en winkels van Serviërs zijn geconfiscieerd, geplunderd of in brand gestoken. De Serviërs zijn in elkaar geslagen, verkracht en gedood. Een zeer ingrijpende gebeurtenis was, toen troepen van het UCK een klooster vernielden, de priester en een groep nonnen met machinegeweren onder schot hielden en zeker één van de nonnen hebben verkracht. Het onvermogen van de NAVO - of is het gebrek aan goede wil - om het UCK krachtadig te ontwapenen, heeft ook voor de troepen van de NAVO een zeer ernstige situatie teweeggebracht... (2)

De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) bevestigde: "In de zeven weken, sinds de KFOR-troepen onder leiding van de NAVO in Kosovo hun intocht hielden, hebben meer dan 164.000 Serviërs de provincie verlaten. Er volgde een golf

van brandstichting en plundering van huizen van Serviërs en Roma, dwars door Kosovo".

De Serviërs en Roma, die in Kosovo bleven, werden steeds weer slachtoffer van molest, intimidatie en bruto geweld. Het ergste is de reeks moorden en ontvoeringen, sinds half juni, gericht tegen de Serviërs, inclusief de moordpartij op Servische boeren eind juli.

POLITIEKE MOORDEN

De zelfbenoemde voorlopige regering van Kosovo (PRK) beval ook de moord op haar politieke concurrenten, inclusief de "loyale" Kosovo-Albanezen (degenen, die loyaal gebleven waren ten opzichte van de Joegoslavische regering in Belgrado, vert.) en de aanhangers van de Democratische Liga van Kosovo (DLK) van Rugova. Deze moorden werden in een sfeer gepleegd, waarin niemand ook maar probeerde deze daden te verhinderen. In plaats van gearresteerd te worden wegens oorlogsmisdaden, staan de leiders van het UCK onder de bescherming van KFOR.

Nog tijdens het (NAVO)bombardement publiceerde het Instituut voor Buitenlandse Zaken van de VS een rapport, waaruit bleek, dat het UCK geen enkel bezwaar had, "medewerkers van Rugova, die door het UCK werden beschuldigd van de "misdaad" van matiging, te vermoorden." Het UCK verklaarde Rugova tot "verrader"; de volgende stap bij de eliminatie van alle eventuele concurrenten in de strijd om de macht in Kosovo. (4)

Al in mei van dit jaar werd Fehmi Agani, een van de meest intieme medewerkers van Rugova in de DLK, vermoord. De NAVO-woordvoerder — Jamie Shea

beschuldigde destijds de Serviërs van deze daad. Maar de Macedonische krant Makedonija Danas onthulde, dat "Agani in opdracht van de zelfbenoemde minister-president Hashim Thaci werd geëxecuteerd." (5) Als hij (Thaci) daadwerkelijk Rugova zou zien als een bedreiging van zijn aanspraken op de macht, dan zou hij niet aarzelen om Rugova uit de politieke wereld van Kosovo te verwijderen. (6)

Het UCK heeft reeds talrijke vakmensen en intellectuelen ontvoerd en gedood: "Privé-eigendom en eigendom van de staat zijn in gevaar. Massaal worden de bezitters van huizen en appartementen onder bedreiging en met geweld uit hun woningen verdreven. Huizen en hele dorpen worden gebrandschat. Culturele en religieuze monumenten worden verwoest. Bijzonder erg waren de gebeurtenissen in het ziekenhuis van Pristina: Het vakbekwame management, de artsen en het verplegend personeel werden mishandeld en verdreven." (7)

Maar zowel de NAVO als ook de VN doen liever alsof ze niets zien. De interim-beheerder van de VN, Bernard Kouchner, (een voormalig Frans minister van gezondheidszorg), en KFOR-commandant Sir Michael Jackson hebben een goede, geregelde arbeidsverhouding opgebouwd met "minister-president Hashim Thaci en de stafchef van het UCK, brigadegeneraal Agim Ceku".

GRUWELEN TEGEN ROMA

De etnische zuiveringen door het UCK zijn ook gericht tegen de groep Roma, die vóór het conflict in Kosovo bestond uit ca. 150.000 mensen. (Dit getal is gebaseerd op gegevens, die de Roma-gemeenschap in New

York heeft verstrekt). Een groot deel van de Roma-bevolking is al naar Montenegro en Servië gevlucht. De pers berichtte, dat Roma, die met de boot naar Zuid-Italië waren gevlucht, door de Italiaanse autoriteiten weer naar huis werden gestuurd. (8)

Het UCK heeft ook het systematisch plunderen en in brandsteken van de huizen van de Romagemeenschap bevolen: "Alle huizen en woonwijken van de Roma, zoals de 2.500 huizen in woonwijk "Mahala" van de stad Kosovska Mitrovica, zijn geplunderd en in brand gestoken." (9)

De persberichten over de gruweldaden, die het UCK de Roma heeft aangedaan, werden echter op de welbekende wijze vervalst. De BBC berichtte onder meer: "Zigeuners worden door Kosovo-Albanezen ervan beschuldigd, met de Serviërs te hebben gecollaboreerd; daarom zijn zij ook slachtoffers van wraakaanvallen geworden. (En de waarheid is, dat sommigen waarschijnlijk gecollaboreerd hebben.)" (10)

VESTIGING VAN EEN PARAMILITAIRE REGERING

Terwijl de politieke leiders van het Westen van hun ondersteuning van de democratie luidkeels in de wereld kond doen, is de staatsterreur tot een essentieel onderdeel van het NAVO-plan-voor-na-de-oorlog voor Kosovo geworden. De politieke rol van het UCK voor de periode na de oorlog was reeds lang van tevoren uitgewerkt. Al vóór de conferentie van Rambouillet is aan het UCK een centrale rol beloofd bij het samenstellen van een regering voor Kosovo na afloop van de crisis. In de geheime plannen werd aangegeven, dat het para-militaire UCK in een legitieme overheid van burgers omgevormd zou worden.

Verklaring van de woordvoerder van het VS-ministerie van Buitenlandse Zaken, James Foley, (februari 1999): "Wij willen een goede verhouding met hen [het UCK] opbouwen, terwijl zij veranderen in een politiek georiënteerde organisatie. Wij geloven, dat wij hen veel goede raad en hulp kunnen geven, als zij gaan veranderen in de politieke kracht, die zij willen. (11)

Dat betekent niet anders, dan dat het VS-ministerie van Buitenlandse Zaken al heel lang van plan was aan de "voorlopige regering" van het UCK toestemming te verlenen om de burger-instanties van de staat te leiden.

Onder de "indirecte heerschappij" van de NAVO heeft het UCK al burgermeestersposten en andere openbare ambten overgenomen, inclusief scholen en ziekenhuizen. Rame Buja, "minister voor bestuur op gemeentelijk niveau" van het UCK, heeft in 23 van de 25 stedelijke besturen de burgemeester benoemd. (12)

Onder de heerschappij van de NAVO heeft het UCK de positie overgenomen van de voorlopige Kosovo-regering van president Ibrahim Rugova, die democratisch door de etnische Albanezen was gekozen. De zelfbenoemde regering van het UCK heeft Rugova tot verrader uitgeroepen en de (tegelijktijd) gehouden parlementsverkiezingen van de Kosovo-Albanezen in maart 1998 ongeldig verklaard.

Deze positie werd in z'n essentie gesteund door de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OSCE), die na afloop van de oorlog door het UNMIK werd belast met de taak voor het "democratisch opbouwen" van en het "goed regeren" in Kosovo. In plaats daarvan hebben de ambtenaren van de OSCE reeds een goede arbeidsverhouding met vertegenwoordigers van het UCK opgebouwd. (13)

De voorlopige UCK-regering bestaat uit de politieke vleugel van het UCK en de Democratische Beweging voor Aansluiting (LBD), een coalitie van vijf partijen, die de oppositie vormt tegen de Democratische Liga (EDK) van Rugova. Naast het ambt van minister-president controleert het UCK het ministerie van Financiën, het ministerie voor Openbare Veiligheid en het ministerie van Defensie. Het UCK heeft ook de doorslaggevende stem in de overgangsraad voor Kosovo, die door de VN werd ondersteund en ingesteld door Mr. Bernard Kouchner. De voorlopige UCK-regering heeft bovendien de verbinding met een aantal Westerse regeringen weer hersteld.

Terwijl het UCK onder leiding van de OSCE aangemoedigd werd om burger-instanties te leiden, werden de leden van de democratisch, door de Kosovo-Albanezen, gekozen (voorlopige) regering

van de Democratische Liga (de DLK van Rugova) op brute wijze uitgerangereerd en van iedere zinvolle rol in de politiek uitgesloten.

UCK-POLITIE TER 'BESCHERMING VAN DE BURGERS'

Onder de bezetting door de NAVO zijn belangrijke grondslagen van het recht vaak geheel op z'n kop gezet. Misdadigers en terroristen moesten politiemensen worden. Leden van het UCK, die reeds politiebureaus overgenomen hebben (en die al in opdracht van de VN door buitenlandse politie-officieren opgeleid worden), moeten uiteindelijk een 'burger'-politiemacht worden van zo'n 4.000 man sterk, met de opdracht "de burgers te beschermen". De UCK-politie zal onder toezicht staan van het "ministerie voor Openbare Veiligheid", dat door het UCK wordt gecontroleerd.

MILITAIRE HULP VAN DE VS

Hoewel de NAVO de verplichting was aangegaan om het UCK te ontwapenen, wijst alles erop, dat het de bedoeling is, dat de paramilitaire organisatie veranderd wordt in een moderne militaire macht. Het Amerikaanse congres heeft in het kader van de "wet voor onafhankelijkheid en gerechtigheid in Kosovo" van 1999 reeds zogenaamde "veiligheids-ondersteuning" voor het UCK toegezegd. De eerste 20 miljoen dollar zullen voor een overgroot deel gebruikt worden voor "training

en steun van de door het UCK beschikbaar gestelde krachten ter zelfverdediging". (15)

Stafchef Agim Ceku van het UCK zei hierover: "Het UCK wil graag een soort nationale garde worden naar het voorbeeld van de VS. ...Wij aanvaarden de hulp van KFOR en van de internationale gemeenschap, die ons bij het vormen van een modern leger, naar NAVO-normen, ondersteunt. De goed opgeleide beroepssoldaat van de volgende generatie van het UCK zal zich alleen bezighouden met de verdediging van zijn Kosovo. In deze beslissende situatie verstoppen wij [het UCK] onze doelstelling niet en wij hopen, dat de internationale militaire structuren ons bij onze vredelievende en humanitaire inspanningen zullen helpen." (16)

Terwijl het UCK nog steeds nauw verbonden blijft met de internationale drugshandel, - in het verleden zijn heel wat inkomsten aangewend om terroristische activiteiten te financieren - krijgt het UCK nu (van de NAVO, vert.) de officiële wit-was-vergunning en zo legale geldbronnen. De ontwikkeling gaat hierbij ongeveer zoals het ging in Kroatië, maar ook als in de Bosnisch-Kroatische moslimfederatie in Bosnië. In beide landen heeft het ministerie van Defensie van de VS zogenaamde "uitrustings- en trainingsprogramma's" opge-

zet. Met dit verschil, dat het militaire hulpmiddelenpakket uit Washington voor het UCK toevertrouwd werd aan het privé-consortium voor huurlingen, het "Military Professional Resources Inc. (MPRI)". Het huurlingenconsortium is vlakbij Washington gevestigd in Alexandria, Virginia, en wordt geleid door voormalige hoge officieren van het VS-leger, die zeer nauw samenwerken met de VS-regering.

Het trainingsschema van MPRI, dat reeds in Kroatië en Bosnië werd beproefd, is gebaseerd op het overbrengen van de idee, dat "offensieve tactiek de beste vorm van verdediging is". (17) In Kosovo wordt door deze zogenaamde "verdedigingsdoctrine" het UCK omgevormd tot een modern leger, dat echter het aanzien van terrorisme zo niet kwijtraakt. (18) Het doel is, het UCK tenslotte te veranderen in een modern leger en een moderne politiemacht, die ten dienste staat van toekomstige strategische doelen van de NAVO-alliantie op de Balkan. Het MPRI-huurlingenconsortium heeft op dit moment "93 zeer ervaren, voormalig militaire, vakmensen in Bosnië-Herzegovina ingezet". (19) Het aantal voormalige officieren, dat in opdracht van de VS-regering het UCK traint, is niet bekend gemaakt.

(*) Duitse vertaling op E-Mail van Rainer Rupp, uit het Duits vertaald door Toos Plug

noten

1. Interview met Jim Lehrer in News Maker, PBS, 26 juli 1999.
2. Commentaar van Stratfor "Growing Threat of Serbian Paramilitary Action in Kosovo", 29 juli 1999.
3. Organisatie Human Rights Watch, 3 augustus 1999.
4. Zie Michael Radu, "Don't Arm the KLA", CNS, commentaar van het Instituut voor Buitenlandse Zaken, 7 april 1999.
5. Bericht van Tanjug Press, 14 mei 1999.
6. Commentaar van Stratfor, "Ratko Gova Faced with a Choice of Two Losses", 29 juli 1999.
7. Federaal ministerie van Buitenlandse Zaken, dagelijks Joegoslavië-overzicht, Belgrado, 29 juni 1999.
8. Bericht van Hina Press, Zagreb, 26 juli 1999.
9. Idem.
10. Bericht van BBC, Londen, 5 juli 1999.
11. New York Times, 2 februari 1999.
12. Financial Times, Londen, 4 augustus 1999.
13. Zie Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, missie in Kosovo, besluit 305 van de Permanente Raad, plenaire zitting 237, PC Journaal nr. 237, agenda punt 2, Wenen, 1 juli 1999.
14. Verklaring van Top in Sarajevo, 31 juli 1999.
15. Congress-zitting 106, 15 april 1999, HR 1425.
16. Interview met staf-chef, commandant Agim Ceku van het UCK, Kosovopers, 31 juli 1999.
17. Zie "Building a Bosnian Army" van Tammy Arbucki in Jane International Defence Review, augustus 1997.
18. Idem.
19. In Military Professional Resources: "Personnel Needs" (<http://www.mpri.com/current/personnel.htm>)

Volgens KFOR is het geweld in Kosovo de afgelopen dagen weer toegenomen. Bij een beschieting van het dorp Donja Budrija in het oosten van Kosovo zijn dinsdag verscheidene Serviërs om het leven gekomen en gewond geraakt. KFOR probeerde gisteren te achterhalen wie verantwoordelijk zijn voor de misdaden.

Mortieraanval *cy*

PRISTINA, 9 SEPT. Bij mortieraanvallen op twee Servische dorpen in het zuidoosten van Kosovo zijn gisteren twee Serviërs omgekomen en vier anderen gewond geraakt. De beschieting van de dorpen Donja Budrija en Ranilug duurde ruim twintig minuten. Er werden Chinese 81 mm. mortiers gebruikt, een wapen dat in zwang is bij het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. (AP)

Een Albanese vrouw uit Pec, Kosovo, maakt zich uit de voeten, terwijl huizen van zigeuners en Serviërs in brand staan.

Generaal weigerde order

Onderzoek

Congres naar

ruzie NAVO

Door onze correspondent

WASHINGTON, 11 SEPT. Het Amerikaanse Congres gaat onderzoeken of de Britse commandant van de NAVO-troepen in Kosovo, generaal Michael Jackson, zich schuldig heeft gemaakt aan insubordinatie.

Jackson weigerde afgelopen juni een opdracht uit te voeren van de opperbevelhebber van het bondgenootschap, de Amerikaanse generaal Wesley Clark. Amerika's hoogste militair, voorzitter van de chefs van staven Hugh Shelton, vindt de affaire „verontrustend”.

De kwestie werd vorige maand naar buiten gebracht door het weekblad *Newsweek*. Shelton heeft de bijzonderheden nu voor de Senaatscommissie voor de strijdkrachten bevestigd, en verklaard dat het voorval ernstige vragen oproept over de commandostructuur binnen de NAVO.

Het conflict tussen Jackson en Clark speelde nadat een kleine eenheid Russische militairen in juni onverwachts Kosovo was binnengetrokken en het vliegveld van Pristina had bezet. Clark beval Jackson om tanks en pantserwagens naar het vliegveld te sturen, om de landingsbaan weer onder controle te krijgen. „De bedoeling was om iets op de landingsbaan te zetten om te garanderen dat niemand het vliegveld kon gebruiken om versterkingen aan te voeren”, aldus Shelton.

Maar Jackson weigerde de opdracht van zijn meerdere uit te voeren. Toen Clark voet bij stuk hield, zou Jackson hebben gezegd: „Dit is het niet waard om de Derde Wereldoorlog over te beginnen.”

Daarop nam Jackson contact op met zijn Britse bevelhebber, generaal Charles Guthrie. Die belde vervolgens Shelton uit zijn bed, en de twee topmilitairen kwamen

overeen dat de zaak geen breuk in het bondgenootschap waard was. Jackson kreeg zijn zin, en binnen enkele dagen bleek de juistheid van zijn argument dat de Russen op het vliegveld geen ernstig obstakel voor de NAVO-operatie waren.

Senator John Warner, de Republikeinse voorzitter van de commissie voor de strijdkrachten, wil nagaan of Jackson in zijn recht stond en of dergelijk gedrag meer voorkomt binnen het bondgenootschap. „Hoe kun je een militaire operatie uitvoeren als ondergeschikten kunnen besluiten dat ze de opperbevelhebber niet willen gehoorzamen?”, aldus Warner. Shelton beaamde dat de kwestie zorgwekkend was, omdat discipline in militaire operaties een kwestie van leven of dood kan zijn.

Volgens Warner is er binnen het bondgenootschap een ongeschreven regel gegroeid dat een ondergeschikte zijn bevelhebber van zijn eigen land kan vragen om een bevel van een buitenlandse officier die binnen de NAVO-structuur zijn meerdere is, niet te gehoorzamen. Voor zo'n procedure zou zelfs een speciale uitdrukking zijn: een rode kaart gebruiken.

Een anonieme functionaris van het Pentagon wijst er in *The New York Times* op dat juist de VS niet graag de vrijheid zouden opgeven waar generaal Jackson gebruik van maakte: de mogelijkheid om opdrachten van een buitenlandse bevelhebber die Amerikaanse soldaten in gevaar kunnen brengen in twijfel te trekken.

Konvooi Serviërs in Kosovo beschoten

15-9-99
PRISTINA - Bij de beschieting van een konvooi met terugkerende Serviërs is in de Amerikaanse sector in Kosovo een persoon om het leven gekomen en zijn gewonden gevallen, meldde de Navo gisteren. In de stad Péc zijn de lijken aangetroffen van twee Montenegrijnse vrouwen van 50 en 70. In het gebied patrouilleren Amerikaanse en Russische eenheden. De gewonden waren volgens de Navo een Servische man en een vrouw, over de identiteit van de dode werd niets gezegd.

15-9-99 / 4-12-99

Basel Convention on the control of transboundary movements of hazardous wastes and their disposal

The Basel Convention, which was adopted in 1989 and entered into force in 1992, is a global legal instrument developed by UNEP in collaboration with the international community to ensure the protection of human health and the environment against harmful effects caused by exposure to hazardous wastes. The Convention is not only an instrument for the control of the transboundary movements of hazardous wastes, but also for the environmentally sound management of such wastes. At the time of writing, there are 130 Parties to the Convention.

The Balkans Task Force has identified hazardous wastes as defined under the Basel Convention in several places in Yugoslavia, including both Serbia and Kosovo. These wastes include inter alia mercury, PCBs and soil contaminated by oil products. Military waste may contain hazardous wastes according to the definition of the Basel Convention if it is explosive, flammable, ecotoxic or liable to cause liberation of toxic gases in contact with air or water, and provided that it belongs to one or more of the categories of wastes listed in Annex I of the Convention.

In order to dispose of such wastes in accordance with the provisions established under the Convention, the treaty aims to ensure that disposal is undertaken as close as possible to the source of generation of the wastes, so that transboundary movements are minimised. In relation to the wastes identified by the BTF, it is evident that some were already in the area before the conflict started, though people and the environment might have been exposed to them as a result of the conflict. Other wastes related to military activities could have emanated either from within or from outside the region.

In view of the above-mentioned obligations and provisions of the Basel Convention, the first task in relation to the treatment and disposal of those wastes is to decide whether there might be any possibility to do this within Yugoslavia in an environmentally sound way.

If this is not possible, it will be necessary to transport the hazardous wastes to another country, which has appropriate facilities for environmentally sound disposal. This is likely to be the case for PCBs and mercury, for example. If transboundary movement is required, the distance should be minimised. States such as Finland, France, Germany, the Netherlands, Switzerland and the UK might have facilities for the treatment of some of these wastes. However it should be noted that any transboundary movements of hazardous wastes are subject to approval by importing and transit states through a notification procedure in accordance with the provisions of the Basel Convention. In this connection, it should be noted that Yugoslavia is not a Party to the Convention. Therefore, in order to export waste to a country which is a Party of the Convention (e.g. any of the above-mentioned countries), a bilateral agreement would have to be concluded with the recipient country, in accordance with the provisions of Article 11 of the Convention.

The Danube River Protection Convention (DRPC)

In June 1994, in Sofia Bulgaria, eleven of the Danube Riparian States and the European Union signed the Convention on Co-operation for the Protection and Sustainable Use of the River Danube (known for short as the Danube River Protection Convention or 'DRPC'). The Convention is aimed at achieving sustainable and equitable water management in the Danube basin. The signatories have agreed:

- on "conservation, improvement and the rational use of surface and ground waters in the catchment area";
- "control of the hazards originating from accidents involving substances hazardous to water, floods and ice-hazards"; and
- to "contribute to reducing the pollution loads of the Black Sea from sources in the catchment area" (Article 2.1.)

The signatories have also agreed to co-operate on fundamental water management issues by taking:

- "all appropriate legal, administrative and technical measures to at least maintain and improve the current environment and water quality conditions of the Danube river and of the waters in its catchment area and to prevent and reduce as far as possible adverse impacts and changes occurring or likely to be caused." (Article 2.2.)

For this purpose, the Convention calls for regional co-operation in the fields of: prevention, control and reduction of transboundary impacts, specific water resource protection measures, emission limitations, water quality objectives and criteria, emission inventories, action programmes, progress reviews, and monitoring (Articles 5 - 9).

The main bodies established under the DRPC are: the Conference of the Parties; International Commission for the Protection of the Danube River (ICPDR); Permanent Secretariat to the Commission; Expert Groups; ad-hoc Groups, and a special supporting body - the Programme Management Task Force (PMTF). The Conference of the Parties, which will convene every few years, is the highest-level body established by the DRPC, and provides the overall policy framework for activities under the Convention.

In May 1998, the last of the nine ratifications required under Article 27, triggered the entry into force of the DRPC with effect from 22 October 1998. As of 5 October 1999, ten Danube States (Austria, Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Germany, Hungary, Moldova, Romania, Slovakia, Slovenia), together with the European Communities, had become Contracting Parties to the Convention. The ICPDR is the main decision-making body under the Convention. It meets either in Plenary (which approves the annual work programme and budget) or as the Steering Group (which provides the management of technical activities). The first meeting of the ICPDR took place in Vienna from 27 to 29 October 1998.

Bibliography

The following is a comprehensive listing of documents received and used by the BTF during its work. Many of the documents are not specifically referenced in the text of this report, but may be of use to readers wishing to obtain further information.

Documents dealing with environmental impacts of the Kosovo Conflict

1. Environmental Engineering Department, Demokritos University of Thrace (June 1999). *A Pollution Episode of Organic Semi-Volatile Compounds from the war-zone of Kosovo, detected in Xanthi Greece*. Xanthi, Greece.
2. European Commission and IMC (July 1999). *Emergency Assessment of Damaged Housing and Local/Village Infrastructure in Kosovo*. Brussels, Belgium.
3. Federal Republic of Yugoslavia, Ministry for the Environment (4 June 1993). *Environmental Policy*. Pages 1-25. Belgrade, FR.
4. Federal Republic of Yugoslavia, Ministry of Foreign Affairs (May 1999). *NATO Crimes in Yugoslavia, Documentary Evidence I*. 24 March-24 April 1999. Belgrade, FR.
5. Federal Republic of Yugoslavia, Ministry of Foreign Affairs (July 1999). *NATO Crimes in Yugoslavia, Documentary Evidence II*. 25 April-10 June 1999. Belgrade, FR.
6. FOCUS (1999). *Assessment Mission 1 to the Federal Republic of Yugoslavia, 16 - 25 June 1999: Executive Summary*. Bern, Switzerland.
7. FOCUS (1999). *Assessment Mission 1 to the Federal Republic of Yugoslavia, 16 - 25 June 1999: Final Report*. Bern, Switzerland.
8. FOCUS (1999). *Assessment Mission 2 to the Federal Republic of Yugoslavia Heating 6. - 15. August 1999 Executive Summary & Final Report*. Bern, Switzerland.
9. FOCUS (1999). *Assessment Mission 2 to the Federal Republic of Yugoslavia Pharma 18 - 28 August 1999: Report*. Bern, Switzerland.
10. FOCUS (1999). *Assessment Mission 2 to the Federal Republic of Yugoslavia Ecology 18 July - 13 August 1999 Report*. Bern, Switzerland.
11. Hedges C. (14 July 1999). *Serbian Town Bombed by NATO Fears Effects of Toxic Chemicals*. New York Times. New York, USA.
12. HIP PetroHemija (1999). *Photos from Petrochemical complex, Pančevo, Yugoslavia, after NATO Strikes*. Pančevo, FR.
13. Lausevic (20 May 1999). *Overview of Ecological Consequences of NATO bombing of Yugoslavia*. Belgrade, FR.
14. Mayer J. (1999). *Environmental Damages in Bulgaria related to Military Activities during the Kosovo Conflict - Preliminary Conclusions* - exploratory mission by the (led by UNEP/INFOTERRA NFP representative with the support of Wladislaw Tierze-Diwianski and Lilla Kirova) in Sofia from July 12-20, Austrian Federal Environment Agency, Vienna, Austria.
15. Office of the Assistant of the Secretary of Defense. DoD News Briefing, Monday, 3 May 1999 - 2:00 p.m. Presenter: Mr. Kenneth H. Bacon, ASD PA. (http://www.fas.org/man/dod-101/ops/docs99/05031999_0503asd.htm)
16. Rafinacija nafte Pančevo (1999). *Izveštaj o posledicama NATO bombardovanja NIS-Rafinacija nafte Pančevo u periodu 04.04.99 o 07.06.99*. Pančevo, FR.

Bibliography

17. REC (June 1999). *Assessment of the Environmental Impacts of Military Activities during Yugoslavia Conflict, Preliminary Finding, June 1999* (prepared for: European Commission, DG-XI-Environment, Nuclear Safety and Civil Protection). Szentendre, Hungary.
 18. REC (July 1999). *Rebuilding Post-War Balkans - The Need for Institutional Development and the Role of Environment*. Szentendre, Hungary.
 19. REC (1999). *War in Yugoslavia*. The Bulletin - The Quarterly Magazine of the Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe, Vol. 8, N. 4. Szentendre, Hungary.
 20. Rosigromet, Hydrometeorological and Environmental Monitoring Service of the Russian Federation (1999). *Assessment of Environmental Pollution in the Balkans and Adjacent Territories Caused by NATO Rocket and Bomb Strikes Against Yugoslav Territory*. Moscow, Russia.
 21. Zastava Automobilisti p.o. Bombing. Kragujevac, FR. *Information on Environment from the Industrial Damages caused by DD "Zastava Automobilisti" p.o. Bombing*. Kragujevac, FR.
- General environmental background documents
22. Albanian Academy of Science and Academy of Science and Arts of Kosovo (1996). *Environmental Letters (Batum I Vezant)*. Special Issue. Kosovo's part of materials of joint Scientific Conference on Environmental issues organised in Tirana on July 1994. Pristina, FR.
 23. Danish Environmental Protection Agency (August 1998). *Environmental Situation in Montenegro, Draft, Final Report*.
 24. Federal Ministry (1999). *Summary Report on the State of the Environment in FR Yugoslavia for 1998* (Draft in English). FR. (unpublished)
 25. Federal Republic of Yugoslavia, Ministry for Development, Science and Environment (1999). *Preliminary Information on Actual and Potential Environmental Impacts of the NATO Aggression in the Federal Republic of Yugoslavia*. Belgrade, FR.
 26. Federal Republic of Yugoslavia, Ministry of Sciences and Technology. *Spatial plan of the republic of Serbia*. Passed by the National Assembly in 1996.
 27. Federal Secretariat for Development - Environment Division (1991). *National Report to United Nations Conference on Environment & Development 1992*. Belgrade, FR.
 28. Federal Statistical Office (1997). *Statistical pocket Book FR Yugoslavia*. Belgrade, FR.
 29. Jancar-Webster B. (1992). *Environmental Problems in Eastern Europe, Former Yugoslavia* (Edited by F.W. Carrern and D. Turnock). pp. 164-185. London and New York.
 30. Official State of the Environment Report 1994 (published 1996 by the Ministry of Environment in Serbian).
 31. REC (1997). *Government and Environment, A Directory of Governmental Organizations with Environmental Responsibilities in Central and Eastern Europe*. Szentendre, Hungary.
 32. REC (1998). *Doors to Democracy: Legal and Institutional Framework and Practices for Public Participation*. Chapter 15 Yugoslavia. Szentendre, Hungary.
 33. REC (April 1999). *Sourcebook on Economic Instruments for Environmental Policy in Central and Eastern Europe*. Szentendre, Hungary.
 34. REC (August 1999). *South Eastern European Development of Environmental Society Initiative (SEDES Initiative) - An initiative on the development of civil society and the role of the environment in South Eastern Europe*.
 35. Shilako Lunan & Landner Lars. *Environment in Kosovo, Environmental Problems Related to Mineral Exploitation*. Swedish Environment Research Group & WHO. Stockholm, Sweden.
 36. UNDP Human Development Report. Yugoslavia 1996.
 37. UNEP/Habitat BTF (1999). *Kosovo Programme Team, Environmental Review*. Geneva, Switzerland. (unpublished)
 38. UNICEF (August 1999). *Assessment of Primary Education in Central Serbia and Vojvodina*. Belgrade, FR.
 39. Yugoslav National Habitat II Committee (1996). *National report - Federal Republic of Yugoslavia*. Belgrade, FR.

59. Weller P. (1997). *The Danube Challenge: Protecting and Restoring a Living River*. NATO ASI Series, Vol. G40, pp. 125-132.
60. WWF (1995). *Economic Evaluation of Danube Floodplains*. Gland, Switzerland.
61. WWF (1996). *Donau, A Restoration*.
62. WWF (1998). *Repartition of endangered Plants and Animals into the Restored Floodplains, Green Danube*.
63. WWF (June 1998). *Green Danube*, WWF Journal No.3, Switzerland.
64. WWF (1999). *The Bulgarian Danube Islands*, Germany.

Documents dealing with depleted uranium

65. AEPI (January 1996). *Radioactive Battlefields of the 1990's, The United States Army's use of Depleted Uranium and its Consequences for Human Health and the Environment*. Norway.
66. AEPI (June 1995). *Health and Environmental Consequences of Depleted Uranium use in the US Army. Technical Report*. US Army Environmental Policy Institute, Norway.
67. Berrell (1993). *Internal Bone Seeking Radionuclides and Monocytic Counts, International Perspectives in Public Health*, Vol. 9, pp. 21-26.
68. Berrell R. (May 1999). *Gulf War Veterans and Depleted Uranium*. Prepared for the Hague Peace Conference.
69. Department of the Army Headquarters (September 1990). *Guidelines for Sarge Response to Handling, Storage, and Transportation Accidents Involving Army Tank Munitions or Armor which Contains Depleted Uranium*.
70. Dietz L. A. (July 1996). *Contamination of Persian Gulf War Veterans and Others by Depleted Uranium*.
71. Durakovic (1999). *Medical Effects of Internal Contamination with Uranium*. Croatian Medical Journal.
72. Fahy D. (1999). *Depleted Uranium Weapons: Lessons from the 1991 Gulf War*.
73. Presidential Special Oversight Board for Department of Defense Investigations of Gulf War Chemical and Biological Incidents and the U.S. General Accounting Office.
74. Gulf War Expert Scientific Advisory Committee (November 1997). *Gulf War Expert Scientific Advisory Committee, Executive Summary*. USA.
75. Hanson W.C., Miera F. R. (July 1976). *Long-Term Ecological Effects of Exposure to Uranium*. Los Alamos Scientific Laboratory, University of California, USA.
76. Hanson W.C., Miera F. R. (June 1977). *Continued Studies of Long-Term Ecological Effects of Exposure to Uranium*. Los Alamos Scientific Laboratory, University of California, USA.
77. Hanson W.C., Miera F. R. (July 1978). *Further Studies of Long-Term Ecological Effects of Exposure to Uranium*. Los Alamos Scientific Laboratory, University of California, USA.
78. Hanson W.C. et al. (July 1976). *Particle Size Distribution of Fragments from Depleted Uranium Penetrators Fired Against Armor Plate Targets*. Los Alamos Scientific Laboratory, University of California, USA.
79. Harley et al., RAND (1999). *A Review of the Scientific Literature As It Pertains to Gulf War Illnesses*. IAEA (1998). *Radiological Conditions at the Semipalatinsk Test Site, Kazakhstan: Preliminary Assessment and Recommendations for Further Study*. Radiological Assessment Reports Series, Vienna, Austria.
81. IAEA (1998). *Radiological Conditions at Bikini Atoll: Prospects for Resettlement*. Radiological Assessment Reports Series, Vienna, Austria.
82. Jamal G. A. (1998). *Gulf War Syndrome - a model for the complexity of biological and environmental interaction with human health*. *Adverse Drug React. Toxicol. Rev.*, 17 (1), pp.1-17.
83. Kamma M. (July 1999). *Environmental and Health Consequences of the Use of Radiological Weapons (Depleted Uranium) on Iraq in U.M.-Al-Matirek 1991-1999*. Committee for Pollution Impact by Aggressive Bombing (CPIAB).

Documents on the FRY section of the Danube River

40. Briggs Marine Environment Services Ltd (1999). *Aerial Assessment of Oil Pollution in the River Danube from Ram to the Iron Gates along the Romanian Border*, (prepared for WWF). Scotland.
41. Federal Hydrometeorological Institute (1999). *Hydrological and Meteorological Data*. Technical Mission, Balkans Task Force, 24-27 August 1999, Belgrade, FRY.
42. ICPDR (1999). *Danube Evaluation Mission - Municipal, Industrial and Agricultural Hot Spots in Yugoslavia (1998)* (prepared for the joint UNEP/UNCHS Balkans Task Force). Vienna, Austria.
43. Water Resources Research Centre (1999). *Report on Analysis of Water and Sediment Samples Collected from the Danube River in Connection with the War in Yugoslavia*. Budapest, Hungary.

Other Documents on the Danube River

44. Convention on Cooperation For The Protection And Sustainable Use Of The Danube River (1994). Sofia, Bulgaria.
45. Danube Delta Research and Design Institute (ICPDD), WWF (1997). *Ecological restoration in the Danube Delta Biosphere Reserve/Romania*. Babina and Cernovca Islands.
46. Environmental Programme for the Danube River, *Removal of Phosphate from Detergents in the Danube Basin*, Executive Summary, EU/AR/205/91.
47. Environmental Programme for the Danube River (1994). *Strategic Action Plan for the Danube River Basin, 1995-2005*. Brussels, Belgium.
48. Environmental Programme for the Danube River Basin (1996). *Review of River Basin Management Practices in the Danube River Basin*. Volume 1: Text, Tables and Figures. Draft Final Report. HR Wallingford, Oxon, UK.
49. Environmental Programme for the Danube River Basin (1997). *Quality of Sediments and Biomonitoring*. Executive Summary. Water Resources Research Centre Vituki Plc., Hungary and the Water Research Institute, VUVH, Slovakia.
50. Environmental Programme for the Danube River Basin (1997). *Water Quality Targets and Objectives for surface Waters in the Danube Basin*. Phase Project EU/AR/208/91 Executive Summary. Draft. Water Resources Research Centre Vituki Plc, Budapest, Hungary.
51. Environmental Programme for the Danube River Basin (1997). *Nutrient Balances for Danube Countries*. Final Report, Project EU/AR/102A/91. Institute for Water Quality and Waste Management, University of Technology, Vienna, Department of Water and Wastewater Engineering, University of Technology, Budapest.
52. Environmental Programme for the Danube River Basin (1997). *Danube Regional Pesticide Study*. Executive Summary.
53. Environmental Programme for the Danube River Basin (April 1997). *Danube Regional Pesticide Study*. Final Report.
54. Environmental Programme for the Danube River. *Danube Watch*, The Magazine of the 1999. Vienna, Austria.
55. Flecksöder H., Bundesministerium für Land und Forstwirtschaft, Institut für Wassergüte und Abfallwirtschaft (May 1995). *Estimates for the Sizes and Sources of N and P and the Discharge to Sea for the Rivers Danube, Elbe, Rhine and Rhone*. River Basin Management, Intern. Conf., South Africa.
56. Humborg Christoph, Berichte Institut für Meereskunden (1995). *Untersuchungen zum Verhalten der Nitrstoff-Frachten der Donau*. Kiel, Germany.
57. Topping G., L. Mee, H. Sarikaya, *Land-based sources of contaminants to the Black Sea*. VITUKI Consult Plc., ICIM Environmental Research and Engineering Institute, "Frédéric Joliot-Curie" National Research Institute, Technical University Wien, VITUKI InnoSystem Ltd. (February 1997). *Impact of Radionuclides in Surface Waters and Sediments in the Lower Part of the Danube Basin*, Executive Summary. EU/AR/103/91.

84. Laka Foundation (May 1999). *Depleted Uranium, A post-War Disaster for Environment and Health*. Amsterdam, The Netherlands.
85. McClain David D., *Health Effects of Depleted Uranium*, Project Briefing, Armed Forces Radiobiology Research Institute (AFRRI), Maryland, USA.
86. Mesler Bill (26 May 1997). *Pentagon Poison: The Great Radioactive Ammo Cover-Up*. The Nation, pp. 17-22.
87. Miller A. C. et al. (1998). *Urinary and serum mutagenicity studies with rats implanted with depleted uranium or uranium pollen*, UK Environmental Mutagen Society, Mutagenesis, Vol.13, No.6, pp.643-648.
88. Miller A. C. et al. (August 1998). *Transformation of Human Osteoblast Cells to the Tumorigenic Phenotype by Depleted Uranium-Uranium Chloride*, Environmental Health Perspectives, Vol.106, No.8, pp.465-471.
89. Meyer M. C. et al. (November-December 1997). *Decreases in Soil Microbial Function and Functional Diversity in Response to Depleted Uranium*, J. Environmental Qual., Vol. 27, pp. 1306-1311.
90. Meyer M. C. et al. (1998). *Evidence of Depleted Uranium-Induced Hormesis and Differential Plant Response in Three Grasses*, Journal of Plant Nutrition, 21 (11), pp. 2475-2484.
91. National Materials Advisory Board, Commission on Sociotechnical Systems (August 1980). *Comparison of Depleted Uranium and Tungsten for use of Kinetic-Energy Penetrators (U)*, Ecological Considerations.
92. Pellmar T. C. et al. (1999). *Electrophysiological Changes in Hippocampal Slices Isolated from Rats Embedded with Depleted Uranium Fragments*, Neurotoxicology.
93. Pellmar and al. (1999). *Distribution of Uranium in Rats Implanted with Depleted Uranium Pellets*, Toxicological Sciences, No.49, pp.29-39.
94. Rao S.S. and Balakrishna Bhat T. (January 1997). *Depleted Uranium Penetrators - Hazards & Safety*, Defence Science Journal, Vol.47, No.1, pp. 97-105.
95. Rosker Bernard, Special Assistant for Gulf War illness, Department of Defense (July 1998). *Environmental Exposure Report - Depleted Uranium in the Gulf*.
96. Ryle M., Campaign Against Depleted Uranium (CADU) (June 1999). *The Use of Ammunition Containing Depleted Uranium and Human Health*.
97. Science Applications International Corporation (July 1990). *Kinetic Energy Penetrator, Environmental and Health Considerations*.
98. University of Maryland (1997). *Depleted Uranium Health Effects workshop*, Memorandum, USA.
99. Woodward A. (June 1991). *The Effects of Uranium Mining on Health*, Search, Vol.22, No.4, pp. 131-133.
100. STP, NGWRC and MTP (September 1998). *Depleted Uranium Case Narrative*, Joint Project.
101. US Army Chemical School (October 1995). *Recognize a Depleted Uranium/Low-Level Radiological Hazard*, USA.
102. U.S. Army Corps of Engineers (June 1997). *Draft Environmental Assessment, Resumption of Use of Depleted Uranium Rounds at Nellis Air Force Range, Target 63-10*, Prepared for United States Air Force, USA.
103. US Defense Technical Information Center (August 1999). *Special Oversight Board for Department of Defense Investigations of Gulf War Chemical and Biological Incidents*, Interim Report, USA.
104. Siegwart-Host Günther. *The Gulf War Syndrome, a parallel to Tschernobyl: Documentation of the aftermaths of the Gulf War 1991*.
105. The National Gulf War Resource Center, Inc. (1997). *Gulf War Syndrome Self-Help Guide*, Washington.
106. WISE (1999). *Uranium Project*, Germany.
107. Brunner R. (1998). *Transborder Protected Area Co-operation in Yugoslavia*, A Technical Assessment, Report on a visit to Serbia, December 17 to December 20, IUCN, Vienna, Austria.
108. Brunner, R. (1998). *Parks für das Leben - Unterstützung für grenzüberschreitende Schutzgebiete*. In: Schriftenreihe des Bundesministeriums für Umwelt, Jugend und Familie, Band 23/1998, Vienna, Austria. English version "Parks for Life" - Transboundary cooperation of Protected Areas.
109. Bionet, Federal Ministry for Development (1997). *Biological Diversity of FR Yugoslavia*, *Assessments Threats and Policies*, Science and Environment.
110. Budakiv Lijana et al., *Flooded Areas Conservation along the Yugoslav Section of the Danube River*.
111. Council of Europe (1980). *European Outline Convention on Transfrontier Cooperation between Territorial Communities or Authorities*, Madrid and additional protocols.
112. Council of Europe (1996). *Handbook on Transfrontier Cooperation for Local and Regional Authorities in Europe*, Strasbourg (3rd edition 1998).
113. Ecolibri (1995). *Biodiverziteti Jugoslavije*. Univerzitetu u Beogradu, Belgrade,sa pregledom vrsta od međunarodnog značaja / priredili i redigovali Vladimir Stevanovic i Vojislav Vasic - [Lizd]-; Ecolibri: Biološki fakultet (Sabac: "Dragan Srmic") - VIII, 586 str.; 24 cm. Beograd, FRJ.
114. Federal Ministry for Development, Science and Environment of Serbia (1999). *Natural Heritage Under Bomb*, Belgrade, FRJ.
115. Federal Ministry of Environment Protection (1994). *Republic of Serbia, National Parks in Serbia*. Belgrade, FRJ.
116. Glanik (1992). *Bulletin of the Republic Institution for the Protection of Nature and the Museum of Natural History in Podgorica*, No. 25, Pages 1-147. Podgorica, FRJ.
117. Glanik (1993). *Bulletin of the Republic Institution for the Protection of Nature and the Museum of Natural History in Podgorica*, No. 26, Pages 1-103. Podgorica, FRJ.
118. IUCN (1998). *1997 United Nations List of Protected Areas*. Prepared by the WCMC and WCPA.
119. IUCN (1997). *Parks for Peace*. International Conference on Transboundary Protected Areas as a Vehicle for International Cooperation. Conference Report, Draft of 17 October 1997. Gland, Switzerland. (unpublished).
120. Karaman, Gordan S. and Beeton, Alfred S., editors (1981). *The Biota and Limnology of Lake Skadar*, Titograd, Pages 1-468.
121. Milosevic, J. (1997). Report given by at the IUCN/WCPA European Regional Working Session 1997 on the Island of Ruegen, Germany.
122. Ministry of Environmental Protection of Montenegro, *Biological Biodiversity of Montenegro*.
123. Ministry of Environmental Protection of Montenegro, *Programme of Monitoring of Biological Diversity - Biodiversity in Montenegro*, Draft, Podgorica, FRJ.
124. Fruška Gora National Park (1999). *Elements for monitoring Program of Orchid Habitats Renitization in the Forest of Irski Venac*.
125. Natural History Museum of Montenegro (September 1999). *Project: Repatriation of Delimitation Pelican (Pelicanus crispus) on Skadar Lake*, Podgorica, FRJ.
126. Ranzanovic, V. and Buskovic, V. (1999). *Biological Diversity of Montenegro*, Ministry of Environmental Protection of Montenegro, Pages 1-11. Podgorica, FRJ.
127. Republic of Montenegro, Ministry of Environmental Protection, Republican Institute for Nature Protection (1999). *Programme of monitoring of biological diversity - biodiversity in Montenegro (draft)*, Podgorica, FRJ.
128. Vuckovic, Dr. Mihailo, chief editor (1985). *Problemi - Zbirka I Unoprediovinje Plavskog Dijela Problema*, PLAV 27-28, VI, Pages 1-181, Biodiversity fact sheets.

Annex II

Annotated Glossary

Ammonia (NH₃) – Ammonia is a chemical that is formed in nature, for example, from the natural breakdown of manure and dead plants and animals. It is present in water, soil and air and acts as a source of nitrogen for plants and animals. Ammonia is also produced industrially, largely for use as a fertiliser. A smaller proportion is used to manufacture plastics, synthetic fibres and explosives. It is not persistent in the environment, but unusually high levels in the environment, such as at hazardous waste sites, are associated with anthropogenic activities. Ammonia is a gas and is also soluble in water where it forms ammonium. Exposure to very high levels of ammonia gas is fatal. Death may occur immediately or from secondary complications after a few weeks. High exposure may cause burns to the skin, eyes, throat and lungs, which, if serious, may cause permanent blindness, lung disease or death. Short-term exposure to lower levels of ammonia causes nasal and throat irritation. In laboratory animals, long-term exposure to low levels of ammonia causes inflammation and lesions of the respiratory tract.

Angiosarcoma of the liver – On repeated exposure to vinyl chloride vapour, usually over many years, some workers have developed a type of cancer of the liver called angiosarcoma (ASL). ASL is rare among the general population.

Arsenic (As) – Arsenic is a naturally-occurring element. There are different forms of inorganic and organic arsenic. Arsenic is produced during copper and lead smelting and is used in the chemical industry, for example in pesticides. If released into the environment, arsenic does not break down but may change to a different form. If released into the aquatic environment it becomes bound to sediments, and some fish and shellfish build up arsenic in their tissues. Arsenic has been known as a human poison since ancient times, and large ingested doses cause death. Workers exposed to inorganic arsenic dusts in air experience irritation to mucous membranes of the nose and throat. Long-term exposure of workers to inorganic arsenic increases the risk of dying from cardiovascular disease and contracting lung cancer. Arsenic is classified as a human carcinogen.

Benzene (C₆H₆) – Benzene is found in the environment due to both human activities and natural processes. It is mostly produced from petroleum sources and it is used in the manufacture of many other chemicals. Short-term exposure to high levels of benzene can cause irritation to mucous membranes, restlessness, convulsions

and depression. Death may follow from respiratory failure. Exposure to lower levels over long time periods can cause bone marrow suppression, which can, albeit rarely, lead to leukaemia. Because of this benzene is listed as a known human carcinogen.

Biota – Collectively, the plants, micro-organisms, and animals of a certain area or region considered as a total ecological entity.

Biological diversity – The variety of different species, the genetic variability of each species, and the variety of different ecosystems that they form.

Bioslurping – Technique applied for groundwater cleanup. Bioslurping involves the simultaneous application of vacuum enhanced extraction/recovery, vapour extraction, and bioventing to address light non-aqueous phase liquid (LNAPL) contamination. Vacuum extraction/recovery is used to remove LNAPL along with some groundwater, vapour extraction is used to remove high volatility vapours from the vadose zone, and bioventing is used to enhance aerobic biodegradation in the vadose zone and capillary fringe.

BTF – The Joint UNEP / UNCHS (Habitat) Task Force on the Balkans (BTF) was established on 5 May 1999 by UNEP's Executive Director, in order to monitor the environmental and human settlements impacts of the ongoing Balkans conflict.

Cadastre – a registry of real estate property in a given administrative area. A cadastre provides information on a property and its ownership. It is used for municipal administration purposes, including property transactions, taxation, and urban/land use planning and management.

Cadmium (Cd) – Cadmium is a heavy metal. Small amounts of cadmium enter the environment from the natural weathering of minerals, but most is released through human activities. The most often mentioned sources entering the aquatic environment are industrial effluents and sewage. Cadmium has no biological function, and is highly toxic to both animals and plants. The low concentrations of cadmium usually encountered in the environment do not cause acute toxicity. However, elevations above background concentrations can have deleterious effects on plant and animal health. For humans, eating food or drinking water with very high cadmium levels can severely irritate the stomach, leading to vomiting and diarrhoea. Eating lower levels of cadmium over a long period of time can lead to a build-up in the kidneys causing kidney damage and weakening of bone. The US Environmental Protection Agency has determined that cadmium and cadmium compounds may reasonably be anticipated to be carcinogens.

Capacitor – an electrical circuit element consisting of two conducting surfaces separated by a dielectric or insulating material, such as glass, ceramic, mica, or other non-conducting material, for storing electrical energy. Also called a condenser.

CBUs – cluster bomb units.

Chlorinated Solvents – Chlorinated solvents are organic compounds containing chlorine. The majority are volatile. They are manufactured for a number of uses

including the manufacture of chemicals, as degreasing agents, and as solvents for oils, fats, varnishes, rubber, tars, waxes and resins. Some are also produced as by-products of the manufacture of PVC.

Chlorine (Cl₂) – Chlorine is a gas that is produced by industry by passing electricity through a salt solution. The chlorine industry manufactures chlorine primarily to combine with petrochemicals to produce organochlorine products such as solvents, pesticides, plastics (especially PVC) and many other chemicals. A much smaller proportion of the chlorine gas is sold outside the chemical industry, primarily as bleach in the production of paper and a very small proportion for drinking water disinfection. Chlorine gas was used as a chemical weapon in the First World War. Exposure can be rapidly fatal. There have been numerous releases of chlorine from industrial facilities, many of them resulting in deaths. Long-term exposure to lower levels of chlorine is reported to cause respiratory complaints and corrosion of the teeth. Chlorine is a potent irritant to the eyes, lungs and skin. Chlorine is not carcinogenic in animals or humans. However, chlorination of drinking water results in the formation of other chlorinated organic substances in the water which are reported to increase the risk of bladder and rectal cancer.

Chromium (Cr) – Chromium is a heavy metal for which there are different forms in existence, for example, chromium (III) and chromium (VI). Chromium (III) is an essential nutrient that is required for normal energy metabolism, whereas chromium (VI) is non-essential and toxic. Information on the effects of elevated environmental levels on aquatic organisms, fish and wading birds is limited. In humans, ingesting higher than recommended levels (both III and VI forms) over long periods of time, for example from contaminated fish, can result in adverse health effects including gastro-intestinal irritation, stomach ulcers, kidney and liver damage. Chromium (VI) is classified as a human carcinogen. Exposure to high levels of chromium (VI) in the workplace over long time periods can cause irritation of the nasal and respiratory membranes, and is believed to cause an increased incidence of lung cancer.

Cluster bombs is a generic term for a number of different cluster bomb units (CBUs). Cluster bombs are used as anti-tank or anti-personnel weapons. Each cluster bomb contains many small bomblets. These bomblets are dispersed when the cluster bomb breaks open, at a predetermined height above the ground. This has the effect of blanketing a large area with shrapnel-spewing explosive ordnance.

Copper (Cu) – Copper is a heavy metal. Some intake of copper is necessary for good health. However, very large single or daily intakes of copper, or prolonged exposure to lower levels, can have adverse effects on human health. Consumption of food or drinking water containing elevated levels of copper can result in vomiting, diarrhoea, stomach cramps and nausea.

Depleted Uranium (DU) – Uranium having less than the natural 0.7% U-235. A by-product of uranium enrichment, the most common chemical form of which is

depleted uranium hexafluoride (DUF6). It generally has 0.25-0.30% U-235, the rest being U-238.

Desk Assessment Group (DAG) – An inter-agency 'Desk Assessment Group' involving UNEP, WHO, IAEA and the Swedish Radiation Institute and working under the umbrella of the BTF, has been looking into the issue of the possible use of depleted uranium and impacts thereof in the Kosovo conflict.

Dioxins – The terms 'dioxin' or 'dioxins and furans' generally refers to a group of 210 chlorinated pollutants, the polychlorinated dibenzo-p-dioxins and dibenzofurans. Dioxins are organochlorines (substances based on carbon and chlorine) and are regarded as the world's most toxic organic pollutants. They are produced as by-products of industrial processes involving chlorine, and all types of incineration. They are very persistent (long-lived) in the environment and build up in the bodies of animals and humans and remain there for many years. In the general population, the greatest intake of dioxins occurs through the consumption of fatty foods including meat, fish and dairy products. The most toxic of the 210 dioxins and furans, 2,3,7,8-tetrachlorodibenzo-p-dioxin (TCDD) is used as the toxicological model for the group and has been extensively researched. It is classified as a human carcinogen. In addition to causing cancer, animal studies have shown that it causes damage to the nervous system, the immune system, the reproductive system and malformations in the unborn. A draft review of TCDD by the US Environmental Protection Agency concluded that some of the more sensitive effects could be occurring at the levels of exposure that are experienced by ordinary men and women. In particular, there is concern that dioxins may cause adverse effects during development in the womb in humans and animals that are irreversible.

DU – see Depleted Uranium.

EC – European Commission.

ECHO – European Community Humanitarian Office.

EDC (C₂H₄Cl₂) – Full chemical name 1,2-dichloroethane. It is used in the manufacture of PVC. It has toxic effects on aquatic organisms including many species of fish, algae and water fleas at concentrations of about 100 mg/l. Some more sensitive species may die as a result of exposure to lower concentrations of only 1 mg/l. The earthworm is also sensitive to EDC toxicity. EDC has a number of different toxic effects on experimental animals. EDC is highly volatile and in humans, inhalation of high concentrations can upset the nervous system and gastrointestinal system causing dizziness, nausea and vomiting. The liver, kidney and adrenal gland may also be damaged.

EEA – European Environment Agency.

Endemic – Indigenous to, and restricted to, a particular area; as, for example, an endemic plant or animal.

EPDRB – Environmental Programme for the Danube River Basin.

EU – European Union.

time periods has been reported to cause chronic bronchitis, dermatitis, gastritis and photosensitization in workers. Prolonged exposure to low concentrations may also cause dental discoloration and erosion.

Hot spots – sites of special environmental concern.

IAEA – International Atomic Energy Agency.

ICPDR – International Commission for the Protection of the Danube River. On 29 June 1994, in Sofia, eleven of the Danube Riparian States and the European Union signed the Convention on Co-operation for the Protection and Sustainable Use of the River Danube. The Convention is aimed at achieving the sustainable and equitable water management in the Danube basin. The key goals of the Commission are effective implementation and enforcement of the Convention through: legal enforcement; policy support; and economic incentives. The operational aim of the Commission is to avoid duplication among the Danube-oriented development projects, by applying the principle: one convention, one implementation, one programme, one priority-setting, one information management.

IMG – International Management Group.

Kerosene – An intermediate fraction obtained in refining, mid-way between gasoline and gas oil. It is used as fuel for jet and turbo jet engines and also as heating fuel and fuel oil for lamps and stoves. It is composed of a large number of different chemicals. If released into the environment, some of the chemicals in kerosene persist in water, soils and sediments for a long time. Very little is known about the human health effects of kerosene. Repeated contact with fuel oils can cause skin cancer and liver cancer in laboratory mice. It has been determined that occupational exposures to fuel oils during petroleum refining are probably carcinogenic.

KFOR – The NATO-led international military force charged with maintaining peace and security in Kosovo.

Lead (Pb) – Lead is a heavy metal. It is not required by animals (including humans) or plants for normal growth and development. It has no known nutritional or biochemical function and if present in sufficient quantities will inhibit animal and plant growth, development and health. In aquatic systems, lead is often heavily bound to suspended particulate and sediment material, but evidence shows that it is available to bottom-feeding species. It is toxic to all aquatic organisms, and organisms higher up the food chain may experience lead poisoning as a result of eating lead-contaminated food. In humans, inhaled or ingested lead can cause irreversible central nervous system damage and decreased intelligence at extremely low doses. At higher levels of exposure anaemia may result, along with severe kidney damage. Children are especially susceptible to lead poisoning because they absorb and retain more lead in proportion to their weight than adults.

MAP – UNEP's Mediterranean Action Plan.

Mercury (Hg) – Mercury is a non-essential trace metal that has no biochemical or nutritional function in the body. Biological mechanisms for its removal are poor

EU Phare – The European Union's Phare programme provides grant finance to support its partner countries in Central and Eastern Europe (CEE) to the stage where they are ready to assume the obligations of EU membership. These countries are Albania, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Czech Republic, Estonia, FYROM, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, and Slovakia. Apart from the CEE co-operation with the European Environment Agency, the multi-country environment programme of Phare supports projects in a wide number of areas including the Black Triangle, the Danube Basin, the Black Sea and the Baltic.

FOCUS – 'Focus' is the name given to the joint humanitarian aid operation mounted by the Russian Federation, Greece and Switzerland on 28 April 1999. These countries decided to unite their efforts to bring aid to all victims of the conflict in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia – incl. Kosovo – and Montenegro). On June 5, 1999 Austria joined Operation 'Focus'.

FYROM – Former Yugoslav Republic of Macedonia.

FRY – Federal Republic of Yugoslavia.

Furan – See dioxins.

GIS – A geographic information system (GIS) is a computer-based tool for mapping and analysing features and events on the earth's surface. GIS technology integrates common database operations such as query and statistical analysis with the unique visualisation and geographic analysis benefits offered by maps. These abilities distinguish GIS from other information systems and make it valuable to a wide range of public and private enterprises for explaining events, predicting outcomes, and planning strategies.

GRID – UNEP's Global Resource Information Database, a network of information centres providing decision-makers and the public with improved access to high-quality environmental information. There are currently 16 GRID centres operational world-wide, the European nodes being Arendal, Budapest, Geneva, Moscow, Tbilisi, Warsaw and the MAP/Blue Plan Office.

Heavy Metals – Heavy metals is a group name for metals and metalloids that have atomic densities of greater than 6 grams per cubic centimetre. Many of these metals are toxic at very low concentrations. They are also persistent in the environment and have the potential to build up (bioaccumulate) through the food chain. Heavy metals discharged into the aquatic environment will bind predominantly to suspended material and finally accumulate in the sediment. The two most direct potential routes of exposure to humans following such discharges to a river would be consumption of the water or of fish or other food derived from the river.

Hydrochloric acid (HCl) – Hydrochloric acid has many industrial uses. Exposure via inhalation in the short-term may cause chest pain, coughing, inflammation and ulceration of the respiratory tract, and higher exposure can cause a build-up of fluid in the lungs, which can lead to death. Skin contact may produce severe burns, ulceration and scarring. Exposure of workers to hydrochloric acid over long

nitrogen dioxide in air lead to increased mortality because it is difficult to discern the effects from impacts of other air pollutants. It is likely though that long-term exposures may have an impact on chronic effects of respiratory health.

Nitrogen oxides (NOx) – Covers the gases nitric oxide (NO) and nitrogen dioxide (NO₂). Both can be toxic but nitrogen dioxide is considered to be of most concern for asthmatics. The main source of the gases in urban areas are motor vehicle exhaust and gas cookers and kerosene heaters indoors. The brown haze sometimes seen over cities is mainly nitrogen oxides. These gases are also partly responsible for the generation of ozone, when acted upon by sunlight in the presence of other chemicals.

Organic peroxides – An organic peroxide is any organic (carbon-containing) compound having two oxygen atoms joined together. This chemical group is called a 'peroxy' group. Organic peroxides can be severe fire and explosion hazards. The plastics and rubber industries are the heaviest users of organic peroxides. Organic peroxides and mixtures containing an organic peroxide are used as accelerators, activators, catalysts, cross-linking agents, curing agents, hardeners, initiators and promoters. The main hazard related to organic peroxides are fire and explosion. Organic peroxides may also be toxic or corrosive. Depending on the material, route of exposure (inhalation, eye or skin contact, or swallowing) and dose, they could harm the body. Corrosive organic peroxides can also attack and destroy metals. The main use of organic peroxides is as initiators and catalysts for plastics manufacturing. Their instability and reactivity make them commercially useful.

OSCE – Organisation for Security and Cooperation in Europe

PAHs – Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) are a group of compounds formed during the incomplete combustion of coal, oil, gas, wood, garbage or other organic substances. In most cases PAHs occur as a mixture of several compounds, not as a single chemical. Several PAHs are produced commercially to be used in the industrial organic synthesis. Once released into the aquatic environment, degradation by micro-organisms is often slow, leading to their accumulation in exposed sediments, soils, aquatic and terrestrial plants, fish and invertebrates. In terms of human health, prolonged exposure to PAHs can have a deleterious effect, and individuals exposed to mixtures of PAHs, through inhalation or skin contact for long periods of time, have been shown to develop cancer.

PCBs – Polychlorinated biphenyls (PCBs) are organochlorines (substances based on carbon and chlorine) that were manufactured until the mid-1980s after which they were banned due to their toxicity and persistence. There are a group of 209 different PCBs, known as congeners. PCBs were widely used in electrical equipment. Presently they are still found in old electrical equipment and releases into the environment continue from waste dump leachages. PCBs are very persistent in the environment taking years to degrade. In rivers they become bound to sediments. They are fat-soluble and build up (bioaccumulate) in the tissues of animals where they become

and it builds up in the bodies of animals and humans. It is the only metal known to progressively accumulate through the food chain (biomagnify). It is extremely toxic to both animals and plants even at low concentrations. Therefore any elevation above baseline levels could have a deleterious effect on any animal or plant that is exposed. Once metallic mercury has entered the environment it can be methylated by micro-organisms, residing for example in aquatic sediments, to organic forms of mercury, most commonly methylmercury. The most serious concern about toxic impacts of mercury is in regard to methylmercury. It is able to cross cell membranes easily, and therefore quickly enters the aquatic food chain. It builds up through the food chain such that carnivorous fish at the top of freshwater and salt-water food chains have levels in their bodies that are 10,000 to 1,000,000 times the concentrations found in the surrounding water. The significance of this is that biomagnification of methylmercury in aquatic food chains is considered to be the most important source of non-occupational human exposure to mercury, and since it is highly toxic and persistent, anomalous environmental levels warrant concern. Long-term exposure may be expected to progressively cause severe disruptions in the normal functioning of any accumulating organ. Accumulating organs include the kidneys, liver and central nervous system, and exposure to high levels of metallic, inorganic or organic mercury can permanently damage these organs.

MFG – Swedish Environmental Research Group.

NATO – North Atlantic Treaty Organisation.

NGO – Non-Governmental Organisation.

Nickel (Ni) – Nickel is a metallic element which is hard, yet malleable and ductile. It is a silver coloured metal, capable of taking a high polish, and is mainly used for its hardening, corrosion resistant and decorative properties (many silver coins are made of a 25% nickel and 75% copper alloy). Nickel is considered to be an essential trace element at very low concentrations. It does build up (bioaccumulate) in the tissues of in aquatic organisms, and as such elevations above normal concentrations can result in deleterious aquatic effects. In humans, the most common adverse effect of nickel is an allergic reaction, such as skin rashes to nickel jewellery. The most serious effects of nickel, such as cancer of the lung and nasal sinus, have occurred in people who have breathed nickel dust while working in nickel refineries or in nickel processing plants. Other lung effects include chronic bronchitis and reduced lung function. Some nickel compounds are classified as carcinogens.

Nitrogen dioxide (NO₂) – Nitrogen dioxide is a gas that is produced from the combustion of fossil fuels, that is coal and oil. Acid gases such as nitrogen dioxide can influence the pH of precipitation making it acidic. Over time, the falling of "acid rain" can have deleterious impacts on soil and water quality. In terms of human health, exposure to very high levels of nitrogen dioxide can result in some changes in lung function of individuals with pre-existing respiratory disorder, but does not cause significant effects in normal individuals. It is not certain whether rises in the level of

and cadmium are added to PVC to make it usable. Almost every stage of this PVC lifecycle can create pollution problems, for example, environmental contamination with mercury, chlorinated solvents and dioxins. In terms of health, PVC dust can damage the lungs of workers. A recent study showed that individuals who had worked with PVC had a greater chance of contracting testicular cancer, although further research is needed to confirm the findings.

Pyrite (FeS₂) – The natural sulphides of certain metals. The most common is iron pyrite, which is iron disulphide, a brittle mineral that is brassy yellow in colour with greenish-black streaks found in coal mines. Iron sulphide minerals may oxidise during the combustion process to generate sulphur oxide gases.

REC – The Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe (REC) is a non-advocacy, not-for-profit organisation with the mission to assist in solving environmental problems in Central and Eastern Europe. The Centre fulfils its mission through encouraging co-operation among non-governmental organisations, governments and businesses, supporting the free exchange of information and promoting public participation in environmental decision-making. The REC was established in 1990 by the United States, the European Commission and Hungary. Today, the REC is legally based on a Charter signed by the governments of 25 countries and the European Commission, and on an International Agreement with the Government of Hungary. The REC has its headquarters in Szentendre, Hungary and Local Offices in each of its 15 beneficiary CEE countries, which are: Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, FYR Macedonia, Poland, Romania, Slovakia, Slovenia and Yugoslavia.

Red Data Book – A catalogue that lists rare or vulnerable species of flora and fauna and those in danger of extinction, for a given country or region. The World Conservation Union (IUCN) has developed internationally accepted standards.

SECI – Southeast European Cooperative Initiative. A U.S. government initiative, SECI is a self-help program that seeks regional solutions to common, practical problems such as transborder crime and international transport laws and practices. It is headquartered in Vienna. Members are Albania, Bosnia, Bulgaria, Greece, FYROM, Hungary, Moldova, Romania and Turkey. The supporting states are Austria, Italy, Switzerland, the United Kingdom and the United States.

SEEDS – South Eastern European Development of Environmental Society Initiative on the development of civil society and the role of environment in South Eastern Europe. This five years initiative was launched by REC to support environmental civil society in the Balkans.

Soot – Soot particles arise during combustion of organic substances and are composed of elementary carbon. With regard to oil fires, the soot particles produced are associated with high-molecular weight hydrocarbons, such as the PAHs.

SFRY – Socialist Federal Republic of Yugoslavia.

SRSG – UN Special Representative of the Secretary General in Kosovo. The

stored in fat for many years. Predator animals at the top of food chains, such as fish-eating birds, toothed whales including dolphins, otters, and humans have the highest levels in their bodies. Due to long distance transport on air currents towards polar regions and in water, PCBs have become world-wide pollutants. For example, levels in some polar species such as the polar bear are high. The greatest intake of PCBs for the general population is from fatty food, such as meat, fish and dairy products. In mammals and humans, PCBs are passed via the placenta to developing young in the womb and via breast milk to newborn babies. PCBs are highly toxic. A wide range of adverse effects have been associated with exposure to PCBs in wildlife, including mass die-offs of seals and dolphins, large population declines of European otters, and adverse effects on reproduction and development of young in many species. PCBs cause toxic effects on the nervous system, immune system, reproductive system, and development of experimental animals. PCBs are classified as probable human carcinogens. There is concern that current body levels in some individuals of the general population are sufficient to cause subtle adverse effects on the nervous system and immune systems of developing young in the womb and infants.

Petroleum hydrocarbons – Petroleum is a complex mixture of hydrocarbons that is formed from the partial decomposition of biogenic material over geological time scales. (Note: a hydrocarbon is an organic compound consisting of basic components carbon and hydrogen. Additionally it can contain oxygen, nitrogen, phosphorus, sulphur and halogens). Petroleum hydrocarbons are released into the environment through natural seepage and from anthropogenic activities such as accidentally released oil.

Phenol (C₆H₆O) – Phenol does occur naturally in animal wastes and organic material, but larger quantities are produced industrially mainly for the manufacture of plastics. Phenol is also used as a disinfectant in medical products. It is not persistent in the environment although it will remain in air, soil and water for long time periods if a large amount is released at one time, or if a steady amount is released over a long time. In humans, repeated exposure to low levels of phenol in drinking water has been linked to diarrhoea and mouth sores. Inhalation of phenol over a long time period has been associated with gastrointestinal irritation, liver injury and muscular effects.

Phosgene (CCl₂O) – Phosgene is a widely used chemical that is manufactured for use in the production of various chemicals and to manufacture dyes, insecticides, pharmaceuticals and in metallurgy. In the past it was used as a chemical warfare agent. Exposure to phosgene may occur from direct industrial emissions and by combustion of chlorinated hydrocarbons, including VCM. Exposure to phosgene in the short-term and long-term causes severe respiratory effects.

PVC - Polyvinyl chloride (PVC) is a plastic that is used for many purposes. In the production of PVC, chlorine gas is used to make EDC, which in turn is used to make VCM. VCM is polymerised to make PVC. Various additives, such as plasticisers, lead

Settlements held in Vancouver, Canada. The Centre serves as the lead agency for the human settlements' development activities of the United Nations family, as well as for the global exchange of information about human settlements, conditions and trends.

UNDP – United Nations Development Programme.

UN-ECE – The Economic Commission for Europe (UN/ECE) is the forum at which the countries of North America, Central and Eastern Europe and Central Asia come together to forge the tools of their economic co-operation.

UNEP – The United Nations Environment Programme was established as one of the consequences of the 1972 Stockholm Conference on the Human Environment. UNEP provides an integrative and interactive mechanism through which a large number of separate efforts by intergovernmental, non-governmental, national and regional bodies in the service of the environment are reinforced and interrelated. UNEP was established as the environmental conscience of the United Nations system, and has been creating a basis for comprehensive consideration and co-ordinated action within the UN on the problems of the human environment.

UNHCR – The United Nations High Commissioner for Refugees, which was created by the U.N. General Assembly and began work in 1951.

UNMIK – This is currently the highest legal and executive authority in Kosovo; it is, therefore, the acting government of the province. On 10 June 1999, the UN Security Council authorised the Secretary-General to establish in Kosovo an interim international civilian administration. The Council took its action by adopting resolution 1244 after NATO suspended its air operations following the withdrawal of security forces of FR Yugoslavia from Kosovo. Two days later, Secretary-General Kofi Annan presented to the Council an operational concept of what since has come to be known as the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK). On 12 July, in his follow-up report to the Council, the Secretary-General presented a comprehensive framework of the UN-led international civil operation in Kosovo.

UNSCEAR – United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation.

Uranium (U) – Uranium is the principal fuel for nuclear reactors and the main raw material for nuclear weapons. Natural uranium consists of three isotopes: uranium-238, uranium-235, and uranium-234. Uranium isotopes are radioactive. The nuclei of radioactive elements are unstable, meaning they are transformed into other elements, typically by emitting particles (and sometimes by absorbing particles). This process, known as radioactive decay, generally results in the emission of alpha or beta particles from the nucleus. It is also often accompanied by emission of gamma radiation, which is electromagnetic radiation like X-rays. These three kinds of radiation have very different properties in some respects, but are all ionising radiation; i.e., each is energetic enough to break chemical bonds, thereby possessing the ability to damage or destroy living cells.

USAID (OFDA) – The U.S. Agency for International Development (USAID)

SRSO, Dr. Bernard Kouchner, is the head of UNMIK, and therefore the highest international civilian official in Kosovo.

Stability Pact For South Eastern Europe – This initiative, signed by 27 states, seeks to stabilise, transform, and eventually integrate the region into the European and Trans-Atlantic communities by promoting co-operation and multi-ethnic democracy. The Pact was formally launched at a Summit in Sarajevo on 30 July 1999 which was attended by more than 40 leaders from across Europe and North America.

Styrene (C₈H₈) – Low levels of styrene occur naturally in a variety of foods. Styrene is produced on a large scale by industry to make products such as rubber, plastic and fibreglass. If released into the environment it is quickly broken down in the air and surface waters, but takes weeks or months to break down in groundwater. It does not accumulate easily in soils and sediments, and is not expected to build up in animals. Exposure to high levels over several weeks in laboratory animals caused liver and kidney damage. In humans, breathing high levels of styrene adversely affects the nervous system causing effects such as depression, muscle weakness, tiredness and nausea. Studies on workers have shown that breathing in styrene may cause leukaemia. It is classified as possibly carcinogenic to humans.

Sulphur dioxide (SO₂) – Sulphur dioxide is a gas that is produced from the combustion of fossil fuels, that is coal and oil, and from the production of sulphuric acid and roasting of sulphide ores. Acid gases such as sulphur dioxide can influence the pH of precipitation making it acidic. Over time, the falling of 'acid rain' can have deleterious impacts on soil and water quality. In terms of human health, there is evidence that sulphur dioxide has an effect on lung function, particularly in asthmatic individuals. Rises in levels of sulphur dioxide have been associated with increases in hospital admissions and in mortality. The increased deaths are evident in individuals who already have pre-existing disease, particularly respiratory disease.

Taxa – (taxon; plural taxa) The named classification unit to which individuals, or sets of species, are assigned, such as species, genus, order, etc.

TDI – Toluene-diisocyanate (2,4-Di-isocyanato-1-methyl-benzen) is used as a chemical intermediate in the production of polyurethane products such as foams, coatings, and elastomers.

Transformer – Extensively used by electric power systems to transfer power by electromagnetic induction between circuits and the same frequency, usually with changed values of voltage and current.

Transformer Oil – A high quality insulating oil in which windings of large power transformers are immersed, providing high dielectric strength, high insulation resistance, high flash point, freedom from moisture and oxidation. In the past, oils that were used in transformers often contained PCBs, and electrical equipment containing PCB, is still in use.

UNCHS – The United Nations Centre for Human Settlements (Habitat) was established in 1978, two years after the United Nations Conference on Human

is the foreign assistance and humanitarian relief agency of the US federal government. The agency is working closely with numerous non-governmental organisations (NGOs) to provide relief in the Kosovo region. When disasters strike in foreign countries, the response within USAID is led by the Office of U.S. Foreign Disaster Assistance (OFDA), which is part of the Bureau for Humanitarian Response (BHR).

Vascular plant – A higher plant with tissues which conduct water, mineral salts and synthesised food, and provide mechanical support.

VCM – Vinyl chloride monomer (VCM) is used in the production of PVC. It is not persistent in the environment but it is hazardous and causes a wide variety of toxic effects in humans and animals. It is classified as a human carcinogen. Numerous studies on workers exposed to high levels of VCM for long periods of time show that it causes angiosarcoma of the liver (liver cancer). It has also been associated with an increased incidence of other cancers in workers such as cancers of the brain, nervous system and lung. Other adverse effects in workers are reported on the immune system, nervous system and blood circulation. In the case of a VCM fire, various substances would be expected to be released including hydrochloric acid, carbon dioxide, carbon monoxide, dioxins, PAHs and possibly phosgene.

VOC – volatile organic compound.

Volatile hydrocarbons – Hydrocarbons are organic compounds having as their basic components carbon and hydrogen. Additionally, hydrocarbons can contain oxygen, nitrogen, phosphorous, sulphur and halogens. Volatile hydrocarbons are those compounds that have one or more substituted halogens (eg. chlorine, bromine or fluorine).

WFP – United Nations World Food Program.

WHO – United Nations World Health Organisation.

Zinc (Zn) – Zinc is a heavy metal that occurs naturally. However, environmental releases of zinc from anthropogenic sources far exceed the releases from natural sources. Anthropogenic releases include those resulting from electroplating, smelting and ore processing, as well as acid mine drainage, effluents from chemical processes (textiles, pigment and paint, fertiliser and PVC production). Although zinc is not regarded as being especially toxic, it is sometimes released into the environment in appreciable quantities, and can have deleterious effects on certain aquatic species at specific concentrations. Regarding human health, zinc is an essential trace element, but ingestion of higher than recommended levels even for a short time can have adverse effects on health including stomach cramps, nausea and vomiting. Ingesting high levels for several months may cause anaemia and damage to the pancreas.

Units of measurement

mg milligramme (10^{-3} g)
 mMm millisiemens per metre
 µg microgramme (10^{-6} g)
 ng nanogramme (10^{-9} g)

Annex III

List of Contributors to the Balkans Task Force

The Joint UNEP/UNCHS Balkans Task Force was established in early May 1999 and headquartered within the UNEP European Regional Office in Geneva. Each BTF mission was composed of a group of international and independent scientists, each specially involved with the issues being addressed. The teams were completed by rapporteurs provided by UNEP (or UNCHS).

Balkans Task Force Staff:

Pekka Haavisto	Chairman
Henrik Slotte	Head of Chairman's Office
Pasi Rinne	Senior Advisor to the Chairman
Diana Rizzolio	Information Officer
Tim Jones	Report co-ordinator/editor
Ljerka Gosovic	Executive Assistant
Julian Rouché	Assistant
Claudio Gagliano	Driver and responsible for logistics
Gertrud Artar	UNEP/Geneva
Lars Ludvigsen	UNCHS (Habitat)
Vladimir Sakharov	UNEP/OCHA
Milad Salem	UNEP Chemicals
Otto Simonett	GRID Arendal
Ron Witt	GRID Geneva
Robert Bisset	UNEP/Nairobi
Rob De Jong	UNEP/Nairobi
David Dunn	UNEP/Nairobi

Bakary Kante
Takehiro Nakamura
Marceil Yeater

UNEP/Nairobi
UNEP/Nairobi
UNEP/Nairobi

Jorge Gavidia
John Hogan
Sylvie Lacroix

UNCHS (Habitat)
UNCHS (Habitat)
UNCHS (Habitat)

Cartography and Remote Sensing:

Dominique Del Pietro
Pascal Peduzzi
Philippe Rakaczewicz
Frederic Vogel
Benzaz Zand

GRID/Geneva
GRID/Geneva
GRID/Arendal
GRID/Geneva
GRID/Geneva

Industrial Sites Mission:

Michelle Allsopp
Robert Atkinson
Ralf Donau
Josef Haider
Benny R. Hansen

Greenpeace Research Laboratories, United Kingdom
Regional Environmental Center, Hungary
Landesumweltamt Brandenburg, Germany
Landesumweltamt Nordrhein-Westfalen, Germany
Krüger International Consult, Denmark

Alexander Juras
Kirsten S. Jørgensen
Frank Lehmann
Birgitte Marcussen

Regional Environmental Center, Hungary
Finnish Environment Institute, Finland
Landesumweltamt Brandenburg, Germany
NIRAS Consulting Engineers and Planners A/S, Denmark

Volker Mohaupt
Magnus Nyström
Elizabeth Salter
Arne Semb
Kenn Skjorringe
Bernard Wronski
Solveig Würtz

Umweltbundesamt, Germany
Finnish Environment Institute, Finland
World Wide Fund for Nature (WWF), United Kingdom
Norwegian Institut for Air Research, NILU, Norway
Krüger International Consult, Denmark
Landesumweltamt Brandenburg, Germany
Krüger International Consult, Denmark

Danube River Mission:

Joachim Bendow

International Commission for the Protection of the Danube River, Austria

Claudia Canevari
Bertrand Charrier

European Commission DG XI
Green Cross International, Switzerland

Bela Csanyi
Jonas Fejes

VITUKI, Hungary
Swedish Environmental Research Institute IVL, Sweden
VITUKI, Hungary

Peter Literathy
Petr Obrdlík

World Wide Fund for Nature (WWF), Germany

Peter Roncak

Slovak Hydrometeorological Institute, Slovakia

Irina Semenova
Aurel Varduka

Institute of Experimental Meteorology, Obninsk, Russia
ICIM Research and Engineering Institute for Environment, Romania

Biodiversity Mission:

Robert Brunner

National Park Thayatal, World Conservation Union (IUCN), Austria

Kent Cassels

World Conservation Monitoring Centre (WCMC), United Kingdom

Mira Mileva

IUCN Regional Environment Centre, Biodiversity Secretariat, Hungary

Berit-Forbord Moen

Directorate for Nature Management, Norway

Johannes Skov
Ivan Voluscuk

National Forest and Nature Agency, Denmark
Tatra National Park, Slovakia

Human Settlements Assessment:

Sue Charteris
John Howard
Colin Roberts

Municipal Administration
Municipal Administration
Municipal Administration

Hans Das
Scott Leckie

Property Rights
Property Rights

Claudia de Cesare
Petti Onkalo

Property Registration/Cadastre
Property Registration/Cadastre

Leca Vikman
Larry Truman
Mark Sorensen

Property Registration/Cadastre
Property Registration/Cadastre
Property Registration/Cadastre

Desk Assessment Group on Depleted Uranium:

Gustav Akerblom
Rolaf van Leeuwen

Swedish Radiation Protection Institute (SSI), Sweden
World Health Organisation (WHO), ECEH,
Bilthoven, Holland

Jenny Pronczuk de Garbino
Carol Robinson
Peter Stegnar
Jan Olof Snihs

World Health Organisation (WHO), Switzerland
International Atomic Energy Agency (IAEA), Austria
International Atomic Energy Agency (IAEA), Austria
Swedish Radiation Protection Institute (SSI), Sweden

The work of the Balkans Task Force was made possible by the generous contributions of the following governments:

Federal Republic of Austria
Denmark
Finland
France
Germany
The Netherlands
Norway
Sweden
United Kingdom

Further Information

Copies of this report may be ordered from:

SWM (Distribution Services) Limited
P.O. Box 119
Stevenage
Hertfordshire SG1 4TP, UK
Tel: +44 1438 748111
Fax: +44 1438 748844
E-mail: customerservices@earthprint.demon.co.uk

UNEP also has an online bookstore at: <http://www.earthprint.com>

Further technical information may be obtained from the Balkans Task Force website
maintained by GRID Geneva: <http://www.grid.unep.ch/btf/>

GEZONDHEIDSRISICO'S VERARMDE URANIUM

Sept 99

DOODGEZWEGEN DOOR NAVO - LANDEN

Na de NAVO-luchtaanvallen is de Balkan alles behalve veiliger geworden. Naast de zichtbare schade aan gebouwen en infrastructuur resteert er na de bommenregen op Joegoslavië een omvangrijke gifstort. Olieraffinaderijen, petrochemische- en kunstmestfabrieken, en talrijke andere industriële complexen gingen in rook op, waarbij grote hoeveelheden giftige chemicaliën in het milieu terecht zijn gekomen. En of dat nog niet genoeg was kreeg de Joegoslavische bevolking ook nog een portie westers kernafval over zich uitgestort, afkomstig van antitankgranaten. Op het slagveld gelden de granaatkernen van verarmde-uraniummetaal als 'conventioneel'. Maar wie het waagt een restant van het projectiel mee te nemen naar een westers land wordt strafrechtelijk vervolgd wegens het verspreiden van radioactiviteit.

De voorlopige bevindingen van het Regionale Milieucentrum voor Centraal en Oost Europa over de gevolgen van Allied Force zijn ronduit schokkend. Het onderzoek dat het milieucentrum heeft verricht in opdracht van de Europese Commissie komt tot de conclusie dat bodem, lucht en water in de hele Balkan-regio onomkeerbaar zijn vervuild met schadelijke stoffen en zelfs kankerwekkende verbindingen, zoals vinylchloride monomeren (VCM's), PCB's en verarmde uranium. In de nabij Belgrado gelegen industriestad Pancevo werden een petrochemisch complex en een aantal fabrieken voor de productie van polyvinylchloride (PVC) met de grond gelijk gemaakt. De rook met giftige verbrandingsproducten bleef wekenlang tot in de wijde omtrek in de lucht hangen. Om te voorkomen dat alles in rook op zou gaan loosden de werknemers van de fabrieken uit pure wanhoop de resterende honderden tonnen chemicaliën in de Donau, de bron van drinkwater voor tien miljoen mensen in de regio.

Volgens de milieurapporteurs zit Joegoslavië opgezadeld met een tikkende ecologische tijdbom. De alom aanwezige gifstoffen kunnen chronische gezondheidsklachten, miskramen en geboortefwijkingen veroorzaken. Onderzoek in opdracht van de milieuorganisatie van de Verenigde Naties (UNEP) komt uit op een soortgelijke prognose. Onder supervisie van de Balkan Task Force (een samenwerkingsverband van de VN-organisaties UNEP en Habitat) worden de definitieve bevindingen van het lopende onderzoek in september/oktober verwacht. Daarna zou een begin worden gemaakt met een grote schoonmaak. Het is echter nog maar de vraag of het verontreinigde Balkanmilieu daadwerkelijk is te saneren. Er zijn onvoorstelbare bedragen mee gemoeid. Het saneren van een paar honderd hectare met verarmde uranium besmette grond van Amerikaanse testgebieden kost al gauw tientallen miljarden dollars.

Het ziet er niet naar uit dat de westerse landen met dergelijke bedragen over de brug zullen komen. Nog in juli klaagde de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR dat geen van de NAVO-landen hun beloofde bijdragen van een paar honderd miljoen dollar voor de opvang van vluchtelingen in Kosovo had gedoneerd. En zelfs als er een grote schoonmaak komt zal Joegoslavië daarvan worden uitgesloten. Behalve noodhulp willen de VS niets weten van enige vorm

van hulp aan de Joegoslavische bevolking. Net als het Irak van na de Golfoorlog (1991) moet worden gevreesd dat de Joegoslavische bevolking de tol moet betalen. De nasleep van de Golfoorlog en de VN-sancties hebben inmiddels aan meer dan 1,5 miljoen Irakezen het leven gekost. Door Milosevic, evenals Saddam Hoessein, op te voeren als 'excuus-truus' van de aangerichte ellende zal evenals de huidige toestand in Irak het schuldaandeel van de westerse landen chronisch onderbelicht blijven in de media.

Het oorspronkelijke doel van de NAVO-luchtaanvallen was het brengen van 'vrede en stabiliteit' in de Balkan-regio en er voor zorg dragen dat de gevluchte Albanese Kosovaren veilig konden terugkeren naar hun huizen. Met de luchtaanvallen van de NAVO is in feite het tegendeel bereikt. De etnische zuiveringen zijn er door verergerd en het milieu is onomkeerbaar vervuild. Hoe denkt de NAVO de veiligheid van de honderdduizenden teruggekeerde Albanese Kosovaren, en die van de KFOR-militairen en hulpverleners in Kosovo te waarborgen?

Een bron van veel zorg is de aanwezigheid van verarmde uranium, een kernafvalproduct van de kernindustrie. Evenals het zuiden van Irak in de Golfoorlog van 1991 is Joegoslavië bestookt met uraniumhoudende munitie, waardoor een ongecontroleerde verspreiding van radioactieve stofdeeltjes (uraniumdioxide) en fragmenten heeft plaatsgevonden. Tot op heden is er nog geen technologie voor handen om de met verarmde uranium besmette gronden te reinigen. Groot gevaar dreigt bij het onschadelijk maken van landmijnen in besmette gebieden, omdat daarbij de radioactieve stofdeeltjes opwarrelen.

De apocalyptische epidemieën van geboortefwijkingen en kwaadaardige ziektes, waaronder leukemie en kinderkanker, in het zuiden van Irak worden steeds vaker toegeschreven aan verarmde uranium. Al in 1994 brengt een Iraakse delegatie de voorlopige resultaten van een medisch onderzoek aan de orde in de VN-mensenrechtcommissie. Iraakse wetenschappers dringen aan op hulp voor verder onderzoek. Door het VN-embargo waren de beschikbare onderzoeksmiddelen niet toereikend. Uiteindelijk krijgt hun verzoek in oktober 1998 gehoor als de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) een onderzoek aankondigt naar de relatie tussen het alom aanwezige uranium en de dodelijke epidemieën in Irak. Om niet opgehelderde redenen is nog altijd geen aanvang gemaakt met dat onderzoek.

Op verzoek van de Britse Raad voor Stralingsbescherming (NRPB) heeft het Britse ministerie van Defensie eind juli haar personeel in Kosovo gewaarschuwd om gebieden die besmet

zijn met verarmd uranium te mijden, tenzij gebruik wordt gemaakt van volledig stralingsbeschermende kleding. De teruggekeerde bevolking en de aanwezige hulporganisaties worden echter geheel onwetend gehouden over de potentiële risico's. Er bestaat geen beleid om de burgers te informeren. Amerikaanse kranten toonden foto's van spelende Kosovaarse kinderen op mogelijk besmette Servische tanks.

Op een internationale conferentie in Londen (31 juli j.l.) verklaarden medische wetenschappers dat het geschatte gebruik van 30 ton verarmd uranium in Joegoslavië kan leiden tot 10.000 extra doden aan kanker. Eén van de deelnemers was dr Mona Kammass. In de jaren 70 doceerde ze aan de Universiteit van Liverpool. Thans is ze lid van een Iraakse commissie die de gevolgen onderzoekt van de geallieerde bombardementen. Ze toonde statistieken die volgens haar het resultaat waren van 'het eerste gebruik van radiologische wapens in de geschiedenis van de mensheid':

- Het voorkomen van geboorte-afwijkingen en kankers in de regio van Basra in het zuiden van Irak is aanzienlijk hoger dan in de rest van het land.
- Stellen, die gezonde babies hadden voor de Golfoorlog, zijn nu onvruchtbaar.
- Er is een cluster van lymfatische kanker-gevallen bij Basra.
- Het voorkomen van schildklierkanker is de afgelopen tien jaar verdubbeld.
- Nierschade, ook een gevolg van uraniumvergiftiging, is ook verdubbeld.
- De radioactiviteit in het milieu is tien maal hoger dan normaal. Vooral in het zuiden is de besmetting hoog.

Een gericht onderzoek naar de omvang van uraniumvergiftiging onder de ruim 90.000 Golfoorlogveteranen met gezondheidsproblemen is van meet af gesaboteerd door de Amerikaanse en Britse ministeries van Defensie. De Amerikaanse arts en radiobioloog Dr. Asaf Durakovic, hoofd van een militair kliniek voor Nucleaire Geneeskunde, werd voorjaar 1997 ontslagen nadat hij uraniumbesmetting diagnostiseerde bij 14 van zijn 24 patiënten die naar hem waren door verwezen. Twee daarvan zijn inmiddels gestorven aan 'onbekende oorzaken'.

Twee Britse Golfoorlogveteranen die erachter kwamen dat ze waren besmet met verarmd uranium kregen in december 1998 bezoek van de politie van het Britse ministerie van Defensie. Hun huizen werden doorzocht, waarbij hun computerapparatuur in beslag werd genomen. De marchaussees waren op zoek naar geheime notulen die de veteranen hadden verkregen waaruit blijkt dat het Britse ministerie van Defensie eigen onderzoek uitvoert naar de effecten van uraniumbesmetting bij Golfoorlogveteranen, zonder hen daarvan op de hoogte te stellen. Officieel bestaat er geen medisch onderzoek naar verarmd uranium.

De onwil van overheden om slachtoffers medisch te onderzoeken is ook duidelijk aan het licht gekomen in de nasleep van de Bijlmer-ramp. Tot vorig jaar hielden de betrokken autoriteiten vol dat het vermiste El Al - uraniummetaal bij temperaturen vanaf 500 graden celsius kan verbranden en verstuiven tot stofdeeltjes. Na het aantonen in september vorig jaar van de relatief hoge concentraties in hangar 8 op Schiphol-Oost, waar

de wrakstukken van de Boeing lagen opgeslagen, is er alle reden om aan te nemen dat op zijn minst een deel van de vermiste 153 kilo uranium is verbrand. Ondanks bestaande eenvoudige testen op uraniumbesmetting, die werknemers in de uraniumindustrie regelmatig ondergaan, is er onder de slachtoffers nog altijd geen medisch onderzoek verricht. Het AMC beweert dit niet te kunnen doen, omdat ze niet weet waar ze naar moeten zoeken.

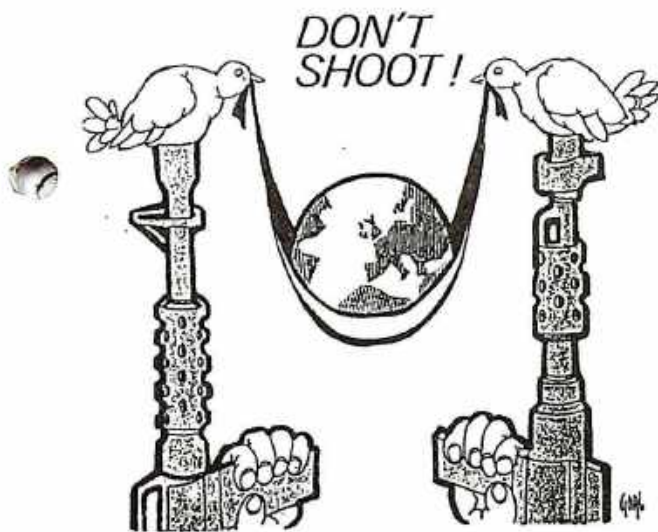
Woordvoerders van het Pentagon-bureau van de Speciale Assistent voor Golfoorlogziekten (OSAGWI) ontkennen stelselmatig dat interne besmetting met verarmd uranium de gezondheid kan schaden. De stofdeeltjes uraniumdioxide het slagveld wordt vergeleken met de sporen uraniumhoudende mineralen die in de natuur voorkomen. Maar steeds meer critici verklaren onomwonden dat het Pentagon liegt. Eén van hen is Doug Rokke die na de Golfoorlog als Amerikaans legerofficier belast was met het opruimen van verarmd uranium. Als gezondheidsdeskundige had hij de eindverantwoordelijkheid voor de radiologische veiligheid in de oorlog. Zijn team was belast met de 'schoonmaak' van de met verarmd uranium besmette slagvelden en materieel in Irak, Koeweit en Saoedi Arabië. Ondanks bestaande strenge veiligheidsvoorschriften hebben de medewerkers van het onderzoeksteam nooit een speciale training of beschermende kleding gekregen. Binnen twee weken na hun verblijf in het Midden-Oosten begonnen zich bij Rokke en zijn medewerkers gezondheidsproblemen te ontwikkelen. Een aantal leden van het onderzoeksteam zijn inmiddels overleden. Rokke zelf kampt met ernstige nier- en ademhalingsproblemen. Een urinetest die in maart 1994 werd uitgevoerd toonde aan dat de limietwaarde voor werknemers in de uraniumindustrie met 2000 procent werd overschreden.

Een opmerkelijke studie van voor de Golfoorlog is afkomstig van een adviesbureau van de kernindustrie (SAIC). In hun advies aan het Amerikaanse legeronderdeel (AMCCOM) dat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van uraniumhoudende wapensystemen, onderwerpen de experts het gebruik van wolfram en verarmd uranium in munitie aan een nauwkeurige analyse. De conclusie luidt dat wolfram op alle fronten beter scoort. Het is niet radioactief, minder giftig en makkelijker op te ruimen. Immers, er is geen kostbare opslag nodig voor radioactief afval, geen kostbare veiligheidsmaatregelen en geen kosten voor de gezondheidszorg. De onderzoekers kenschetsen verarmd uranium als een 'zwakke alfastraler die bij interne blootstellingen verband houdt met kanker, en nierschade, veroorzaakt door de chemotoxiciteit'. Ze waarschuwen dat uraniumhoudende munitie kan worden verboden wanneer de gevolgen voor het milieu en de gezondheid van de innamebevolking en veteranen volledig worden beseft. Omdat de beleidsmakers al de keuze hadden gemaakt om het gebruik van verarmd uranium in wapensystemen voort te zetten, adviseren de rapporteurs veel aandacht te besteden aan public relation.

Er zijn voorbeelden te over van dit PR-beleid. Zodra zich incidenten voordoen met civiele en militaire toepassingen van verarmd uranium wordt de meest groteske onzin beweert over de risico's van verarmd uranium. Zo wordt de ioniserende straling van verarmd uranium vergeleken met de rook van een sigaret of de straling van een beeldbuis. Verhullend is ook de vergelijking van de reactieve stofdeeltjes uranium met de inerte uraniumhoudende mineralen in de natuur, dat qua concentratie bovendien een factor duizend scheelt.

Ofschoon het Pentagon sinds anderhalf jaar erkent dat duizenden Golfoorlogveteranen aan stofdeeltjes verarmd uranium blootstonden blijft ze haar standaard-verklaring dat niemand ziek is geworden door blootstelling aan verarmd uranium onverkort handhaven.

In het interim rapport van de "Presidential Special Oversight Board" (PSOB, augustus 1999) worden de gezondheidseffecten van verarmd uranium voor de zoveelste maal gebagatelliseerd. De samenstellers van het rapport menen dat verarmd uranium geen verder onderzoek behoeft. Belangrijk recent gepubliceerde medische onderzoeken, die in opdracht van de Amerikaanse ministeries van Defensie en Veteranenzaken werden uitgevoerd, blijven echter onvermeld. Verscheidene onderzoeksinstituten hebben met behulp van dierproeven aangetoond dat verarmd uranium zich ophoopt in de botten, hersenen, nieren, longen, lever en de testikels. Gezonde cellen werden door deeltjes uranium getransformeerd in tumorcellen. Alle betrokken onderzoeksinstituten dringen sterk aan op verder onderzoek.

Westerse landen laten zich graag gelden als kampioenen in het uitbannen van massavernietigingswapens. Ondertussen deinzen diezelfde landen er niet voor terug om wapensystemen te gebruiken met ge-recycled kernafval, dat volgens internationaal geldende stralingsnormen thuishoort in een depot voor laag radioactief afval. Na luide Japanse protesten in 1996 haastte het Amerikaanse ministerie van Defensie zich om de veertig kilo verarmd uranium die bij een test op Okinawa werd afgevuurd op te ruimen. Hetzelfde ministerie heeft echter herhaalde malen verklaard dat het geen plannen heeft om het verarmd uranium in Irak, Koeweit, Saoedi Arabië, Bosnië, en sinds kort Joegoslavië op te ruimen. Evenals testgebieden in Panama, en Puerto Rico dat bij een oefening van de Amerikaanse marine gelijktijdig met Joegoslavië een portie kernafval kreeg toebedeeld.

HENK VAN DER KEUR
Stichting LAKA (616 82 94)
Ketelhuisplein 43
1054 RD Amsterdam
e-mail: laka @ antenna.nl.

Ons rapport "Depleted Uranium - A post-war disaster for environment and health" (mei 1999) is te vinden op de website van het WISE-uraniumproject: <http://antenna.nl/~wise/uranium>
Op verzoek kunt u ook tegen portokosten een gedrukt exemplaar toegestuurd krijgen.

DE ROOF VAN KOSOVO: BEDRIJFSLEVEN VECHT

..... OM ORDERS!

"Het Nederlandse bedrijfsleven eist een grote rol bij de komende wederopbouw van de Balkan-regio, waaronder Kosovo." Dit meldde De Telegraaf op 5 juli j.l. Het blad schreef dat de ondernemersorganisatie VNO/NCW op korte termijn rond de tafel gaan zitten met het ministerie van Defensie en de NAVO in Brussel. Doel is nauw betrokken te worden bij het herstel van de oorlogsschade op de Balkan. In de regio ligt een orderpakket te wachten van maximaal 200 miljard gulden, die als een Marshall hulp beschikbaar wordt gesteld door 'de internationale gemeenschap'.

BEDRIJFSLEVEN OPTIMISTISCH

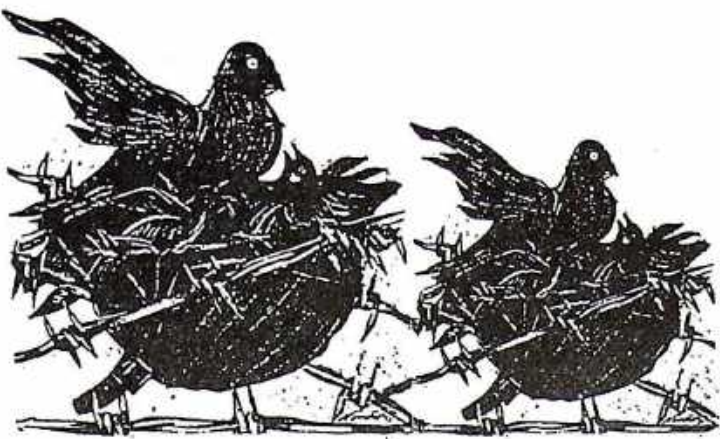
"Het bedrijfsleven en het ministerie van Defensie zijn optimistisch over de kansen op grote orders, juist door de vooraanstaande rol die onze krijgsmacht speelt in de Balkan-crisis", aldus de Telegraaf. De rol die de Nederlandse krijgsmacht in de oorlog tegen Joegoslavië heeft gespeeld, was gelijk aan die van de andere deelnemende NAVO-landen: de systematische en niets ontziende vernietiging van geheel Joegoslavië. Kennelijk heeft de Nederlandse luchtmacht een vooraanstaande rol gespeeld bij de verwoesting van Joegoslavië, dat het bedrijfsleven zo optimistisch gestemd is.

"Hoeveel weggebombardeerde bruggen moeten daar niet worden herbouwd? Om nog maar te zwijgen van de talrijke vernielde wegen en woningen. Dat zijn allemaal werkzaamheden waarin ons land is gespecialiseerd", zo citeert De Telegraaf VNO/NCW-voorzitter J. Blankert. Ook Defensie doet mee. Prof. Dr. J. Soeters, hoogleraar aan de Koninklijke Militaire Academie (KMA) in Breda, ziet mogelijkheden voor het bedrijfsleven bij de aanleg van nieuwe nutsvoorzieningen en vuilverwerking. "De samenwerking tussen de krijgsmacht en het Nederlandse bedrijfsleven, de zogeheten Civil Military Cooperation, is momenteel een zeer belangrijk aandachtspunt", aldus de Telegraaf.

VNO-voorzitter maant dat, als ons land "een graantje uit deze gigantische orderruif" wil meepikken, zeer veel haast is geboden. Hij beklaagt zich over Engelse en Franse lobby's, die voorop lopen bij het binnenhalen van de orders. Hij verwondert zich in het bijzonder over Frankrijk, "omdat Frankrijk slechts een uiterst marginale rol heeft gespeeld bij de oplossing van de Kosovo-crisis".

DE ROOF VAN KOSOVO

Wie nog twijfels mocht hebben waar het in de kwestie Kosovo nu eigenlijk om gaat, wordt nu uit de droom geholpen. De aanval was niet bedoeld om een etnisch probleem op te lossen en te voorkomen dat mensen massaal het land uit vluchten, de bombardementen hebben dit juist bevorderd en een humanitaire catastrofe veroorzaakt van ongekende omvang. De werkelijke achtergrond

is de roof van Kosovo en de vernietiging van de infrastructuur op de Balkan om het internationale bedrijfsleven ongekende investeringsmogelijkheden te bieden. De Verenigde Staten hebben al laten weten, dat wat hun betreft Kosovo wellicht formeel binnen de Joegoslavische federatie blijft, maar feitelijk volledig moet worden losgemaakt waarbij Joegoslavië o.a. geen politiek en het recht tot belastinginning heeft.

Vrijwel direct na de stopzetting van de bombardementen schreef David Webster, voorzitter van de 'Trans-Atlantic Dialogue on Broadcasting and the Information Society' een privégroep van zo'n 80 leidinggevende functionarissen uit de communicatie-industrie van beide zijden van de Atlantische oceaan, in 'The Washington Post' dat in Kosovo een geheel nieuw communicatienetwerk - inclusief GSM - moet komen, dat los moet staan van het Joegoslavische systeem. Om voor de toekomst geheel Joegoslavië daarin te betrekken, bepleit hij om het Kosovo-netwerk te integreren met dat van Slovenië.

Webster ziet in Finland de belangrijkste kandidaat om dit project uit te voeren. De vragen en verbazing die in verschillende commentaren is geuit over de rol van de Finse president als 'boodschapper' van de NAVO, waarbij hij de traditionele Finse neutraliteitspolitiek heeft losgelaten, wordt in het licht van een mogelijke reuzenorder voor Finse bedrijven ondubbelzinnig duidelijk.

CIVIELE DOELEN BEWUST GEBOMBARDEERD

Webster laat er geen onduidelijkheid over bestaan dat de systematische bombardementen op zendmasten en communicatiesystemen in relatie staan met de geplande omschakeling naar een door het westen gecontroleerd communicatiesysteem. Dat de NAVO daarmee bewust burgerdoelen heeft gebombardeerd en daarvoor ter verantwoording dient te worden geroepen, blijft buiten beschouwing, zowel bij Webster als bij VNO/NCW-voorzitter Blankert.

Opmerkelijk was ook dat de Nederlandse piloten bij hun terugkeer niet spraken over het bombarderen van burgerdoelen, terwijl Spaanse piloten juist bij hun terugkeer ernstige beschuldigingen tegen het NAVO-oppercommando hebben geuit dat deze bewust orders heeft gegeven om humanitaire doelen te bombarderen. De Nederlandse piloten en de leiding van de krijgsmacht straalden trots en een tevredenheid over hun optreden uit, als waren ze op safari geweest.

WIE BETAALT?

De Nederlanders hebben het zo goed gedaan dat het bedrijfsleven het zeker verdient om beloond te worden. Bovendien, de 'internationale gemeenschap' betaalt. Wie dat is, is door Clinton snel duidelijk gemaakt. Europa moet betalen. Wie dat in Europa zullen zijn, daar heeft werkgeversvoorzitter Blankert wel een idee over. Hij maakt nl. de vergelijking met ontwikkelingshulp, waarbij hij opmerkt: "ook daarbij vloeit geld gedeeltelijk terug in de kas van Nederlandse bedrijven die de voorzieningen voor het Westen opzetten".

Ontwikkelingsgelden komen uit de algemene middelen, die door de belastingbetaler worden opgebracht. Daarmee is de cirkel rond. De NAVO vernietigt systematisch Joegoslavië en de belastingbetaler draait op voor de financiering van 'de wederopbouw' waarvan het bedrijfsleven de vruchten plukt.

Of daarbij gekeken wordt naar de belangen van de mensen in het betrokken gebied, valt te betwijfelen. De eerste maatregelen die het Westen heeft genomen in de landen die zich van Joegoslavië hebben afgescheiden was de invoering van 'de vrije markt' en de privatisering van staatsbedrijven. Deze 'vrije markt' is echter niet toegankelijk voor de lokale markt. Men gaat er van uit dat lokale ondernemers nauwelijks orders zullen krijgen, voor zover deze bedrijven althans nog bestaan. De bombardementen hadden nl. tot doel de lokale productie - zelfs van niet-militaire goederen - uit te schakelen. Honderden fabrieken zijn vernietigd en honderdduizenden arbeiders zonder werk. Dat is een aantrekkelijk en goedkoop arbeidsreservoir voor buitenlandse ondernemers om enorme winsten binnen te halen. Wat het lot is van de mensen die onder westerse heerschappij komen, laat de situatie in Kroatië en Bosnië zien. De economie is volledig in buitenlandse handen gekomen en in Kroatië liggen de lonen gemiddeld op 250 Duitse Markten per maand, in Bosnië werkt men zelfs 10 uur per dag voor slechts 130DM per maand.

Alleen aan politie- en legerfunctionarissen wordt tussen de 1500 en 2000 DM per maand uitbetaald. Daarmee wordt de inzet van de NAVO op de Balkan duidelijk: een herkolonisatie, waarbij de volkeren aldaar de slaven van de 21ste eeuw worden.

BALKAN VREDES INFO

De oorlog in Joegoslavië heeft een schok veroorzaakt onder vele mensen. De grote vluchtelingenstroom, de massale bombardementen op geheel Joegoslavië laten weinig mensen onberoerd. De informatie die de grote media geeft, is fragmentarisch, onvolledig en eenzijdig, waardoor inzicht wordt onthouden over de krachten en belangen achter deze oorlog.

Balkan Vredes Info wil tegenwicht bieden aan de berichtgeving in de media en zo een bijdrage leveren aan de beweging die ijvert voor de onmiddellijke stopzetting van de NAVO-bemoeienissen.

Neem een steunabonnement.
U kunt hiertoe contact opnemen met het
Centrum Internationale Samenwerking,
Sloterkade 20, 1058 HE Amsterdam.

Volgens insiders zit er weer wat groei in de Amerikaanse defensiebegroting (= oorlogsbegroting). "Internationaal nemen de oorlogsbudgetten zelfs flink toe" stelt Boeïng-directeur Michael Sears. "In situaties als in KOSOVO zijn zeer goede producten nodig". Het nieuwste gevechtsvliegtuig uit zijn eigen stal bijvoorbeeld, de "Super Hornet".

En collega James Albaugh: "We zijn zeer opgetogen over de forse groei die we voorzien op het gebied van militaire informatie en communicatie".

Airbus-topman Noël Forgeard, Frankrijk: "KOSOVO heeft aangetoond dat er meer militair luchttransport nodig is". Volgens hem is de A400M - een transporttoestel - beter dan de Hercules C-130 van Lockheed en goedkoper in gebruik dan de Boeïng C-17. Jammer, de A400M ligt nog op de tekentafel.

Volgens Fred van der Spek, oud-Kamerlid van de P.S.P., heeft KOSOVO de oorlogsindustrie een prachtkans geboden om producten echt te testen.

SEPT. 94

Dezelfde conclusie werd gelanceerd door het Amerikaanse bureau Forecast International, welke onder meer de wapenindustrie analyseert en stelt dat de kassa bij defensiebedrijven (= oorlogsindustrie A.W.) harder zal gaan rinkelen, 'dankzij' KOSOVO. Voor de hand liggen bestellingen voor kruisraketten en andere projectielen. Daarvan zijn er op Servie - en vorig jaar op Irak en Afghanistan - zoveel afgevuurd dat de Amerikanen door hun voorraden heen raken. Vooral de NAVO-gevechtsvliegtuigen hebben het op de Balkan zwaar gehad en zijn daardoor sneller aan vervanging toe. Forecast verwacht dat Washington meer F-16's zal gaan bestellen dan de reeds dertig in productie zijnde.

Programma's voor geheel nieuwe vliegtuigtypes als de Joint Strike Fighter, de Eurofighter, Typhoon en de F-22 zouden wel eens versneld kunnen worden: Daar de zgn. "slimme bommen" niet zo precies waren als verondersteld, zal er volgens het Forecast-rapport geïnvesteerd moeten worden, in, onder meer, radar, communicatie en accurate munitie!

Bij een consortium rond het Amerikaanse Raytheon Systems bestelde Engeland voor 2,7 miljard gulden een vliegend radarsysteem.

De kwetsbaarheid van de Apache-gevechtshelikopters is zo groot, dat deze vervangen moeten worden, eventueel door de nieuwe RAH-66 Comanche van Boeïng.

Verder zijn er meer transportvliegtuigen nodig. Kansen dus voor de A400M van Airbus en - zo niet - voor de C-17 van Boeïng en de C-130J van Lockheed.

Op de Amerikaanse marine is de laatste jaren volgens de analisten rigoreus bezuinigd. Hun advies is, vanwege een "kritiek tekort aan vliegdekschepen", versneld nieuwe aan te schaffen.

Een derde bedreiging van het ^{SEAYU} gezag van de rechterlijke macht ligt opgesloten in de zogeheten 'mediatisering'. Er is omvangrijk sprake van een toenemende belangstelling voor de rechtspraak van de kant van de media. Zo op het eerste gezicht een goede zaak. Het gezag van de rechter kan worden versterkt en meer de burger kan zien wat er bij de rechtbank gebeurt. Het probleem is echter dat de logica van de media niet dezelfde is als die van de rechtspraak. De media, in toenemende mate gecommercialiseerd, willen zoveel mogelijk tegemoetkomen aan de verlangens van de burgers. Deze hebben echter niet in de eerste plaats belangstelling voor alle *ins* en *outs* van een goede - en daarmee aan tal van formaliteiten gebonden - juridische besluitvorming. Zij zijn belust op sensatie, en gelet op de ervaringen tot nu toe zullen de media deze sensatiezucht eerder voeden dan afremmen. Voor een genuanceerd en daarmee vertrouwenwekkend beeld van de rechtspraak is een dergelijke ontwikkeling niet bevorderlijk.

Hulpactie

De N.C.J.W., de Nederlandse afdeling van Joodse vrouwen, heeft een hulpactie gestart voor de bewoners van wat nog bestaat van Joegoslavië en enkele steden die vroeger tot dat land behoorden. Als gevolg van een bezoek constateerde de N.J.C.W. dat in wat nu nog over is van

Joegoslavië, als gevolg van o.a. de economische boycot van het land, er groot gebrek heerst aan alle eerste levensbehoeften zoals voedsel, medicijnen en kleding; - gebrek dat steeds actueler wordt omdat het land meer dan 1 miljoen vluchtelingen uit heel de Balkan herbergt.

De Nederlandse afdeling van de Internationale Joodse Vrouwenraad heeft voor het verdelen van die hulp contact opgenomen met La Benevolencia Yugoslavia, een bestaande en door iedere instantie erkende hulporganisatie in Joegoslavië. Op het ogenblik is er daar dringend behoefte aan melkpoeder, lakens of materiaal daarvoor, bruikbare (oude) naaimachines en natuurlijk geld.

Meldingen voor hulp en geld: N.C.J.W., Soestdijkseweg 101, 3721 AA Bilthoven. Gironummer 8 037 937.

DE ATOOMWAPENS

Sept-94

De beste zorg dient de wereld zich te maken over de gevolgen die de wildwest-operaties van de NAVO dreigen te krijgen voor de nucleaire bewapening.

Kort na het stopzetten van die bombardementen is, zo vernamen wij via de media, een aantal Amerikanen officieel naar Moskou gevlogen om besprekingen te beginnen over SALT-3. Hoe die besprekingen zijn verlopen, weten we uiteraard niet, doch volgens een Duits dagblad zijn de Amerikanen na een tweedaags verblijf weer naar huis gegaan.

Voor wie het niet duidelijk is: de al jaren aan de gang zijnde SALT-onderhandelingen gaat over beperking van raketten met atoomwapens voor de lange, intercontinentale afstanden van Rusland en Amerika.

Terwijl de eerste twee besprekingen hebben geleid tot een beperking van die raketten, heeft het Russische parlement, de Doema, geweigerd SALT-2 te ondertekenen. De voorzitter van de defensiecommissie van de Doema, de ook in de jaren '80 in het Westen bekende publicist Arbatov, in die jaren een radicale voorstander van de afbouw van vooral de nucleaire bewapening, heeft recentelijk verklaard, dat de weigering om SALT-2 te ondertekenen, berust op militaire ontwikkelingen langs de zuidelijke grenzen van Rusland, waar de NAVO en vooral de Verenigde Staten, in Turkije en andere landen beschikken over bases met z.g. tactische atoomwapens waarvoor in Turkije b.v. de atoomkoppen zijn opgeslagen.

De pogingen van de Verenigde Staten om alleen de intercontinentale raketten voor de lange afstand verder te ontmantelen, wordt niet alleen door voormalige landen van de Sovjet-Unie, maar ook door anderen gezien als een poging van de Verenigde Staten, om net zoals in de Eerste - en Tweede Wereldoorlog, zelf onkwetsbaar te zijn, een dekmantel om militaire veroveringstochten van de NAVO uit te voeren en waarbij nadrukkelijk het eerste gebruik van atoomwapens door de NAVO wordt voorbehouden.

Het meest afschuwelijke gevolg van de onwettige operaties van de NAVO op de Balkan is dat alle verdragen en overeenkomsten - waardoor weliswaar de fabricage van die wapens voor mensenvernietiging niet zijn geremd, doch het gebruik er van na die van de Amerikanen in Japan tot nu met veel moeite zijn voorkomen - in feite op de helling staan.

Verontrustend daarbij is ook, dat niet alleen over de nucleaire bewapening van Engeland en Frankrijk (overal ter wereld inzetbaar) nauwelijks nog wordt gesproken, doch dat in de beleidsinstanties van Amerika en Europa wordt gediscussieerd over de varianten van een oorlog waarbij rekening wordt gehouden met het gebruik van kernwapens.

Kentekenend daarbij is dat het gerechtshof in Den Haag, onlangs het oordeel van het Internationaal Gerechtshof, dat het gebruik van kernwapens in het algemeen in strijd is met het internationaal recht, heeft verworpen. Een griezelige ontwikkeling met als inzet het menselijk leven.

MOORD, VERNIELING EN VL.

De Duitse Vredesraad, een van de vredesorganisaties daar, heeft na

eindigen van de NAVO-bombardementen een delegatie samengesteld van Duitse en buitenlandse journalisten, als vertegenwoordigers van vakorganisaties en organen die ijveren voor mensenrechten en de vrede. Van 31 juli tot 5 augustus j.l. bezocht deze delegatie Belgrado en verscheidene andere steden van Joegoslavië. Aan het verslag van Katrin Jura, een van de journalisten van die delegatie, ontleen we: ... Met het aantal vernielde fabrieken verloren 700.000 mensen hun brood en inkomen, 2 miljoen mensen zitten zeker de komende winter zonder warmte omdat de installaties voor waterverwarming zijn vernield. Door verwoesting van centrales is voor tienduizenden mensen de stroomvoorziening een probleem. Door de bombardering van chemische fabrieken en olieraffinaderijen is niet alleen de watervoorziening een probleem geworden, maar is een vervuiling veroorzaakt die een groot gevaar oplevert voor de gezondheid van de bevolking. ...

Schokkend is, dat de NAVO het militaire raam werd voor de meest gruwelijke etnische zuivering die ooit op de Balkan heeft plaatsgevonden. Werden bij de operaties in Bosnië vooral door de Kroaten 250.000 bewoners, die geacht werden Serviër te zijn, van hof en haard verdreven, nu het grootste gedeelte van Kosovo is bezet, zijn daar nog eens 150.000 vluchtelingen bijgekomen. Let wel: het zijn allemaal mensen die daar, van generatie op generatie, eeuwenlang hebben geleefd en gewoond.

SEAT 99

DE GRUWELVERHALEN

Het Duitse links socialistische tijdschrift "Konkret" heeft in zijn augustusnummer j.l. grote aandacht besteed aan de gruwelverhalen van de NAVO, waarmee wij ook via de Nederlandse media werden vergast. Artikelen die dringend ook in het Nederlands zouden moeten worden vertaald. Wegens plaatsgebrek vermelden we daaruit het volgende: ... De etnische zuivering is compleet. Niet alleen de Serviërs worden verdreven, ook de bevolkingsgroepen met een andere etnische achtergrond zoals de zigeuners, worden bij duizenden op de vlucht gejaagd.

In een ander Duits weekblad lezen we dat de laatste joodse Kosovaar bij de komst van de NAVO-troepen hals over kop naar Belgrado is gevlucht.

In het bezettingsgebied van de neo-germaanse legioenen van de NAVO in Kosovo - waarbij ook de Nederlandse "Gele Ridders" zijn ingedeeld - zijn eens zoveel mensen vermoord als voor en door de bombardementen zijn omgekomen. "Konkret" publiceert het interview van 'Die Welt' met de Duitse chirurg Richard, die medische hulp verleende aan 60.000 vluchtelingen uit Kosovo in Macedonië. Op o.a. de vraag of de journalisten een goed beeld hadden gegeven over de situatie van de vluchtelingenkampen, antwoordde de arts: beslist niet, de meeste mediavertegenwoordigers hadden hun verhaal bij voorbaat geschreven en dat had niets met de werkelijkheid te maken. Ze hadden grote belangstelling voor het eventuele voornemen van ons om vrouwen die door Serviërs waren verkracht, te helpen. Onder de 60.000 vluchtelingen hebben we echter geen enkele verkrachte vrouw kunnen ontdekken.

1393

Wél bombardeerden deze mensenrechtenverdedigers 78 dagen een vrijwel onbeschermd Joegoslavisch volk met munitie waarin verarmd uranium is verwerkt. *sept 1993*
Het Nederlandse ministerie van defensie (dus van "oorlog") heeft extra voorzorgsmaatregelen genomen om te voorkomen, dat Nederlandse militairen die deelnemen aan de (ja, u leest het goed) "vredeasmacht" in Kosovo, in aanraking komen met verarmd uranium. De KFOR-soldaten worden uitgebreid voorgelicht, zodat ze het metaal kunnen herkennen. Er worden eerst metingen verricht door verkenners voordat soldaten zich in gebieden begeven waar mogelijk verarmd uranium aanwezig is. Over mensenrechten gesproken!

Nu hebben de propagandisten van de Kosovaarse oorlog weer een nieuwe stunt bedacht om de aandacht van de door NAVO gebruikte munitie met verarmd uranium af te leiden. (Goebbels in de Hitlertijd zou het hen niet verbeterd hebben.) Nu er zo'n twintig U.C.K.-strijders na medisch onderzoek voor behandeling naar Frankrijk, Zwitserland en Duitsland zijn gestuurd voor behandeling, wordt Servië beschuldigd van strijdgassen te hebben gebruikt. Volgens het tijdschrift "Jane's Defense Weekly" zouden mogelijkwerwijs honderden U.C.K.-strijders hebben blootgestaan aan de strijdgassen. De Belgische professor Aubin Heyndrickx, een wetenschappelijk adviseur van de Verenigde Naties, zei niet precies te hebben vastgesteld om welke gassen het gaat. Om het nog zwaarder te maken zijn de Belg en zijn collega's, volgens dat militaire blad "Jane's Defense Weekly" van mening dat de Serviërs vanaf 1990 al gifgassen hebben gebruikt. Zo'n 4.000 Kosovaren, onder wie vooral kinderen, zouden er door zijn getroffen. 't Is weer de dief, die roept "Houdt de dief!"

Wie helpt Novi Sad de brug over?

■ **Waarom zou je een Servische stad aanvallen waarvan de bewoners in overgrote meerderheid tegen Milosevic zijn? Toch deed de Navo dat en gooide alle bruggen over de Donau plat. Nu heerst er een en al treurigheid in Novi Sad. Het Westen had beter over de gevolgen moeten nadenken.**

Javier Solana leefde blijkbaar op een andere planeet, dachten ze in Novi Sad, toen hij aan het begin van de luchtacties aankondigde dat de Navo niet in oorlog was met de bevolking van Servië.

Een recent bezoek aan Novi Sad maakt één ding duidelijk: de Navo-definitie van militaire doelen was nogal ruim. Niet-militairen denken bij zoiets aan tanks, afweergeschut en barakken. Maar die waren overduidelijk moeilijk te vinden. Dus restte de Navo niet veel anders dan het bestoken van plaatsen en gebouwen die met enige *media spin* tot oorlogsdoelen verheven konden worden. Tanks rijden over bruggen en hebben benzine nodig. Dus weg met die bruggen en raffinaderijen! Milosevic verscheen op de televisie om zijn versie van de gebeurtenissen te geven. Dus platgooien die zenders en studio's! De Servische 'moordmachine' kon niet buiten elektriciteit. Dus vernietigen die centrales! En natuurlijk snaptten die arme Serviërs dat. Leefden ze niet al jarenlang onder het bewind van de brute dictator? Het ging hier toch om een humanitaire oorlog?

Is dit zwaar aangezet of te overdreven? Misschien, maar niet volgens de inwoners van Novi Sad. Ze vinden het nog steeds, zo vertellen ze, onbegrijpelijk dat de Navo juist hun stad uitkoos om bijna iedere dag te bombarderen. Vooral omdat de gemeenteraad al jarenlang oppositie voerde tegen Milosevic. Burgemeester Stevan Vrbaski van de oppositionele Servische

Vernieuwingsbeweging had er begrip voor kunnen opbrengen als bijvoorbeeld twee bruggen om militaire redenen tot doelwit waren verklaard. Maar het was onzin om alle bruggen te bombarderen. Zou het niet veel slimmer zijn geweest om de laatste te sparen, zodat al het militair vervoer dat eventueel van noord naar zuid zou trekken over die brug heen moest? Op dat moment waren die kolonnes *sitting ducks* voor de Navo-vliegtuigen geweest. De stad werd in tweeën gesplitst door de bombardementen. Onder de bruggen liepen de waterleidingen. De inwoners in het zuidelijke deel van Novi Sad zijn nu hun drinkwater kwijt. Ook de ge-

TJALLING HOUKEMA

zondheidszorg is danig ontregeld. Wanneer iemand in het noorden van de stad een hartaanval krijgt, is de kans klein dat hij op tijd het ziekenhuis in het zuiden bereikt. De overtocht op wankele bootjes kan voor een fatale vertraging zorgen. De raffinaderij in Novi Sad is in zijn geheel verwoest, terwijl deze door de Navo maar voor vijftig procent als militair doel werd geclassificeerd. De productie lag volgens de vice-directeur van Naftagas al stil toen bommen de elektriciteitsvoorziening op het terrein vernietigden. Waarom moest de Navo dan zondig doorbombarderen? Alles ging in vlammen op en de olie stroomde de Donau in. Weg brandstof voor verwarming en vervoer!

Ook al is de teleurstelling over de Navo-aanvallen groot, de oppositie in Novi Sad heeft deze tegenslag toch in haar voordeel weten om te buigen, vertellen de inwoners. De puinhopen in de stad zijn welkom in de strijd tegen Milosevic's regering in Belgrado. Het herstel van de civiele infrastructuur heeft daarom geen prioriteit voor de lokale politici. Belangrijk zijn alleen de westerse contacten die ze hierdoor opdoen. Ze hebben nu al visioenen over de grote stromen geld die

18-9-99

hun kant op komen als Milosevic eenmaal is verdwenen. Dat de inwoners van Novi Sad de komende winter nog steeds zonder brandstof en drinkwater zitten, lijkt hen niet te deren. De vraag is of het Westen het geld voor de opbouw wel aan deze politici kan toevertrouwen. Belgrado kondigde aan dat een pontonbrug over de Donau uiterlijk eind vorige maand klaar zou zijn. Vooralsnog is er door de centrale overheid nog geen enkel werk verzet. Ook de gemeente Novi Sad onderneemt geen pogingen om een tijdelijke brug te bouwen. Sterker nog, ingenieurs van de stad zeggen dat de plannen van Belgrado technisch niet uitvoerbaar zijn. De rivier stroomt te snel en het water is door de verwoeste bruggen te hoog gestegen. Een weinig geloofwaardig excuus. Want in een fotoboekje over de geschiedenis van de bruggen van Novi Sad dat mede door de gemeenteraad is uitgegeven, is een gravure afgedrukt van een pontonbrug gebouwd aan het eind van de zeventiende eeuw. Zelfs het bergen van de brokstukken van de bruggen heeft de gemeenteraad verboden zolang Milosevic aan de macht is. Dat dit nadelige gevolg heeft voor alle Do-

18-9-99

nau-landen die economisch van het rivierverkeer afhankelijk zijn, daar heeft het stadsbestuur geen enkele boodschap aan. Het politieke spel dat zich richt op autonomie voor de Vojvodina, het gebied rondom Novi Sad, is belangrijker. Want dat zou het bewind van Milosevic pas echt destabiliseren. Vooral politici die zeggen dat ze de Hongaarse minderheid in de provincie vertegenwoordigen, ontwerpen de meest ingewikkelde plannen voor een nieuwe staatkundige inrichting. Maar ook de Serviërs vinden zichzelf totaal verschillend van die in het zuiden van het land. En natuurlijk hopen al die politici op een kapitale beloning van het Westen als ze erin slagen Milosevic te verdrijven. Alleen is de oppositie onderling verdeeld om de Servische leider echt tot aftreden te dwingen. En als hij vervroegde verkiezingen uitroept, is het nog de vraag of die zijn tegenstanders aan de macht zullen brengen. Ondertussen

is het in Novi Sad nog steeds een chaos. De maffia uit andere delen van voormalig Joegoslavië stroomt al de stad binnen en het lijkt erop dat ze snel invloedrijker zal zijn dan de lokale politici.

Hoezo voerde de Navo geen oorlog tegen de Joegoslavische burgerbevolking?

SM

Maarten Doude van Troostwijk is verbonden aan St. Edmund Hall, universiteit van Oxford.

18-9-99 NRC

Gaan de Russische troepen zich eindelijk coöperatief opstellen in Kosovo? En hoe moet in dit verband het recente doodschieten van Serviërs door Russen worden gezien? "Als coöperatief opstellen", grijnst een diplomaat bij wijze van kantoorgrap. Van Walsum grijnst mee.

20 -
9 -
90) Het bombarderen van de infra-
structuur en fabrieken heeft in
Servië een zware wissel getrok-
ken. Snelwegen zijn vrijwel leeg
omdat niemand benzine kan beta-
len. Waar brandstof op de bon-
verkocht wordt, staan kilometers-
lange rijen; wie om half vier 's-
ochtends aansluit is (zijn auto
voortduwend om brandstof te be-
sparen) met een beetje geluk om
vijf uur 's middags aan de beurt.
De winkels liggen weliswaar vol,
maar schoenen, kleding en zelfs
levensmiddelen kunnen in vier
maanden worden afbetaald, 'an-
ders koopt niemand iets', ver-
zucht de eigenaar van een boetiek
in Belgrado.

Media ooit schoothond, waakhond nu ²²⁻⁹⁻⁹¹ straathond

Verschrompeling

Vervolg van pagina 1

Wat er bij partijen rest van het ideologisch harnas is niet sterk genoeg meer om ze te stutten. De grote verschuiving in de kiezersgunst na het vertrek van een leider heeft ook te maken met de snelle toename van het aantal zwevende kiezers. Op het hoogtepunt van de verzuiling voelde meer dan driekwart van de kiezers zich met een partij verbonden, tegenwoordig beslaat het aantal zwevende kiezers ongeveer eenzelfde percentage."

"Wat in de politiek ook, ik denk blijvend, is veranderd in de afgelopen vijftig jaar is de rol van de media. Vroeger waren zij de schoothond van de politiek. Trouw had een hele sterke binding met de ARP, de Volkskrant met de KVP, het Vrije Volk met de PvdA. Haagse journalisten behoorden in het algemeen aan de politiek leiders van de geestverwante partijen. De schoothond, een verschijnsel uit de verzuiling, maakte in de jaren zeventig plaats voor de waakhond die onafhankelijk was van politici, hun daden controleerde en zich tegenover gezagsdragers kritisch opstelde. De waakhond dreigt in deze tijd het veld te ruimen voor de straathond. De berichtgeving van de straathond, veel nieuws dient alleen maar ter vermaak.

Onder invloed van de commercialisering van de media is Haagse journalistiek *infotainment* geworden, louter bedoeld om lezers of kijkers bij de concurrent weg te trekken. De waakhondfunctie dient hooguit nog als schaamlap. Een straathond scheurt letterlijk een vuilniszak open om iets over het privéleven van een politicus te weten te komen. Amusementswaarde, daar gaat het om."

Als voorbeelden van de straathondjournalistiek noemt hij de berichtgeving van serieuze media als het NOS-journaal en de Volkskrant over de nieuwe vriendin van Willem-Alexander, het vermeende gesjoemel met onkostendeclaraties door commissarissen van de koningin ('een zeepbel van Nova'), de onthulling van NRC Handelsblad dat Koks topambtenaar Geelhoed ten onrechte een toga zou hebben gedragen en een artikel van HP/De Tijd vol roddels over het privéleven van Marjet van Zuylen en de vermeende verborgen ambities van dit PvdA-kamerlid.

"Ik vrees dat die ontwikkeling niet te keren valt. Media zullen steeds meer aandacht schenken aan het persoonlijk leven van gezagsdragers. Natuurlijk, dat kan een reinigend effect hebben, maar het risico is dat nog minder mensen bereid zullen zijn een politieke functie uit te oefenen. Hun privéleven wordt immers publiek. Dat kan ten koste gaan van de kwaliteit van bestuurders. Je kunt Heerma als een slachtoffer van de commercialisering van de media zien. Hij was een capabele bestuurder die goed paste in de politieke partij-oude stijl. Misschien had hij het twintig jaar geleden wel gered. Maar in de media-cratie ging hij ten onder."

Macedonië weigert Roma

SKOPJE - Macedonië heeft gisteren verzocht om een groep van ruim 450 Roma het land in te laten van de hand gewezen.

24-9-99
Vanwege het etnisch Albanese geweld in Kosovo zijn de Roma gevlucht uit een vluchtelingenkamp bij Pristina. Ze zitten nu dinsdagavond vast aan de macedonische grens. Macedonië weigert de Roma toe te laten. Volgens Skopje is er geen oorlog

meer in Kosovo en moet de VN-vredesmacht voor de mensen in de Servische provincie beschermen.

Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zou Macedonië de grote groep, waarvan ook 200 kinderen deel uitmaken, moeten toelaten op humanitaire gronden. De Roma hebben immers een reis van drie dagen opzitten en houden zich nu al twee dagen op in het grensgebied.

Ook de Macedonische zijner minderheid wil dat de regering in Skopje de Roma toegang tot Macedonië verleent. Eer van de Roma-leiders dreigde de grensovergang van het land te blokkeren zolang Skopje zijn weigering blijft.

Albanese Kosovaren beschuldigen Roma van medelichtheid aan de bloedige Servische campagne die 800.000 van hen uit Kosovo verdreef.

Want

net als Nietzsche heeft Sloterdijk zijn afkeer van het journaal nooit onder stoelen of banken gestoken. Al in de 'Kritik der Zynischen Vernunft' (1982) verweet hij journalisten een 'encyclopedische mentaliteit'. Zij geven louter opsommingen van feiten zonder ze in een verband te plaatsen. Wie in het journalistieke beroep verbanden wil leggen en uit alle kleine onderwerpen een groot verhaal wil maken, is ongewenst. Sloterdijks kritiek is ongemeen fel: „Het woordje 'en' is de moraal van de journalisten. Ze moeten als het ware een eed afleggen dat ze, wanneer ze over het een of ander verslag uitbrengen, het onderwerp en verslag via dat 'en' tussen andere onderwerpen plaatsen. Een onderwerp is een onderwerp, en méér mag niet van het medium. Een samenhang aanbrengen tussen onderwerpen, ja hoor eens, dat zou neerkomen op ideologie. En dus: wie samenhang aanbrengt, vliegt eruit. Wie denkt, kan vertrekken (...) Een journalist is iemand die uit hoofde van zijn beroep gedwongen wordt te vergeten hoe het getal heet dat na een en twee komt." *25-1-81*

Wie dit soort dingen zegt, hoeft niet te rekenen op veel populariteit onder journalisten. Toch lijkt ook Sloterdijk nu 'onderwerp tussen onderwerpen' te zijn geworden, want de kranten schrijven uitvoerig over hem. Hij vindt dat waarschijnlijk vreselijk, maar hij is en heeft tenminste een onderwerp en dat kun je niet van veel filosofen zeggen. De commotie rondom zijn persoon is de prijs die Sloterdijk als goed filosoof moet betalen voor zijn rol als agent provocateur, beeldbestormer of alarmist. Filosofen die uit angst voor dit soort commotie hun mond houden deugen niet. De kritische rol van de filosoof wordt niet gediend als ze alleen uitgeleefd wordt in vaktijdschriften en boeken. De filosoof die Sloterdijk voor ogen staat, accepteert dat hij pijn kan doen maar is ook bereid om toorn en spot te incasseren. In 'Eurotaoismus' (1989) zet Sloterdijk uiteen dat geloofwaardige filosofische kritiek een ongehoorde inspanning vergt, omdat de filosoof eerst afstand moet nemen van de wereld en haar eisen en vervolgens juist weer middenin die wereld moet zien te belanden. Als de filosoof weigert de eisen van de wereld naast zich neer te leggen, dan bestaat er tussen zijn kritiek en wat hij bekritiseert geen enkel verschil meer. Filosofie impliceert dus ook zelfonderzoek naar de vraag in hoeverre je bereid bent die inspanning te leveren. Kritiek en zelfkritiek gaan altijd samen.

Te weinig filosofen zijn bereid de eisen van de wereld van zich af te schudden. Ze haken aan bij vermoeiende discussies, borduren vakbekwaam verder, wat deze of gene gezegd heeft en accepteren de agenda die door mediuniversiteiten is vastgesteld. Dit wereld treden is er niet bij.

ZATERDAG 25 SEPTEMBER 1999

Betogingen in Mitrovica Serviërs in Kosovo eisen eigen korps

PRIŠTINA/BELGRADO, 25 SEPT. De Serviërs in Kosovo eisen een eigen militie in navolging van het Albanese Kosovo Beschermingskorps. Servische bewoners van de stad Mitrovica gingen gisteren de straat op om die eis kracht bij te zetten.

De Serviërs zijn woedend over de oprichting van het Kosovo Beschermingskorps van 5.000 man, dat onder leiding komt te staan van UÇK-commandant Agim Ceku. Deze macht van 3.000 soldaten en 2.000 reservisten mag van de NAVO-vredesmacht KFOR beschikken over 2.000 wapens en moet vooral ingezet worden bij de wederopbouw.

De Servische politicus Momčilo Trajković en de Servische bisschop Artemije, die uit protest tegen het Kosovo Beschermingskorps deze week de Overgangsraad verlieten, het multi-etnische orgaan dat de VN bijstaat in het bestuur over Ko-

sovo, dienden gisteren hun eisen in. Zij zeggen alleen in de raad terug te keren als de Serviërs een militie mogen oprichten en aparte administratieve eenheden krijgen.

De Servische rechter Nikolai Kabasić stelde gisteren dat de internationale gemeenschap moreel verplicht is ook een Servisch Korps te financieren. „Dat korps wordt veel multi-etnischer dan het Kosovo Beschermingskorps”, aldus Kabasić. „In ons korps werken Serviërs, Montenegrijnen, moslims, Gorani en zigeuners samen.”

In Kosovo Polje zijn gisteren vier personen gearresteerd in verband met de aanslag, eerder gisteren, op een markt in het dorp, waarbij twee Serviërs werden gedood en 38 anderen werden gewond. De aanslag werd uitgevoerd met granaten die met een geweer kunnen worden afgeschoten. De identiteit van de arrestanten is niet bekendgemaakt, maar in NAVO-

kringen is onofficieel meegedeeld dat twee van hen Albanezen zijn. In Belgrado is gezegd dat de aanval het werk is geweest van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK dat zich weliswaar heeft opgeheven, maar dat volgens de Serviërs zijn „terroristische activiteit” onder een

De aanslag op de markt van Kosovo Polje – een enclave van Serviërs vlakbij Priština en een dorp waar de afgelopen maanden veel Servische inwoners van Priština hun toevlucht hebben gezocht – was gisteren voor woedende Serviërs aanleiding de grote doorgangsweg van Priština naar de in het westen van Kosovo gelegen stad Peć te blokkeren om hun eis – een betere bescherming door de vredesmacht KFOR – kracht bij te zetten.

Voor puinruimen Donau ontbreekt het geld

Het ziet er niet naar uit dat het scheepvaartverkeer op de Donau, dat stilligt sinds de Kosovo-oorlog, spoedig kan worden hervat.

Door onze correspondent
RENÉE POSTMA

BOEDAPEST, 29 SEPT. De Donau blijft voorlopig gestremd voor het internationale verkeer. Niemand kan of wil het puin ruimen dat de rivier sinds de NAVO-bombardementen tegen Joegoslavië onbevaarbaar maakt. De Donaulanden zelf hebben het geld niet en de internationale gemeenschap wil geen geld geven zolang president Milošević aan de macht is in Belgrado.

In Boedapest kwam de Donaucommissie, waarin elf Donaulanden zitting hebben, gisteren tot de trieste constatering dat er voorlopig geen geld is om een begin te maken met de schoonmaak van de Donau. Het zal nog zeker tot volgend voorjaar duren voordat de scheepvaart hervat kan worden op het Joegoslavië-traject.

Tijdens de NAVO-bombardementen werden acht bruggen over de Donau geraakt. Het belangrijkste obstakel vormen de drie bruggen die aan puin werden geschoten in Novi Sad. De Donaucommissie heeft geraamd dat het puinruimen 30 tot 60 miljoen gulden gaat kosten, een bedrag dat niet in vergelijking staat tot de verliezen die de Donaulanden door de stremming hebben opgelopen.

Met name Bulgarije en Roemenië zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van het vervoer over de Donau. De verliezen van Bulgarije belopen volgens Sofia tweehonderd miljoen gulden. Roemenië zegt zeker 180 miljoen gulden te hebben verloren en zelfs de Oekraïne heeft vele tientallen miljoenen guldens verloren.

Afgezien van de gederfde inkomsten liggen tientallen schepen uit deze landen stroomopwaarts in Hongarije, Oostenrijk en Duitsland stil en kunnen al sinds 24 maart, de dag dat de bombarde-

Scheepvaart op de Donau ligt stil

menten begonnen, niet naar huis.

Helmut Strasser, leider van het secretariaat van de Donaucommissie in Boedapest, benadrukte gisteren dat de schoonmaak van de Donau technisch geen probleem hoeft te zijn. „Wat de Joegoslaven nodig hebben en wat de Donaucommissie nodig heeft is geld.” Begin november wil hij de technische voorbereidingen op papier rond hebben. Pas daarna kan een begin worden gemaakt met de fondsenwerving.

Maar geld is niet het enige probleem. Joegoslavië eist bijvoorbeeld dat de plannen zich niet beperken tot het ruimen van het puin en het onschadelijk maken van mijnen en bommen die sinds de oorlog in de rivier liggen. Belgrado wil ook dat de NAVO de wederopbouw van alle geraakte bruggen voor haar rekening neemt. De internationale gemeenschap daarentegen wil geen cent uitgeven voor de opbouw van Joegoslavië zolang Milošević aan de macht is.

Bulgarije en Roemenië hebben zich de afgelopen weken bitter beklagd dat Joegoslavië hen om politieke redenen van de rivier bant. Joegoslavische schepen kunnen via de binnenwateren de stremming bij Novi Sad omzeilen. Bulgarije en Roemenië mogen geen gebruik maken van deze alternatieve route omdat deze binnenwateren niet binnen het Donauverdrag vallen en Joegoslavië zegt hier de veiligheid van het verkeer niet te kunnen garanderen. Bulgarije en Roemenië vermoeden dat Belgrado naar mogelijkheden

zoekt om hen alsnog te straffen voor de steun aan de NAVO-acties. Roemenië heeft enkele weken geleden tegenmaatregelen genomen en het Donau-Zwartezee kanaal bij Constanța geblokkeerd. Boekarest is ook het meest ugesproken over de verantwoordelijkheden van de internationale gemeenschap in deze. „De NAVO en de EU hebben de plicht om het bevaarbaar maken van de Donau te bekostigen.” Transportminister Basescu noemt het paradoxaal dat de EU Joegoslavië boycot en dat Roemenië dat steunt. „In de praktijk komt dat neer op een embargo tegen onze eigen Roemeense Donauvloot.”

Naast economische dreigen ook ecologische gevolgen. Een strenge winter kan leiden tot ijsvorming op de Donau. De kans is groot dat het ijs rond de brokstukken bij Novi Sad gaat kruien en de rivier met een dam van steen en ijs zal afsluiten. In dat geval volgen flinke overstromingen in Kroatië, Hongarije, Slowakije en Oostenrijk.

De Donaucommissie staat economisch, politiek en ecologisch onder grote druk om het scheepvaartverkeer zo spoedig mogelijk vlot te trekken. In 1987 bereikte het vrachtvervoer over de rivier een hoogtepunt met 100 miljoen ton per jaar. Begin jaren negentig viel het verkeer stil ten gevolge van het embargo tegen Joegoslavië. In 1998 werd er weer een kleine veertig miljoen ton vracht vervoerd. De problemen van nu zijn volgens Strasser de grootste sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Doden bij aanslag op markt Kosovo

29-6-99
PRISTINA - Bij een aanslag op de markt in Bresje, een vooral door Serviërs bewoonde plaats vlakbij Pristina, zijn gisteren twee mensen om het leven gekomen. Veertig anderen raakten gewond, van wie vier ernstig. Alle doden en gewonden zijn Serviërs.

Kfor-soldaten hebben vier verdachten opgepakt. In ieder geval twee van hen zijn Albanees. Uit protest tegen de aanslag hebben Servische inwoners straatblokkades opgeworpen.

In Kosovska Mitrovica, een stad in Noord-Kosovo, heeft Kfor vier leden van een Servische paramilitaire organisatie gearresteerd. Zij worden verdacht van de moord op 23 Albanezen.

Kosovo is hard op weg naar onafhankelijkheid

De Amerikaanse regering is, volgens media in de VS, 'om': zij acht de onafhankelijkheid van Kosovo op termijn niet te vermijden. De Europeanen denken er heel anders over.

Door onze redacteur

PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 30 SEPT. In Kosovo vordert het normaliseringsproces, zij het moeizaam. De vluchtelingen zijn teruggekeerd. De wederopbouw is begonnen. De VN-missie UNMIK is er de baas. Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK heeft zich al sputterend opgeheven en omgevormd tot een Kosovo Beschermingskorps TMK.

Natuurlijk: iedereen weet dat de UÇK-strijders veel, en zeker ook hun beste wapens hebben verstoep in plaats van ze af te geven. Maar dat wordt vooralsnog door de vingers gezien. Iedereen weet ook dat

de meeste Serviërs en Roma zijn verdreven, en dat diegenen die dat niet zijn niet veilig zijn. Dat wordt niet door de vingers gezien, maar erg concreet is de bescherming die UNMIK en de vredesmacht SFOR de minderheden bieden ook weer niet. Iedereen ziet ook dat Kosovo wordt gealbaniseerd, dat de tweetaligheid verdwijnt, dat het cyrillische alfabet verdwijnt, dat naast de taal van de Serviërs ook die van de andere minderheden - Rom, Turks - taboe worden, dat zelfbenoemde Albanese douaniers met insignes met de tekst 'Republiek Kosovo' langs de grenzen met Servië zijn geïnstalleerd. Ook dat wordt door de vingers gezien, want conflicten met de Albanen en hun leiders willen UNMIK en KFOR vermijden.

Kosovo koppelt zich los van Servië. Met andere woorden: Kosovo is hard bezig de facto onafhankelijk te worden, onder bescherming van de VN. En het VN-bestuur werkt daar volop aan mee,

niet omdat het dat graag wil, maar omdat de banden tussen Kosovo en Servië de facto nu eenmaal doorgesneden zijn en de provincie toch moet worden opgebouwd. Om die reden is de Duitse mark nu wettig betaalmiddel - niet meer de Joegoslavische dinar. Om die reden wordt gewerkt aan nieuwe identiteitspapieren voor de Kosovaren waarop ze niet als staatsburgers van Joegoslavië worden vermeld, hoewel ze dat de jure wel zijn (voorlopige door de VN uitgereikte papieren waarop ze wél als Joegoslavische staatsburgers werden geïdentificeerd werden in juni door honderdduizenden Kosovaarse vluchtelingen direct verscheurd).

Binnenkort moet worden beslist over de privatisering van de mijnen van Trepča en de krachtstations van Priština - eigendom van de Servische staat. En nu al is duidelijk dat aan die privatisering geen Serviër te pas komt. [• Vervolg Kosovo: pagina 4]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Mfilifer@cs.com <Mfilifer@cs.com>

Aan: Mfilifer@cs.com <Mfilifer@cs.com>

Datum: donderdag 30, september 1999 18:23

Onderwerp: URGENT

>Re: STOP S 123

>

>I am forwarding this commentary on the proposed legislation that will lead to

>the suffering and destruction of Serbia. Please call your representatives
>and demand the end of this inhumanity, and appeal to your friends and
>acquaintances to do so too. Following the commentary, you will find the link

>to the proposed bill, and the text of the proposed legislation. This bill

>has passed already in the house and if it passes in the Senate

>it will kill millions of people, mostly babies and older women and men.

For

>God sake, please act. It is urgent and imperative. The winter is coming.

>Serbia, overflowing with refugees, is without much needed medication, heat,

>and Lord knows what else. And unjustly so.

>MF

>

>Commentary:

>

> " ... (T)here is legislation to petition against, -- S123 -- and It is

>necessary to do something!

>This legislation is designed to detach Montenegro and Kosovo from Serbia, and

>kill the Serbs.

> Read the columns about "let Montenegro drift off on its own" -- it

>is not "drifting", its leader Djukanovic, a notorious smuggler who got

>rich on contraband during the war in Bosnia, has been clearly bribed to

>join the West and abandon his Yugoslav compatriots. Montenegrins are in

>fact ethnic Serbs, but they have a seacoast that big powers covet. Read

>the text below and you will see how the United States is quite clearly

>doing everything to break up what is left of Yugoslavia in order to

>completely isolate and destroy the Serbs.

> Any action should be directed against this truly wicked piece of

>legislation, with a demand that on the contrary, the U.S. help repair the

>damages. And meanwhile, the European Union is also adopting legislation to

>ban export of any material which could be used to repair the bombing damage

> to Serbia's infrastructure, heating plants and so on.

> NATO got to occupy Kosovo, give it to the Albanians and drive out

>the Serbs. On the pretext that Milosevic must be got rid of,millions of

>people

>will be cold this winter because the U.S. has destroyed the power plants that

>provide

> heating, millions are jobless because their factories were destroyed, all

>sorts of

>communications and transport are seriously damaged, a UNESCO report says

>Serbia

>will now be the poorest country in Europe, whereas Yugoslavia used to be

>better off than

> any other Eastern European country, as well as better off than Greece or

>Portugal, not

> to mention Albania... but Serbia is slated to be even poorer than Albania

>(although the

> latter's prosperity will be due solely to NATO input and organized crime).

> This is the murder of a country that is continuing, step by step --

>after the bombing, isolate them, freeze them, drive them crazy. The

>cruelty is horrifying, the worst (one) can think of because suffering is not

>only physical, it is also moral, and to have NOBODY sympathizing, to see

>the Western world of which Serbs thought they were a part all happy to see

>them totally destroyed is more than people can grasp."

>

De journalist voert
zichzelf steeds
gemakkelijker op in
zijn verhalen. Waaide
de trend over uit
Engeland, uit de VS –
of geldt hier de
invloed van de
televisie? 'Goede
verslaggevers nemen
geen genoegen meer
met anonimiteit.'

CÉCILE NARINX is
journalist van maand-
blad *Elle*. Sinds septem-
ber weten lezers van het
blad dat Narinx een
vriend heeft (R.) die tien
jaar ouder is. Ze weten dat Cé-
cile een jaar geleden met be-
hulp van een schaar en een va-
cuümpomp is bevallen van een
zoon (Boris), dat ze een gazen
onderbroek heeft gedragen met
daarin een *TenaLady* dames-
verband van behoorlijke om-
vang en dat de voedingsbeha's
met zoogcompressen geen sti-
mulerend effect hadden op haar
seksleven.

Ego-journalistiek rukt op.
Voerde twintig jaar geleden al-
leen Bibeb zichzelf peinzend
dan wel inlevend op in haar in-
terviews voor *Vrij Nederland*
('luistert roerloos, de priemende
blik geen seconde afwendend,
naar mijn argumenten'), tegen-
woordig is de bescheiden ver-
slaggever eerder uitzondering
dan regel. Journalisten worden
minder terughoudend in het ge-
bruik van het voorheen verbo-
den woord 'ik', ze onderteke-
nen hun berichten en deinzen
er niet voor terug zichzelf op te
voeren als belangrijkste perso-
nage.

Het schoolvoorbeeld is na-
tuurlijk Emma Brunt, die voor
HP/De Tijd en *Het Parool* uit-
puttend over haar rimpels en
het getob met de eenzaamheid
schrijft. Maar ook elders drin-
gen verslaggevers zich naar vo-
ren; het leed in Kosovo inspi-
reerde opvallend veel verslagge-
vers tot persoonlijke verhalen.
In *NRC Handelsblad* deed re-
dacteur Hans Moll afgelopen
zaterdag gedetailleerd en aan-
grijpend verslag van de ziekte
en dood van zijn vriendin
Chantal.

Op televisie schuift *Oog in
Oog*, de nieuwe reportageserie
van Net 5, bij voorkeur aange-
dane verslaggevers in beeld om

Ego- journalistiek

via hun emoties een verhaal
over te brengen – een stijlvorm
die ook door *Netwerk* bij tijd en
wijle wordt gehanteerd.

Het kan ook subtieler: Mi-
chaël Zeeman die Adriaan van
Dis interviewt voor *de Volks-
krant*. 'De dag nadat wij elkaar
ten behoeve van dit interview
hebben gesproken – uitvoerig,
diepgravend, afwisselend gek-
scherend en bekvechtend –
staat hij ineens op het ant-
woordapparaat.' De lezer beseft
meteen dat hier sprake was van
een erudiet gesprek tussen twee
gelijkwaardige wezens.

De journalistieke eigenpijperij
lijkt op het eerste gezicht een
uitvloeisel van de *New Journal-
ism* zoals in de jaren zeventig
bedreven door schrijvers als
Tom Wolfe en Truman Capote.
Maar daarin werd journalistiek

verheven tot literatuur en daar-
van is nu, een uitzondering
daargelaten, geen sprake. De
trend lijkt overgewaaid uit En-
geland, waar sommige interview-
ers voor hun verhalen al bijna
geïnterviewden meer no-
dig lijken te hebben, en uit de
VS: de makers van *Oog in Oog*
hebben uitputtend gekeken
naar *60 Minutes* van CBS.

Volgens Joan Hemels, hoogle-
raar massacommunicatie aan
de Universiteit van Amsterdam,
is de ego-trend in de schrijven-
de journalistiek tot stand geko-
men onder invloed van de tele-
visie, die zowel geïnterviewde
als interviewer tot in detail
toont. 'In de jaren zestig was de
stelregel nog dat een journalist
– Bibeb uitgezonderd – zich op
de achtergrond diende te hou-
den. In de jaren daarna is die

10 at 44

anonimiteit langzaam afgeschud: er verschenen fotootjes bij columns, pseudoniemen maakten plaats voor auteursnamen bij artikelen. Het had ook te maken met carrièreperspectief: het vak steeg in aanzien, het was zaak voor een journalist om letterlijk naam te maken. Goede verslaggevers nemen geen genoegen meer met een plaats in de anonimiteit.'

Een andere oorzaak is volgens Hemels de groei van het aantal vrouwen in de journalistiek. 'Mens- en geboelens-verhalen, daar zijn de vrouwenbladen mee begonnen. Vrouwen zijn voorlopers geweest in het zo dicht mogelijk op de huid van de lezer zitten. Ze durfden altijd al persoonlijker te zijn dan mannen. Inmiddels zijn verhalen over persoonlijke za-

ken en gevoelens breed geaccepteerd; er treedt gewenning op, dus wordt gezocht naar een nieuwe kick. Dan is het logisch nog een stapje verder te gaan en over jezelf te schrijven, of jezelf terloops op te voeren.'

Afkeurenswaardig? 'Ik ben er wel een liefhebber van. Je moet er lef voor hebben, je moet het doseren, maar het kan wel werken.'

Dat is ook de reden waarom Elle een tijdje geleden voor deze vorm gekozen heeft. 'We waren de geijkte vrouwenbladbenadering - beschrijving van het probleem, interviewtjes met drie vrouwen en afsluiten met een deskundige - een beetje zat', zegt hoofdredacteur José Rozenbroek. 'Als je dan redacteuren in huis hebt die erg leuk over hun eigen leven kunnen

schrijven, is de keuze snel gemaakt.'

Rozenbroek is niet bang dat wanneer Cécile Narinx in, pakweg, het decembernummer een verhaal schrijft over kerstbomen, de lezers bij het zien van haar naam onwillekeurig aan gazen onderbroeken en grote maandverbanden moeten denken. 'Lezers kijken helemaal niet naar die namen. En als ze er al wat bij denken, wat dan nog? Het bevallingsverhaal van Cécile was zo goed omdat het rechtstreeks uit haar hart kwam, omdat het de clichés passeert. Deze aanpak gaf het onderwerp absoluut meerwaarde. Maar je moet het kunnen. Op de redactie moest een zekere schroom overwonnen worden; niet iedereen durft zo vrijmoedig over zichzelf te schrijven en je moet het niet te veel doen, anders lijkt het op ego-trippery.'

Dat doet het toch wel, vindt Han van Gessel, auteur van het stijlboek van *de Volkskrant*. 'Ik zit niet te wachten op persoonlijke gevoelens of belevenissen van journalisten; die doen er alleen in heel bijzondere gevallen toe. En ik ben allergisch voor het gebruik van de ik-vorm in verhalen. Een journalist moet niet hinderlijk tussen datgene wat hij mee te delen heeft en de lezer gaan staan. In recensies is het gebruik van het woord 'ik' al helemaal overbodig; de naam van de auteur staat er immers onder. De enige plaats waar het mag, is de column. Maar ook daar is het hinderlijk. Het geeft een tekst vaak iets schoolopstellerigs.'

Volgens Van Gessel vergeten veel journalisten dat hun primaire taak een dienstverlenende is, als boodschapper van het nieuws: 'Een verslaggever vertelt mij, de lezer die er niet bij kon zijn, wat er gebeurt. Wat hij daar zelf bij voelt, doet er niet toe. Vroeger werden regels als die over het gebruik van de ik-vorm erin gehamerd; nu hoor je ze nooit meer.'

José Rozenbroek van Elle vindt dat ego-journalistiek voorbehouden moet blijven aan de vrouwenbladen. 'Het is een trend die nu ook tot kranten doordringt, zoals je heel sterk zag tijdens de Kosovo-oorlog toen de hele pers voor het persoonlijke en geëmotioneerde ooggetuigenverslag koos. Op zich verklaarbaar, want zo'n benadering maakt meer indruk dan een koele registratie van de gebeurtenissen; maar een krant heeft een andere functie dan een vrouwenblad. Een vrouwenblad is uit op herkenning en mag subjectief zijn. Kranten moeten gewoon vertellen wat er gebeurt. Bij Kosovo werd ik af en toe doodmoe van al die gezinnen die me werden opgedrongen. Ik snakte naar cijfers en harde feiten.'

Dode bij botsingen Serviërs en Albanezen

601193

PRISTINA - In de Kosovaarse stad Kosovska Mitrovica is gisteren een dode gevallen bij botsingen tussen Serviërs en Albanezen. Een Servische man werd gestenigd en overleed, aldus VN-woordvoerders. Twintig andere mensen, onder wie een aantal Franse gendarmes, raakten gewond.

Eerder gisteren maakte KFOR in Kosovo Polje, niet ver van de hoofdstad Priština, een eind aan een wegblokkade van Serviërs. Die blokkade werd opgeworpen nadat begin vorige week twee Serviërs waren gedood bij de ontploffing van twee granaten op de plaatselijke markt. KFOR heeft ruim een week vergeefs geprobeerd de Serviërs ertoe te brengen de blokkade op te heffen. Uit kwaadheid wierpen Albanezen elders bij Kosovo Polje op hun beurt blokkades op. Gisteren greep de vredesmacht KFOR met geweld in door de voertuigen die de Serviërs op de weg hadden gezet, weg te schuiven. De Serviërs verzetten zich niet en er deden zich geen incidenten voor.

Elsevier: Serbia - the only multiethnic country within the former
SFR Yugoslavia
October 05, 1999

Rotterdam, October 5th (Tanjug) - Although western propaganda associated the Serbs with 'ethnic cleansing', the facts prove that all former Yugoslav republics remained ethnically clean, except Serbia, the only real multiethnic part of former Yugoslavia, reports the Elsevier in its latest issue.

Elsevier presents evidence that national minorities in Slovenia never reached a significant number, that Croatia expelled 100.000 Serbs, Bosnia-Herzegovina was divided into three ethnically clean territories by force, and that the Albanians expelled 90 percent of non-Albanians from Kosovo-Metohija. Furthermore, there are 26 nations, nationalities and minorities living in Serbia.

According to still unpublished evidence of the Federal Bureau of Statistics, one third of the non-Serb population in Serbia are Albanians, one fourth Slavic Muslims, 350.000 are Hungarians, 150.000 Rumanians, and furthermore, Gypsies, Vlachs, Croats, Slovaks, Macedonians, Montenegrins and Gorani, writes Elsevier and adds that "during the years when every Serb pore was being systematically destroyed... Croats could live and work peacefully in Serbia."

Serbs have been undeservedly demonized by the media and in spite of being dragged four times into war during the last ten years and targeted twice with NATO bombs, it resisted the wave of nationalist hatred and managed to keep the only multiethnic community in the region. The Elsevier further quoted a Muslim, Idriz Krahimirovic, a hairdresser from Novi Pazar saying that it is easier to be a Muslim in Serbia than a Serb in Sarajevo.

Minorities were never isolated in ghettos, but lived together in Serbia, writes the daily adding that it was also the case in Kosovo until recently.

The Croatian vocabulary has been cleansed, while it was never done in Serbia, although many words are of Turkish origin. Serbian youth is much more open than anyone could presume, writes the daily.

Although the whole world believes that Serbs are 'aggressive' people who recognize only their culture, the most popular Belgrade music shop sells CDs of a Croatian band called 'Magazin' and a Muslim named Haris Dzinovic, reports the daily adding that it is 'dangerous to life and limb' to listen to Serbian music in Croatia.

Despotovic, Ruza

Van: despot@wishmail.net [MIME @INTERNET {despot@wishmail.net}]
Verzonden: vrijdag 8 oktober 1999 1:03
Aan: Despotovic, Ruza
Onderwerp: Serbia - the only multiethnic country w

FILE0001.ATT

www.serbia-info.com/news

CIVIL ISSUES
POLITICS
MILITARY
KOSOVO AND METOHIA
ECONOMY
CULTURE AND RELIGION
SPORT

Elsevier: Serbia - the only multiethnic country within the former
SFR Yugoslavia
October 05, 1999

Rotterdam, October 5th (Tanjug) - Although western propaganda associated the Serbs with 'ethnic cleansing', the facts prove that all former Yugoslav republics remained ethnically clean, except Serbia, the only real multiethnic part of former Yugoslavia, reports the Elsevier in its latest issue.

Elsevier presents evidence that national minorities in Slovenia never reached a significant number, that Croatia expelled 100.000 Serbs, Bosnia-Herzegovina was divided into three ethnically clean territories by force, and that the Albanians expelled 90 percent of non-Albanians from Kosovo-Metohija. Furthermore, there are 26 nations, nationalities and minorities living in Serbia.

According to still unpublished evidence of the Federal Bureau of Statistics, one third of the non-Serb population in Serbia are Albanians, one fourth Slavic Muslims, 350.000 are Hungarians, 150.000 Rumanians, and furthermore, Gypsies, Vlachs, Croats, Slovaks, Macedonians, Montenegrins and Gorani, writes Elsevier and adds that "during the years when every Serb pore was being systematically destroyed... Croats could live and work peacefully in Serbia."

Serbs have been undeservedly demonized by the media and in spite of being dragged four times into war during the last ten years and targeted twice with NATO bombs, it resisted the wave of nationalist hatred and managed to keep the only multiethnic community in the region. The Elsevier further quoted a Muslim, Idriz Krahimirovic, a hairdresser from Novi Pazar saying that it is easier to be a Muslim in Serbia than a Serb in

Sarajevo.

Minorities were never isolated in ghettos, but lived together in Serbia, writes the daily adding that it was also the case in Kosovo until recently.

The Croatian vocabulary has been cleansed, while it was never done in Serbia, although many words are of Turkish origin. Serbian youth is much more open than anyone could presume, writes the daily.

Although the whole world believes that Serbs are 'aggressive' people who recognize only their culture, the most popular Belgrade music shop sells CDs of a Croatian band called 'Magazin' and a Muslim named Haris Dzinovic, reports the daily adding that it is 'dangerous to life and limb' to listen to Serbian music in Croatia.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

VS willen niet dat EU olie levert aan Servische steden

WASHINGTON - De VS willen niet dat de Europese Unie olie gaat leveren aan steden in Servië waar de oppositie regeert.

4.10-4
Dat heeft minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright aan haar Britse collega Robin Cook laten weten. Washington is bang dat de brandstof in handen komt van president Milosevic. Het plan 'Energie voor Democratie' moet de bevolking door de winter helpen en komt van de Servische oppositie. Het heeft de steun van minister van buitenlandse zaken Van Aartsen. De eerste steden die ervoor in aanmerking zouden komen zijn Niš en Pirot. De EU twijfelt nu of de het initiatief moet steunen.

Brieven

Isolatie Servië

In *Trouw* van 2 oktober schrijft Hans Fennema terecht dat Europa met het weigeren van steun aan de wederopbouw van Servië op de verkeerde weg is. En hij legt glashelder uit waarom dat zo is.

Daar komt bij dat door het bombarderen van de Navo van elektriciteitscentrales de toevoer van elektriciteit is gestagneerd. Dat betekent dat we duizenden huishoudens letterlijk in de kou laten staan. Laten de kerken en de politieke partijen er bij de regering op aandringen Europa te bewegen deze heilloze weg van het isoleren van Servië te verlaten. We mogen de vele tienduizenden die dagelijks protesteren tegen het bewind van Milosevic niet in de steek laten.

Hoogezand

B. Smits

10-10-45
Op 24 maart, toen de aanval begon, wilde de politieke leiders de doelen beperken, in de veronderstelling dat de eerste golf van bombardementen Milosevic zou dwingen te capituleren. Clark en zijn luchtmachtgeneraals daarentegen, wilden al vanaf de eerste dag massale bombardementen op elektriciteits- en telefooncentrales en commandoposten in Belgrado en andere belangrijke steden uitvoeren, alsook op de privé-residenties van President Milosevic.

[Faint, mostly illegible text and handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side of the page. Includes some numbers and names.]

**Albanezen doden VN-
medewerker in Kosovo**

PRISTINA - In de Kosovaarse
hoofdstad Pristina is maandag
avond een Bulgaarse VN-mede-
werker doodgeschoten. Hij was
nog maar net in Pristina. Nadat de
man in een drukke winkelstraat
in het Servisch antwoord had ge-
geven op de vraag hoe laat het
was, vielen etnische Albanezen
op hem aan en sleurden hem mee.
Vijftig meter verder schoten ze
hem dood.

Oorlogsslachtoffers Belgrado

18-10-99
Volgens gegevens van het
Joegoslavische Rode Kruis bevinden
zich te Belgrado ruim 400.000 men-
sen van wie het bestaan door de bom-
bardementen is verwoest: 42.000 ont-
heemden uit Kosovo, 171.000
vluchtelingen uit Bosnië en Kroatië
en 2000 Belgraders.

Het Internationale Rode Kruis heeft
de zorg voor 112.517 van hen op zich
genomen. Voor de rest wordt gezorgd
door de lokale Rode Kruis organisa-
tie.

(AIM NEWS, 23 september '99)

Hongarije: geen gas naar Joegoslavië

15-10-49
BOEDAPEST - De Hongaarse regering staat niet toe dat Russisch gas doorgevoerd wordt naar het buurland Joegoslavië. Officieel heet het dat Belgrado nog rekeningen van eerdere transporten moet voldoen. Onafhankelijke media in Belgrado zeggen echter dat Boedapest druk op Joegoslavië wil uitoefenen om een kanaal open te stellen voor niet-Joegoslavische schepen. Dit omdat de Donau sinds de Navo-bombardementen niet meer bevaarbaar is. Hongarije loopt door daardoor miljoenen aan inkomsten mis.

Oproep voor bescherming Servisch cultureel erfgoed 18-10-94

Een aantal vooraanstaande hoogleraren van de Universiteit van Birmingham heeft in een ingezonden brief aan de Times in Londen een dringende oproep gedaan om de Servische kerken en kloosters in Kosovo te beschermen tegen voortdurende aanvallen van Albanen. Zij refereren aan het volledig platbranden van de 15de eeuwse kloosters bij Korisa, Devic en Musutiste door het UÇK. Ook spreken zij over de totale verwoesting van de uit de 16de eeuw daterende beschilderde kerk van Slovinje.

"De internationale gemeenschap mag niet buigen voor politieke manipulaties en moet het Albanese geweld stoppen om de middeleeuwse kerken in Pec, Decani en Gracanica te beschermen." In deze plaatsen bevinden zich kloosters uit de 13de en 14de eeuw, met grote culturele waarde. Al deze kloosters bezitten laatmiddeleeuwse fresco's, iconen en kerkschatten van uitzonderlijke waarde. Alle zijn voortreffelijke voorbeelden van Servisch-Byzantijnse kerkarchitectuur. De Britse geleerden waarschuwen verder voor het lot van de monniken die onlangs hulp hebben gegeven aan Albanese vluchtelingen maar nu volstrekt geïsoleerd zijn en bescherming nodig hebben.

15-10-94
Joegoslavië eist

uitvoering VN-resolutie

In een vraaggesprek op CNN Television heeft de Joegoslavische minister van Buitenlandse Zaken, Zivadin Jovanovic, op 21 september gezegd dat zijn regering zeer kritisch is t.a.v. de uitvoering van VN-resolutie 1244. Volgens de minister wordt het akkoord op flagrante wijze geschonden en worden de UÇK-terroristen en andere criminele bendes bevoordeeld. De internationale organisaties zijn niet in staat de veiligheid van de inwoners van Kosovo-Metohija te garanderen. Resolutie 1244 voorziet in de terugkeer van eenheden van het Joegoslavische leger en de politie, maar ook dit deel van het akkoord wordt aldus Jovanovic genegeerd. Hij noemde de filosofie van een etnisch zuiver Kosovo-Metohija "fascistisch".

Jovanovic was in New York ter gelegenheid van de algemene vergadering van de Verenigde Naties, waar hij de etnische zuiveringen in Kosovo en de houding van de UNHCR en KFOR tegenover het UÇK aan de orde stelde. Verder had hij een ontmoeting met Henry Kissinger. Deze noemde de Serviërs "een heroisch volk met diepe wortels in de Europese geschiedenis en beschaving. Een volk dat altijd had gevochten tegen buitenlandse overheersing, wat in de Verenigde Staten nooit voldoende is begrepen".

(Barba)

BB

DUIVELS BEZOEK

VS willen burgeroorlog in Joegoslavië

18 augustus

De voormalige Amerikaanse ambassadeur in Kroatië, Peter Galbraith is begin september in Montenegro geweest. Galbraith was medecoördinator van 'Operation Storm' de etnische zuivering in 1995 waarbij 250.000 Serviërs uit de Krajina naar Joegoslavië vluchtten. In Montenegro bezocht hij leiders van de Servische oppositie, die hij heeft willen overhalen een burgeroorlog uit te lokken. Hij verzekerde de oppositieleiders ervan dat een burgeroorlog van korte duur zou zijn en dat deze "al jullie problemen zou oplossen".

In de derde week van augustus heeft de pro-westerse president van Montenegro, Milo Djukanovic met de Servische oppositieleider Djindjic in Budva een Amerikaanse delegatie ontvangen. Op de agenda stond de afscheiding van Joegoslavië. Vervolgens stelde de Montenegrijnse president een ultimatum aan Servië dat op 25 september is afgelopen. Hierin wordt aan de Joegoslavische regering 'voorgesteld' dat Montenegro een eigen munteenheid

krijgt (zoals in Bosnië gekoppeld aan de Duitse Mark), een eigen minister van Defensie en een eigen minister van Buitenlandse Zaken.

Het stellen van ultimata waarbij van tevoren al duidelijk is dat zij problemen zullen veroorzaken begint in de Joegoslavische tragedie een vast patroon te worden. Zo waren de voorstellen van Rambouillet de opmaat voor militaire interventie. Het ultimatum van Montenegro is de kiem voor een nieuwe Joegoslavische burgeroorlog, want het is mogelijk dat de regering van de federatie een dergelijk vergaand plan afwijst.

De verhoudingen tussen Servië en Montenegro zijn toch al zeer gevoelig, zeker sinds de Montenegrijnse regering tijdens de NAVO bombardementen categorisch geweigerd heeft bij te dragen aan de verdediging van de Joegoslavische federatie.
(II Manifesto, Diana Johnstone)

Zie ook pagina 20
Oppositie in Joegoslavië

Kouchner lapt VN-resolutie aan zijn laars

15-10-99

Door zijn besluiten laat de hoofdverantwoordelijke van de VN zien dat hij de resolutie die hijzelf dient uit te voeren naast zich heeft neergelegd. Zo heeft hij in Kosovo een zelfstandig juridisch apparaat laten opzetten. Alweer heeft hij zijn beruchte eigenzinnigheid en arrogantie laten zien. In plaats van op te treden als vertegenwoordiger van de VN, gedraagt hij zich als de 'Onderkoning van Kosovo'. Zijn gedrag is bijzonder provocatief, met name naar de regering van Servië, waar Kosovo nog steeds bij hoort en de federale regering van Joegoslavië.

(Borba English daily, 22 september '99)

**Kosovaars
Democratisch Initiatief
wil terugkeer
Joegoslavische leger**

15-10-94
(PRISTINA) De leider van een etnisch Albanese partij (KDI), Faik Jashari, heeft op 10 september van dit jaar gepleit voor het terugkeren van het Joegoslavische leger en de politie. Volgens Jashari heeft KFOR het Albanese terrorisme niet meer in de hand. Het onophoudelijk vermoorden van Serviërs en de regelmatige beschietingen van Servische dorpen en het feit dat deze misdaden voor de KFOR-troepen geen enkele aanleiding vormt bedreigde groepen ook daadwerkelijk te beschermen, maakt het stationeren van Joegoslavische troepen en grenswachten noodzakelijk, wil er nog iets van het multiculturele Kosovo overblijven.

(Tanjug)

India is gewaarschuwd

15-10-99

Tijdens een bijeenkomst in de Indiase hoofdstad kritiseerde de voormalige eerste minister Inder Kumar Gurjal de NAVO-landen die een regeringswisseling in Joegoslavië eisen. Deze westerse houding is volgens Gurjal voor India "een aanhoudende bron van grote zorg". "Het is onthutsend dat buitenlandse mogendheden van het Joegoslavische volk verlangen hun regering te veranderen", aldus Gurjal. Hij voegde daar aan toe dat de situatie van de mensenrechten na het binnentrekken van de NAVO-troepen in Kosovo niet is verbeterd en dat de internationale gemeenschap ongevoelig blijkt voor het feit dat nu de slachtoffers van etnische zuiveringen Serviërs zijn. Een andere spreker, N.N. Jha, die tijdens de bombardementsperiode als ambassadeur van India in Belgrado woonde, waarschuwde voor "de wet van de jungle", die zou gaan overheersen indien India niet krachtig haar stem tegen de "NAVO-doctrine" zou verheffen. Lt. Gen. Satish Nambiar, voormalig commandant van de VN vredesmacht in Bosnië, verklaarde dat de les van de NAVO-agressie moet zijn dat India zich in militair, economisch of politiek opzicht geen zwakheid kan veroorloven.

(The Times of India News Service, augustus 1999)

18-10-94

Botsingen KFOR met Albanezen

Gevechten van KFOR militairen met Albanezen zijn in Kosovo aan de orde van de dag. Op basis van KFOR rapporten zeggen Britse analisten dat de provocaties worden georganiseerd door het UÇK, hoewel dat door de leiding van deze wordt ontkend. Het meest in het nieuws waren de rellen in Kosovska Mitrovica waar Franse troepen verantwoordelijk zijn en waarbij onder de Fransen al gewonden zijn gevallen. "Zonder twijfel is het UÇK de organisator van deze rellen", vertelde een Franse militair voor BBC-radio. Verder zei hij dat de Albanese betogers alleen gevoelig waren voor woorden van lokale UÇK leiders en dat van KFOR geen enkel gezag uitging. Volgens rapporten van KFOR hebben in Kosovo tot 10 augustus van dit jaar 30 serieuze gevechten van etnische Albanezen met KFOR troepen plaatsgevonden. Onder commentatoren van de BBC leeft de overtuiging dat het UÇK de spanningen in Mitrovica nodig heeft om hun etnische zuiveringen in andere delen van Kosovo uit het nieuws te houden. Volgens deze analisten komt het de Britse regering goed uit dat de media zich focussen op de rellen in Mitrovica omdat zo het falen van de Engelse KFOR-troepen in het voorkomen van aanslagen op Serviërs en andere Joegoslaven minder wordt benadrukt. Dit zou de regering Blair, als belangrijkste Europese promotor van de oorlog tegen Joegoslavië, in ernstige problemen kunnen brengen. Engelse militaire deskundigen waarschuwen al voor de noodzaak van een confrontatie met het UÇK. Het alternatief voor een gewapend treffen met het UÇK zou zijn dat de internationale troepenmacht zich uit Kosovo terugtrekt. Dat is een weinig aantrekkelijke optie omdat dit de erkenning van een nederlaag van de NAVO zou betekenen. Volgens deze militaire deskundigen is "de echte Kosovo crisis begonnen".

(www.serbia-info.com/news)

Verarmd uranium probleem in Kosovo en rest van Joegoslavië

18-10-94

Diverse wetenschappers waarschuwen voor gezondheidsproblemen in verband met het verarmd uranium dat de NAVO gebruikt heeft bij bombardementen op Joegoslavië. Het verarmd uranium wordt toegepast in projectielen die bij inslag vaak verbranden. Dat levert een wolk op van het uiterst giftige en licht radioactieve uraniumoxide. De fijne deeltjes kunnen tot 40 kilometer ver verspreid worden. Ze kunnen zeer makkelijk opgenomen worden via de mond, longen of slokdarm. Via grazend vee komen ze ook in de voedselketen terecht. De effecten van verarmd uranium zijn een eeuwigdurend probleem. Berekend is dat pas na 4,5 miljard jaar de straling zal zijn gehalveerd. Uranium 238 is een afvalproduct van bijvoorbeeld kerncentrales. De hardheid is tweemaal zo hoog als die van staal en is daarom 'zeer geschikt' als kop voor projectielen. De grote giftigheid maakt dit soort als 'conventionele wapens' geclassificeerd oorlogstuig echter tot een wapen van een wel zeer onconventioneel type.

Tijdens de Golfoorlog tegen Irak is naar schatting 315 ton verarmd uranium afgevuurd. Hiermee was dit wapen in de 'moderne oorlogsvoering' geïntroduceerd. Inmiddels is door onderzoek van het Amerikaanse Ministerie van Defensie bekend geworden dat soldaten en burgers die met verpulverd verarmd uranium in aanraking zijn gekomen allerlei mysterieuze ziekteverschijnselen zijn gaan vertonen, beter bekend onder de naam 'Golfoorlog-syndroom'. Het ministerie is zeer terughoudend in het toegeven van enig verband tussen verarmd uranium en het 'Golfoorlogssyndroom'. Volgens de Amerikaanse legertop bestaan er geen harde bewijzen. Met deze opstelling hoopt zij de zich opstapelende schadelclaims te omzeilen. Het moet voor de getroffen Amerikaanse soldaten een hard gelag zijn door het eigen opperbevel in de steek te worden gelaten. Een diepgaand onderzoek van de WHO heeft echter aangetoond

dat er wel degelijk verband bestaat tussen het gebruik van verarmd uranium en het dramatisch toegenomen aantal gevallen van kanker in het zuiden van Irak. Wetenschappers hebben vastgesteld dat stof van verarmd uranium in Irak, door wind en water tot op een afstand van ongeveer 40 kilometer is meegevoerd.

De effecten in de Balkan laten zich raden. In een rapport van het VN-milieuprogramma UNEP dat onlangs in Geneve werd gepubliceerd wordt gesproken over de "ergste milieucatastrofe in de Europese geschiedenis sinds Tsjernobyl", als gevolg van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië, met name in Kosovo en Servië. De bodem en rivieren als de Donau zijn in ernstige mate vervuild met PCB die zijn vrijgekomen door bombardementen op zware industrieën (als de kunstmestfabriek in Pancevo) en olieraffinaderijen en door vrijgekomen verarmd uranium. De uitkomst van dit onderzoek werd tijdens de bombardementen angstvallig geheim gehouden, maar is nu eindelijk gepubliceerd. Er wordt in de Nederlandse pers (nog) nauwelijks of

geen aandacht aan geschonken. PvdA-kamerlid Jaap Jelle Feenstra heeft naar aanleiding van het VN-rapport schriftelijke vragen gesteld aan de ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Buitenlandse Zaken en Defensie.

Uitgestrekte gebieden in Irak en op de Balkan waar verarmd uranium is gebruikt zullen in de toekomst groot gevaar voor de gezondheid opleveren en voor bewoning blijvend ongeschikt zijn. De Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties heeft bij Secretaris Generaal Kofi Anan aangedrongen op een schriftelijke verklaring waarin het gebruik van verarmd uranium samen met andere massavernietigingswapens wordt veroordeeld. Naast Irak is nu dus ook Zuidoost-Europa opgezaaid met een onoplosbare milieuramp. En extra cynische dimensie is dat de gevolgen van de inzet van wapens met verarmd uranium sinds onderzoeken in Irak en naar het Golfoorlog-syndroom bekend zijn! En dat alles in het kader van 'humanitaire-oorlogsvoering'. Het is de hoogste tijd dat al diegenen die verantwoordelijk zijn voor de NAVO-agressie tegen Joegoslavië en de daardoor veroorzaakte milieuramp in Zuidoost Europa voor een internationaal tribunaal zullen worden gedaagd, zodat zij kunnen worden berecht voor misdaden tegen de mensheid.

18-10-44

Etnische zuiveringen onder het toezien oog van KFOR

Het einde van de 19de eeuw werd gemarkeerd door de opkomst van de Verenigde Staten als nieuwe koloniale grootmacht. Voor het eerst in hun geschiedenis traden de VS buiten hun grenzen, nadat zij hun 'eigen' continent (N. Amerika) van de oostkust tot de westkust hadden opengelegd. De kolonisatie van het Noord-Amerikaanse continent ging gepaard met de grootste genocide van de 19de eeuw waarvan miljoenen Indianen het slachtoffer werden. Restanten van de eens zo trotse Indianenvolken leven nu nog voort in armelijke reservaten. Gestuit door de 'Pacific' en de kusten van de Atlantische Oceaan begon het snel expanderende Amerikaanse bedrijfsleven uit te zien naar nieuwe markten buiten de grenzen van het vasteland. Het gevolg was een oorlog om de koloniale erfenis van het Iberisch schiereiland door de invasies van Cuba, Puerto-Rico en de Filipijnen van 1898 tot 1899.

Het einde van de 20ste eeuw lijkt op sommige punten een vergelijkbare ontwikkeling te tonen. Dit keer zijn de Amerikaanse speerpunten gericht op Centraal en Oost Europa. De Amerikaanse expansiedrang bekomert zich daarbij niet om het leven of de rechten van de Centraal- en Oost-Europese volkeren, net zomin als dat met de levens en rechten van de Indianen, de Cubanen, de Puerto-Ricanen of de Filipijnse bevolking het geval was. Historisch gezien is het kolonialisme, door zijn ontkenning van onafhankelijkheid en soevereiniteit, een van de grootste misdaden tegen de mensheid.

Kijken wij naar wat nu in Kosovo gebeurt, het Kosovo dat op dit moment door de NAVO wordt bezet. Terreurcampagnes tegen Kosovaarse Serviërs, zigeuners en pro-Joegoslavische etnische Albanen

zijn in volle gang. In rapporten die langzamerhand in de westerse pers verschijnen wordt gesproken over moordpartijen, martelingen en brandstichting. Alleen al in de maand augustus zijn 80.000 mensen uit Kosovo naar Joegoslavië gevlucht. Dit enorme aantal komt boven op de 70.000 vluchtelingen uit de bombardementsperiode.

Vóór op 8 juni de NAVO-bezettingmacht Kosovo binnentrok, was Belo Polje een geheel Servische stad. Nu is het nog slechts een smeulende ruïne. Volgens een reporter uit San Fransisco werden de Servische bewoners op 28 juni gedood door soldaten van het UÇK alvorens de stad werd geplunderd en platgebrand. KFOR soldaten, hoewel aanwezig, deden niets om de slachtpartij te stoppen. Het welbekende doel van het UÇK is de afscheiding van Kosovo van Joegoslavië. Hun geschiedenis van bloedige terreur is eveneens welbekend. Ondanks dat wist de zegsman inzake Kosovo van het Amerikaanse State Department in een reactie op het voorval, niets meer dan het volgende te zeggen: "Wij hebben eenvoudigweg geen informatie over enige betrokkenheid van de UÇK-leiding bij een programmatische uitroeiing of bij executies". Deze uitspraak staat niet op zichzelf. Herhaaldelijk schuiven vertegenwoordigers van de bezettingmacht alle aansprakelijkheid van zich af. Onthullend was de uitspraak van de Engelse KFOR-generaal Michael Jackson: "Wij kunnen nu eenmaal niet overal zijn".

Nu de Joegoslavische regering zich uit Kosovo heeft teruggetrokken is KFOR volledig verantwoordelijk voor de veiligheid van de bevolking. Daardoor zijn zij ook volledig verantwoordelijk voor de terreur en de moordpartijen van het UÇK die nog

steeds aan de lopende band in Kosovo plaatsvinden. KFOR, zich beroepend op overmacht, weigert echter enige verantwoordelijkheid op zich te nemen. Dat is op zijn minst verwonderlijk. De NAVO heeft zich bij talloze gelegenheden voorgedaan als dé kampioen van de mensenrechten en als de beste garantie voor de veiligheid van de bewoners van Kosovo. Is er misschien meer aan de hand?

Achter de passieve houding van de VS en de rest van de NAVO tegenover de moordpartijen kunnen politieke motieven schuilgaan. Het is aannemelijk dat Clinton en andere NAVO-politici hopen dat een nieuwe stroom vluchtelingen naar Servië de regering van Slobodan Milosevic zal destabiliseren en dat de radeloosheid van de vluchtelingen zal omslaan in woede tegen Milosevic omdat hij het akkoord met de NAVO heeft ondertekend. Dit zou getuigen van cynische berekening: een manipulatie van slachtoffers van de bombardementen in een politieke beweging tegen president Milosevic, door de machten die zich aan diezelfde bombardementen hebben schuldig gemaakt!

Deze veronderstelling is niet zo ver gezocht. Hoofdprioriteit van de NAVO, zoals meermalen door de generale staf gereflecteerd, is de omverwerping van de Joegoslavische regering. De CIA heeft toestemming gegeven voor destabiliserende operaties uit te voeren op Joegoslavisch grondgebied, terwijl de Joegoslavische bevolking wordt voorgelaten dat zij geen cent zullen krijgen tot het moment dat zij hun regering naar huis hebben gestuurd. In feite komt dat neer op zware sancties voor een door de oorlog getormenteerde bevolking, precies dezelfde strategie die op de bevolking van Irak is toegepast en al meer dan 1.7 miljoen levens heeft

15-10-99

gekost als gevolg van honger, ondervoeding en gebrek aan medische verzorging. Waarom is het westen zo gebrand op de omverwerping van de Joegoslavische regering? Niemand anders dan Clinton heeft de doelstelling van de oorlog beter verwoord: "Als wij een sterke handelspositie willen, zodat wij over de hele wereld kunnen kopen en verkopen dan is Europa de sleutel; dat is alles waar het bij Kosovo om gaat. Het gaat om globalisme versus tribalisme".

De Joegoslavische regering kenmerkt zich niet door een revolutionair-communistische ideologie. Toch heeft het de woede opgewekt van de Verenigde Staten en andere neoliberale landen omdat deze regering het proces van privatisering van de industrie, de ban-

Verenigde Staten en Duitsland zou het UÇK niet van de grond zijn gekomen. Het UÇK is de ideologische erfgenaam van de Albanees-nationalistische beweging die collaboreerde met Hitler en Mussolini, iets waar men nooit in de media van hoort of over leest. Het Albanese nationalisme ijverde voor een "Zuiver Kosovo" ontdaan van "niet-Albanese invloeden", hetgeen ook de doelstelling was van de Duitse en Italiaanse invasie in 1941. Wat deze politiek voor de 'niet-Albanese' inwoners van Kosovo heeft betekend laat zich niet moeilijk raden. De Nazi's bestuurden Albanië en Kosovo tijdens de Tweede Wereldoorlog als één gebied. Als tegenwicht voor de sterke Servische aanwezigheid in het multi-etnische en antifascistische partizanenleger van Tito, stelde Hitler het Albanese Nationalisme.

Terreurcampagne tegen

Kosovaarse minderheden

in volle gang

Vandaag, nu het Albanese Nationalisme opnieuw op de voorgrond is getreden, wordt het Duitse contingent (waarin het Nederlandse is opgenomen) door een groot deel van de Albanese Kosovaren met onverhuld enthousiasme ontvangen.

ken en de handel, zoals verlangd wordt door het IMF en de Wereldbank, heeft vertraagd en beperkt. In 1996 werd deze ontwikkeling breed uitgemeten in de westerse pers. Een paar voorbeelden.

Christian Science Monitor, 6 juni 1996: "Milosevic krabbelt terug naar de staatsbemoeienis zoals die wordt gesymboliseerd door die oude, Communistische ster op zijn presidentiële gebouw. Hij herroept een aantal privatiseringsmaatregelen en besluit te invoeren van de vrije markt"

New York Times, 18 juli 1996: "Milosevic is vastbesloten de staatscontrole te handhaven en weigert privatisering toe te staan".

Washington Post, 4 augustus 1996: "Milosevic heeft de politieke boodschap van de Val van de Berlijnse Muur niet begrepen. Terwijl andere communistische politici het Westerse model hebben geaccepteerd, ging Milosevic de andere richting uit".

Terug naar Kosovo en de etnische zuiveringen.

Los Angeles Times, 17 juni 1999: "Dit is een tweede bevrijding", zo vertelt Ali Majo, een 68 jarige inwoner van Prizren in het zuiden van Kosovo. "Ik kan mijn gevoelens niet beschrijven toen ik zag dat Duitse soldaten opnieuw binnentrokken". Majo vertelde de Los Angeles Times hoe hij tijdens de Tweede Wereldoorlog had gezien hoe Duitse vliegtuigen bombardementen uitvoerden op stellingen van de Partizanen: "Daarna riepen wij 'HITLER!' Wij waren trots op de Duitse soldaten omdat zij ons van de Serviërs bevrijdden".

Het Albanese-Nationalisme, zoals dat ten tijde van Hitler en Mussolini in het zuidoosten van de Balkan kon uitgroeien tot een gehate collaborateur met het fascisme en het nazisme dreigt opnieuw via het UÇK aan de macht te komen, zij het, dat het dit keer wordt ondersteund door de NAVO. De verdelging van niet-Albanen vormt daarbij voor de NAVO geen beletsel, zolang de neoliberale beginselen van de vrije markt maar worden gediend.

(Bron: Brian Becker, Commission of Inquiry Hearing, augustus 1999)

Zonder de steun van Albanië, de

UÇK ontwapend?

Servische Kosovaren willen eigen garde

15-10-99

Als sommigen de hoop gekoesterd hadden dat de 'overwinningssparade' van het UÇK op 18 september tevens het laatste machtsvertoon was, dan zijn zij bedrogen uitgekomen. Het oppercommando onder leiding van Thaci had met KFOR-commandant Michael Jackson de afspraak gemaakt op zondag 19 september de wapens in te leveren. Op 20 september zou KFOR en de VN-vredesmissie beginnen met de omvorming van het UÇK tot het 'Kosovo-Korps, een 'burgerlijke ongewapende nationale garde'. Dat in veel Kosovaarse dorpen verborgen wapendepots zijn wordt door KFOR geaccepteerd. Het UÇK heeft echter bij monde van Hashim Thaci laten weten het ontwapeningsakkoord niet te kunnen tekenen, omdat "over een aantal punten onduidelijkheid bestaat". Zo was het niet duidelijk "welke positionele taken" het 5000 man sterke 'Kosovo-Korps' zou krijgen toebedeeld. Wel was duidelijk dat de hoofdtaak "burgerbescherming" zou zijn. Indien het UÇK in de komende tijd alsnog de wapens inlevert, dan zou dit een unicum in de geschiedenis betekenen. Nog nooit heeft een 'overwinningssleger' zich laten ontwapenen. Nadat de NAVO aan het UÇK uitstel op uitstel had gegeven is alsnog onder grote druk

een demilitarisatieakkoord bereikt. Volgens de NAVO heeft het UÇK tienduizend wapens ingeleverd en zal onder de naam 'Kosovo Beschermingskorps' (TMK) zijn activiteiten voortzetten. Een interessant detail in verband met deze nieuwe naam is dat 'bescherming' in de Albanese taal tevens 'defensie' betekent. Veel Serviërs wijzen er daarom op dat het niet zozeer de oprichting van een beschermingskorps betreft maar dat het veeleer de aanzet tot de oprichting van een leger betreft. Het UÇK in een nieuw jasje dus. Eén en ander heeft tot paniek geleid bij de niet Albanese bevolkingsgroepen in Kosovo. Om zich tegen etnische zuiveringen te beschermen hebben Servische Kosovaren in Mitrovica alvast een eigen militia opgericht. Na de ondertekening van het 'ontwapeningsakkoord', maakte UÇK-leider Thaci bekend een nieuwe politieke partij op te zullen richten die zal ijveren voor "de volledige onafhankelijkheid van Kosovo". Hoe deze partij haar doelstellingen zal nastreven wilde Thaci nog niet zeggen. Te vrezzen is echter dat zij zal gaan optreden als het UÇK tot 21 december deed: gewapenderhand voor een "ethnic cleansed" Kosovo. Wapens genoeg!

1991 281

ZATERDAG 16 OKTOBER 1999

Zware rellen in Kosovo, ruim 100 gewonden

KOSOVSKA MITROVICA, 16 OKT. Bij zware rellen in de Kosovaarse stad Mitrovica in Kosovo raakten gisteren vijf Franse en Italiaanse agenten en twee Deense soldaten van de NAVO-vredesmacht KFOR gewond. Ruim honderd Albanese betogers werden in een ziekenhuis behandeld.

De gevechten ontstonden toen een menigte van duizenden Albanese betogers de brug wilden bestormen die toegang geeft tot het Servische stadsdeel. De brug heeft een symboolfunctie; even verderop kan men gewoon de rivier de Ibar oversteken. Albanesez betogen hier dagelijks en raakten al vele malen slaags met KFOR-troepen, die hen de doorgang naar de Servische wijk ontzeggen.

Gisteren liep de dagelijkse betoging uit op een vier uur durende vechtpauze waarbij een betogers handgranaten gooide. In de ochtend marcheerden de Albanesez gewoontegetrouw richting brug. Aan de overkant ston-

den, even gewoontegetrouw, honderden Serviërs hen op te wachten.

Ditmaal wisten de de betogers echter een prikkeldraadversper-ring te nemen en het kordon vredehandhavers terug te slaan over de brug. Toen de stoet halverwege de brug was, voerden Franse troepen acht tanks aan, die traangas verspreidden. Ook vuurden de KFOR-troepen traangasgranaten en stun-granaten af. Scherp-schutters namen daarna posities in op gebouwen rond de brug. UÇK-leider Hashim Thaçi stelt KFOR verantwoordelijk voor de rellen.

Het VN-bestuur in Kosovo heeft gisteren aangekondigd vanaf januari beslag te leggen op auto's zonder kentekens. Eigenaars zeggen dat de kentekens tijdens de oorlog zijn afgenomen door de Servische politie, maar een aantal gloednieuwe auto's zonder kentekens is mogelijk gestolen in West-Europa. Vermeende eigenaars krijgen tot januari de kans hun auto te registreren. (AP, Reuters)

ilo

he

VERARMED URANIUM, PROBLEEM IN KOSOVO EN REST VAN JOEGOSLAVIË

0125 gy
Diverse wetenschappers waarschuwen voor gezondheidsproblemen in verband met het verarmd uranium dat de NAVO gebruikt heeft bij bombardementen op Joegoslavië. Verarmd uranium wordt toegepast in projectielen die bij inslag vaak verbranden. Dat levert een wolk op van het uiterst giftige en licht radioactieve uraniumoxide. De fijne deeltjes kunnen tot 40 kilometer ver verspreid worden. Ze kunnen zeer makkelijk *o*genomen worden via mond, longen of slokdarm. Via grazend vee komen ze ook in de voedselketen terecht. De effecten van verarmd uranium vormen een probleem dat eeuwig zal duren. Berekend is dat pas na 4,5 miljard jaar de straling zal zijn gehalveerd. Uranium 238, een afvalproduct van o.a. kerncentrales, is tweemaal zo hard als staal en daarom 'zeer geschikt' als kop voor projectielen. De grote giftigheidsgraad maakt dit soort, als 'conventionele wapens' geclassificeerd, oorlogstuig echter tot een wapen van een wel zeer onconventioneel type.

Tijdens de Golfoorlog tegen Irak is naar schatting 315 ton verarmd uranium afgevuurd. Hiermee was dit wapen in de 'moderne oorlogsvoering' geïntroduceerd. Inmiddels is uit een onderzoek van het Amerikaanse Ministerie van Defensie bekend geworden dat soldaten en burgers die met verpulverd verarmd uranium in aanraking zijn gekomen allerlei mysterieuze ziekteverschijnselen

zijn gaan vertonen, beter bekend onder de naam 'Golffoorlog-syndroom'.

Maar volgens de Amerikaanse legertop bestaan er geen harde bewijzen. Met deze opstelling hoopt zij de zich opeenstapelende schadeclaims te omzeilen. Het moet voor de getroffen Amerikaanse soldaten een hard gelag zijn door het eigen opperbevel in de steek te worden gelaten. Een diepgaand onderzoek van de WHO (de Wereld Gezondheids Organisatie) heeft echter aangetoond dat er wel degelijk verband bestaat tussen het gebruik van verarmd uranium en het dramatisch toegenomen aantal gevallen van kanker in het zuiden van Irak. Wetenschappers hebben vastgesteld dat de stof van verarmd uranium in Irak door wind en water tot op een afstand van ongeveer 40 kilometer is meegevoerd.

De effecten in de Balkan laten zich raden. In een rapport van het VN-milieuprogramma UNEP, dat onlangs in Genève is gepubliceerd, wordt gesproken van 'de ergste milieucatastrofe van de Europese geschiedenis sinds Tsjernobyl, als gevolg van de NAVO-bombardementen op Kosovo en Servië'. Grond en rivieren (zoals de Donau) zijn behalve met verarmd uranium ook ernstig vervuild met PCB's die zijn vrijgekomen bij bombardementen op zware industrieën (zoals de kunstmestfabriek in Pancevo en olie-refinaderijen). De uitkomst van dit onderzoek werd tijdens de bombardementen angstvallig geheim gehouden, maar is nu eindelijk gepubliceerd.

Er wordt in de Nederlandse pers

(nog) nauwelijks of geen aandacht aan geschonken. PvdA-kamerlid Jaap Jelle Feenstra heeft naar aanleiding van het VN-rapport schriftelijke vragen gesteld aan de ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Buitenlandse Zaken en Defensie.

In uitgestrekte gebieden in Irak en op de Balkan zal het verarmd uranium in de toekomst groot gevaar voor de gezondheid opleveren en deze gebieden voor bewoning blijvend ongeschikt maken.

De Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties heeft bij Secretaris Generaal Kofi Anan aangedrongen op een schriftelijke verklaring, waarin het gebruik van verarmd uranium samen met andere massavernietigingswapens wordt veroordeeld. Naast Irak is nu dus ook Zuidoost-Europa opgezaald met een onoplosbare milieuramp. Een extra cynische dimensie is dat de gevolgen van de inzet van wapens met verarmd uranium sinds onderzoeken in Irak naar het Golffoorlog-syndroom bekend zijn! En dat alles in het kader van 'humanitaire oorlogsvoering'. Het wordt de hoogste tijd dat al diegenen die verantwoordelijk zijn voor de NAVO-agressie tegen Joegoslavië en de daardoor veroorzaakte milieuramp in Zuidoost Europa voor een internationaal tribunaal zullen worden gedaagd, zodat zij kunnen worden berecht voor misdaden tegen de mensheid.

(Uit *Balkan Vredes Info*, oktober 1999)

21-10-99

Het is onverstandig om kinderen geen onderwijs te geven, zeker als je bedenkt dat basisonderwijs voor vluchtelingenkinderen in Afrika de internationale gemeenschap niet meer dan 30 cent per kind per dag heeft gekost (1998). Voor dit bedrag kan misschien een nieuw conflict worden voorkomen. Dat geld is momenteel niet beschikbaar, onder andere vanwege de grote inzamelingsacties. De hulporganisaties hebben zich verplicht het geld uit te geven aan de afgesproken regio's. Dat hoort ook zo, de Nederlandse geldgever wil weten waar zijn geld naar toe gaat. We moeten ons echter wel realiseren dat de gulden die anders gegeven werd aan Afrika, nu omgezet wordt in een tientje voor Kosovo. De gevolgen hiervan kunnen groot zijn, zoals hierboven is aangegeven.

De Nederlandse geveer en de Samenwerkende Hulp Organisaties zouden voor alle toekomstige acties de afspraak met elkaar moeten maken dat een deel van de opbrengst opzij wordt gelegd voor de mensen die buiten het beeld van de media blijven. Bijvoorbeeld van elke gulden een dubbeltje. Natuurlijk moet ook over dit geld verantwoording worden afgelegd. Maar, goede doelen zijn toch niet gerelateerd aan de hoeveelheid treffende beelden ervan?

Paul Meijs is directeur van de Dutch Relief and Rehabilitation Agency

DONDERDAG 21 OKTOBER 1999

IN KOSOVO HEEFT DE NAVO EEN HEERSCHAPPIJ VAN TERREUR GEVESTIGD

Deel I:
Moordpartijen op bur-
gers in Kosovo

Deel II:
Van Krajina naar Kosovo:
Perspectief / Lijnen
voor de toekomst

Deel III:
Na het beëindigen van
het conflict -- De dag-
order van de NAVO
voor Kosovo

NAVO

50 jaar agressie!

Door Michel Chossudovsky

*Dit artikel werd op 31 juli
1999 aan de onafhankelijke
commissie voor het onder-
zoek naar VS- c.q. NAVO-*

*oorlogsmisdaden tegen het
Joegoslavische volk, in het
International Action Center
te New York, voorgelegd.*

**Deel III:
Na het beëindigen
van het conflict**

**De dagorder van de NAVO
voor Kosovo na de oorlog**

Zowel de moordpartijen in het dal van de Medak alsook "Operatie Storm" in Kroatië hangen heel direct samen met de stand van zaken betreffende de veiligheid in Kosovo en de moordpartijen en etnische zuiveringen door troepen van het UCK. Hoewel de situatie in Kroatië heel anders was, behoren toch sommigen, die direct met de planning van beide operaties van het Kroatische leger te maken hadden, tot de huidige sleutelfiguren in Kosovo. Bovendien heeft het VS-huurlingenconsortium MPRI, dat in 1995 met het Kroatische leger samenwerkte, een contract met het UCK. Over de benoeming van brigadegeneraal Agim Ceku tot stafchef van het UCK gaf NAVO-woordvoerder Jamie Shea in een persbericht in mei slechts terloops een nietszeggend commentaar:

"Zoals u wel weet, heb ik steeds weer duidelijk gezegd, dat de NAVO geen directe contacten heeft met het UCK. Wie zij tot hun leiders benoemen, is geheel en al hun zaak. Ik heb daar verder niets over te zeggen." (45)

Hoewel de bewijzen het tegendeel bevestigden, beweerde de NAVO "geen directe contacten met het UCK" te hebben. In feite kon de terreur van het UCK met de stilzwijgende toestemming van de NAVO in het Kosovo van na de oorlog vaste voet aan de grond krijgen. De steun aan het UCK is rijkelijk gedocumenteerd.

Diverse rapporten tonen aan, dat reeds halverwege de jaren '90 het UCK in het geheim hulp en scholing kreeg van de CIA en de Duitse nieuwsdienst (BND). Bovendien bestond de samen-

werking van het UCK met de huurlingen van het MPRI al vóór de NAVO-bombardementen. (46) En de hulp bij de opbouw van de troepenmacht van het UCK was allang onderdeel van de NAVO-plannen. Reeds in de zomer van 1998 is de militaire NAVO-alliantie van de, tot dan, geheime steun aan het UCK overgegaan op openbare hulp. Wie kan het eigenlijk wat schelen, dat daardoor diverse resoluties van de VN-veiligheidsraad op grove wijze worden geschonden. Resolutie UNSCR nr. 1160 van 31 maart 1998 veroordeelde zeer scherp "alle terreurdaden door het UCK, door een andere groep of een individu en elke ondersteuning van buitenaf van terroristische activiteiten in Kosovo, inclusief de financiering ervan, bevoorrading met wapens en training."

NAVO-ambtenaren, staatshoofden uit het Westen en regeringsleiders, de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan, en niet te vergeten Louise Arbour, de hoofd-aanklager van het Tribunaal voor oorlogsmisdaden in Den Haag, moeten beslist allemaal afgeweten hebben van de participatie van brigadegeneraal Agim Ceku in de plannen van de misdadige operaties 'Storm' en 'Verschroeiende Aarde'. In ieder geval hadden er wel enkele vragen gesteld mogen worden.

Na de bombardementen in Kosovo wordt het echter duidelijk zichtbaar, dat de NAVO gewoon doorgaat met haar activiteiten op de Balkan en dat ze wil uitbreiden. Militair personeel en VN-ambtenaren, die voorheen in Kroatië of Bosnië gestationeerd waren, worden automatisch naar Kosovo overgeplaatst. Daar komt bij, dat het patroon van Kroatië en Servië steeds weer wordt herhaald.

KFOR-commandant Sir Michael Jackson bijv. was voorheen als IFOR-commandant verantwoordelijk voor het organiseren van de terugkeer van de uit Krajina verdreven Serviërs (47) En in deze functie heeft Sir Michael Jackson erop gestaan, "dat men met de terugkeer en het zich opnieuw vestigen [van de Krajina-Serviërs] rustig aan moest doen, om spanningen met de Kroaten te vermijden". Tegelijkertijd waarschuwde hij de Serviërs, die graag terug wilden, voor het ernstige gevaar van landmijnen. (48) Terugkijkend kunnen we vaststellen, dat zelfs onder de bescherming van de VN slechts zeer weinig Krajina-Serviërs toestemming hebben gekregen naar hun vaderland terug te keren.

En een proces met een soortgelijk gedragspatroon van hoge NAVO-officieren is nu te zien in Kosovo. Inspanningen van de NAVO ter bescherming van Serviërs en Roma in Kosovo blijken alleen loze gestic om de schijn van onpartijdigheid op te houden. Maar zij, die verdreven zijn, worden niet echt overgehaald tot terugkeer naar hun vaderland, onder de bescherming van de VN. In het Kosovo van na de oorlog worden de "etnische zuiveringen" door het UCK door de "internationale gemeenschap" als "fait accompli" geaccepteerd.

Terwijl de VS en haar bondgenoten luidkeels "democratie" en "goede regeringsstructuren" op de Balkan eisen, hebben ze in Kosovo geholpen een paramilitaire regering, met verbindingen in de georganiseerde misdaad, te vestigen.

Geheel te voorzien als resultaat in deze ontwikkeling is de totale "criminalisering" van de civiele instanties van de staat en de

21-10-99

voorzieningen en de vestiging van een systeem, dat het best omschreven kan worden als een "Maffia-staat".

Bovendien zijn de NAVO en de geallieerde regeringen door hun blijvende steun aan het UCK medeplichtig geworden, wat ook van toepassing is op de feitelijke "criminalisering" van het KFOR en het Vredeskorp van de VN in Kosovo.

De internationale hulporganisaties en regeringen-donateurs (bijv. de financiële hulp van het VS-congres, wat een schending is van meerdere resoluties van de VN-veiligheidsraad) zijn met betrekking tot de steun aan het UCK medeplichtig aan de criminalisering van de overheidsinstanties in Kosovo. Door het inschakelen van een paramilitaire groep (gesteund en gefinancierd door Washington en Bonn) draagt de NAVO uiteindelijk de last van de verantwoordelijkheid voor de moordpartijen op burgers en de etnische zuiveringen in Kosovo.

Staatsterreur en 'vrije markt'

Staatsterreur en 'vrije markt' schijnen hand in hand te gaan. En de ermee gepaard gaande 'criminalisering' van de overheidsinstanties in Kosovo gaat goed samen met de economische en strategische doelstellingen van het Westen op de Balkan. Ondanks de moordpartijen op burgers heeft de zelfbenoemde leiding van het UCK de verplichting op zich genomen om een "veilige en stabiele sfeer" te scheppen voor buitenlandse investeerders en internationale kredietinstellingen.

Adem Grobozci, de minister van Financiën, en andere vertegenwoordigers van de voorlopige regering in Kosovo, die bij de diverse donateur-conferenties zijn geweest, zijn allemaal door het UCK op hun posten geplaatst. Daarentegen zijn de

leden van de DLK, de partij van Rugova, (door de etnische Albanen van Kosovo tegelijk met de laatste parlements-verkiezingen legaal gekozen) geen enkele keer door het Westen uitgenodigd deel te nemen aan de "stabiliserings-top" in Sarajevo van eind juli 1999.

Er zijn "hervormingen in markt-economische zin" gepland, onder toezicht van het Bretton Woods Institute (Internationale Monetaire Fonds (IMF) en Wereldbank, vert.), voor Kosovo. Dit gebeurt uitgebreid conform de, in Rambouillet, door de NAVO vastgelegde structuur. In artikel I (hoofdstuk 4a) van de Rambouillet-accorden wordt uitdrukkelijk verklaard: "Het bedrijfsleven van Kosovo zal gebaseerd zijn op de grondregels van de vrije markt." Voornamelijk de UCK-regering zal verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van deze hervormingen en het veiligstellen van de condities, waaronder de leningen zijn verstrekt.

In nauwe samenwerking met de NAVO heeft het Bretton Woods Institute reeds de gevolgen van een eventuele militaire interventie en bezetting van Kosovo geanalyseerd; een jaar voor de oorlog begon. Bovendien heeft de Wereldbank diverse "noodsituaties" in Kosovo gesimuleerd, die zouden kunnen ontstaan uit de spanningen ter plaatse." (49)

De geplande "wederopbouw" van Kosovo, die gefinancierd moet worden door de uitbreiding van de internationale schulden, heeft tot doel de overdracht van de rechten ter exploitatie van de bodemschatten van Kosovo aan het multinationale kapitaal. In dit kader heeft het UCK reeds, in afwachting van de privatisering, de grootste kolonmijn bij Belacevac in Dobro Selo,

Kosovo: valse lijsten met 'oorlogsmisdadigers'

PRISTINA, 21 OKT. Het VN-bestuur in Kosovo heeft verontrust en boos gereageerd op affiches, die in veel steden zijn opgehangen. Op de affiches staan de namen van Serviërs die oorlogsmisdaden zouden hebben gepleegd.

Wie de affiches heeft opgesteld en verspreid, is niet bekend. Sommige lijsten met veronderstelde oorlogsmisdadigers zijn ondertekend door het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK, andere door het Kosovo Beschermingskorps TMK, de opvolger van het UÇK, weer andere door de plaatselijke (zelfbenoemde) Albanese politie.

Het VN-bestuur in Kosovo, UNMIK, maakt zich grote zorgen om de affiches, omdat die impliciet oproepen tot haat en geweld tegen Serviërs, die weliswaar voor oorlogsmisdadigers worden uitgemakt maar wier schuld geenszins vaststaat. UNMIK-woordvoerder Roland Lavoie noemde de lijsten

„illegaal en gevaarlijk”. „Onze zorg is dat mensen kunnen worden vermoord omdat iemand een ander haat en zijn naam op de lijst zet”, aldus Lavoie. Hij riep de Kosovaren op het recht niet in eigen hand te nemen, door zulke lijsten op te hangen of actie te ondernemen tegen de mensen die erop voorkomen.

De affiches illustreren het ontbreken van enige vorm van verzoening in Kosovo en dragen volgens UNMIK bij tot het Servische gevoel te worden belegerd en tot hun vastbeslotenheid zich daartegen te verdedigen. De Serviërs hebben de afgelopen week een opdeling van Kosovo in kantons geëist, met het argument dat ze zich beter kunnen beschermen als ze hun eigen kantons hebben. Bovendien eisten ze een eigen beschermingskorps, naar het voorbeeld van het TMK. Beide eisen zijn door UNMIK afgewezen. (AP)

30-10-99 Navo dwarsboomt VN

Zijn de Navo-acties in Kosovo gezuiverd van alle blaam? Vorige week verscheen de lang verwachte VN-studie over de gevolgen van de bombardementen.

Nog tijdens de oorlog waarschuwden milieuoorganisaties voor ernstige en langdurige milieuschade als gevolg van de bombardementen. De Joegoslavische overheid sprak zelfs van 'ecocide'. In weerwil van deze alarmerende berichten, concludeert het VN-onderzoek echter dat 'de Kosovo-crisis geen milieuramp veroorzaakte voor de hele Balkan'. Wel constateerde het vervuiling in vier gebieden die een ernstige bedreiging vormt voor de volksgezondheid. Maar veel van deze vervuiling rond het industriecomplex in Pancevo, de Zastava fabriek in Kragujevac, de olieraffinaderij in Novi Sad en de ertsmelterij in Bor dateert van voor de oorlog, door 'tekortkomingen in de omgang met gevaarlijke stoffen'.

Oppervlakkige lezing van het persbericht doet denken dat daarmee de kous af is en de Navo is gezuiverd van alle blaam. Toch erkent het rapport dat een groot deel van de schade wel degelijk het gevolg is van de bombardementen. Bovendien onderkennen de onderzoekers dat ze hun inspecties moesten beperken tot deze vier plaatsen. Ze sluiten dan ook niet uit dat elders in Joegoslavië ook milieuschade is ontstaan als gevolg van de bombardementen.

Hoe dan ook, het is dringend nodig deze vier gebieden schoon te maken. Dat moeten allereerst de bevoegde Joegoslavische autoriteiten doen, maar ook de internationale gemeenschap moet haar steentje bijdragen 'om verdere schade voor de gezondheid en milieu in Joegoslavië en de hele Balkan-regio te voorkomen'. Zolang Slobodan Milosevic echter nog in het zadel zit, wil de internationale gemeenschap (lees het Westen) geen zaken doen met Joegoslavië. Het rapport is echter duidelijk: het indammen en opruimen van de vervuiling moet onderdeel zijn van de humanitaire hulp en hoort niet door de sancties tegen Joegoslavië te worden geblokkeerd. Vooralsnog hebben de Europese landen slechts kennis genomen van het rapport. 'Het onderwerp ligt zeer gevoelig en het is nog maar de vraag of ze bereid zijn de aanbevelingen op te volgen,' aldus een sceptisch lid van het onderzoeksteam, dat formeel eind november wordt opgeheven.

Gevoeliger nog dan deze 'reguliere' vervuiling is de mogelijke besmetting met verarmd uranium (DU). Een eerste, vertrouwelijke UNEP studie kwalificeerde de door de Navo gebruikte ammunitie met DU als een gevaar voor het milieu en de volksgezondheid, mogelijk voor de gehele regio. Verarmd Uranium, een afvalproduct van de uraniumverrijkingssin-

dustrie, wordt onder meer gebruikt om munitie te verzwaren en verharderen. Hierdoor kunnen de projectielen dwars door tanks en bunkers dringen, als ware het boter, zoals militairen de voordelen van DU kernachtig omschrijven. In de Golfoorlog werd deze munitie op grote schaal gebruikt door de VS en Groot-Brittannië. Hoewel het krachtig wordt ontkend door de Amerikaanse regering, houden steeds meer onderzoekers DU verantwoordelijk voor de klachten van Golfoorlogsveteranen en voor de kankerstijging en de toename van het aantal gewelddadige misdaden in Irak.

Bakary Kante, de auteur van het eerste, vertrouwelijke UNEP rapport, werd weggepromoveerd. De Fin Pekka Haavisto, voormalig minister van ontwikkelingssamenwerking en milieu en iemand van buiten het serail werd aangetrokken om leiding te geven aan de Balkan Task Force (BTF). Deze stond voor een haast onmogelijke klus om met weinig geld en mankracht de schade voor milieu en woonbaarheid van Kosovo en Joegoslavië in kaart te brengen.

Haavisto kreeg bovendien de hete DU-aardappel toegeschoven waar andere VN-organisaties zich niet aan wilden wagen. De VN-vluchtelingenorganisatie (Unhcr), Unicef, het Wereldvoedselprogramma en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voelden zich niet geroepen de massaal terugkerende vluchtelingen of hun eigen hulpverleners te waarschuwen voor de mogelijke risico's van DU. In weerwil van het feit dat het Britse ministerie van buitenlandse zaken haar militairen, hulpverleners en journalisten instrueerde ver weg te blijven van mogelijk met DU-ammunitie gebombardeerde doelen of de expertise in te roepen van defensie. Belgische Kfor soldaten zullen bij terugkeer uit Kosovo worden getest op DU-besmetting en Nederlandse militairen is na enige pressie toegezegd dat ook zij voorlichting krijgen om besmetting met DU te voorkomen, al bleef het tot dusver bij maskertjes tegen asbest. Tot de UNEP of een andere internationale organisatie met een 'gezaghebbend rapport' zou komen, was DU voor de humanitaire organisaties van de VN geen probleem.

Haavisto en zijn team konden geen metingen doen naar besmetting met DU in Joegoslavië, omdat de Navo weigert vrij te geven of, waar en hoeveel voorkomen'.

DU ammunitie is gebruikt. Behalve een bevestiging van het gebruik van DU door een Navo woordvoerder op een briefing op 3 mei, heeft de Navo niets willen loslaten, ondanks herhaalde verzoeken om informatie van de BTF en het Internationale Rode Kruis. De directeur van het National Gulf War Resources Center in Washington, vernam half juli van het Pentagon waarom deze vragen onbeantwoord blijven: 'De kwestie van het gebruik van het gebruik van verarmd uranium in de voormalige Republiek Joegoslavië is onderwerp van een proces bij het Internationaal Gerechtshof. Ieder antwoord dat we hierover geven op dit moment kan de belangen van de Verenigde Staten schaden.' De Navo (lees Washington) zwijgt nog steeds in alle talen.

Daarom is de eerste aanbeveling van de BTF dan alles moet worden gedaan om opheldering te krijgen van de Navo, om vervolgens te weten waar exact metingen moeten worden gedaan. Dat de BTF in een paar metingen geen DU-besmetting vond, sluit niet uit dat elders in Kosovo wel DU ligt, zo waarschuwt het 104 pagina's tellende rapport dat aan deze gevoelige materie overigens nog geen drie pagina's wijdt. Onderzoek naar DU in Kosovo moet doorgaan, zo vervolgen de aanbevelingen. Als besmetting wordt geconstateerd, moeten de plaatsen worden gemarkeerd en het publiek en dieren de toegang worden ontzegd tot het gebied is ontsmet. De lokale autoriteiten en de bevolking moeten worden voorgelicht over de resultaten van dit onderzoek en over de risico's en veiligheidsmaatregelen. Bovendien moet de gezondheid van de mensen in de aangevallen gebieden worden gevolgd, zo beveelt de BTF aan.

Dat klinkt verstandig, maar wat voor voorlichting moet de bevolking dan krijgen? Dat er niets aan de hand is? Want dat lijkt namelijk de conclusie van een omstreden scenario dat wijselijk uit het rapport is geschrapt en alleen in een 79

Door Navo bestooke

Onderzoek in Kosovo

pagina's tellend verslag op internet staat. Op basis van de veronderstelling dat bij elke aanval met een vliegtuig zo'n 50 tot 100 projectielen worden afgevoerd, dat per doel drie vliegtuigen worden ingezet en dat slechts een op de vijf kogels DU bevat à 300 gram het stuk, zou per aanval 10 kilo DU worden gebruikt. Die aanname leidt tot een berekening over de gevolgen voor de volksgezondheid en het milieu. Hoewel de 'schadelijke gevolgen voor besmette wonden niet moeten worden onderschat', suggereert de BTF-studie dat er verder amper gevaar is. De basis waarop deze berekening berust, deugt van geen meter, zeggen kenners van de technische finesses van de gebruikte A-10 vliegtuigen, omdat de meeloopse Gatlingguns aan boord van deze A-10 per 9 seconden 1275 projectielen afschiet en de hoeveelheid DU dus veel hoger moet zijn. Ook de WHO distantieert zich nadrukkelijk van dit onderdeel van het rapport, aldus Keith Baverstock van het in Helsinki gevestigde WHO-kantoor. Allereerst omdat het 'onwetenschappelijk' is zomaar een gok te doen naar de hoeveelheid vrijgekomen DU, maar ook 'omdat zelfs bij een aanname van 10 kilo per aanval de concentratie in het besmette gebied nog gevaarlijk hoog is.' Voorzichtig vult hij aan: 'Omdat het leeuwendeel van de DU verbrandt bij militair gebruik en wordt omgezet in onoplosbare uraniumoxide, moeten we misschien af van het gangbare uitgangspunt dat DU alleen giftig is en vooral schade toebrengt aan de nieren. Misschien moeten we overwegen dat deze stof ook een radiologisch risico vormt.' Hij formuleert omzichtig, omdat de WHO nog werkt aan een 'generieke studie' naar de gezondheidsrisico's van DU. De Canadees-Amerikaanse medisch epidemioloog Rosalie Bertell gaat veel verder. 'Een DU-projectiel produceert bij impact op een hard doel een aërosol [een mengsel van stof in een gas] dat zich ver-

spreidt tot 100 kilometer rond de plaats van inslag. Je kunt zo'n wapen niet in een dichtbevolkt gebied gebruiken en doen alsof er niets aan de hand is voor de burgerbevolking.' Bertell, expert op het gebied van lage stralingsdoses, vergelijkt DU-munitie met landmijnen, omdat de DU-aërosol nog lange tijd na de oorlog in de lucht, grond en water blijft en uiteindelijk kan doordringen in gewassen of zoals bleek naast Amerikaanse testgebieden, door vee worden ingenomen. In 'het PR materiaal voor DU' (ook in het recente BTF rapport) wordt steeds gezegd dat DU minder radioactief is dan natuurlijk uranium, waarna we voortdurend biosstaan. Dat klopt niet volgens Bertell, omdat de concentratie verschillend is. 'Hoogst 1 tot 3 microgram per gram

lingsdoses. Kinderen in de groei nemen meer van het besmette materiaal in hun botten op, waardoor ze langer worden blootgesteld aan de straling dan volwassenen. Resten tenslotte enige tegenstrijdigheden en curieuze omissies in de conclusies van het BTF-rapport. In het officiële rapport ontbreekt een vrij alarmerende conclusie, die wel op de website te vinden is: 'Enkele van de vroege risico's van besmetting zijn (na enkele maanden) niet langer relevant, te weten open wonden, besmette bladgroenten, melk en vlees uit het getroffen gebied. Wel moet worden overwogen dat er nog het gevaar bestaat van voortdurende besmetting van dieren, melk en vlees, omdat dieren de besmette grond eten.'

Hoe kun je zeggen dat het veilig is in Kosovo als je niet hebt gemeten dat het zo is?

aarde of voedsel bestaat uit natuurlijk uranium, terwijl 1 gram DU echt 100 procent uranium bevat. DU is dan ook radioactiever dan natuurlijk uranium. Het is gevaarlijk radioactief materiaal en daarom moet je ook een vergunning hebben om ermee om te gaan en een speciale uitrusting aan.' Militair gebruik van DU leidt tot locaties die vervuild zijn door hoge percentages uranium met een veel hogere concentratie dan de 'natuurlijke' aanwezigheid van uranium.

De besmetting van het land, zo concludeert de BTF in het officiële rapport, is evenwel 'geen obstakel voor het terugkeren naar de dorpen en regio's die zijn getroffen door aanvallen bij welke mogelijk DU-munitie is gebruikt'. Dit lijkt verdacht veel op een rechtvaardiging achteraf van de haast waarmee de vluchtelingen werden teruggestuurd of zonder afdoende waarschuwing zelf terugkeerden. Hoe kan je zeggen dat het veilig is als je niet hebt gemeten of dat daadwerkelijk het geval is? Het oproepen tot het verrichten van metingen en het afdoende informeren van de bevolking, lijkt mosterd na de maaltijd.

Bij gebruik van DU in wapens ontstaat behalve uraniumstof ook een nieuwe stof: uraniumoxide. Dit uraniumoxide blijft lang in je lichaam. Urinemonsters van Golfoorlogsveteranen wezen na acht jaar nog op de aanwezigheid van DU in het lichaam. Terwijl het oplosbare natuurlijk uranium dat je via voedsel binnenkrijgt vrij snel wordt uitgescheiden, dringt het onoplosbare uraniumoxide diep het lichaam binnen. De ingeademde deeltjes komen in de longen en uiteindelijk via de lymfen in het bloed, de organen, spieren en botten. Daar kunnen ze flinke schade aanrichten. DU heet laag radioactief te zijn, maar dat is een verraderlijke term. Een DU-deeltje kan met zijn straling nog altijd 30 micron (een miljoenste van een meter) bestrijken, ongeveer zeven cellen diep. Het DU-atoom straalt een alfadeeltje uit met een kracht van 4,2 miljoen elektronvolt. Dat is best veel, want voor het vernielen van DNA, RNA of een molecuul volstaat 6 tot 10 elektronvolt. Vrouwen lopen bovendien twee keer zoveel kans op kanker dan mannen bij blootstelling aan dezelfde stra-

Al is het scenario over de gezondheidsrisico's een faux pas, toch is het goed dat de BTF de WHO vraagt om een 'gedegen overzicht van de middellange en lange termijn gevolgen voor de gezondheid van blootstelling aan DU'. Ook zijn DU-activisten blij dat de BTF erop hamert dat de NAVO onder druk moet worden gezet om open kaart te spelen. De Geneefse conventies verplichten oorlogvoerende partijen immers om de mijnen op te ruimen en dus zou de NAVO zo ook kunnen worden gedwongen tot ontsmetting van de met DU-besmette plaatsen. Het gebruik van DU-munitie is niet expliciet verboden. Wel verbiedt artikel 35 van het eerste aanvullend protocol van de Geneefse conventies het gebruik van methoden van oorlogsvoering die dienen om, of waarvan kan worden verwacht dat ze wijdverspreide langdurige en ernstige schade aan het natuurlijk milieu toebrengen. Bovendien moeten deelnemende partijen bewijzen dat hun nieuwe wapens geen schade toebrengen aan mens en milieu, nog voor ze deze gebruiken. Helaas hebben de Verenigde Staten dit protocol nooit geratificeerd.

Chemische fabriek in Kosovo

Foto ANP

Saskia Janssens

Mafia

Nov. 94

- Langzaam dringt het door dat de Navo in Kosovo met het UÇK de Albanese maffia aan de macht heeft geholpen. Een verrassing? Toen de Amerikanen in 1943 op Sicilië wilden landen, overlegden de OSS (voorloper van de CIA) eerst met de Italiaanse gangsterbazen in de VS. Die zochten contact met hun broeders op Sicilië, die door het fascisme overbodig waren gemaakt. En zo stonden er tijdig 'antifascistische comités' klaar om het politieke vacuüm op te vullen. Er is een foto, Amerikaanse pers, die toont dat de tijd voor het verrijkt landje voor verrijking staat. De Amerikaanse commandant, die meteen nog weenen aan de commandant, bij de stoep van het stadhuis staat naast de Amerikaanse commandant als nieuw stadsbestuur de complete lokale mafia-top...

2-1-03

Servische leider in Kosovo gewond

PRISTINA - Een van de belangrijkste Servische leiders in Kosovo, Momcilo Trajkovic, is zondagavond gewond geraakt toen onbekenden door de deur van zijn woning in Pristina schoten. Trajkovic is na behandeling uit het ziekenhuis ontslagen. De VN-politie in Kosovo verdenkt twee Albanese Kosovaren van betrokkenheid bij de aanslag.

Van: Herman de Tollenaere <hermantl@stad.dsl.nl>
Aan: antiracismdiscussion@onelist.com <antiracismdiscussion@onelist.com>
Datum: dinsdag 02, november 1999 22:44
Onderwerp: Orahovac [Kosovo]- human rights violations [fwd]

[small typing errors corrected]

The Global Reflexion Foundation send you this first report on the situation in Orahovac, Kosovo, which is under German/Dutch control. The report is based on interviews of Jared Israel of Emperors Clothes. Jared Israel spoke about this, October 23th, at a meeting of the Balkan Peace Coalition in Amsterdam, The Netherlands. At this meeting - around 200 persons participated - also spoke Cedomir Princevic, President of the Jewish Community in Kosovo. Both gave a shocking image of what is happening in Kosovo since the arrival of KFOR. We urge you to read this with great attention.

Save the Families of Orahovac!

Interview with 3 heroines and a call to action
[Note from Emperors-clothes.com: Our Website has been down for a week. It should be up and running soon. In the meantime all articles can be read, thanks to Dimitris in California, by going to:

<http://www.europa.com/~shinos/emperors-clothes>

"Vast numbers all over the world have protested the bombing of Yugoslavia. But now, after the cessation of bombing, we in Yugoslavia have entered the worst hell. Some Serbs, Roma, Jews and others are driven out of Kosovo, some disappear, some are murdered and their murders attributed to forces beyond NATO's control. Some, like the Serbs and Roma of Orahovac, are imprisoned in a new Warsaw Ghetto." (Statement by Cedomir Princevic, President, Jewish Community of Pristina, driven out of Kosovo by the Kosovo Liberation Army (KLA) and NATO)

"The whole scene was one of horror, the children crying, us women trying to convince KFOR [i.e., NATO officers]. The Dutch Commander shouted: "ENOUGH! Just those who came should go back on the truck and the children must go back where they came." So there was more crying and the women were crying and shouting, and he screamed: "ENOUGH!" So we left, but the children were forced to return to Orahovac." (Natasha, interviewed below.)

Following are excerpts from three interviews with members of the Women's Humanitarian Committee on Orahovac. These women have been fighting against all odds to free their relatives from a nightmare that defies summary description: you must read the interviews to grasp the horror of what NATO (KFOR) has done.

On Oct. 23, I [Jared Israel] described these interviews to a large antiwar

3.11.99

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text at the bottom of the page]

meeting in Amsterdam. People were horrified at the role of Dutch KFOR. On the 28th Nico

Varkevisser of Global Reflexion, Cedomir Preincevic, the Jewish leader and refugee from Pristina and I addressed party representatives from the Military Committee of the Dutch Parliament. Some were moved; at least one (the Christian Democrat) simply did not want to hear about Orahovac. The Dutch government is only beginning to realize that Orahovac is their nightmare as well; this scandal challenges their legitimacy.

The Orahovac Women ask all decent people to form an International Humantiarian Committee on Oharovac. As the Women suggest, the International Committee calls on you to:

Protest to the Dutch government. (Email and fax addresses are at the end)

Join and help the International Committee. Email SaveFamilies@aol.com or write to:
Orahovac Committee c/o GlobalReflexion,
PO Box 59262,
1040 KG, Amsterdam, Holland

Support the International Delegation which will go to Orahoavc to bring out everyone who wants to leave. For more details, see the heading SAVE THE FAMILIES after the interviews. Please read these interviews. See what NATO is doing IN OUR NAMES.

Interview with three heroic women

Jared Israel was the interviewer. Peter Makara translated.

Also included are excerpts from "To Kosovo and Back" by Zoran, a Serbian diplomatic aide who toured Kosovo a month ago. His complete report can be read at

<http://www.europa.com/~shinos/emperors-clothes/articles/zoran/&back.htm>

INTERVIEW #1 - NATASHA

The first woman we interviewed was Natasha, age 27. An Orahovac native, she studied in Belgrade until December, 1998, then returned home. In August, 1999, she escaped from Orahovac. Natasha says 3000 Serbs remain in the town. When the Yugoslav Army retreated in June and KFOR (NATO) occupation troops arrived:

Natasha: "Maybe a thousand or more Serbs left. Orahovac is unique in that so many did stay; that's because we believed KFOR guarantees that we'd be safe. When it became clear things weren't going to be that way, people wanted to leave, but they were not allowed. Besides the Serbs, 500-1000 Roma, or 'Gypsies', stayed."

WHY MOST SERBS STAYED IN ORAHOVAC

Natasha: "From April on our telephone connections as well as Serbian radio and TV were cut off thanks to NATO bombing. We had little information about what was happening in the rest of the country. We heard that after the June

3.11.99

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Peace Agreement was signed there was a massive exodus of Serbs from Prizren and elsewhere but we couldn't verify it so we wondered if it was true. Meanwhile, we were constantly being told by Western media that our security would be guaranteed - for instance, by Voice of America, which we heard via satellite connections. They used phrases about multiethnic, multicultural society and their Democracy and promised first to disarm KLA, then to establish their laws.

"The morning before KFOR arrived there was a meeting of their representatives with the Mayor, a Serb, plus other Serbs including the head of the winery. KFOR said that in two days or so life would return to normal. The next day the houses were burning."

KFOR ARRIVES BRINGING KLA & TERROR

Natasha: "With KFOR, the KLA came. The same day. Some neighbors even appeared in KLA uniforms. We were horrified. Suddenly we didn't feel safe [in the mixed section of Orahovac] so we moved to the Serbian part.

"As we were leaving we saw, already, Serbian houses being burned. KFOR did nothing. We complained; they said they didn't have enough people. Soon reinforcements arrived but the situation stayed the same for a month. Over a hundred houses were burned. And they robbed whatever they could. A few "Gypsy" (Roma) houses were burned too. Twenty-five people who stayed in the mixed section were kidnapped, plus their houses were burned too.

"Slowly we realized the extent of the mistake we'd made in not leaving. Every day KFOR offered new excuses for not protecting us. They said: 'We can't put guards in front of every house. We can't give every Serb an armed guard.' "The KFOR checkpoint is close to the ghetto. KFOR guards the entrance and exit to the Serbian area. Plus there are barricades, which the Albanians put up. First you hit KFOR and second you hit the Albanian barricades. KFOR supplied tents for the Albanians who are sitting on those barricades. And they ran electric wiring into those tents to provide current."

[In his article in emperors-clothes, Zoran reports "Albanian roadblocks outside Orahovac are former German/Dutch fortified checkpoints. I can not imagine that Albanians could have taken control of those without [KFOR's] tacit approval - or instigation. The organizing committee at the roadblocks is armed. Heavier weapons are kept in hundreds of tents erected around the barricades - supposedly for women and children. Muscular men in sport suits patrolling the site carry small firearms under their jackets."]

CONDITIONS IN THE GHETTO

Natasha: "We were kept in this Serb enclave. My parents can come out on the streets but that's dangerous; two people were wounded just being outside the house. Those who have tried to escape simply disappeared."

"There is no phone service to Belgrade. The only food is from humanitarian sources. One "Gypsy" tried to ship food from the Albanian to the Serbian

section; some extreme Albanian group told him, "No food for the Serbs!" Near the beginning we would send some Albanian kid to buy stuff for us. But the kid would be beaten up and they would tell him 'Don't do that again!'
"The ghetto is 500 square yards. Water is erratic: once in three days for two

3.11.99

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

or three hours."

"During the first days there were lots of reporters. Later there were fewer; I spoke to a Reuters' journalist twice. The second time he said the first interview had been all censored and crossed out."

[Zoran reports: "In the first days after KFOR's arrival, 5 Orahovac Serbs were killed and 10 abducted under the watchful eyes of German troops. Serbs aren't even allowed to go to the market or grocery store 50 meters away. The considerable Gypsy population, together with the Serbs, suffers equally."]

Natasha: "The only thing that KFOR did was organize a shipment of bread to the Serbian part; they were very proud of it. We only see KFOR in the street; there are no meetings. The Albanians are in charge. They took everything. You occasionally have small KFOR patrols but Headquarters is in the Albanian section."]

[Zoran reports: "In Orahovac itself the former police station has been turned into a KLA HQ. The local KLA commander, the man who runs this town, is a mass murderer named Ismet Hara, responsible for last year's abductions and brutal killings of over 60 Serbian civilians from Orahovac (the bodies of most are still missing), some of whom - it is reasonably believed - he personally executed.

"Serbs say they recognize many local Albanians in the ranks of the German KFOR. Probably KLA members recruited in Albania...KFOR denies this...I've personally seen KLA Commanders with their escort - all [illegally] armed - entering KFOR bases with KFOR ID cards and never a delay."]

DE-FANGING THE VICTIM

[Zoran reports: "Early in the KFOR/KLA occupation, Dutch/German Baklava Units gave local Serbs 24 hours to hand in all their weapons. (note that the KLA has been given 3 months and still counting...) The naïve Serbs complied. A few weeks later, the Dutch/German troops entered the Serbian quarter in broad daylight, fired some warning shots over the heads of Serbs who were gathered near a church and dragged people from their houses. Serbian witness say they grabbed people by the hair and pulled them out while kicking them..."

"The Dutch/German troops arrested the Serbian Mayor and two other Serbs, accusing them of 'war crimes'. There is no credible evidence to support these charges, though the Albanian side has spread rumors that documents discovered in a cellar of one house implicated the Mayor."]

Natasha: "Yes, that arrest was spectacular, just like that. I heard that KFOR had masks. They arrested the doctor and the Mayor [and a restaurant owner.] They accused them of war crimes."

"Nine people were seized altogether. The second group of six was just ordinary people. They had been working with the International Red Cross which wants to evacuate old and sick people. The six were told they could leave. Then KFOR arrested them at the checkpoint."

[Zoran reports: "From reliable international sources I learned the arrests are an attempt to turn these people into "important witnesses" in a made-up war crimes case against Serbs, not because of real evidence.

"Here's the strategy: first they isolate the Serbs, then they wear them out

...there's the strategy: first they isolate the people, then they treat them well,
then they kick them out - after extracting the people Albanians accuse of
being 'war criminals'. To this end, they come up with all kinds of

3.11.99

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Extremely faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

justifications for keeping the last remaining Serb civilians in this monstrous new ghetto."]

REVEALING INCIDENTS

Natasha: "The people who left that mixed part of the town the first day didn't have time to take any luggage or personal belongings. Not even personal documents. A lower level German officer who was friendly and kind did provide us with an armed escort [so we could get some basic necessities] and even helped with luggage. But soon after that he disappeared; we [Serbs] never saw him again.

"In another case a common Dutch soldier saw an Albanian coming from a burning house. The Dutch soldier wanted to shoot at the arsonist but his officer stopped him, and they quarreled. We didn't see that soldier later either.

Their practice in general was that they would change the people who patrol the Serbian area with the intention obviously that these people not get friendly with the Serbs."

ROUTINE BRUTALITY

Natasha: "In another case a Serbian woman was about to deliver. She wanted to go the maternity ward in the Orahovac hospital. Ever since KFOR's arrival, Albanians comprise the entire staff at this hospital. She got a KFOR escort and was taken to this local hospital; they said it would be a difficult delivery and to go to the larger town, Prizren. KFOR provided escort to Prizren. The delivery was difficult and in front of KFOR the hospital staff said that she should stay for at least 24 hours but as soon as KFOR had left, they kicked her out into the corridor. So she spent the night on a bench with the new baby."

[Editor's note: Natasha then recounts how when KFOR finally came and brought her back, a Serb complained to a Dutch commanding officer about this treatment. The Dutch officer replied: 'She's alive isn't she? So why complain?']

NATASHA RETURNS IN A CONVOY TO ORAHOVAC

[Editor's note: In August, Natasha fled from Orahovac to Belgrade. There she and other women with relatives in Orahovac pressed the Yugoslav government to intervene. The government negotiated with KFOR for two convoys of women to go to Orahovac with an armed KFOR escort.

Natasha was on the second trip. After a brief visit, the women were to gather at the Serbian Orthodox Church where KFOR would take them back to the KFOR checkpoint.]

Natasha: "I was there visiting my parents for three hours after a whole night of traveling and harassment: more time at KFOR's checkpoint than with my family. After the visit a crowd gathered at the church. They wanted their children to leave Orahovac. KFOR didn't want a scene so they let us get on the truck with the children. It was quite crowded.

"Back at the checkpoint, they divided us women from the children. They had

made a list of the people who came in with the convoy, and they said those people could leave but the children had to go back [to Orahovac]."

3.11.99

HELL

Natasha: "The children started crying; they wanted to go with us. We tried to convince KFOR to let the children go; they said if one "extra" person leaves they would not provide an escort. And already Albanians were gathering around, kind of watching what was happening. And it was getting dark.

"The trick was that the KFOR would bring us back only to our bus and from there on it would be completely unsafe.

"The whole scene was one of horror, the children crying, us women trying to convince KFOR. The Dutch commander shouted: "ENOUGH! Just those who came should go back on the truck and the children must go back where they came."

So there was more crying and the women were crying and shouting, and he screamed: "ENOUGH!" The children were forced to go back."

INTERVIEW # 2 - Miriana

The women left Orahovac and went next to Pristina, capital of Kosovo province. Miriana, the next woman interviewed told us that there six of the women met with a UN Kosovo Chief Bernard Kouchener's Russian assistant, whose name is pronounced Ivancev. After hearing their stories he said he wanted to go to Orahovac and see for himself, and they should come with him.

Miriana: "We told him that this really felt like a concentration camp and that that should happen at the gate to the 21st century was astonishing. Each told her story separately. He said he didn't know too much about Serbs in Orahovac, he was at that duty only a month and a half. We told him it's actually a humanitarian catastrophe. He was apologetic.

"He wrote down all we said. He said he'd be talking to Mr. Kouchener in the afternoon and would then contact us. We gave him our mobile phone number and told him where we were staying. He promised to call.

"He did respect his word and called about 5 or 6. He talked to our translator Aleksander and apologized because it was Tuesday and he couldn't go before Friday. We agreed to meet him Friday noontime at the Turkish checkpoint [at Jr near Pristina].

Natasha reports that a Yugoslav representative in Pristina, Mr. Tomovich, agreed to negotiate with KFOR over an armed escort as well as the presence of a doctor and inclusion of medical supplies.

AWFUL CONDITIONS IN PRISTINA

Miriana: "We stayed in the Serb-run Center for Peace and Tolerance. The conditions were quite awful. We didn't have a place to sleep. We didn't have water, current or food. It was really quite difficult but we kept in our minds the conditions of our families in Orahovac so we were just waiting for this Friday to come so we could go and see our families again and try and help our families.

"Right across from the Center were food stores. But we couldn't cross the street and buy because we were Serbs. So we gave the soldiers money to go buy stuff for us. Our translators or these soldiers would cross the street and buy apples or something."

6A

KFOR CHANGES ITS MIND

Miriana: "Four in the morning the water came and we quickly got ready. 9:30 in the morning we got out in the yard to wait for KFOR escort. Two Yugoslav

3.11.99

representatives waited with us. But the escort did not come. Ten in the morning came; eleven came; 11:30. We were losing hope that we'd be able to get to the Turkish checkpoint at noon. Our representative [name unintelligible] said it seemed that the German KFOR troops [in command at Orahovac] were now demanding a signed permission by the International Red Cross for us to get to Orahovac.

"We saw that something had failed. So we said to a British Captain, he was in uniform" 'Give us an escort; let's go now.'

"So that guy, whom we would be able to recognize now among a million NATO troops, went to KFOR headquarters. And he came back and asked, 'Could you perhaps go to Orahovac tomorrow but without an escort and without a translator; and if you agree, you must respect whatever orders the German command there in Orahovac gives you.' It would be just us without an escort. Just the women without even the doctor. We were to come at 8 AM and strictly obey the German command.

"So we said even that way we would go but we wanted a written document where the conditions would be spelled out. This British officer said: no written document. We insisted. He said no.

"Another night was coming. When it was obvious that these negotiations would fail, we said, 'All right, give us an escort so we can go back to the rest of Serbia.' Immediately he said OK; in 45 minutes we would get an escort.

"You see we had insisted a document exist so that in case we disappeared there would at least be a record. The bus we were using was from Serbia, with large Cyrillic letters. So it really sounded like that, that we would disappear. They could spin the story this way: they had tried to arrange a trip that was guarded but the women insisted on going on their own against KFOR's wishes and then this terribly regrettable thing happened. Due to the Albanians' desire for revenge against the Serbian oppressors, etc., etc. It was so transparent that even a little child could see through it. We had hoped that on this trip we would find some good people among the occupation forces, that there could be some good people but we saw that there are none."

INTERVIEW #3: SIMCA

Simca lived in Belgrade for many years but has maintained close ties with family and friends in Orahovac, calling and visiting frequently.

Simca: "Until the ninth of April I had phone contact. After that I was just guessing. The connection between Belgrade and Pristina worked almost all the time but this Metohija area, towards Albania, the phone lines were down. During the bombing our contact was through the mail; it took 20 days, sometimes a month, but we kept in touch. You have to understand that since June we've been pressuring the Yugoslav government to organize some visit there."

Simca was one of two women who went on the first trip back to Orahovac.

Simca: "On this trip there were just two women from Orahovac. I was one. We had three large trucks with humanitarian supplies. When we got to the Dutch checkpoint in Orahovac the Dutch officer said one of the trucks could proceed

into the Serbian area but that we, the two women, could not. They would unload the truck to see what was on it and then they would let in the second truck.

7A

3.11.99

"I was afraid I would not be able to see my relatives at all. I started to cry and I begged one of the soldiers: "Please. Please." And he just waved his hand as if to say, "Go back to the group, go back to the others."

"Suddenly I saw this man nearby, a civilian; he was my Serbian neighbor and I was surprised. His face is maybe similar to an Albanian. I said, 'How come you can roam around?' 'And he said, 'Oh, they're confused; they think I'm an Albanian.' So he was free and I said, 'Look, please don't tell my mother I'm here. My mother has a heart problem. I didn't want my neighbor to tell her that I'm there and then if I'm not able to see them she might get sick.'

"When Albanians go through this checkpoint they're not even stopped. They just wave and KFOR waves back; it's just us that are stopped. Albanians clap their hands and shout 'NA - TO, NA - TO!' And the Dutch people are very friendly towards the Albanians.

"This neighbor of mine did not listen to my advice. He went and told my family. And suddenly I saw my brother and sister walking towards me. The Dutch soldiers immediately formed themselves into a row and put up a barbed wire barricade. So it was I, then these soldiers, then this barbed wire, and then my brother and sister on the other side. I was crying on one side of the barricade and my brother and sister were crying on the other side."

[Simca was weeping as she spoke.]

Simca: "I knelt down and begged him in English, 'This is my brother and my sister, please help me.' And he just waved his hands, saying, 'Nein, Nein.'

The use here of the word "Nein" here confused the interviewer and there followed this exchange between him, the translator and Simca:

Jared: "Is that the Dutch word for 'No?' That's not a Dutch word."

Simca: "I thought if I addressed him in English he would answer in English but no, he said, 'Nein Nein'."

Jared: "But that's a German word."

Simca: "I understand the difference."

Jared: "But he was Dutch."

Translator: "She knows that. That's her point."

[Simca continued with her report:]

Simca: "Then this 'friend' of ours, this Dutch Major appeared, and I told him this was my brother and sister. He showed some mercy and told the soldiers that these two, my brother and sister, could pass through. So I was able to hug my brother and sister.

"My brother does not show his emotions. I didn't see him cry at my father's funeral. But when he came and hugged me he cried too. It was terrible. The other people heard that someone had come from Belgrade and suddenly all of them were walking towards the checkpoint en masse though it was not a safe thing to do.

"Once he saw so many people coming, this friend of ours, this Dutch Major, decided that maybe there would be an incident so perhaps it would be better to let the women in. So we got in. It's difficult to put in words what happened. People surrounded us asking us questions: 'What's happening?' 'Are we forgotten?' 'How can we get out?' Questions and tears and worries.

"My mother was just 15 yards away but she couldn't reach me because there was such a crowd. They looked at us as if we'd come from another planet, as if we were Gods, desperate to touch us and ask us questions. These people don't get newspapers; they don't get TV; the telephones don't work.

"This Major, I was begging him to let my sister and her little children out. And he said: 'No! Only those who came in can get out.'"

KFOR METHODS OF SEARCHING

Simca: "The procedure for getting in was astonishing. They photographed our ID documents. A woman searched me. I had to lift my arms and spread my legs and she was touching me everywhere as if she was looking for weapons. Just like in the movies. I felt bad before and I felt horrible afterwards.

"First they look at the car, they look under the seats of the car, they look around and inside. They photograph the documents. Then they do this search with their hands around your body and then they do that to the next person and they tell you to stay aside while they do that to the next person. I had taken cookies and chocolate for my sister's children and they crushed it up and turned it over and inside out.

Simca was only allowed two and a half hours visiting in Orahovac.

Simca: "As we were getting ready to leave suddenly there was a number of young people, boys and girls, who were all packed. They appeared immediately with suitcases; the same thing happened with the second convoy. I didn't spend much time with my mother; I have to admit that. I was concentrating all my effort on how I could save my sister and her young children. The youngest is two.

[The translator commented: "That's a Serbian trait, to save the younger generation. The older ones are expendable if it comes to it." It took a moment before the interviewer understood the meaning of this remark: the Serbs had experienced this before.]

Simca: "When we were leaving they made sure to keep people separated. There were the two of us, then a row of soldiers, then the barbed wire, another row of soldiers on the other side. Then the German police, with red berets made another wall. We were to leave at 5:30 but it took until 10:30. The problem was that three young girls slipped through the lines and got into the jeep of a journalist who was with us. This journalist fiercely quarreled with KFOR, demanding that the girls be allowed to go.

"There were more and more people coming from the Serbian section to the checkpoint. This journalist said he wouldn't let these girls be taken from the jeep; KFOR would have to shoot him. So the Major, seeing all these people and fearing trouble after this long quarrel, let the jeep leave with the three young girls. He was very angry. He said, "OK, you can leave. But you have not respected the Rules agreed on for this visit!"

...

[In a later interview (October 31), Simca recounted a conversation with Mr. Ivancev, the Russian assistant to UN Kosovo Chief Kouchener, which took place October 29. Ivancev told her they were holding the Serbs hostage in Orahovac because the Albanians had given KFOR a list of 200 war criminals.]
Simca: "Ivancev said, 'The war criminals are hiding among the Serbs.' I asked him: 'Then what about the children? Why have you refused to release the children for four months?' He looked miserable. 'That's the question I asked

9A

Mr. Kouchener,' he said. And he looked so miserable I almost felt sorry for

3.11.99

him."

SAVE THE FAMILIES OF ORAHOVAC!

This situation cries out for IMMEDIATE action. The lives of an entire community are at stake. They have been sentenced; they are granted NO RIGHT OF APPEAL. The Orahovac women have asked us to act NOW before more people are killed!

An International Humanitarian Committee on Orahovac has been formed. It includes the Orahovac women in Serbia, people in Holland and the US. Please join with us and help spread the message.

If you would like to help with this effort in any way please contact:

SaveFamilies@aol.com

IMMEDIATE ACTIONS YOU CAN TAKE

Join the Committee. To join just Email or write us at the PO Box listed below. Join personally or in the name of your group and tell us you want to join.

Participate in and/or support the Delegation to Orahovac. This International Delegation will GO TO ORAHOVAC and bring out anyone who wants to leave.

If you can send a contribution please do; any money not used to pay the Committee's expenses will be donated to the people of Orahovac for humanitarian relief. Send contributions to:
Orahovac Committee c/o GlobalReflexion,
PO Box 59262,
1040 KG, Amsterdam,
Holland.

Please send the following message to the Dutch officials listed below and ask your political, labor, business or other organizations to do likewise. Also contact your local Dutch embassy and let them know how you feel by phone and email and fax. Here's the proposed text but feel free to change it any way you wish:

- WE DEMAND that KFOR troops guarantee safety, food, water, electricity and phones - normal living conditions - for the Serbs and other non-Albanians of Orahovac.
- WE DEMAND that KFOR troops guarantee the safe movement of ANYONE in Orahovac.
- WE DEMAND that KFOR immediately institute a PROTECTED bus route from Orahovac to the Yugoslav-controlled part of Serbia.

FAX #S AND EMAIL OF DUTCH LEADERS

EMAIL ADDRESSES

Government:

Mr. J.J. van Aartsen, Minister of Foreign Affairs -
m@alglei.minbuza.nl

3.11.99

Mr. F.H.G. de Grave, Minister of Defense -
<http://www.mindef.nl/english/form.htm>

Parliament:

Mrs. J. van Nieuwenhoven, President of the Second Chambre of the parliament -
Nieuwenhoven@tk.parlement.nl
Mrs. Margreeth de Boer, President of the parliamentary commission on Foreign
Affairs - M.deBoer@tk.parlement.nl
Mr. Gerrit Valk, President of the parliamentary commission on Defense -
Valk@tk.parlement.nl

Government parties:

Mr. A.P.W. Melkert, President of the Labor Party - A.Melkert@tk.parlement.nl
Mr. H.F. Dijkstal, President of the Liberal Party -
H.Dijkstal@tk.parlement.nl
Mr. Th.C. de Graaf, President of the Democratic Party -
Th.deGraaf@tk.parlement.nl

Opposition parties:

Mr. J.G. de Hoop Scheffer, President of the Christian Democratic Party
deHoopScheffer@tk.parlement.nl
Mr. P. Rosenmoller, President of the Green Left Party -
P.rosenmoller@tk.parlement.nl
Mr. J.G.C.A. Marijnissen, President of the Socialist Party -
J.Marijnissen@tk.parlement.nl
Mr. B.J. van der Vlies, President of the Protestant Reformed Party -
B.J.vanderVlies@tk.parlement.nl
Mr. L. van Dijke, President of the Reformatoric Party -
L.vanDijke@tk.parlement.nl

Fax numbers:

Mr. W. Kok, Prime Minister: ++ 31 70 356 4683
Mr. J.J. van Aartsen, Minister of Foreign Affairs: ++ 31 70 348 5098
Mr. F.H.G. de Grave, Minister of Defense: ++ 31 70 318 7888
Mrs. J. van Nieuwenhoven, Pres. Second Chambre of the parliament: ++ 31 70
365 4122

Government parties:

The Labour Party: ++ 31 70 318 2797
The Liberal Party: ++ 31 70 318 2924
Democratic Party: ++ 31 70 318 3625

Opposition parties:

The Christen-Democratic Party: ++ 31 70 318 2602
The Green Left Party: ++ 31 70 318 2685
The Socialist Party: ++ 31 70 318 3803
The Protestant Reformed Party: ++ 31 70 318 2847
The Reformatoric Party: ++ 31 70 318 2933
The Protestant Reformed Union: ++ 31 70 318 2665

If you are reading this on a site other than emperors-clothes and want to see
other articles, please click here or go to

<http://www.europa.com/~shinos/emperors-clothes/header.htm>

NAVO wil bruggen Donau niet bouwen

JOEGOSLAVIË De NAVO geeft geen gehoor aan de eis van Joegoslavië dat ze in de Kosovo-oorlog verwoeste bruggen over de Donau bouwt, ondanks het gevaar van overstromingen dat de ingestorte bruggen deze winter kunnen opleveren. Dat heeft Bodo Hombach, de internationale coördinator van de wederopbouw op de Balkan, gisteren gezegd. Hombach zei dat dringend een internationale operatie nodig is om de brokstukken in de Donau op te ruimen. (AP)

Feb 3-11-99

Li-11-99

Stop met de economische boycot van Joegoslavië

Door Klaus von Raussendorff (*)

George Pumphrey, ex-VS staatsburger, werkzaam bij het persbureau van de PDS-fractie in de Duitse bondsdag en zeer actief is in de anti-oorlogsbeweging, heeft er in een brief van 10 oktober jl. op gewezen, dat de EU graag tegen Joegoslavië eenzelfde embargo zou willen uitroepen als tegen Irak. Iedereen weet dat in Irak meer dan 1,5 miljoen mensen, vooral kinderen, bejaarden en zieken, het slachtoffer zijn geworden van de genocidale sancties van de Veiligheidsraad, die totaal aan het handje loopt van de VS.

Op 26 april 1999 werd in de Raad van de Europese Unie, dus nog voor het einde van de bombardementen, besloten de sancties tegen Joegoslavië te verscherpen teneinde het Servische volk door doelbewuste boycot op leveranties te verhinderen het door NAVO-bommen verwoeste land weer op te bouwen. Mocht u denken, dat u het niet goed gehoord heeft, lees dan het bijgevoegde uittreksel. Voorstel van de EU-commissie van 31 mei 1999 ter verscherping van de sancties tegen Joegoslavië. (1)

Volgens art. 1, lid b, van het voorstel is het verboden aan Joegoslavië diensten en techniek te verkopen, te leveren, ter beschikking te stellen of uit te voeren, die "bedoeld zijn of als resultaat hebben het berstellen van schade in de Federatieve Republiek Joegoslavië, die veroorzaakt is door de luchtmachtcrachten, waarvan de lidstaten deel uitmaken hebben."

George Pumphrey benadrukt dat we deze plannen van de EU moeten bekijken in samenhang met eerdere wetsontwerpen van de VS. In die wetten wordt Joegoslavië gedefinieerd als 'terroristische staat', maar dan wel zonder Montenegro en Kosovo. Dit duidt op plannen van VS en NAVO om ook deze gebieden, met voorbijzien van internationaal recht, uit de Joegoslavische Federatie los te rukken. Bijgaand ook de desbetreffende paragraaf van de wet 2000 van de VS, over Buitenlandse Financiën, met als ondertitel "Joegoslavië is als terroristische staat te beschouwen" (S 1234 - Foreign Operations, Export Financing and Related Programs Appropriations Act, 2000, Section 525). (2)

In een e-mailbericht uit de VS van 25 augustus 1999 valt hierover te lezen: "Dit wetsvoorstel is reeds door het congres waarschijnlijk ook in de senaat worden aangenomen. Het legt

de basis voor de definitieve afbraak van Joegoslavië door isolering van Servië. Het volk van Servië moet een onvoorstelbaar hard lot ondergaan, en honger en dood onder ogen zien, zodat de bevolking van Montenegro en Vojvodina ertoe gebracht wordt om in opstand te komen en haar onafhankelijkheid uit te roepen, teneinde te kunnen overleven - de westerse media zullen één of ander denkbeeldig plan van Milosevic voor het uitvoeren van etnische zuiveringen daarvoor gebruiken. Elke leugen zal door het vliegende koor van carrièremakers in politiek en media naarstig herhaald worden."

"Terroristenstaat" is een categorie, die volgens de westerse 'gemeenschap met hoge waarden en normen' van toepassing is op naties, die er niet al te happig op zijn de weg van de kapitalistische ontwikkeling te bewandelen. Inderdaad is Joegoslavië het laatste land in Europa, dat nog trekken heeft behouden van een socialistische economie, inclusief politieke en economische rechten voor de arbeidersklasse. Joegoslavië is het staatkundige overblijfsel van een Joegoslavische natie, die ontstaan was uit de revolutionaire strijd tegen het fascisme.

4-11-99

Ook de EU baseert haar onmenselijke embargopolitiek op het "voortbestaan van een onverantwoord extreme en criminele politiek (van de Joegoslavische regering), inclusief de onderdrukking van de eigen burgers, die ernstige schending van de mensenrechten en het humanitair volkenrecht betekent". De beschuldiging van terrorisme moet voor het publiek verhullen, dat de westerse gemeenschap met haar hoge waarden en normen met nietsontziende minachting optreedt tegen weerloze volken. Economische sancties zijn bijzonder onbarmhartige wapens tegen de bevolking van zwakke landen. Evenals tegen Cuba, Noord-Korea, Irak, Libië en andere staten wordt dit wapen nu al acht jaar tegen Joegoslavië ingezet. Economische sancties zijn geen mensvriendelijk alternatief voor wapengeweld, zoals de 'humanitaire' hulptroepen van het imperialisme ons willen doen geloven. Het resultaat in Joegoslavië is nog weerzinwekkender dan de bombardementen. Zij zijn genocidaal van aard en zijn derhalve een zware misdaad tegen de mensheid. Punt 13 van de aanklacht van de internationale commissie van onderzoek naar de oorlogsmisdaden van de NAVO heeft daarom ook met nadruk betrekking op de genocidale sancties tegen Joegoslavië.

De regeringen van de NAVO-lidstaten hebben tegen Joegoslavië een aanvalsoorlog gevoerd, die indruist tegen elk volkenrecht en in de uitvoering van de

oorlog hebben ze zware vergripen tegen humanitair volkenrecht gepleegd. Ze ontkennen dit niet eens, maar brengen argumenten naar voren over een buitengewone noodtoestand. Zogenaamd wilde de westerse waarden-gemeenschap in Kosovo en Metohija een 'humanitaire ramp' voorkomen en de rechten van minderheden en het recht op zelfbeschikking van de Albanezen beschermen. Inderdaad werd de oorlog van de NAVO tegen het gehele Joegoslavische volk opgeschroefd tot een totale luchtoorlog. Het resultaat zijn 2.000 slachtoffers van bommen, 6.000 gewonden onder de burgerbevolking, verwoeste fabrieken, ziekenhuizen, scholen, tv-zenders, bruggen, raffinaderijen, chemische fabrieken en elektriciteitscentrales, alsook een verziekt milieu en radioactieve schade op de lange termijn en tenslotte een vermindering van het bruto nationaal product in diverse landen van Zuidwest-Europa. Sinds de intocht van de NAVO-bezettingstroepen (het KFOR) en het terroristische "UCK" in Kosovo en Metohija werden meer dan 300 mensen door het UCK vermoord en net zoveel mensen ontvoerd; het KFOR liet het gebeuren. 200.000 mensen, onder wie veel Albanezen, moesten vluchten.

Nu moeten niet alleen de sancties verscherpt worden. Ook de wil, om het zwaarbeproefde Joegoslavische volk de winter door te helpen, moet in bepaalde banen worden geleid, om de genocidale aard van de sancties te verhullen en maatregelen tot vermindering van de uitwerking van dit, tegen de gekozen regering van Joegoslavië ingezette, wapen te verhinderen. Het voor

Joegoslavië nog steeds van kracht zijnde olie-embargo in Montenegro en zo'n 30 door de 'oppositie' bestuurde steden in Servië moet nu worden opgeschort "buiten de centrale regering om". Een dergelijk voorstel van een groep "onafhankelijke Joegoslavische economen" met de naam 'G-17' heeft tijdens een bijeenkomst 'een open oor' gevonden bij de Duitse minister van Buitenlandse Zaken. "In een brief aan de Dag van de Duitse Steden heeft Fischer de Duitse steden opgeroepen een partnerschap aan te gaan met 'vrije steden' in Servië. Blijkbaar wil de bondsregering - en ook de Nederlandse regering - geld geven voor zulke partnerschap-

pen." Tijdens een ontmoeting onder de naam "decentralisatie voor democratie" in het weekend van 2 en 3 oktober jl. in Boedapest, zijn Jena en Landau reeds adopties aangegaan met Subotica en Backa. Toen Djindjic, voormalig burgemeester van Belgrado bussen zou krijgen uit Berlijn, werden deze 'geschenken' door de douane van de centrale regering in beslag genomen.

"Toch, juist als Belgrado tegen de decentrale hulp blokkades opweeft, zal het verzet tegen het regime sterker worden." (3) Wolfgang Schäuble, voorzitter van de CDU, vond het "... terugkijkend is het merkwaardig, met hoeveel overleg, inschatting en medeleven, maar overtuigd van de noodzaak, de burgers de inzet van het Duitse leger (tegen Joegoslavië) hebben ondersteund... Dat dit mogelijk was, was aan het begin van dit, decennium bepaald niet vanzelfsprekend." (4) Deze uitlating vraagt om twee commentaren: Ten eerste is het juist, dat de verwoesting van de DDR en de nederlaag van het socialisme de beslissende factor is voor het feit, dat 44 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog een Duitse regering weer oorlog kan voeren. De tweede beslissende factor voor het bepalen van de 'noodzaak' van de aanvalsoorlog door de NAVO was het zwartmaken van de regering in Belgrado door deze te bestempelen als 'terroristisch' en 'crimineel', wat nu zelfs in een wet vastgelegd gaat worden.

George Pumphrey doet in zijn brief een beroep op de anti-oorlogsbeweging met de volgende woorden: "In de VS is al maanden een campagne van start gegaan tegen deze wetsvoorstellen. In de BRD wordt over dit plan van de EU en de VS in alle talen gezwegen. Het gevaar bestaat, net als bij het verdrag van Rambouillet gebeurde, dat de anti-oorlogskrachten (inclusief de PDS) weer vergeten om goed te kijken. Een tweede keer

'Wir haben es nicht gewusst' (we wisten er niets van) is hier niet meer van toepassing. De teksten van de plannen zijn voor iedereen toegankelijk".

"Sluit eindelijk echte vrede!
Stop de onmenselijke boycot tegen het Joegoslavische volk!"

Van de Nederlandse regering en de Tweede Kamer moet worden geëist, dat zij zorgen:

1. voor het onmiddellijke stopzetten van het economische embargo en alle andere sancties, desnoods - voor zover het gaat om Nederlandse goederen, diensten en hulp - tegen de wil van de VS-regering of regeringen van andere NAVO-lidstaten in;
2. voor het onmiddellijk opnemen van Joegoslavië in de 'hulp voor de wederopbouw van de Balkan' en in alle reeds aan de gang zijnde en geplande hulpprogramma's van de staat voor deze regio;
3. voor een uitgebreid en duurzaam verbod op Nederlandse export van wapens naar het totale gebied van de Balkan, inclusief Turkije, dat aan de NAVO-oorlog deelgenomen heeft."
4. terugtrekken Nederlandse troepen uit Kosovo.

"De boycot tegen Joegoslavië, die zelfs geldt voor medicijnen, moet met onmiddellijke ingang worden gestopt!"

(1) Bron:
http://www.europa.eu.int/eurlex/de/com/dat/1999/de_599PC0266.html

(2) Bron:
<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/D?c106:1:/temp/-c106cT9gGi:e76475>

(3) Matthias Rüb, "Energie voor democratie", hulp voor de Servische steden van de oppositie, in de Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) van 4 oktober 1999

(4) "Balans van de eenheid" in de FAZ van 24 september 1999.

(* artikel is enigszins bewerkt.
Vertaling uit het Duits: Toos Plug.

Handwritten notes and stamps on the right side of the page, including a large date "4-11-99" and various illegible markings.

VSM waarschuwt Albanezen voor strop op geldstroom

an onze redactie is bekend

HEIKENALAND, 11 oktober - De
voor Medida 1 van de Oosten-
rijke in Kosovo. De Oosten-
rijke de Albanese regering
1 Kosovo anders het gewone
weld tegen het op de
minimale...

... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...

... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...
... van de Oosten-rijke...

[Handwritten signature]

5-1-99

UIT KOSOVO VERDREVEN

VOLLEDIGE TEKST van het interview met Cedmir (Cedda) Princevic, Hoofdarchivaris van Kosovo en leider van de Joodse Gemeenschap in Pristina, hoofdstad van de provincie Kosovo. Momenteel vluchteling in Belgrado. Dit is een voorpublicatie uit het nul-nummer van TARGETS, nieuw onafhankelijk, internationaal maandblad.

Dit interview is verdeeld in twee helften, op een verschillend tijdstip afgenomen. Jared Isael is de interviewer in deel één. Opmerking: KFOR betekent feitelijk NAVO.

Jared: Dus u bent de president van de Joodse gemeenschap in Pristina?

Cedda: Het was een kleine gemeenschap. Wij zijn allemaal vertrokken.

Jared: Waarom zijn jullie vertrokken?

Cedda: Omdat een politieke overeenkomst een militaire oplossing werd. De bevolking stond onder druk. Er werd niet gevraagd van welke nationaliteit je bent, je werd onder druk gezet om de appartementen en de stad te verlaten. Zelfs al had ik een document waarin stond beschreven dat ik de leider van de Joodse gemeenschap van Pristina ben, in het Engels en ondertekend door Mr. Singer uit Belgrado, weigerden de officieren van KFOR het document te erkennen en werd ik een week in mijn eigen huis gevangen gehouden. Ik gaf het later aan een andere officier van KFOR en die zei "Ik heb andere dingen te doen". De machten uit Albanië kwamen ons land binnen. Hun hoofddoel was om alle niet-Albanese bewoners te verwijderen. Met de hulp van Eliz Viza uit Israël en het hoofd van de Joodse gemeenschap in Skopje werd ik gered, per taxi met mijn vrouw naar Macedonië vervoerd en van daar naar Belgrado. De hele reddingsoperatie van mijn familie werd aan de Israëlische televisie gegeven. Alles bij elkaar waren er 40 mensen van Joodse origine in Kosovo. Zij zijn van gemengde huwelijken, Joods-Arabisch, Joods-Turks, en Joods-Servisch. Allen zijn bereid om naar Israël te gaan. Het is voor ons te laat om nog naar Kosovo terug te gaan. Ook al hebben wij de garantie van Thaci gekregen, die leider van het UÇK is, dat onze huizen met rust zouden worden gelaten, hebben wij informatie gekregen dat al onze appartementen en huizen volledig zijn leeggeroofd en vernield. Dat betekent dat het UÇK en Thaci de zaak niet onder controle hebben.

Jared: Of dat ze liegen. Wat deed u in Pristina?

Cedda: Ik was ambtenaar, directeur van de archieven van Kosovo en Metohija. Daar is documentatie aanwezig die het verhaal van de Serviërs en Turken en Albanen en Joden vertelt, van iedereen die in Kosovo heeft geleefd en welk systeem er bestond.

Jared: Ben je ooit geconfronteerd met antisemitisme van de zijde van de Serviërs?

Cedda: Nooit. En ook niet van de Albanen. Ik was manager, voor zowel de Albanen en Serviërs. Wij zijn niet uit Kosovo verdreven door Albanen uit Pristina maar door Albanen uit Albanië.

Jared: Met andere woorden, een hoop mensen die de Duitse troepen toejuichten, waren geen plaatselijke bewoners?

Cedda: Dezelfde mensen die een paar jaar geleden in Albanië demonstreerden en dat hele land hebben geruïneerd - zijn nu in Kosovo.

Jared: Zijn zij met opzet door KFOR toegelaten?

Cedda: Dat kan ik u niet zeggen.

Jared: Anders gezegd: zij zijn niet tegen gehouden?

Cedda: Niemand houdt ze tegen. En feitelijk verleend KFOR hen assistentie. KFOR is daar, zag alles, en liet ze hun gang gaan.

Cedda: Nee, door buitenlandse Albanezen. Ze spreken een andere taal, een ander dialect. In heel Kosovo treedt hetzelfde verschijnsel op. Ik kan niet voor 100% beweren dat het alleen om Albanezen uit Albanië gaat. Maar ik heb geen enkele Albanese buurman wraak zien nemen –

Jared: Heb je geprobeerd om naar KFOR te gaan?

Cedda: KFOR was in mijn huis op het moment dat de meute kwam.

Jared: WAT?

Cedda: Toen de Albanezen begonnen met het vernielen van de appartementen, belde iemand KFOR en een officier van KFOR kwam in het huis samen met zijn ploeg. Een hele groep ging de trappen op en af, 24 uur lang mensen die de trappen op en af lopen, lawaai maken, vernielen? Ze breken deuren open en gooien met traangas en op sommige plaatsen roofden ze –

Jared: excuseer?

Cedda: Roven, roven.

Jared: Wacht even, u zegt dat de mannen van KFOR daarbij aanwezig waren? Heb je dat feitelijk met eigen ogen gezien?

Cedda: Ja.

Jared: Wat zeiden ze?

Cedda: Ze reageerden helemaal niet. Ze beschermden niemand.

Jared: In hemelsnaam, wat zeiden ze?

Cedda: Ze zeiden dat het een taak van de civiele autoriteiten was om iets aan deze situatie te doen. Het ging hen alleen om moorden.

Jared: Wie waren die civiele autoriteiten?

Cedda: Die bestonden toen nog niet. Die waren er gewoonweg niet.

Jared: Hoe kon u weten of u zou worden vermoord op het moment dat er op de deur werd gebonkt? Het lijkt me dat je dat pas weet nadat je vermoord bent?

Cedda: Ja. Ze waren er alleen maar om moorden te documenteren.

Jared: Dus, een soort archiveren?

Cedda: Ja. Vorige maand zijn in Kosovo een aantal ernstige misdrijven gepleegd, waaronder moorden. In plaats van 'Europese democratie' is er nu een vorm van macht en - macht is niet het juiste woord?

Jared: Fascisme?

Cedda: Nee. Geen fascisme. Macht. Een historicus zal er waarschijnlijk een nieuw woord voor uitvinden?

Jared: Er is een nieuw woord voor nodig.

Cedda: Joden hebben een woord dat pogrom wordt genoemd.

Jared: Het is een pogrom, dat klopt. Geweld tegen een bepaalde groep zonder aanzien des persoons - in dit geval iedereen die - maar wacht, u zegt dat ook Albanezen getroffen worden –

Jared: Bedankt voor de moed om mij dit interview toe te staan.

Cedda: Het valt zwaar, maar we moeten de waarheid vertellen. Ik denk dat mensen met een goed hart en goede wil, dit interview zullen waarderen.

Jared: Ik hoop het.

Cedda: En dit interview zou het begin moeten zijn van een andere manier van denken en niemand zou een slachtoffer moeten zijn in het leven.

Jared: Daar ben ik het mee eens. Voorheen stelde ik een vraag, maar u gaf geen antwoord. De pers schreef dat het Joegoslavische leger tijdens de bombardementen ernstige misdrijven tegen de Albanezen heeft gepleegd. U zei dat het een smerige oorlog was. Kunt u ons meer vertellen?

Cedda: Waarom? Zelfs als ik hier over praat, niemand zal de Serviërs vertrouwen. Zelfs als ik zeg dat zoiets niet is gebeurd, niemand zal de Serviërs geloven.

Jared: Maar ik weet niet wat er precies is gebeurd. We moeten het precies weten -

Cedda: Zelfs als ik nee zeg, zelfs als een Jood uit Pristina zou zeggen dat de beschuldigingen niet kloppen, dan is dat erg moeilijk te geloven omdat hij redenen kan hebben om deze beweringen te doen, hij kan beschuldigd worden van -

Jared: Nou en? Dan geloven ze u toch niet! Laat ze geloven wat ze willen geloven, maar dan is tenminste wel de waarheid gesproken. Begrijpt u dat niet? De waarheid moet -

Cedda: Ik was niet in de buurt van de gevechten tussen het leger en het UCK -

Jared: Maar u was in Pristina. U bent hoofdarchivaris van Kosovo. En u weet het! Ik weet zeker dat u het weet! U zou het weten als vermoord werd, u hoorde van Albanese vrienden wat er aan de hand was, of CNN de waarheid sprak of loog, u weet duizend maal meer dan ik en als u ons de waarheid kunt vertellen in hemels..-

Cedda: Goed dan.

Jared: En als er vreselijke dingen gebeurd zijn, zeg het - spreek alleen de waarheid -

Cedda: Er zijn vreselijke dingen gebeurd. Maar de Serviërs als mensen en als natie waren niet degenen die aan het begin van dit verhaal hebben vermoord. Maar er waren individuen die bepaalde dingen hebben gedaan die niet door de beugel kunnen. Maar dat wordt door anderen aangegrepen, overdreven. Men probeert ons als de zwarte schapen neer te zetten en - kijk, de Servische bevolking had geen problemen met de etnische Albanezen en net als dat zij Albanezen hebben gered, zo hebben Albanezen Serviërs gered, vooral tegen het eind van de oorlog. Maar toen KFOR arriveerde en de grenzen met Macedonië en Albanië werden geopend, kwamen er een heleboel buitenlandse Albanezen en dat eindigde in een bende, moorden. Dus wat ik zeg is dat er ten tijde van de bombardementen door de lokale bevolking niet is vermoord. De Serviërs hebben de Albanezen beschermd tegen de paramilitaire troepen.

Jared: Niet tegen het Joegoslavische leger? Hoefden zij niet te worden verdedigd tegen het Joegoslavische leger?

Cedda: Nooit tegen het leger, en ook niet de politie en ook niet tegen gewone Serviërs. Nee. Maar met de terugtrekking van het leger kwamen er paramilitaire groepen van beide zijden - en toen werd het een puinhoop.

Jared: Maar tijdens de bombardementen?

Cedda: Toen was er helemaal geen sprake van moordpartijen. Bijvoorbeeld, in Pristina zaten wij gezamenlijk met Albanezen in de schuilkamer.

Cedda: Het hele gebied dat van 1990 tot 1995 is bebouwd, werd onder handen genomen. Hele luxe appartementen naar onze maatstaven. Nieuwe gebouwen met portalen, allerlei aanvullende faciliteiten.

Jared: En was iedereen die daar woonde regeringsambtenaar?

Cedda: De elite van de stad woonde daar. In meerderheid professoren van de universiteit en managers van diverse staatsorganisaties, artsen, natuurkundigen, advocaten.

Nancy: Sommigen zouden kunnen beweren dat, vanwege het feit dat het hier om luxe appartementen gaat, er slechts sprake was van een grootschalige roofpartij.

Cedda: Je kunt het geen roof noemen, omdat ze ons pakten en onze appartementen bezetten. We wachten nu op de komst van een civiele regering van Verenigde Naties om de zaak te onderzoeken, maar we geloven niet dat we kunnen terugkeren, zelfs niet als we worden uitgenodigd om terug te keren. We denken dat wat er nu gebeurt zal worden gelegaliseerd door de civiele autoriteiten en we verwachten een migratie van een groot aantal Albanezen die nu verspreid in Europa leven. In Zwitserland, waar een groot aantal woont, uit Frankrijk, uit Londen. En ze zullen uit Albanië komen. Dat doen ze al.

Nancy: Bezetten de Albanezen uw appartement terwijl u zelf aanwezig was?

Cedda: Het is geen roof omdat roof plaatsvindt als de eigenaar niet thuis is. Klopt dat? Dat is roof. Maar als je de deur van mijn woning intrapt, is dat roof? Nee, dat is complete anarchie. Iemand verschaft zich met geweld toegang, gooit je eruit en gaat er vervolgens zelf wonen? Niet voor een paar uur om koffie en whisky te drinken. En de eigendommen genieten generlei bescherming? Dat is bezetting van het land, inpikken van woonruimte, met geweld.

Jared: Er was een week dat u gevangene was in het appartement en niet weg kon. Was dat de week dat de bende ronddoelde?

Cedda: Ja, de eerste week toen KFOR kwam, was ik in het appartement en durfde niet naar buiten vanwege het grote aantal Albanezen dat binnen kwam.

Jared: Waren ze in het hele gebouw?

Cedda: Nee, nee, de stad. In Pristina. De KFOR was erg bezorgd over de terugtrekking van het Joegoslavische leger, maar had geen enkele aandacht voor de burgers.

Jared: Op welk moment kwamen de bendes? Was het direct of pas na een aantal weken?

Cedda: Samen met hen. Met andere woorden, toen KFOR arriveerde, arriveerden ook de bendes.

Jared: Wanneer vielen zij het complex aan?

Cedda: Ze vielen meteen aan. Toen de Russen in Pristina aankwamen, voor de Britten, bij het vliegveld, de mensen gingen ervan uit dat zij door hen beschermd zouden worden, maar dat was dus niet zo.

Nancy: Hoe lang duurde het voordat uw appartement werd aangevallen? Wanneer gebeurde dat?

Cedda: Op precies de dag dat de Britten mijn deel van de stad binnen kwamen, begonnen de bendes diverse gebouwen aan te vallen. Het is een wijk in Pristina, het gedeelte dat 'Milana' wordt genoemd.

Nancy: Beweert u dat de bendes fysiek op dezelfde plaats en op hetzelfde tijdstip arriveerden als de Engelse soldaten? De bendes reisden samen met Britse soldaten?

Cedda: Ja. Het antwoord is ja. Ja zij kwamen tegelijk. Ja. Over de grens, de route, samen door de straten. Ja!

Cedda: Met zijn groep.

Nancy: Hebben zij iets gedaan?

Cedda: Als zij mij hadden geholpen, was ik dan nu hier geweest?

Jared: Neemt u ons alstublieft deze vragen niet kwalijk. Wij stellen de vragen zo gedetailleerd mogelijk om zo duidelijk mogelijke antwoorden te krijgen.

Cedda: Niet alleen ik ben slachtoffer, maar nog duizenden anderen. Mensen die 80 jaar oud zijn en van huis en haard zijn verdreven. Nog steeds gebeurt dit dagelijks. Het gaat nog steeds door.

Bron: <http://www.emperors-clothes.com>

© Vertaling TARGETS

Een kleine vermoeide man uit Pristina

Cedomir Princevic probeert zich een weg door het politieke moeras te banen.

DOOR SHIRLEY HAASNOOT

In het kantoor van Linx International aan de Sloterkade in Amsterdam gonst het van de bedrijvigheid. Twee vrijwilligers zijn bezig met het tellen en inpakken van stickerrollen met strijdvlugtelingen opschrijven. Langs de wanden kasten met boeken over Cuba en Che Guevara. Op de tafels koffiepotjes en een buttonmachine. Morgen, zaterdag 23 oktober, houdt de uit een club kleine vredesorganisaties bestaande Balkan-coalitie een Kosovo-bijeenkomst. In een zaal aan de Rozengracht spreken dan oud-leeraar geschiedenis Nico Varkevisser, Groen Links-vredesactivist Hans Feddema en de publicist Gerrit Boogaard (SP).

Boven zit in een lege ruimte Cedomir Princevic (61). Een kleine, vermoeide man in een mooi pak. Linx heeft Princevic speciaal laten overvliegen. Als gemeente-archivaris van Pristina, hoofdstad van de voormalige Joegoslavische deelrepubliek Kosovo, en voorzitter van de voormalige Joodse Gemeente van Pristina, moet hij illustreren waarom Kosovo weer op de politieke agenda geplaatst moet worden, hoe wreed de Albane-

pers, dertigduizend studenten, 150 middelbare scholen, vierduizend leraren en vijf elektriciteitscentrales. Iedereen leefde vreedzaam samen. En nu is het een chaos.

Tot het uitbreken van de oorlog had de joodse gemeente Pristina zo'n veertig leden. Zij werd in 1995 opgericht op initiatief van de Federatie van Joodse Gemeenschappen in Joegoslavië. Niet dat men zo actief bezig was, hoewel de geschiedenis van joods Kosovo tot de zeventiende eeuw teruggaat. Maar na een eeuw van redelijke integratie werden in de Tweede Wereldoorlog bijna alle vierenhalfduizend joden uit Kosovo vermoord, waarna het anti-religieuze communisme volgde. In 1953 brandde de enige synagoge af. Princevic: "Het joods-zijn werd nog wel gevierd, maar binnen de familie, met Pesach, Chanoeqa, Jom Kippoer." Princevic' vrouw is niet joods - "Er waren geen joodse vrouwen om mee te trouwen" - maar hij vergat zijn achtergrond niet.

Toen Kosovo nog bij Joegoslavië hoorde, had Princevic geen last van antisemitisme, zegt hij. "Maar het bent wel. En 't is het gevaarlijkste als het verdékt is. Als iedereen weet dat je joods bent en denkt: 'Hij is niet een van ons', waardoor je geen promotie kan maken." Om daar snel aan toe te voegen: "Zelf heb ik wél promotie gemaakt. Ik heb geschiedenis gestudeerd en werd hoofdarchivaris. En ik heb mijn joods-zijn niet verborgen gehouden. Ik ben een jood. Punt." De tolk vertaalt verder: "Hij had burgesmeester van Pristina moeten worden, maar ze zeiden: 'Hij is niet een van

Cedomir Princevic: zwaar teleurgesteld in de NAVO

bron is de Amerikaanse freelance-journalist Jared Israel, die er geweest is. "De Nederlandse militairen gedragen zich verschrikkelijk en niemand weet dat," zegt Varkevisser. "Vrouwen worden op een vernederende manier gefouilleerd. Kinderen worden in een Servisch vluchtelingenkamp vastgehouden, terwijl de Verenigde Naties volledige bewegingsvrijheid garanderen!" Linx wil in Belgrado een speciaal centrum op-

richten voor de elachtrifere van de

Israel puntsgewijs

Met een handkus begroette Jasser Arafat Lea Rabin bij de herdenking van de moord op premier Jitschak Rabin in Oslo afgelopen woensdag. De Amerikaanse president Clinton en de Israëlische premier Ehod Barak waren ook bij de herdenking. Zondag dineerde in het kader van de bijbehorende vredesvoorbereidingen een in smoking gestoken Barak met een in uniform geklede Arafat. Ooggetuigen vertelden dat de twee elkaar gezellig zaten op te jatten en dat Arafat vervolgens zei: "Laten we geschiedenis gaan schrijven." Toch herhaalden de Palestijnen hun eisen, zoals het stoppen met bouwactiviteiten in de bezette gebieden, zolang de onderhandelingen nog voortduren. Barak vroeg Arafat om te stoppen met het doen van agressieve uitspraken.

Dalia Pelosof-Rabin zet nog steeds vraagtekens bij de moord op haar vader. Het veiligheidspersoneel dat haar moeder naar het ichilov-ziekenhuis vervoerde, vertelde dat de moord op haar man niet echt was; het zou slechts gaan om een oefening. Ook zou er zijn geroepen dat er slechts met losse flodders was geschoten. In een gesprek met het tijdschrift Olam Ha'isha ('Vrouwenwereld') zei Dalia Pelosof dat ze niemand iets wil verwijten totdat ze bewezen heeft, omdat ze geen zin heeft om in rechtszaken verwikkeld te raken.

Minister van Jeruzalem-Zaken Chaim Ramon volgt met een nationale delegatie in Engeland een officieus eind re-

Een kleine vermoede man uit Pristina

Cedomir Prlincevic probeert zich een weg door het politieke moeras te banen.

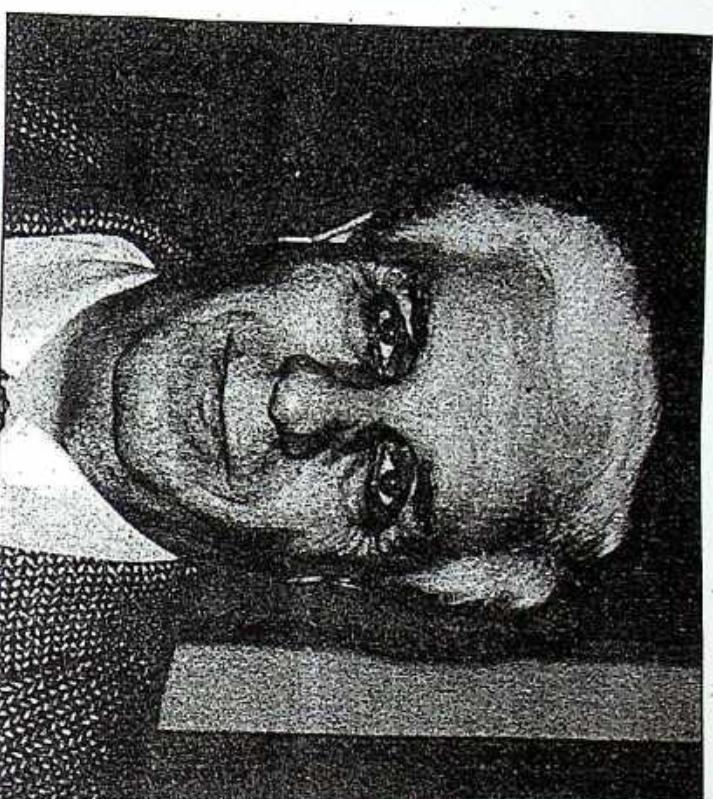
DOOR SHIRLEY HAASNOOT

In het kantoor van Linx Internationaal aan de Sloterkade in Amsterdam gonst het van de bedrijvigheid. Twee vrijwilligers zijn bezig met het tellen en inpakken van stiekervellen met strijdsluiste opschriften. Langs de wanden kasten met boeken over Cuba en Che Guevara. Op de tafels koffiekopjes en een buttomachine. Morgen, zaterdag 23 oktober, houdt de uit een club kleine vredesorganisaties bestaande Balkan-coalitie een Kosovo-bijeenkomst. In een zaal aan de Rozezgracht spreken dan oud-leraar geschiedenis Nico Varkevisser, Groen Links-vredesactivist Hans Fedema en de publicist Gerrit Boogaard (SP).

Boven zit in een lege ruimte Cedomir Prlincevic (61). Een kleine, vermoeide man in een mooi pak. Linx heeft Prlincevic speciaal laten overvliegen. Als gemeentearchivaris van Pristina, hoofdstad van de voormalige Joegoslavië deelrepubliek Kosovo, en voorzitter van de voormalige Joodse Gemeente van Pristina, moet hij illustreren waarom Kosovo weer op de politieke agenda geplaatst moet worden, hoe wreed de Albanezen de Serviërs behandelen, hoe verkeerd de NAVO-bombardementen waren en welke wandaden de Nederlanders begaan.

Met Behusch van een beledigde tolk Servo-Kroatisch vertelt Prlincevic dat hij begin juli uit Pristina is weggevlucht, nadat gewapende mannen hem hadden gesommeerd zijn huis te verlaten. Sinds de bombardementen op het dominerende Servijë in het naar autonomie strevende Kosovo van eind maart zijn de meeste joden uit Kosovo weggevlucht. Samen met tienduizenden Serviërs, Albanen en andere regio-genoten, die tot voor kort een multi-etnische samenleving vormden. Hoewel joden er precies zijn achtengebaven weet niemand.

Volgens Varkevisser is Kosovo door het gedrag van de Albanen een fascistische samenleving geworden, waarin de etnische Serviërs niet zo worden behandeld als de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog. "En, niet alleen de Serviërs worden het land uitgejaagd", benadrukt Varkevisser. "De hele joodse gemeenschap is weggezuiverd." Daar komt bij dat de NAVO-troepen de burgers zonden intimideren en vernederen. Prlincevic zelf ziet het iers genu-

Cedomir Prlincevic; zwaar teleurgesteld in de NAVO

anceerder. Hij stelt dat er in Kosovo geen sprake was van georganiseerd geweld tegen joden. Wel van "een pogrom op de hele niet-Albanese bevolking: Serviërs, Turken, Roma, Montenegrijnen, moslims en joden." Hun verdrijving wordt volgens Prlincevic uitgevoerd door bendes Albanen die na de bombardementen de grens overkwamen. Zij verdreven ook Servische etnische Albanen.

Prlincevic is teleurgesteld in de Europese gemeenschap. Hij is blij met de uitnodiging van Linx, dat voor hem een visum heeft geregeld en de

Varkevisser: 'De joden zijn weggezuiverd'

reis heeft bekostigd en hoopt dat hij in Nederland met veel politici en intellectuelen kan spreken. Varkevisser gaat met Prlincevic in Den Haag praten met de vaste Kamercommissie van Buitenlandse Zaken en Defensie. Linx elst dat de regering zich inzet voor de beëindiging van het geweld van het UCK (de Kosovoarse troepen) tegen de Serviërs en andere tegenstanders; opheffing van het economische embargo tegen Servijë; en controle van de VN-veiligheidsresoluties. Maar ook het wangedrag van de Nederlandse militairen in de Kosovo-vaarse stad Orahovac moet aan de kaak worden gesteld. Varkevisser

bron is de Amerikaanse freelance-journalist Jared Israel, die er geweest is. "De Nederlandse militairen gedragen zich verschrompelijk en niemand weet dat," zegt Varkevisser. "Vrouwen worden op een vernederende manier gefouilleerd. Kinderen worden in een Servisch vluchtelingenkamp vastgehouden, terwijl de Verenigde Naties volledige bewegingsvrijheid garanderen!" Lynx wil in Belgrado een speciaal centrum oprichten voor de slachtoffers van de Nederlandse troepen in Orahovac.

"Wat is het gevolg van de NAVO-bombardementen en de komst van de KFOR-troepen (westerse legereenheden, red.)?" vraagt Prlincevic ironisch. "Driehonderdduizend ontneemden. Om mij heen zijn mensen vermoord en gebouwen gestloopt. De NAVO deed niets. Als burgers vertrouwen wij erop dat de NAVO heel Kosovo zou beschermen en geen wraakacties zou toestaan. Maar het geweld tegen burgers gaat door."

Zon 35 joodse Kosovaren zijn de afgelopen maanden naar Belgrado gevlucht. Ze worden opgevangen door het Amerikaanse Jewish Joint Distribution Committee. Ook Prlincevic woont nu in de Joegoslavische hoofdstad, samen met zijn Servische vrouw en zijn 81-jarige moeder. Hij gaat er om met "Albanen uit Kosovo, Jozale burgers van Servijë die nu vluchtelingen zijn geworden." De joden overtuigen naar Israel te vertrekken en hebben zich via de Jewish Agency voor lessen Hebreeuws opgegeven. Maar Prlincevic wil eigenlijk geen nieuw leven opbouwen in Israel. "Wie wil er niet 't lieft naar huis terug?"

Prlincevic somt op dat Pristina 350.000 inwoners telde, elf universiteiten, vijftienduizend wetenschap-

pers, dertigduizend studenten, 150 middelbare scholen, vierduizend leraren en vijf elektriciteitscentrales. Iedereen leedte vreedzaam samen. En nu is het een chaos.

Tot het uitbreken van de oorlog had de joodse gemeente Pristina zo'n veertig leden. Zij werd in 1995 opgericht op initiatief van de Federatie van Joodse Gemeenschappen in Joegoslavië. Niet dat men zo actief bezig was, hoewel de geschiedenis van joods Kosovo tot de zeventiende eeuw teruggaat. Maar na eeuwen van redelijke integratie werden in de Tweede Wereldoorlog bijna alle vierenhalfduizend joden uit Kosovo vermoord, waarna het anti-religieuze communisme volgde. In 1953 brandde de enige synagoge af. Prlincevic: "Het joods-zijn werd nog wel gevierd, maar binnen de familie, met Pesach, Chanoeke, Jom Kippoer." Prlincevic's vrouw is niet joods. "Er waren geen joodse vrouwen om mee te trouwen" - maar hij vergat zijn achtergrond niet.

Toen Kosovo nog bij Joegoslavië hoorde, had Prlincevic geen last van antisemitisme, zegt hij. "Maar het bestond wel. En 't is het gevaarlijkste als het verdekt is. Als iedereen weet dat je joods bent en denkt: 'Hij is niet een van ons', waardoor je geen promotie kan maken." Om daar snel aan toe te voegen: "Zelf heb ik wél promotie gemaakt. Ik heb geschiedenis gestudeerd en werd hoofdarchivaris. En ik heb mijn joods-zijn niet verborgen gehouden. Ik ben een jood. Punt." De tolk vertaalt verder: "Hij had burgemeester van Pristina moeten worden, maar ze zeiden: 'Hij is niet een van ons.'" Prlincevic vult aan dat het niet erg is dat hij geen burgemeester is geworden. "Dan zou ik geen recht hebben op mijn eigen mening."

Maar nu durft Prlincevic bepaalde onderwerpen niet te bespreken. Als hij vertelt over de chaos die uitbrak toen de OVSE (de Europese organisatie die zich bezighoudt met conflict-oplossing) Kosovo binnenkwam, zegt hij opeens: "Waarom is dit relevant voor een joods weekblad?" Hij wil het vertrouwen van de Nederlandse regering niet beschamen. Die heeft UCK, dat in Kosovo de orde probeert te bewaren, wil hij niets zeggen.

Op de herhaaldelijk gestelde vraag of er joden zijn achtergebleven, reageert Prlincevic gepekkeld. "Waarom vraagt u dat?" Hij vindt dat dit "eerder een politieke vraag, dan een vraag die relevant is voor de joodse situatie" en zegt kortweg dat "alle mensen die werden bedreigd zijn weggegaan."

Als de Sjabbat jingaat vraagt Prlincevic naar de dichtstbijzijnde synagoge. Het wordt de Jacob Obrecht-sjoel in Amsterdam-Zuid. Prlincevic. Hij zal zo dadelijk worden gebracht met de auto. Een kleine man in een net pak. ■

Israel puntsgewijs

Met een handkus begroette Jasser Arafat Lea Rabin bij de herdenking van de moord op premier Jitschak Rabin in Oslo afgelopen woensdag. De Amerikaanse president Clinton en de Israëlische premier Ehoud Barak waren ook bij de herdenking. Zondag dinede in het kader van de bijbehorende vredesvoorbereidingen een in smoking gestoken Barak met een in uniform geklede Arafat. Ooggetuigen vertelden dat de twee elkaar gezellig zaten op te juten en dat Arafat vervolgens zei: "Jaten we geschiedenis gaan schrijven." Toch herhaalden de Palestijnen hun eisen, zoals het stoppen met bouwactiviteiten in de bezette gebieden, zolang de onderhandelingen nog voortduren. Barak vroeg Arafat om te stoppen met het doen van agressieve uitspraken.

Dalia Pelossof-Rabin zet nog steeds vraagtekens bij de moord op haar vader. Het veiligheidspersoneel dat haar moeder naar het Ichilov-ziekenhuis vervoerde, vertelde dat de moord op haar man niet echt was; het zou slechts gaan om een oefening. Ook zou er zijn geroepen dat er slechts met losse flodders was geschoten. In een gesprek met het tijdschrift Olam Ha'isha (Vrouwenwereld) zei Dalia Pelossof dat ze niemand iets wil verwijten totdat ze bewezen heeft, omdat ze geen zin heeft om in rechtszaken verwikkeld te raken.

Minister van Jeruzalem-Zaken Chaim Ramon volgt met een nationale delegatie in Engeland een opriscurus goed regeren. De groep is officieel uitgenodigd door de Engelse regering voor een seminar over de modernisering en verbetering van de efficiency.

In een schoolboek van het Palestijnse ministerie van Onderwijs wordt het zionisme vergeten met het nazisme, aldus het Israëlische dagblad Haharetz. De Talmud wordt afgeschilderd als een boek dat haat predikt en toestemt in het behandelen van zwakke naties en het mishandelen van niet-joden. Het boek heet De nieuwe geschiedenis van de Arabieren en de wereld en wordt al gebruikt op de meeste Palestijnse straatsscholen.

De Palestijnse Autoriteit is corrupt, vindt een groot deel van de Palestijnse bevolking. Dat blijkt uit een recente opiniepeiling die op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook is gehouden. Van de onderzochten noemde 83 procent de PA omkoopbaar, terwijl de helft zei dat corruptie wijd verspreid is. Israël's die economische relaties met Palestijnen onderhouden, zijn het hiermee eens. Vorige week ontdekten Israëlische militairen bij voorbeeld dat Palestijnse ambten nogal vrij omgaan met de toegangsprijzen voor de doorgang over de nieuwe corridor tussen Gaza en de Westelijke Jordaanoever.

Bij de ramp met het vliegtuig van Egyptair dat met 217 passagiers onderweg was van de Verenigde Staten naar Egypte in de Atlantische Oceaan is gestort, zijn drie oudere joodse echtparen omgekomen. De echtparen Shapiro en Kowalsky uit Detroit wilden na een bezoek aan Cairo een foto-safari in Kenia maken; de heer en mevrouw Greenberg uit Ridgelyfield beschouwden de komende vakantie in Egypte als de reis van hun leven. (JTA)

'Bijbelse geschiedenis één grote mythe'

Rabbin Shalom Gold vindt dat een stel potscherven niet opkan tegen het bewijs dat een levend volk vreedruizend jaar lang heeft voortgegeven. Het hoofd van het Jeruzalem College kan niet geloven dat "wij allemaal voor de gek zijn gehouden, dat onze voorvaders ons leugens hebben verteld. De zogenoemde grote ontdekking van deze professor zal gewone weggebeben."

Ook veel andere joodse religieus-leiders en politici zijn niet blij met de conclusies van de vooraanstaande archeoloog Ze'ev Herzog. In een artikel in Haharetz zette deze Israël vorige week de conclusies van archeologen en academici van

de afgelopen decennia op een rijtje. Na zeventig jaar intensief grafwerk is er volgens Herzog nog helemaal geen hard bewijs voor de Uittocht uit Egypte, de omzwerfingen door de woestijn met Mozes, de overtuiging van Israel op de Kanaanieten en het bestaan van het machtige rijk van David en Salomon.

De hoogleraar verwacht niet dat dit de joodse of Israëlische identiteit zal ondermijnen. Op de radio zei Herzog dat hij zich richt tot de seculiere Israëls, "die sterk genoeg zijn om de werkelijkheid onder ogen te zien en te beseffen dat deze verhalen eigenlijk mythen en legenden zijn zoals elke nate die heeft."

Elah-lustrum

Ter gelegenheid van haar twintigjarige bestaan heeft Elah op 26 en 27 oktober een conferentie gehouden. De titel: 'Versnuichtend landschap, samenleven in verschillende culturen'. Het drukbezoekte evenement vond plaats in Hotel Ma'ale HaChamisha, een conferentiecentrum nabij Jeruzalem.

Elah verstrekt in Israel psychologische hulp aan mensen van de eerste en tweede generatie van velen en tweede generatie van velen velen aanweg waren. Het congres werd geopend namens ambassadeur Gomo Heilansberg Huber (zelf wegens ziekte afwezig) en G. Pelevy, voorzitter van Elah in Israel. PVDA-Kamerlid Judith Belinfante

spreek over multi-cultureel samenleven, de Nederlandse cabaretiërs Hedy Lester en Frank Affolter traden op met een bandje en er werd gezongen door heichonderdopige christelijke Holland koor dat overal ligt in hetzelfde hotel overnachtte.

Voor de workshops en lezingen waren vele experts aanwezig. De Nederlandse dr. Bloeme-Evers Emden vertelde over de relatie, onderduikers, onderduikers en het weggeven van je kind. In workshops en gesprekstroepen werd het onderwerp onderdrukt uitgediept. Enkele activiteiten konden zowel in het Nederland als in het Hebreeuws gevolgd worden.

Navo

6-11-99

De geruchtenstroom zwelt aan. En als het waar is, rijzen er ernstige vragen. Degenen die in Kosovo onderzoek doen naar de schending van de mensenrechten, meer in het bijzonder naar de veronderstelde massamoorden op Albanese Kosovaren door Servische milities, keren dan wel niet onverrichterzake terug, maar hebben veel minder te doen dan ze vreesden. In eerste instantie schatte de Navo het aantal slachtoffers of er Albanese Kosovaren op 100.000 en regende het in de media gruwelverhalen over deportaties en massaslachtingen. Al vrij snel werd dat getal bijgesteld naar 10.000, maar inmiddels spreken de onderzoekers van ruim 2000 slachtoffers. Erg genoeg, maar voldoende reden voor de gewapende actie tegen Joegoslavië?

Als de onderzoekers gelijk hebben, betekent dat bijvoorbeeld dat in de Navoorlog tegen Joegoslavië meer slachtoffers onder de Joegoslavische burgerbevolking gevallen zijn dan onder de Albanesen van Kosovo, en dat is een constatering die te denken geeft en vragen oproept. Want weliswaar waren er meer redenen voor de militaire actie, bijvoorbeeld de beteugeling van Milosevic' eendeloze machtsongor en etnische zuiveringen in het voormalige Joegoslavië, maar directe aanleiding was toch de dreigende genocide in Kosovo, die naar verluidt ook ingezet en verhevigd werd vanaf het moment dat de Navoluchtmacht tot de aanval overging. Wat blijft er met andere woorden over van de *casus belli*?

Nog een vraag. Wie heeft de – klaarblijkelijk foutieve – meldingen van de grote aantal slachtoffers de wereld in gestuurd? Heeft met andere woorden de Navo blind gevaren op de berichten van de UCK, die er immers alle belang bij had de zaken zo ernstig mogelijk voor te stellen?

Niets kan het optreden van Milosevic tegen de etnische minderheden op zijn grondgebied rechtvaardigen, maar de fundamenteën onder de complete oorlog van dit voorjaar lijken nu weggezaagd te

worden. En dan heeft de Navo veel vragen te beantwoorden.

De pogingen die de Tweede-Kamerfractie van GroenLinks op dit moment in het werk stelt de eigen partij te overtuigen van het nut van de Navo zijn weliswaar goed onderbouwd en realistisch, maar in het licht van het bovenstaande mag de *timing* ongelukkig heten. Want mocht de Navo inderdaad anno 2000 het beste of minst slechte instrument zijn voor *peace keeping* en *peace enforcement* – vanwege de bureaucratische zwakte van de Europese alternatieven, de traagheid van de Verenigde Naties en het hinderlijke vetorecht in de Veiligheidsraad – dan is het gebrek aan democratische controle van de Navo een levensgroot probleem. En nu de rechtvaardigingsgrond voor de Joegoslavische oorlog dunner en dunner wordt, zal er binnen de Navo een pittig gesprek moeten plaatsvinden door de regeringsleiders, die hun bevindingen zullen moeten terugkoppelen naar hun parlementen.

Overigens valt te verwachten dat het standpunt van de GroenLinks-Kamerfractie het binnen de partij ook zonder deze extra stoorzender niet zal halen, waarmee haar geloofwaardigheid als potentiële regeringspartner een flinke knauw zal krijgen.

mro all in f.	123,00	123,00
mro america f.	210,00	208,50
mro euro f.	52,50	52,40
mro europ f.	239,00	237,00
mro f. east f.	68,00	68,10
mro global f.	225,90	227,40
mro glob. em. m.	69,60	68,70
mro info soc. f.	54,40	53,40
mro life soc. f.	54,00	53,10
mro res. soc. f.	49,60	49,00
mro gl. pr. sec.	79,40	79,10
mro groen f.	120,50	118,10
mro jap. eq. f.	86,50	82,40
mro pr. sec. am.	94,00	92,70
mro pr. sec. eur.	86,60	86,50
pr. soc. f. reas.	35,60	34,90
mro r-d f.	160,40	160,30
mro smco. neth. f.	176,00	177,00
mro valr. liq. f.		
zand. f.		
zand. f. sp.	5,20A	
dex. f.	1299	1314
ar. bf.	86,30	85,50
bel.	27,00	
sc. gr.	14,70A	14,50A
cap. fund \$	44,10+	43,80

ing rent
ing quail
ing spaa
ing verr
insinger
insinger
insinger
insinger
interbor
intareff.
intareff.
intareff.
intareff.
intareff.
investa
is himal.
jude fon
jap. conv
japan fd
korea pa
labouch
lanschoot
lanschoot
lind. am.
leverage
liquirant
meerwa

Tekening Cor den Dulk

6-11-94

Armoede in Joegoslavië verdubbeld

Van onze correspondent

BOEDAPEST, zaterdag

De armoede in Joegoslavië is in een jaar tijd bijna verdubbeld. Zo'n 60 procent van de bevolking moet per maand met nog geen 120 gulden rondkomen.

Bejaarden, gezinnen met één ouder en families met veel kinderen zijn het zwaarst getroffen. Zij hebben soms nog minder te verdelen.

De cijfers zijn gisteren bekendgemaakt door de Verenigde Naties. Bij het onderzoek is de

provincie Kosovo niet betrokken omdat die nu onder VN-bestuur staat.

Volgens Allen staat de gezondheidszorg aan de rand van de afgrond en kunnen steeds meer armen de meest elementaire verzekeringen niet meer betalen.

Explosie Kosovo

PRISTINA, 8 NOV. Een brug in Kosovo is vrijdagavond vernield door een bomexplosie vlak voor de aankomst van een trein met vierhonderd Servische passagiers. Vijf soldaten van de NAVO-vredesmacht KFOR, die vlakbij de brug bivakkeerden, liepen lichte verwondingen op. KFOR-troepen wisten de Servische trein tijdig te stoppen. De trein tussen de stad Leposavic en Kosovo Polje had vertraging opgelopen. Duizenden Serviers hebben zaterdag in de stad Kosovska Motrovica betoogd tegen de bomaanslag. (AP)

Aanslag spoorbrug Kosovska Mitrovica

KOSOVO Een aanslag in Kosovska Mitrovica, in het noordoosten van Kosovo, heeft zware schade aangericht aan een nabijgelegen spoorbrug. De explosie had plaats vlak voordat een Servische passagiers-trein over de brug zou gaan.

De bewoners van het noordelijke Servische deel van Kosovska Mitrovica beschuldigden de etnische Albanezen in het zuidelijk deel van de stad ervan een aanslag op de trein te hebben willen plegen.

(AP)

Mitro D-11-99

Trouw 9-11-99

Navo-woordvoerder Jamie Shea tijdens een persbriefing.

FOTO AP

daan, dan was het toch de Navo maar betrof het geen vluchtelingen. Soms weigerde de Navo simpelweg mededelingen te doen.

Terwijl de internationale pers begon te morren en steeds meer aan de betrouwbaarheid van de Navo ging twijfelen, zocht de Navo koortsachtig naar een goede mediastrategie én naar informatie. De informatie die het hoofdkwartier kreeg was uiterst gebrekkig.

Na vijf dagen gaf de Navo toe inderdaad het vluchtelingenkonvooi te hebben gebombardeerd. Het besef was doorgedrongen dat deze feitelijke gebeurtenis moest worden toegegeven, zegt Pentagon-woordvoerder John Flockheart. Het moet alleen in een con-

text worden geplaatst: het kwaad is niet dat er per ongeluk burgers zijn gedood, maar het kwaad zit hem in de daden van Milosevic, aanstichter van alle ellende.

De conclusie die de Navo uit deze gebeurtenissen heeft getrokken: „Je moet de waarheid vertellen. Maar je hebt een paar slimme mensen nodig die je vertellen welk deel van de waarheid je zoekt (...). En die het zo weten te brengen dat het aan de voorwaarden voldoet“, zoals Navo-opperbevelhebber Wesley Clark zegt. Kortom: Zet de waarheid naar je hand, en maak het zo moeilijk mogelijk om die versie van de waarheid te weerleggen.

Zembla, 21.15 uur, Ned. 3.

Minister Ivanov: Westen meet met twee maten

9-11-44 Van onze correspondent

MOSKOU, dinsdag
Terwijl Moskou gisteren opnieuw zware lucht- en artillerieaanvallen uitvoerde op Tsjetsjenië, beschuldigde de Russische minister van Buitenlandse Zaken, Igor Ivanov, het westen impliciet van hypocrisie.

Volgens Ivanov is de verontwaardiging van internationale hulporganisaties over de vluchtelingenstroom van naar schatting 200.000 Tsjetsjenen naar het naburige Ingoesjetië selectief. „Kennelijk probeert iemand de illusie van een humanitaire ramp te creëren, om vervolgens op Rusland druk uit te oefenen”, aldus Ivanov.

Hij vroeg zich openlijk af waarom organisaties als de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) op dit moment alle aandacht richten op de noordelijke Kaukasus en niet op Joegoslavië.

„Joegoslavië verloor als gevolg van de westerse agressie 50 procent van zijn industrie”, zei Ivanov, daarbij doelend op de NAVO-luchtaanvallen vanwege de kwestie Kosovo dit voorjaar, „daar dreigt nu ook een humanitaire ramp.”

g-11-99

Serviërs in Kosovo willen eigen defensiemacht

PRISTINA. - ¹⁹⁹⁹ Serviërs in Kosovo zullen vijf ¹⁶ kantons en hun eigen defensiemacht vormen. Dit heeft de Servische leider Rađa Trajkovic donderdag verklaard. Aanleiding is de omvorming van het Kosovaarse Bevrijdingsleger UCK tot een lichtbewapend politiekorps. De Servische minderheid voelt zich daardoor bedreigd. (AP)

UNEP/UNCHS Balkans Task Force

PROVISIONAL ASSESSMENT OF ENVIRONMENTAL POLICY AND MANAGEMENT IN KOSOVO

DRAFT (as of 8 November, 1999)

EXECUTIVE SUMMARY

There is no evidence of a large-scale ecological catastrophe caused by the conflict in Kosovo. Nevertheless, the military activity which took place from early 1998 until mid-June 1999 worsened pre-existing environmental problems and caused other impacts whose longer-term environmental effects are difficult to quantify. It is important to keep in mind that continuing military/civilian peacekeeping, humanitarian assistance and reconstruction or recovery activities also have environmental impacts (e.g., noise and fumes caused by military aircraft and vehicles as well as international assistance trucks and 4x4s, emissions caused by the exploding of mines or ordnance, additional pressure on the water supply and solid waste management capacity, and re-activation of the highly-polluting main power plant.)

Basic environmental health issues (e.g., water/sanitation/waste) are being addressed by military forces and humanitarian bodies, concern has been expressed by various parties about the widespread illegal cutting of trees, and the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) has had to respond to a few emergency contamination issues (e.g., suspected asbestos in a cement plant near a customs checkpoint). Environment issues as a whole, however, essentially have been relegated to later phases of the administration and reconstruction process. Moreover, there are few individuals with environmental expertise available to UNMIK. This means that environmental considerations are being inserted in an *ad hoc* manner, if at all, into immediate humanitarian actions and the re-establishment of civil institutions and income-generating activities.

Various Divisions within UNMIK recognise the importance of incorporating environmental considerations into short-term as well as medium- and long-term reconstruction/recovery efforts, but no one seems to have the expertise or time to determine how that should be done in practical terms—they are trying to address quickly what are seen as more basic needs. There is pressure as well to combat the perception that UNMIK is moving too slowly to assert its civil authority and re-establish essential public bodies. This power vacuum has led to the development of parallel governments led by ethnic Albanian and ethnic Serb groups, who are consolidating their authority within various municipalities and performing official acts (e.g., occupying government offices, promulgating legislation, collecting taxes, issuing licences/permits). Few people in these groups, as well, are knowledgeable or concerned about environmental issues. Further, in the absence of legitimate civil government institutions and legal controls, people are behaving in an environmentally irresponsible manner.

Experience in other former Yugoslav republics shows that the preoccupation with economic development issues after their political separation has meant that environmental matters failed to receive serious attention for several years. One report indicates that the environment never has been and still is not treated as a political priority by the government or a majority of the population.

It is no longer justifiable to postpone environmental considerations while providing humanitarian assistance and focusing on economic reconstruction/recovery. In Kosovo,

strong efforts should be made to convince both local people and international staff that "good environmental management is simply good management" and that there are visible, significant economic benefits to sound natural resource management and pollution prevention. Moreover, Kosovo ultimately will need to approximate its environmental policy and management with that of the EU. To that end, work should begin now to take into account the need to respond to local environmental priorities, consider longer-term environmental consequences of current actions/plans, and build local environmental institutions/capacity.

Context

In some ways, Kosovo is similar to any other post-conflict, humanitarian crisis. It further is viewed as yet another part of the politically complex Balkans region and breakdown of the socialist system which once prevailed in Central and Eastern Europe (CEE). In other ways, Kosovo is unique because of the non-existence of legitimate local counterparts, the absence of key socioeconomic infrastructure/services, the scope of the task assumed by the UN (to reconstitute and run a government), the interest expressed by an unprecedented number of assistance and donor agencies, the depth of ethnic hatred, and the political/legal ambiguity in which everyone must operate.

This context presents challenges to all activities undertaken in Kosovo, including those related to environmental policy and management. For example, more local people still must be identified who have the interest, knowledge and skills needed to consider and act upon future environment-related matters. There is a further need for UNMIK officials, advisory bodies and procedures to ensure that those environmental activities which are undertaken are coordinated, targeted at agreed local priorities and implemented as effectively as possible.

Future financial and other support for environmental activities requires the development of an overall strategy, institutional and legislative framework, priorities and funding requirements.

Environmental policy, legislation and institutions

The general policy, legal and institutional framework that seems to have been in existence before the conflict has substantial parallels with those found in other CEE countries. For example, within the Republic of Serbia (RS), there was an environmental policy statement, constitutional recognition of the right to a healthy environment, a framework environmental law, environmental impact assessment legislation (EIA) and a ministry of environment. There also was sectoral legislation on air, water, soil, natural/cultural heritage, spatial/settlement planning, and chemicals/wastes. The extent to which such policy instruments were effectively implemented and enforced, particularly in Kosovo, is less clear.

Ambiguity regarding the political status of Kosovo makes it difficult to determine the status of law within the territory. Historically, there has been environment-related legislation enacted by the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, the Socialist Republic of Serbia, the Socialist Autonomous Province of Kosovo, the Federal Republic of Yugoslavia (FRY) and the RS. Ethnic Albanians, however, now refuse to recognise the applicability of FRY and RS legislation enacted after 1989, when Kosovo's autonomy was revoked.

UNMIK Regulation No. 1 states that the laws applicable in the territory of Kosovo prior to 24 March 1999 (when NATO bombing began) shall continue to apply to Kosovo insofar as they do not conflict with internationally recognised human rights standards. Along these lines, there have been recent calls by officials in the Republic of Serbia (RS) for the application of RS law in Kosovo. Environmental legislation would generally seem to fall within the category of applicable legislation, though it has not been possible to review English translations of all relevant laws. There is an exception for planning- and information-related legislation that appears to have been discriminatory and/or unconstitutional in nature (e.g., decisions altering

the urban plans for selected municipalities and a law abolishing the SAPK law on the public information system).

Further analysis of environmental policy and law applicable to Kosovo is needed. UNMIK legal officers now have a CD-ROM with a full set of RS legislation (updated as of 1995), but the texts are in Serbo-Croatian. If attempts to obtain existing English translations from Belgrade fail, then translation would be needed into both English and Albanian in order to facilitate anticipated review by the special Joint Advisory Council on Legislative Matters.

UNMIK itself has made provision for an Environmental Protection Section in the Division of Civil Administration. UNMIK further should seriously consider the establishment of a Joint Civil Commission on Environment and the integration of environmental management issues into efforts to train civil administration officials and other government officials. The present report is being made available to UNMIK and other interested persons for possible use in undertaking future planning activities (e.g., incorporation of environmental considerations into the Kosovo budget for Aug-Dec 1999 as well as any reconstruction strategy which is being prepared).

Information and public awareness/participation

Historically, there has been little environmental consciousness in Kosovo. This was exacerbated during the 1990s by ethnic Albanians' exclusion from public sector employment and key services as well as their inability to easily access reliable official information. The restoration of free information flows within Kosovo and UNMIK's commitment to public participation in its work offer an opportunity for the promotion of environmental awareness and advocacy. For example, UNMIK could encourage the incorporation of environmental information into media programming and support the strengthening of the existing Albanian Green Party and environmental NGOs.

Sectoral environmental issues

Kosovo has issues related to air/noise pollution, freshwater pollution, soil pollution/land degradation, destruction of natural/cultural heritage, illegal use of space, poor industrial practices and improper waste management. Once there is agreement between the local population and UNMIK on environmental priorities, there are short, medium and long term actions which could be taken to address those priorities, building on the experience already gained by countries in the region.

I. PURPOSE, METHODOLOGY AND STRUCTURE

This report has been prepared as a contribution of the Kosovo Programme Team established under the UNEP/Habitat Balkans Task Force (BTF). Members of the team include: Jorge Gavidia (Coordinator, DMP/Habitat); John Hogan (Focal point, DMP/Habitat); Claudia de Cesare (land cadastre/taxation expert); Larry Truman (geodesy expert); Mark Sorenson (GIS expert); Leea Vikman (land survey expert); Scott Leckie (property/housing law expert); Sue Charteris (municipal administration expert); and Marceil Yeater (Legal Officer, Division of Environmental Policy Development and Law, UNEP). It complements other key reports prepared by the Kosovo Project Team on the cadastral information system in Kosovo, the status of land surveying activities in Kosovo, the regularization of property/housing rights, and the regulatory frameworks and operational procedures for municipal administration in Kosovo. In addition, it complements reports prepared by the BTF teams dealing with the environmental assessment of damaged industrial sites in Serbia and Kosovo, potential use of depleted uranium weapons in Kosovo, the Danube River and biodiversity/protected areas in Serbia/Montenegro.

This provisional assessment has contributed to the overall report entitled "The Kosovo Conflict: Consequences for the Environment and Human Settlements" prepared by the BTF

for submission to the Secretary-General in October 1999. It primarily, however, is intended to assist UNMIK in carrying out its mandate. Finally, it could serve as a basis for later activities undertaken by UNEP, Habitat or others in Kosovo.

Information for the report has been gathered from a variety of sources (see attached lists of contacts and references). In addition to drawing on observations made in Pristina over a period of 5 weeks, the report draws on visits undertaken to the municipalities of Dakovica, Gnjilane, Klina, Kosovska-Mitrovica, Leposavic, Pec, and Prizren as well as several villages. These include communities which are primarily ethnic Albanian, primarily ethnic Serb and mixed. Interviews were held with: public service and municipal government staff from Kosovo; UNMIK staff; UN/IGO/NGO representatives; officers/members of local political movements; members of ethnic communities; lawyers; environmental experts; and those knowledgeable about the Balkans region. In the absence of extensive English translations of relevant policy documents and legislation, the report has benefited greatly from materials used and prepared by the Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe (REC) and the UN Economic Commission for Europe (Environment and Human Settlements Division, Environmental Performance Reviews).

The report is organized into six main sections: Executive Summary; Purpose, Methodology and Structure; General Context; Environmental Policy, Legislation and Institutions; Information and Public Awareness/Participation; and Sectoral Environmental Issues. Several of the sections are further divided into subsections describing the pre-conflict situation, post-conflict situation, future challenges and lessons from other countries in the region.

II. GENERAL CONTEXT

A. Physical structure

Located within Southeast Europe or the Balkans region, Kosovo is a land-locked territory the size of Connecticut. It borders Serbia on the north and east, Montenegro on the west, Albania on the southwest and FYR Macedonia on the southeast. The 1996 Spatial Plan for the Republic of Serbia indicates Kosovo and Metohija (official RS name for Kosovo) has the most complex geographic structure in the Republic.

There is a continental climate with occasional temperature extremes and frequent thermal inversions in the winter. Rich fertile plains comprise a significant portion of the geographic area, permitting the cultivation of grains, vegetables, fruits, and livestock. There are hills and mountains in the areas that border other territories. Mineral resources include asbestos, limestone, coal (lignite), lead, zinc, chromium, copper, gold, and silver. In addition to one major river system in the south, there is a large reservoir north of Pristina, two reservoirs in the east, other smaller rivers and presumably good groundwater resources (which are characteristic of the rest of the immediate region).

B. Demography

Kosovo Albanians boycotted the 1991 census, but extrapolations from the 1981 census indicate Kosovo has a population of about 2 million people. The territory has the highest population density in the Republic of Serbia. Demographics in the area have been significantly affected by recent population movements. A large percentage of Kosovo Serbs have fled the area and it is assumed that many residents of Albania have entered Kosovo. One of the first priorities of UNMIK is to issue identification cards, which could provide a basis for future elections and various administrative activities (e.g., census, property registration, vehicle registration).

It is estimated that about 90% of the population are ethnic Albanian, 8% are ethnic Serb-Montenegrins and the remaining 2% comprise Muslim Slavs, Turks, Roma and Croats. Although they are often grouped together, Montenegrins claim to be ethnically distinct from

Serbs. Muslim Slavs, who now claim to be the second-largest ethnic group, have Albanian family names and traditions but their mother tongue is Serbo-Croatian. They feel closely linked to Bosnians.

About 80% of all ethnic Albanians are Muslim, and they are said to "wear their religion lightly". Approximately 17% are Catholic and the remainder are Christian Orthodox. Serb-Montenegrins are Christian Orthodox and Croats are generally Catholic. Kosovo's population is quite young with around 50% below the age of 20.

The estimated population of Pristina is about 200,000 inhabitants, and there are another 8 municipalities with a population of 70,000 or greater. There is general recognition that 29 municipalities exist in Kosovo, though ethnic Albanians recognize only 24 municipalities as they believe ethnic Serbs created five artificial ones. There are over 2,000 villages. The majority population in most municipalities is ethnic Albanian. A few municipalities are essentially ethnic Serbian while others are mixed.

Like Kosovo (Kosova in Albanian), all municipalities have both Serbo-Croatian and Albanian names. Most UNMIK and KFOR maps and official documents appear to use the Serbo-Croatian designations, though an effort now is being made to produce signs and informational material in both languages (as well as English). There is a recent UNMIK initiative to rename streets in the Albanian language.

C. Economics

It has been said that Yugoslavia's socialist economic system of self-management was more sensitive to environmental issues than the socialist systems found in other CEE countries. On the other hand, the environmental laws passed by various republics and the "social" ownership of property did not seem to result in significantly better environmental management practices. The self-management system also was not more effective in integrating natural resource programmes with environmental programmes.

Kosovo is the least developed part of Yugoslavia. During the 1990s economic production dropped significantly, primarily due to the dissolution of the SFRY, the imposition of economic sanctions and the firing of ethnic Albanians from state jobs. Most major enterprises were state- or socially-owned and they employed large numbers of people. For example, the power plant near Pristina had 15-20 related companies which employed 50,000-60,000 staff. The main Trepca mining/industrial facility near Kosovska-Mitrovica employed 22,000 staff. During the 1990s, virtually all of these jobs were held by ethnic Serbs. This meant that ethnic Albanians had to be quite resourceful in finding ways to support themselves. Before the NATO bombing campaign, it has been estimated that 97% of private capital was held by Albanians (based in large part on funds provided by family members overseas). The state jobs held by ethnic Serbs were relatively low-paying and there appears to have been resentment on the part of ethnic Serbs towards the ethnic Albanians who were perceived as wealthy. The relatively low level of state social support within Yugoslavia made private property ownership even more important. A number of legislative and other steps were taken by the RS government to prevent property purchases by ethnic Albanians and to encourage the settlement of ethnic Serbs and Montenegrins in Kosovo. Although it is highly unlikely, officials in the Republic of Serbia recently have claimed that 70% of all property in Kosovo is owned by ethnic Serbs.

The export of extracted minerals from the Trepca mines are said to have been responsible for 70% of Kosovo's GDP in the recent past. Kosovo also exported to Greece and Italy 40% of the electricity generated by the power plant outside Pristina. In addition to a subsistence agricultural economy, there were a number of commercial enterprises that seem to have been fairly profitable.

At the moment, no major industrial facilities are operating. A few smaller facilities (e.g., a glass-cutting factory in Leposavic) are said to be running at 20-30% capacity, in part because of the lack of export markets. Foreign investors have expressed interest in re-activating a cement factory outside Gnjilane. As of this date, the German DM is used as the primary currency (supplemented by the Yugoslav dinar) and there is no functioning bank system. It is anticipated that a regime for the collection of tariffs, customs duties and sales taxes at the border could be operational by the end of September 1999. A legislative framework for currency circulation and banking licencing/regulation should be in place by mid-October 1999.

D. Human development

Within the FRY, Kosovo has the highest fertility rate (5.7) and the longest life expectancy at birth. On the other hand, Kosovo also has the highest incidences of child mortality and infectious diseases. Literacy levels apparently are lower than in other parts of the FRY, although the overall literacy rate in the FRY is high.

As might be expected, people in the villages generally seem more traditional (i.e., stronger Muslim influence and social separation of women and men) than those in the municipalities and their lives appear more difficult economically.

E. Historical and political context

Both Albanians (descendants of the Illyria people) and Serbs claim to have been the original inhabitants of Kosovo—and throughout its history these two ethnic groups have been struggling with each other for control of the area. During the Middle Ages, a number of Orthodox churches and monasteries were built which gives Kosovo religious significance to the Serbs. The area was made part of the Ottoman Empire in 1389, when the Serbs lost to the Turks in a major battle at Kosovo Polje. Over the next centuries, Serbs gradually emigrated northward and more Albanians moved into Kosovo.

Kosovo achieved full autonomy under the Ottoman Empire in 1830 but was not actually liberated until 1912. In 1913 Kosovo and Macedonia were "given" to Serbia by the London Conference that ended the Balkan Wars. At the same time, Albania was created as a separate state. The Versailles Treaty in 1918 established the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (later Yugoslavia) and included Kosovo within that Kingdom. During World War II, Kosovo was made part of a "Greater Albania" under the control of Italy.

The Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY) emerged after WWII and, under Tito, it embarked on a course of more liberal "self-management". There were six republics (Bosnia-Herzegovina, Croatia, Macedonia, Montenegro, Serbia, and Slovenia) and two autonomous republics (Kosovo/Methohija and Vojvodina). Under this system, Yugoslavs were able to travel and work abroad while trade and tourism brought in hard currency. After a period of "Albaniasation" in the 1960s, Kosovo achieved significant autonomy as a province under the 1974 Constitutions of the SFRY, the Socialist Republic of Serbia (SRS) and the Socialist Autonomous Province of Kosovo (SAPK). This included the creation of a separate presidency, executive council, parliament, Supreme Court, Constitutional Court, Public Prosecutor, national bank and defence force. The SAPK also was represented in the federal Chamber of Republics and Provinces, the federal Presidency and Executive Council, the federal Supreme Court and the federal Constitutional Court. Although it had no right to secede from the Federation (unlike the republics), Kosovo had veto power over proposed changes in the SFRY and SRS Constitution and legislation. In 1981, however, students began demonstrating for republic status.

Slobodan Milosevic became president of Serbia in 1989 and immediately began taking steps to revoke Kosovo's autonomy by changing the Serbian Constitution (e.g., to remove the powers of the presidency and to dissolve the assembly), firing ethnic Albanians from state

jobs and dispatching special police forces to the area. Ethnic Albanians responded by adopting the Constitution of the Republic of Kosova in June 1990. A few months later, the Republic of Serbia adopted a new constitution. By the end of 1991, Slovenia, Croatia, Bosnia-Herzegovina, and FYR Macedonia had taken steps to secede from the SFRY. Only FYR Macedonia was able to accomplish this without bloodshed.

Ethnic Albanians declared their independence from SFRY in 1991 as well and elected Imbrahim Rugova of the Democratic League of Kosovo (LDK) as president of the Republic of Kosova. Thereafter, ethnic Albanians refused to participate in various government processes operated from Belgrade (e.g., the census of 1991 and local government elections in 1992, 1994 and 1996). They also established a parallel system for education and health care. Ethnic Albanians survived economically by creating private sector enterprises with funds sent to them by overseas relatives. In addition to taxes collected by the Serb authorities, Albanians collected a separate tax that funded their parallel government under Rugova.

In 1992 the Republic of Serbia (including the provinces of Kosovo/Metohija and Vojvodina, though the ethnic Albanians did not participate) and the Republic of Montenegro adopted the Constitution of the Federal Republic of Yugoslavia (FRY). Milosevic became president of the newly-formed FRY.

In late 1997 and early 1998, impatient with the slow progress towards independence under the LDK's non-violent approach and concerned about the increasing violence exerted by Serb forces, a small group of ethnic Albanians formed the Kosovo Liberation Army (KLA or UCK).

Throughout 1998 and early 1999 there were skirmishes between (and atrocities by) Serb forces and the KLA. In early 1999 Rugova signed the Rambouillet Accords: Interim Agreement for Peace and Self-Government in Kosovo. The Accords provide that the Kosovo Assembly shall be responsible for laws and for protecting the environment, where inter-communal issues are involved, and communes are responsible for protecting the communal environment.

Milosevic refused to sign the Accords and on 24 March 1999 NATO's bombing campaign began. The bombing campaign ended on 10 June 1999 and UN Security Resolution 1244 was adopted on the same day. Resolution 1244 provides for the: withdrawal of Serb forces; establishment of an interim administration for Kosovo; safe return of refugees (during 1998 and 1999 about 800,000 Albanians fled the area); establishment of an interim political framework agreement on self-government for Kosovo; recognition of FRY sovereignty and territorial integrity; and demilitarization of the KLA.

Currently, the territory is under the civil authority of the UN Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) and effectively a UN protectorate. UNMIK is authorized to exercise ultimate legislative and executive powers until legitimate local authorities are established via an election process. The NATO security presence, Kosovo Force (KFOR), is responsible for overseeing the withdrawal of Yugoslav forces, ensuring the demilitarization of Kosovo and maintaining law and order until a local Kosovo police force and civilian administration are in place. Kosovo remains nominally a province of the Republic of Serbia within the Federal Republic of Yugoslavia. Ethnic Albanians, however, reject the notion that Kosovo is a part of the Republic of Serbia and insist that it only formed part of the SFRY—which no longer exists.

II. ENVIRONMENTAL POLICY AND INSTITUTIONAL CONTEXT

A. Environmental policy in general

1. Pre-conflict

At the federal level, there are references to an Environmental Protection Policy in Yugoslavia as well as a 1986 Resolution on Environmental Protection and Advancement and a 1990 Programme of Priority Activities for Environmental Protection and Advancement. The FRY submitted a report to UNCED in 1992 and to Habitat II in 1996.

Within Serbia, there is a Programme on the Unique System of Environmental Protection (1995) and the 1996 Spatial Plan for the Republic of Serbia.

2. Post-conflict

The 1996 Spatial Plan for the Republic of Serbia is designed to provide a sustainable development policy framework for Kosovo until 2010, but ethnic Albanians may reject its applicability under the present political circumstances.

UNMIK has not yet developed any environmental strategy or action plan for Kosovo. Such policy documents could ensure environmental aspects are incorporated into all interim administration and reconstruction activities.

WHO has prepared a draft Environmental Health Strategy and related activities.

3. Future challenges

In the short-term, and if one exists, a procedure for incorporating environmental considerations into humanitarian assistance activities should be identified, adjusted for use in Kosovo and adopted.

An environmental profile/green audit (at provincial and/or municipal level) could help to identify key issues and priorities—and could serve as the basis for later policy development activities.

In the medium to long term, an effort should be made to develop an environmental policy for Kosovo, taking into account the Environmental Action Plan for Central and Eastern Europe (adopted at ministerial conference in Lucerne in 1993) and national environmental strategies and action plans developed in the Balkans region.

4. Lessons from other countries in the region

The Environmental Action Plan for Central and Eastern Europe provided the basis for the FYR Macedonia National Environmental Action Plan, adopted in 1997. Article 13 of the FYR Macedonia framework environmental law requires the municipalities and the city of Skopje to pass local action plans regarding environment and nature protection and promotion. In 1998 four municipalities prepared Local Environmental Action Plans (LEAPs) with the assistance of the Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe and funding provided by the Royal Netherlands Embassy in Belgrade.

The Strategy of Economic Development being drafted in Slovenia has a component on environmental aspects.

B. Environmental institutions

1. Pre-conflict

The RS Ministry of Environment was established in 1991 pursuant to the Law on Ministries. It appears there is a Parliamentary Commission on Urban/Communal Matters and Protection of the Environment. A FRY Ministry of Science, Development and Environment was established in 1992. Within the SAPK, there was a Department of Environment in the Secretariat for Urbanism and Communal Utilities. The precise organizational structures of these federal, republic, and provincial environmental bodies have not yet been learned. Within Kosovo, the Institute for Nature and Environmental Protection or INEP (previously the Institute for Nature Protection) was legally recognized as a part of the SAPK government during the late 1980s. Although Articles 6 and 108-112 of the 1990 RS Constitution establish the territorial autonomy of the provinces of Vojvodina and Kosovo/Metohija, various FRY and RS environmental bodies also had provincial branches or counterparts during the 1990s. For example, there was a small Pristina branch of the Hydrometeorological Institute of Belgrade.

In addition to INEP, Kosovo had an Institute for Scientific Research and Development (INKOS) attached to the Pristina power plant, an Institute for Lead and Zinc attached to the Trepcia facility in Kosovska-Mitrovica and an Institute for Public Health in Pristina. The SAPK government, INEP, UNDP and WHO (Europe) collaborated on a 5-year multi-disciplinary study (focused on mineral exploitation) during 1986-1991 which resulted in a 1992 publication entitled "Environment in Kosovo". Analytical equipment was purchased and local capacity as well as networks were built in the course of the study. Activities designed to implement recommendations arising from the study, unfortunately, were not carried out because of intervening political events.

The 1991 RS Law on Territorial Organization and Local Authorities (amended in 1992) created five districts in Kosovo (before that there was no government level between the SAPK and the municipalities) and provided the basis for local self-government within municipalities. It has been said that draft RS laws had to be provided to the Association of Municipalities for input. In 1994 the Popular Assembly of RS rejected a proposal to initiate an ombudsman for public information.

The judicial system included a municipal/district court (elected by the municipal assembly), a circuit court (with a special labour court and economic court), a Supreme Court (with criminal, civil, administrative and economic divisions) and a Constitutional Court. The circuit court and Supreme Court judges were elected by the Kosovo Assembly. A former ethnic Albanian judge of the economic court at the circuit and Supreme Court levels did not recall any environmental cases. Interestingly, judges usually sat with 1-3 citizens (who were not legal professionals but who needed certain professional expertise, in matters before the economic court for example) when they were adjudicating cases.

Article 6 of the FRY Constitution states the "right of local self-government shall be guaranteed, in accordance with the constitution of each member republic." Article 7 of the RS Constitution states that the "municipality is a territorial unit in which local self-government is exercised." Further elaboration of the concept of "local self-government" was provided under the 1991 Law on Territorial Organization and Local Authorities (amended 1992), but there was not much mention of environmental management. Under the law, the Secretary to the Executive Council (comprising a mayor, deputy mayor and 3-11 citizens) was required to be a lawyer with civil administration certification from Belgrade. In addition to overseeing all municipal departments, he prepared municipal decisions for approval by the municipal assembly and the mayor. It seems there was no environmental department at the municipal level, though there appear to have been environmental aspects to the work of the department dealing with urbanization, planning, construction and development. There also were inspectors of various kinds, including labour inspectors (who might have been

concerned with occupational safety and health) and forest rangers (who were authorized to carry weapons and apparently worked as part of a forest service based in Belgrade).

Interestingly, the Serbian municipality of Novi Sad established a council for environment protection and advancement as a working body of the municipal executive office. The council's tasks included: monitoring the environmental situation according to authorized expert organizations' data; proposing corresponding measures; considering six month and annual environmental plans; reviewing proposals for financing the programmes and evaluating financial reports submitted by users of municipal funds; formally recognizing ecological educational institutions; and periodically reporting to the municipal assembly on its activities.

As ethnic Albanians boycotted the local government elections in 1992, 1994 and 1996 (unlike the Hungarians in Vojvodina), they were not represented in municipal government. This meant that ethnic Serbs and other ethnic communities held all municipal offices and virtually all jobs. Using the LDK's extensive network of branches, sub-branches and units (as well as its Women's Forum and Youth Forum), however, ethnic Albanians created their own parallel structure to provide education, health care, public information, culture, sports, social assistance and other services to their community. It is unknown whether this structure dealt with environmental issues *per se*, though there was an environmental commission within the LDK Women's Forum.

2. Post-conflict

At the moment, it has been said the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) is the *de jure* government in Kosovo. It further has been said the KLA is purporting to operate a shadow *de facto* government at present with Hasim Thaqi as "Prime Minister" and different sectoral "ministries". There are KLA-appointed "mayors", "deputy mayors" and other "staff" within most municipalities, as well. Apparently there was a proposal to establish a "Ministry of Environment", but a decision was taken instead to create an environmental directorate within one of the other "ministries". That has not yet been done, but the former head of the Albanian Green Party apparently has associated himself with the LDB and is now the Acting Minister of Energetics. The LDK network still exists but its members are not holding themselves out as municipal officials and it seems there is little or no formal power-sharing with the KLA at municipal level. A number of Youth Forum members apparently joined the KLA during 1998/9, though some have now put down their weapons and returned to the LDK. It seems a number of KLA members applied for admission to the new police school operated by OSCE, while others may be used to form a civil defence corps and still others could be the core of KLA's efforts to transform itself into a political party.

There does not appear to be any formal relationship between UNMIK and the FRY or RS environmental ministries. Nevertheless many Kosovo Serbs, who held government positions previously, still travel and report to Belgrade and look to it for the provision of salaries and public services. For example Leposavic, located next to the Serbian border, is 98% Serb (the remaining 2% includes a village of 200 ethnic Albanians and a Roma group expelled from another municipality) and still functions essentially as it did before the conflict. Until 1960 it was part of Serbia rather than Kosovo. Even when it became part of Kosovo, 95% of its municipal budget came from RS. At one point, Belgrade told former municipal officials in Leposavic to look to UNMIK for assistance but more recently it seems that the RS government is pressing for UNMIK to recognize the applicability of RS law and perhaps the operation of RS institutions in Kosovo.

The flight of many Kosovo Serbs has meant that government offices at all levels are without experienced staff as well as key documents and equipment. Nevertheless, there are some instruments and skilled people. Investment in targeted areas of equipment and training could yield substantial results. There is a critical need to build an environmental infrastructure, building on input from legitimate and real political forces in Kosovo.

Ethnic Albanians have been returning to the state jobs they last occupied in 1989-1990, but work is progressing slowly on the reconstitution of public services. The last official salaries to public workers were paid in March 1999 (though workers in some Serb communities received salaries for a few months thereafter). UNMIK made its first salary payments to judges and health care workers in August 1999, using the UN Trust Fund. Efforts now are underway to train a new police force and to restore essential public utilities. Other workers, including forest rangers and various inspectors, have yet to be rehired and placed on a regular payroll. UNMIK currently is developing a budget for running the provincial and municipal government structures.

UNMIK is described as a peacekeeping operation established under the authority of the UN Security Council to reform and rehabilitate Kosovo and prepare the territory for elections and eventual autonomy. It is headed by a Special Representative to the Secretary-General of the United Nations (SRSG), who oversees four main "pillars": Pillar I is headed by a Deputy SRSG for Humanitarian Affairs (UNHCR); Pillar II is headed by a DSRSG for Civil Administration (UN); Pillar III is headed by a DSRSG for Democratization and Institution-building (OSCE) and Pillar IV is headed by a DSRSG for Economic Reconstruction, Recovery and Development (EU). There are plans to establish an Ombudsman's Office to receive complaints about any abuses of authority by UNMIK, local institutions or others claiming to exercise authority. The Ombudsman will have authority to conduct investigations and to take action to address violations, including direct intervention with the relevant authorities. In addition to a central authority, UNMIK has created five Regional Administrations in Gnjilane, Kosovoska-Mitrovica, Pec, Pristina and Prizren. It also is taking steps to assume administrative responsibility for the 20 or so remaining municipalities in Kosovo.

A Kosovo Transitional Council has been formed to ensure the people of Kosovo have direct input into UNMIK's decisions and actions. It is composed of representatives from the LDK, KLA, United Democratic Movement (LDB), the Kosovo Serb community, the Bosniak Muslim community (also Party of Democratic Action), and independent members of the community. Meetings are chaired by the SRSG and observers have included the KFOR Commander and UNMIK/DSRSGs.

UNMIK has established 9 Joint Civil Commissions (JCCs) designed to ensure the reintegration of the work force into Kosovo's institutions, oversee their functioning, provide policy guidelines, develop future strategies and arbitrate disputes. Each JCC is composed of representatives from UNMIK, Specialized Agencies/Funds/Programmes (where appropriate), KFOR and both Albanian and Serb communities as well as other ethnic communities if necessary. An UNMIK representative chairs each JCC on behalf of the SRSG. Current JCCs include: Media; Health and Sanitation; Education and Culture; Banking, Finance and Economy; Governance; Justice and Law Enforcement; Public Utilities; Water, Power, Electricity and Fuel; and Post, Telegraph and Telecommunications. Similar commissions on certain subjects have been established in some regional administrations as well.

With regard to centralized environmental policy and management, UNMIK's Division of Civil Administration has made provision for an Environmental Protection Section based in Pristina. At the moment, this Section consists of a local environmental assistant, a UN Volunteer with expertise in water/sanitation and a temporarily-seconded UNEP Legal Officer. Additional professional staff are anticipated. There is provision for an environmental component to be developed within Pillar IV as well. In the meantime, that component is receiving support from a short-term secondment from the EC. UNMIK may still be interested in the establishment of a JCC or an inter-agency working group on environment.

With regard to decentralized environmental policy and management, draft organizational structures have been suggested which: (1) place an Urban, Rural Development and Environment Unit in each UNMIK Regional Administration and (2) establish an environmental

section within each municipality's urbanization and planning department. These structures, however, have not yet been approved and posts have not been formally created.

3. Future challenges

Overall, there is a need for attention to be paid to environmental aspects of civil management and administration—including a clear division of responsibilities between different levels of government. As a starting point, UNMIK should hire a senior professional to head the Environmental Protection Section as soon as possible. Thereafter, there should be people responsible for environmental issues in the regional administrations and within each municipality. Consideration could be given to involving citizens as "environmental agents" who would assist the police in maintaining a clean and healthy environment at the municipal level.

The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe has offered to provide policy advice in relation to the development of environmental strategies and institutions in Kosovo. The Center already has prepared a Balkan Environmental Action Programme for consideration by donors. It has special expertise in facilitating dialogue between the EU and accession countries in the Balkans region.

UNMIK also should consider forming a Joint Civil Commission on environment to serve as an advisory and coordinating body, which would allow local people to begin identifying and taking action on local environmental needs and priorities.

There is good professional education and expertise within Kosovo but attention needs to be paid to a few things as civil institutions are re-established: (1) ethnic and political tension should be confronted and dealt with (i.e., through professional codes of conduct); (2) more women should be involved; and (3) training is needed in modern environmental management/administration methods and the use of new approaches and equipment.

Kosovo municipalities could be encouraged to develop sister city relationships with municipalities outside the former SFRY that have good environmental practices.

4. Lessons from other countries in the region

The International Council for Local Environmental Initiatives might be a useful source of ideas and information. The Council of Europe's Urban Charter and European Declaration of Urban Rights advocate the right to an unpolluted and healthy environment.

There is a tendency in the CEE region to have a special environmental central authority and to assign some environmental tasks to local government. It is not clear whether either/both can manage effective environmental enforcement. Parliaments also often have committees or other bodies dealing with environment.

Albania has a national Committee on Environmental Protection (CEP) and 12 Regional Environmental Agencies (REAs) at the prefecture level (each prefecture has 3 districts). There apparently has been no effort by other national agencies to incorporate environmental aspects into their activities. The central government has been accused of using its extremely strong power base (Albania has no history of democratic governance) to control local affairs. Local bodies do not have the right to decide a matter without approval from the central government and even environmental permitting decisions must come from the CEP. On the other hand, municipalities now can keep income generated from local taxes (e.g., local trade). REAs need to be strengthened as part of the move towards decentralization.

The Office of the High Representative in Bosnia-Herzegovina, with the apparent assistance of the Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe, has created a Joint Environmental Steering Committee that plays a significant role in preparing legislation.

In Croatia the government was reorganized in 1994 to replace the Ministry of Civil Engineering and Environmental Protection with the Ministry of Spatial Planning, Civil Engineering and Housing and to create the State Directorate for the Protection of Nature and Environment (SDEP) as well as the State Water Directorate (and two or more other environment-related Directorates). This made environmental management more independent but also lessened its status (environmental issues now are presented in Cabinet meetings by the Ministry of Culture) and increased the number of bodies dealing with the same subject. Moreover, the State Water Directorate is older and richer than the SDEP. The draft Environmental Performance Review of Croatia (prepared under the UNECE Division on Environment and Human Settlements) recommends that environmental protection, spatial planning, tourism, and water management should be combined in a single ministry with a special unit on environmental education and awareness.

In January 1999 FYR Macedonia gave greater political recognition to environmental issues (e.g., the decision to site Kosovar refugee camps near springs which were important sources of clean drinking water for Skopje) when it created a separate Ministry of Environment. Previously, environmental considerations apparently received insufficient attention under the Ministry of Urban Planning, Construction and Environment. Unfortunately, a UNDP project on institutional capacity building within the Ministry of Environment apparently has been reduced in size because of insufficient ministerial interest/support. A new Law on Local Self-Government provides for environmental decision-making on the local level and the Law on the Territorial Division of the Republic provides an important institutional framework for the operation of 123 municipalities. Article 77 of the Constitution provides for the Assembly to elect an Ombudsman to protect citizens from having their constitutional and legal rights violated by a state body or other body with a public mandate. Thus far, there have been no environmental complaints.

Slovenia has a Ministry of Environment and Physical Planning, an Environmental Protection Council, an Institute for Environmental Protection and a Parliamentary Committee on Infrastructure and Environment. Article 92/3 of the framework environmental law says municipal authorities also have environmental management responsibilities (e.g., full disclosure of construction plans, reimbursement for ecological damage and supervision). There is provision for an Ombudsman's office in Article 159 of the Constitution. The Ministry of Environment and Physical Planning only had 5 members in 1991 and it has been difficult to recruit a planned policy unit. There is a Department of Environmental Legislation in the MoEPP. An Inspectorate was established in December 1994 but it is rather weak.

C. Environmental legislation in general

1. Pre-conflict

Illyrian/Albanian customary law (e.g., including the concepts of blood revenge and blood reconciliation) governed certain aspects of daily life, unaffected by the imposition of foreign schemes. Even under the Ottoman regime, it provided the basis for self-administration and the collection of taxes. Although many ethnic Albanians are Muslim, sharia law does not seem to have been applied.

Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY)
Socialist Republic of Serbia (SRS)
Socialist Autonomous Republic of Kosovo (SAPK)

One reference indicates there was a right to a healthy environment recognized within the 1974 SFRY Constitution and another reference says there was no such right. The situation with regard to the 1974 SRS Constitution and 1974 SAPK Constitution is unknown.

International environmental conventions ratified by the SFRY include the: Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage; Ramsar Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat; Convention for the Protection of the Mediterranean Sea Against Pollution and its Protocol concerning Cooperation in Combating Pollution of the Mediterranean Sea, its Protocol for the Prevention of Pollution of the Mediterranean by Dumping from Ships and Aircraft, its Protocol concerning Mediterranean Specially Protected Areas and its Protocol for the Protection of the Mediterranean Sea Against Pollution from Land-based Sources; Convention on Long-range Transboundary Air Pollution and its EMEP Protocol; United Nations Convention on the Law of the Sea; and Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer and its Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer.

It appears there was a limited set of SFRY environmental laws and regulations (primarily dealing with air, water, forests and urban planning) because environmental protection largely was delegated to the republic level of government.

Environmental standards set forth in SFRY legislation are still in use in FRY Macedonia until regulations are promulgated to implement new environmental laws. Other republics also appear to have used SFRY legislation for some time after their political separation, pending the development of their own environmental law regimes.

There are indications that the SRS also had a number of environmental laws and regulations. A law on environment was passed by the SAPK Parliament in 1987/88 and there is reference to a SAPK law on planning and space regulation.

Federal Republic of Yugoslavia (FRY)

It has been said that FRY legislation is essentially SFRY legislation. Nevertheless, a new basis for environmental legislation was established with the adoption of the 1992 FRY Constitution.

Article 52 of the FRY Constitution states: "Man shall be entitled to a healthy environment and timely information about its condition. It is everyone's duty to protect the human environment and make use of it in a rational manner. The state shall be charged with maintaining a healthy human environment and to this end shall proscribe the conditions and manner of the performance of economic and other activities."

Article 73 of the FRY Constitution provides: "Natural resources shall be owned by the state. Agricultural land may be privately owned or subject to other types of property rights. Forests and timberland may be privately owned or subject to other types of property rights, within the time limits prescribed by law...."

Article 77 of the FRY Constitution sets forth the areas of federal competence which include: "the principles of environmental protection; the regime of the atmosphere and watercourses of national interest and international waters; the regime of territorial waters, with relevance to the international relations of the Federal Republic of Yugoslavia; navigation on waters under international or intergovernmental regime of navigation;... protection of plants against diseases and pests which threaten the country as a whole; sales of plant and animal protection chemicals;... genetic material in agriculture and forestry; protection against ionising radiation; [and] production, sales and transport of weapons and of toxic, inflammable, explosive, radioactive and other dangerous substances;...." This provision effectively authorizes the FRY to formulate general policy, enact and enforce federal legislation and ensure judicial protection in environmental matters, while leaving many specific environmental matters to be regulated independently by the Republic of Serbia.

In 1997 the FRY ratified the United Nations Framework Convention on Climate Change. With regard to conventions negotiated under the auspices of the UNE/ECE, it has ratified the

Convention on Environmental Impact in a Transboundary Context, the Convention on Transboundary Effects of Industrial Accidents and the Convention on the Protection and Use of Transboundary Waters and International Lakes. Presumably it also considers itself bound by those conventions ratified by the SFRY.

Article 16 of the FRY Constitution states: "The Federal Republic of Yugoslavia shall fulfill in good faith the obligations contained in international treaties to which it is a contracting party. International treaties which have been ratified and promulgated in conformity with the present Constitution and generally accepted rules of international law shall be a constituent part of this international legal order." Although the negotiation, conclusion, ratification and implementation of international treaties is within the federal competence, the FRY undertakes those functions in collaboration with republic, provincial and other interested bodies and organizations. Article 7 of the FRY Constitution further allows republics to ratify international treaties if they do not disadvantage the federation or other republics. Under Article 73 of the RS Constitution, it is the National Assembly that ratifies international treaties. (See also Articles 1, 3 and 23 of the 1978 Federal Law on Conclusion and Performance of International Treaties.)

According to one source, the FRY has more than 150 laws, 100 regulations and 52 ratified treaties in the field of environment. A code of environmental laws and regulations apparently exists and another more complete version is in preparation. It seems, however, that a draft Law on the Principles of Environmental Protection has not yet been adopted. Moreover, an attempt in 1993 to enact a federal law on the bases and criteria for environmental protection apparently failed because it overstepped the authority of the member republics.

Republic of Serbia (RS)

Significant legislative changes occurred in the Republic of Serbia (RS) from 1989 onwards, essentially reflecting the end of the socialist regime and the beginning of a more progressive approach towards law-making. For example, there was an acceptance of the need to adopt an integrated approach towards environmental management based on the principles of sustainable development.

One major exception to this liberalizing trend was the treatment of Kosovo under the new legal system. In contrast to Serbia's relations with the province of Vojvodina and the Republic of Montenegro, it seems that Kosovo became the subject of legislation that was either discriminatory/unconstitutional on its face or discriminatorily applied. This was particularly true of legislation related to government administration, property, education, health, and information/media. On the other hand, with the possible exception of certain spatial planning legislation, environmental legislation appears to have been politically "neutral" and not discriminatory/unconstitutional either in its text or its application.

Article 31 of the 1990 Constitution of the Republic of Serbia states: "Man shall have a healthy environment. Every person is bound, in accordance with law, to protect and enhance the human environment." This provision is less progressive than Article 52 of the FRY Constitution. For example, it does not clearly recognize the right to a healthy environment and it does not establish a right to environmental information.

Article 72 of the Constitution authorizes the RS to regulate and provide "the system of protection and advancement of human environment, protection and promotion of plants and animals;... protection of cultural monuments,... basic goals and directions of the economic, scientific, technological, demographic, regional and social development, the development of agriculture and rural areas; organisation and the use of space; [and] policy and measures to guide and promote development, including the development of under-developed areas..." Article 109 further says the autonomous province shall, through its own agencies, "enact" development programmes in accordance with the RS development plan and lay down measures for their implementation. It also shall "enact decisions and general enactments in

accordance with the Constitution and law to regulate matters affecting the citizens in the autonomous province in the areas of:... protection and advancement of the environment; [and] urban and country planning." Article 113 then states the "municipality shall, through its agencies and in accordance with law: enact development program,... regulate and provide for the use of urban construction sites and business premises,... and take care of meeting specific needs of citizens in the areas of:... protection and advancement of the environment." In the view of one analyst, the possibilities for passing provincial and local environmental rules and regulations are limited because environmental protection is uniformly regulated at the republic level.

There is an RS Law on Environmental Protection (Official Gazette of the Republic of Serbia 66/91, with amendments 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 and 53/95). This framework law has helped to clarify and bring together previously fragmented environmental legislation (allegedly as many as 300 different statutes and regulations). Like other framework laws, it sets forth: basic provisions (i.e., general principles of environmental protection and an institutional structure); protection measures in planning and construction (i.e., environmental impact assessment); protection of air, water, land, forests, flora/fauna and natural resources; protection against noise, ionizing radiation, waste and hazardous materials; a scheme for the financing of environmental protection; and compliance and enforcement measures (e.g., inspection, complaints, sanctions).

Article 13 of the law defines "environment" broadly to include: natural resources (soil, water, air, forests, flora and fauna); the built environment (cultural sites, constructions); the entire space in which people live and create; and their protection from noise, radiation, waste and dangerous substances. Articles 9 and 112 of the law recognize the right to access environmental information and provide court protection for that right.

Articles 88-90 of the framework law prescribe the funds for financing environmental protection. They include: damages for pollution; the republic budget; environmental impact assessment (EIA) funds; interest for given credits; funds from collected penalties in accordance to the law; and other sources. Money is paid into a special account of the Ministry of Environment and used for monitoring, equipment, training, information, projects, etc. In 1994 the RS government ordered the establishment of municipal environment funds under the management of local authorities.

In the area of compliance and enforcement, the framework law provides for the supervision of inspectors, a complaints procedure and strengthened penalties for various environmental violations. The law also anticipates the development of implementing regulations, plans, programmes, and institutional bodies (e.g., for carrying out environmental impact assessment).

There is an Environmental Impact Assessment Act (Official Gazette 61/1992) which requires an ecological permit for listed activities (e.g., construction). Such permits (as well as those needed for the use of water, soil and forests) are issued by local authorities or ministry-organized organizations. Unfortunately, the law contains no provision on access to information, participation in decisionmaking or access to justice in environmental matters. There also are 1992 RS Regulations on the Analysis of the Impact of Facilities, Namely Works, on the Environment.

Provincial/municipal legislation

Other than the 1987/88 law on environment, it is unclear whether any environmental legislation was enacted at the provincial level. After Milosevic dissolved the Kosovo Assembly in 1989, of course, there was no official means to enact such provincial legislation. Nevertheless, ethnic Albanians adopted the Constitution of the Republic of Kosova in 1990. An English translation of this text has not yet been obtained.

accordance with the Constitution and law to regulate matters affecting the citizens in the autonomous province in the areas of:... protection and advancement of the environment; [and] urban and country planning." Article 113 then states the "municipality shall, through its agencies and in accordance with law: enact development program,... regulate and provide for the use of urban construction sites and business premises,... and take care of meeting specific needs of citizens in the areas of:... protection and advancement of the environment." In the view of one analyst, the possibilities for passing provincial and local environmental rules and regulations are limited because environmental protection is uniformly regulated at the republic level.

There is an RS Law on Environmental Protection (Official Gazette of the Republic of Serbia 66/91, with amendments 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 and 53/95). This framework law has helped to clarify and bring together previously fragmented environmental legislation (allegedly as many as 300 different statutes and regulations). Like other framework laws, it sets forth: basic provisions (i.e., general principles of environmental protection and an institutional structure); protection measures in planning and construction (i.e., environmental impact assessment); protection of air, water, land, forests, flora/fauna and natural resources; protection against noise, ionizing radiation, waste and hazardous materials; a scheme for the financing of environmental protection; and compliance and enforcement measures (e.g., inspection, complaints, sanctions).

Article 13 of the law defines "environment" broadly to include: natural resources (soil, water, air, forests, flora and fauna); the built environment (cultural sites, constructions); the entire space in which people live and create; and their protection from noise, radiation, waste and dangerous substances. Articles 9 and 112 of the law recognize the right to access environmental information and provide court protection for that right.

Articles 88-90 of the framework law prescribe the funds for financing environmental protection. They include: damages for pollution; the republic budget; environmental impact assessment (EIA) funds; interest for given credits; funds from collected penalties in accordance to the law; and other sources. Money is paid into a special account of the Ministry of Environment and used for monitoring, equipment, training, information, projects, etc. In 1994 the RS government ordered the establishment of municipal environment funds under the management of local authorities.

In the area of compliance and enforcement, the framework law provides for the supervision of inspectors, a complaints procedure and strengthened penalties for various environmental violations. The law also anticipates the development of implementing regulations, plans, programmes, and institutional bodies (e.g., for carrying out environmental impact assessment).

There is an Environmental Impact Assessment Act (Official Gazette 61/1992) which requires an ecological permit for listed activities (e.g., construction). Such permits (as well as those needed for the use of water, soil and forests) are issued by local authorities or ministry-organized organizations. Unfortunately, the law contains no provision on access to information, participation in decisionmaking or access to justice in environmental matters. There also are 1992 RS Regulations on the Analysis of the Impact of Facilities, Namely Works, on the Environment.

Provincial/municipal legislation

Other than the 1987/88 law on environment, it is unclear whether any environmental legislation was enacted at the provincial level. After Milosevic dissolved the Kosovo Assembly in 1989, of course, there was no official means to enact such provincial legislation. Nevertheless, ethnic Albanians adopted the Constitution of the Republic of Kosova in 1990. An English translation of this text has not yet been obtained.

It is unknown whether environmental issues were the object of legislation at local level during the 1990s, even after the strengthening of local self-government. Attempts made to obtain copies of municipal assembly decisions have been unsuccessful.

2. Post-conflict

UNMIK Regulation No.1, issued by the Special Representative of the Secretary-General, states that the laws applicable in the Territory of Kosovo prior to 24 March 1999 shall continue to apply in Kosovo insofar as they do not conflict with internationally recognized human rights standards. Many ethnic Albanian judges, lawyers and former public officials challenge all legislation enacted by the Republic of Serbia after 1989, as it is presumed to be discriminatory and unconstitutional. In general, it seems unlikely that environmental legislation enacted by the FRY or RS violates international human rights standards—except for certain texts related to the alteration of urban plans and the purchase of agricultural land in Kosovo. Of course, laws may be non-discriminatory on their face and yet applied in a discriminatory manner.

Some ethnic Albanians say they recognise the law of the Government of Kosova but it is unclear what is meant by this reference. It could be legislation enacted by the SAPK prior to 1989, or possible legislation enacted in the name of the Republic of Kosova during the 1990s, or alleged current decrees now being issued by the KLA.

A former official of the Republic Pension Fund said he felt the Fund should recognize and follow relevant RS law.

Regulation No.1 further authorizes the Special Representative to the Secretary-General to enact legislation in the form of Regulations. Thus far, fifteen Regulations and one Administrative Direction have been issued and none directly addresses environmental issues. There does not seem to be any intent in the near future to promulgate a regulation dealing with such issues.

Although there have been rumours of "legislation" promulgated by the KLA shadow government, no texts have thus far been obtained or reviewed.

3. Future challenges

Future UNMIK regulations and later legislative proposals should be checked for environmental implications.

Constitutional provisions providing a right to a healthy environment have had theoretical rather than practical importance. Similarly enactment of general/vague framework law often has been insufficient. In addition to constitutional provisions and framework laws, there is a trend in the region to develop national environmental policies.

There is a need to collect existing environmental legislation applicable to Kosovo and conduct a comprehensive review of its sufficiency—as well as its potential for being discriminatory or unconstitutional. This process should be assisted by the CD-ROM of current RS legislation (in Serbo-Croatian) now in the possession of UNMIK Legal Officers. Steps should be taken by UNMIK to suspend/repeal any discriminatory/unconstitutional legislation (e.g., the decisions altering the urban plans of selected cities).

Environmental law input should be provided to the special Joint Advisory Council on Legislative Matters via the Executive Board (which meets weekly) or the Working Group on Other Matters. This input should identify areas with a need for legal reform, discriminatory laws with a need for immediate suspension, and proposed elements or provisions of new legislation.

4. *Lessons from other countries in the region*

Although Albania does not expressly recognize the right to a healthy environment, Article 36 of the 1991 Constitution requires the government to provide a clean and healthy environment to its citizens (Constitutional Law Package No. 7491). There is a 1993 Law on Environmental Protection ((No. 7664). In addition to a reference to environmental impact assessment in the framework law, a draft EIA law has been submitted to Parliament.

The current legal situation in Bosnia-Herzegovina is quite chaotic in view of the previous socialist legislation and the many temporary legal instruments promulgated during the war. The 1994 Constitution of the Federation of Bosnia-Herzegovina (amended to reflect the Dayton Peace Accords) provides a general legal framework and Article 35 of the 1994 Constitution of the Republika Srpska (also amended after the DPA) recognizes the right to a healthy environment. There are current efforts to draft environmental legislation.

The 1990 Croatian Constitution (amended in 1997) guarantees the right to a healthy environment and contains basic definitions of environmental and physical planning issues. The 1992 Declaration of Environmental Protection provides environmental policy guidance and the 1994 Law on Environmental Protection sets forth the legal framework. EIA was introduced in the 1970s and has been a legal requirement since 1984 (the EIA law was amended in 1990). Croatia has about 400 legislative texts related to environment. Since early 1999, all new legislative proposals must take EU legislation into account.

With regard to the FYR Macedonia, Article 43 of the Constitution recognizes the right to a healthy environment. Article 55 states "The freedom of the market and enterprise can be proscribed by law only with regard to the defense of the country or the protection of nature, the environment and the health of the people." Article 56 says "All natural resources of the Republic of Macedonia, flora and fauna, as well as objects and buildings of particular cultural and historical value determined by law are amenities of common interest for the Republic of Macedonia and enjoy particular protection." There is a 1996 Act for the Protection and Promotion of Environment and Nature (No. 69/96) and a draft law on environmental impact assessment. As there are few or no implementing regulations under the framework law, reference continues to be made to the environmental standards provided under SFRY legislation. SFRY texts also provided a basis for most of the new environmental legislation in FYR Macedonia.

The Republic of Montenegro describes itself as a democratic, social and "ecological" state in Article 1 of its 1991 Constitution. There is a 1996 Law on Environmental Protection.

Article 72 of the Slovenia Constitution says "Each person shall have the right to a healthy environment in which to live, in accordance with statutes. The state shall be responsible for the existence of such an environment. To this end, the conditions and the manner in which economic and other activities are carried out shall be regulated by statute. The conditions under which any person who damages the environment shall be obliged to provide compensation shall be determined by statute. The protection of animals from cruelty shall be regulated by statute." Article 73 says "Everyone shall be obliged, in accordance with the law, to protect rare and precious natural areas, as well as structures and objects forming part of the national and cultural heritage. State and local government bodies shall be responsible for the preservation of the natural and cultural heritage."

It has been pointed out that 40 regulations are needed to implement the Slovenian framework law. This is a problem with a number of framework and enabling laws in other countries as well. Slovenia has been accepted as a candidate country for entry into the EU. This has required much work on the harmonization ("approximation") of Slovenian environmental law with EU environmental law (e.g., general policy, institutions, liability, EIA, access to environmental information, eco-label, financial instruments, eco-management and audit, integrated pollution prevention/control, motor vehicle emissions, lead in air, industrial

plants, new municipal waste incinerators, greenhouse gas monitoring, ambient air quality assessment/management, classification/packaging/labelling of dangerous substances, industrial accidents/emergency response, good laboratory practices, genetically modified organisms, risk assessment/management, conservation of wild birds, conservation of natural habitats and wild flora/fauna, permissible sound level and exhaust system of cars, airborne noise by household appliances, waste framework, containers of liquid for human consumption, hazardous waste, incineration of hazardous waste, landfills for waste, surface water for drinking, quality of bathing water, discharge of dangerous substances into water, protection of groundwater, and the ecological quality of water.)

D. Economic instruments

1. Pre-conflict

Economic instruments in force in the FRY as of mid-1998 included: air emission non-compliance fee; water effluent charge; water pollution non-compliance fee; sewage charges; municipal waste user charges; waste non-compliance fee; deposit refund on glass bottles (under a voluntary agreement reached with industry in the 1970s); nature protection non-compliance fee; water extraction charges; agricultural land exploitation charges; turnover taxes from charges on land conversion from agricultural purposes; forest exploitation charges; soil non-compliance fee; noise fine; non-compliance fines for improper use of fertilizers or failure to take anti-erosion measures and soil protection/rehabilitation measures or failure to apply forest protection and protected area measures; turnover tax exemption for solar power equipment and energy saving services; 25% accelerated depreciation for energy saving equipment; accelerated depreciation for afforestation, forest improvement or land/soil protection equipment; turnover tax exemption for soil protection equipment; turnover tax exemption for drinking water/biodiesel equipment and services aimed at decreasing air/water/noise pollution; and duty/tax allowance on the import of environmental technology. The Republic of Montenegro also recently introduced an air emission charge, CO₂ tax, and water effluent charge. Similar charges are to be introduced in Serbia and the FRY in the future. The Republic of Serbia has an Environmental Fund into which charges and fees are paid.

Most of the instruments in force are "command and control"-oriented rather than incentive in nature. No thorough assessment has been made on the performance of existing economic instruments but it seems that pricing, taxes and duties in the transport sector need attention. Further, no information is available on the extent to which environmental subsidies have been used or the potentially negative environmental impact caused by transport, energy and agricultural subsidies.

Generally, municipalities were responsible for the pricing of drinking water and water treatment. Industrial users pay more than domestic users, and there is no metering of domestic water consumption. Prices varied from town to town but were kept fairly low for social reasons. Revenue collection was not very efficient. Wastewater treatment was not well-developed in municipalities (even Belgrade, Novi Sad and Nis do not have facilities) or manufacturing/mining industries.

Municipalities also were responsible for setting the level of waste use charges (collection and disposal). They were not based on the volume of waste produced and were not set at a level that covers the costs of communal enterprises that handle waste disposal. Moreover, subsidies often were provided. Nevertheless, there were efforts to develop financial schemes for increasing waste use charges and undertaking waste minimization and recycling.

Land use revenues were used for the re-cultivation of agricultural land used for mining or deposit sites, monitoring of land quality, and research. Land and forest use charges were

also set lower than cost pricing, not collected efficiently and negatively affected by the grey economy.

Permits were needed for gathering, using and trading species (e.g., berries, mushrooms and snails) but the grey economy lessened the effectiveness of this scheme. There was no inspectorate for this activity and powerful state-owned companies pushed out smaller companies. The Republic of Montenegro collected an entrance fee at one national park that was used for nature conservation measures. The Republic also subsidised fertilisers and pesticides through exemption from the turnover tax.

2. *Post-conflict*

There is hardly any official collection of fees, charges or fines in Kosovo at present. Nevertheless, municipalities which are ethnically Serbian in composition have reportedly been collecting various charges and sending them to Serbia. KLA-controlled municipalities reportedly are collecting fees of some kind from ethnic Albanians. UNMIK has put a customs service in place to begin generating revenue for government operations. It also hopes to establish public services in the near future and to start collecting official water, electricity and waste charges again. The absence of a banking system, government budget and clear division of authority among levels of government makes the process more complicated.

3. *Future challenges*

There is a need to re-institute user fees to avoid dependency, get public service bodies working again and generate revenue for the future.

UNMIK may not have a mandate to undertake privatisation but the subject will have to be legislated as soon as a legitimate local government is in place. That process should incorporate environmental considerations.

Overall, the FRY's history of "self-management" should make transition to a modern, market economy easier than in other Central and Eastern European countries. Factors slowing such a transition in Kosovo, however, include the: large role played by the state in the economic sector; low technological development of industry; limited working capital to finance investments; insufficient expertise in modern economic and management approaches; unclear and unstable political conditions; dependence on international cooperation and financial/technical assistance; and limited tax revenues.

4. *Lessons from other countries in the region*

In the aftermath of the war, the social and economic context needed for economic instruments is lacking in Bosnia-Herzegovina and environmental protection is not a priority. Historical charges for air emissions and woodcutting were not well-enforced and there is no modern pollution charge system in place. Water supply and waste management pricing does not cover maintenance costs and collection efforts are weak.

Croatia's water price/effluent charge system has proven to be quite successful in generating water revenues and offers a good example for other sectors and countries.

Slovenia has a wastewater charge (1995) and CO₂ tax (1997) which generate unearmarked funds for the national budget. The privatization law requires potential buyers to assume responsibility for past environmental contamination. Before acquisition, they must secure and allocate the funds needed to clean up such contamination.

E. Compliance and enforcement

1. Pre-conflict

Under the SFRY, Article 156 of the Federal Code of Obligations (1978) allowed anyone, regardless whether he/she had a legal interest, to bring an action against a polluter. This "ecological action" could ask for: the source of danger to be removed; an activity to be stopped; preventive measures to be taken; or damages to be awarded. Over the years, the number of ecological actions have increased but there is not a flood of litigation.

The concept of an inspectorate seems well-established in Kosovo, but it is unclear which types of inspectors existed. Presumably, there were health, education and labour inspectors. There also were armed forest rangers. Although there seems to have been regular monitoring of air, water, soil and other parameters (at the Institute for Scientific Research and Development, for example), the existence of related inspectors with the power to issue citations is less unclear. It seems very little privatization of industry occurred during the 1990s, and the major polluting enterprises were linked to the state.

Both FRY and RS penal legislation contain many provisions related to environmental protection, including criminal acts against the economy, and human health. Article 133 of the RS criminal law directly addresses environmental pollution and it has been suggested that the new federal criminal law should make the denial of environmental information a crime. Critics say environmental penal legislation did not implement penalties and was not formulated in the context of international conventions.

RS law provided for infringements, economic violations, and criminal acts related to the environment. It seems that environmental enforcement was encouraged. During the 1980s, for example, there were 12,161 reported environmental crimes (23.3% of total crimes). Unfortunately, such cases had a low conviction rate. A sizeable percentage of prosecutions involved contaminated foodstuffs, but there were criminal charges brought in December 1997 against eight officials of a nitrogen plant who were found to be responsible for an accident which killed one man and injured others. The Novi Sad Commercial Court has estimated that 2-3 % of the economic violations brought before it concerned environmental pollution (air, water, soil). Standing to bring an action essentially required a legal interest for criminal and constitutional court cases but not for special administrative and civil court cases.

It is unknown whether legislation in the SAPK provided for environmental crimes, and the SRS abolished the SAPK penal law in 1990.

2. Post-conflict

Even FRY and SR legislation which might be acceptable to ethnic Albanian judges and lawyers (i.e., not discriminatory or unconstitutional) cannot be enforced at the moment as there are no operating inspectorates. This means that there is effectively no consistent control over matters such as the siting/construction of buildings, cutting of trees, fishing, hunting, connections to utility lines, operation of businesses, dumping of wastes, and noise levels. Some Regional Administrators and KFOR officers have tried to stop certain illegal construction or occupation of buildings with mixed success. Overall, serious compliance and enforcement efforts will not be possible until government structures are more firmly in place.

3. Future challenges

In the short-term, key areas of illegal activity (e.g., unlicensed tree-cutting, indiscriminate waste dumping, unpermitted commercial operation and illegal building construction/occupation) should be agreed and subjected to UNMIK regulation and enforcement.

In the medium and long term, there is a need to strengthen compliance and enforcement efforts through the: creation of implementing mechanisms; compilation of a list of environmental polluters; reworking of regulations to reinforce preventive measures and enlarge the competence of inspectors; use of integrated inspections where feasible; promotion of environmental advocacy and advisory services; and development of investigation and prosecution procedures which increase the rate of convictions.

4. Lessons from other countries in the region

In Albania, compliance enforcement is hampered by the absence of an administrative code and a weak legal framework. The State has little power *vis-à-vis* the private sector. There is a general lack of enforcement and specialized personnel.

In Croatia, the basis for environmental compliance and enforcement efforts is provided by the Environmental Pollution Cadastre (EPC). An Environmental Emissions Cadastre within the EPC contains an air emissions register, water emissions register and waste register. The EPC was established at the central level in 1995 and EEC was introduced in counties and municipalities in 1997, using a 1996 Rule Book on EEC which explains its standard content, methodology, maintenance, time limits and penalties. The EPC is used to gather data on polluters, emission types/quantities and any environmental protection measures which have been taken. Similar Pollutant Release and Transfer Registers have been established in other countries. At the county level, in Croatia, environmental inspectors are attached to each Physical Planning, Housing and Municipal Affairs, Construction and Environmental Protection Bureau. Zagreb does not yet have its own environmental inspector. Counties and municipalities can introduce stricter standards or monitoring. Weaknesses in Croatia's regime include a lack of systematic environmental monitoring and no clearly defined rights and liabilities.

In Slovenia, funding for environmental improvements comes from the national budget (part gathered from industrial pollution fees/fines), local government budgets (significant past source of environmental investment funding for public services and infrastructure), the National Environmental Protection Development Fund (stock-holding company owned by state that gives loans to municipalities for environment-related infrastructure and protection such as water quality improvement) and external sources of funding.

There are eco-label award schemes in Croatia, the Czech Republic and Hungary. The concept of integrated pollution prevention is at its earliest stages in the region.

F. International cooperation

1. Pre-conflict

Historically, both the SFRY and FRY have participated actively in international affairs. This practice has continued in recent years to the degree possible, in view of international sanctions and the lack of political recognition for the FRY. For example, the FRY submitted reports to both UNCED and Habitat II.

2. Post-conflict

Virtually every person encountered seems to have a strong interest in Kosovo entering the European Union and generally strengthening its ties to other European countries. Some Kosovo Serbs have maintained close links with Serbia and others are interested in restoring such links in the near future. Ethnic Albanians, on the other hand, seem keen to achieve as much independence as possible. Ties to neighboring Balkan states have always been close (e.g., cooperation on nuclear safety), but the status of Kosovo's cooperation with Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, FYR Macedonia and the Republic of Montenegro needs clarification. One local lawyer has prepared a proposal for a Balkans Free Trade Agreement

but other countries in the region already have elected to join the Central European Free Trade body. The Southeast Europe Stability Pact should facilitate links between Kosovo and other parts of the region.

3. Future challenges

Kosovo has been flooded with international people and organizations in recent months who want to "help". It is a challenge for UNMIK to try and prevent duplication, overlapping and conflict among all of the activities now being undertaken or planned.

The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe has a network of 15 field offices in the region. Its planned office in Kosovo would be able to take advantage of this network and thus improve Kosovo's ties (as well as the exchange of information and experience) with neighbouring countries.

4. Lessons from other countries in the region

Slovenia's experience has been that more CEE cooperation is needed and Western assistance should be demand-driven rather than focused on finding markets for national products.

III. INFORMATION, EDUCATION AND PUBLIC AWARENESS/PARTICIPATION

A. Information/Education

1. Pre-conflict

In principle, all FRY government activities, regardless of the level, were open to the public. There was no specific law on access to and provision of environmental information, but the Federal Law on the Public Information System (1990) and the RS Law on Public Information (1991) guaranteed all natural and legal persons free access to public information. All public authorities and legal entities had to make publicly available all information in their possession--except for state, military, official or business secrets. There were no formal requirements governing the quality of information provided and there were no formal guidelines on how to request or give information. Both Federal and Republic law prescribed fines for anyone who withheld information without justification. Further, Article 92 of the Law on Public Administration prescribed fines for an enterprise, institution or other legal entity which did not allow the inspection of necessary documents by an official inspector. Articles 58 and 59 of the Law on Employment in Public Administration penalized any refusal to give information (or the giving of incorrect information) to public authorities, organizations and citizens.

The RS Ministry of Environment had one official responsible for information and marketing as well as another for development of the information system. The Ministry had monthly press conferences to announce new bills and give updates. Information from all Ministries also was forwarded to and released by the Ministry of Information. Using information provided by larger private enterprises, the Economic Courts conveyed data to the Federal Official Gazette on the financial status and environmental impact of business activities.

Article 8 of the RS framework environment law gives the public access to environmental quality data. The public also must be informed about real or potential threats to the environment. Information that is necessary for evaluating environmental risks and for taking actions to protect the environment and human health apparently cannot be classified as secret. Under Article 109, a person could be sent to prison for a maximum of 5 years for refusing to release such information. There are also criminal penalties for attempting to conceal environmental information.

Article 9 of the framework law sets forth the elements of an environmental information system. A subsequent programme developed for its implementation (Official Gazette of the RS 78/92) establishes an information centre, a monitoring centre, a special agency to run the system and connections with other relevant databases both within and outside Serbia. The Law on the Informational System of the Republic of Serbia (1996) calls for the creation of a joint database that would standardize data for all institutions of state administration. It apparently is still in the early stages of implementation.

Article 12 of the Serbian framework environmental law requires the government to submit annual reports on environmental conditions to the parliament. These reports have been criticized for being too infrequent and difficult to obtain. The Ministry of Environment also should release annual emissions data. Municipalities and towns are obliged to inform the public about the quality of air using the mass media or other means. For example, special bulletins with data on water, air pollution, noise and quality of drinking water were issued in Novi Sad.

The RS Ministry of Environment planned to provide more information to the public when environmental monitoring and information schemes were fully in place. Work to develop a system for improving contact with the public (proposed in 1992) slowed under subsequent political conditions.

Despite the extensive and rather progressive legislative scheme described above, it seems highly unlikely that people in Kosovo actually had easy access to environmental information. In the early 1990s, Serb forces seized local radio stations and other media enterprises. Broadcasts thereafter were only in Serbo-Croatian even though ethnic Serbs constituted only a small fraction of the population. Moreover, there were a number of allegedly discriminatory and unconstitutional laws passed by the SRS Assembly that restricted the flow of information within Kosovo during the 1990s. For example, one of those laws abolished the SAPK Law on the Public Information System (Official Gazette of SRS 45/90 of 7 August 1990).

Overall, ecological education was weakened by the separate education of ethnic Serbs and ethnic Albanians. Some ethnic Albanians, however, managed to study environment-related subjects outside Kosovo. Rugova and Milosevic signed an Agreement on Education in 1996, under which Albanians were to return to state schools, but the Agreement never was implemented. It seems environmental law was only incorporated into the RS university legal curriculum 2 years ago and it never appears to have been a component of legal education under the parallel system for ethnic Albanians. There has been, accordingly, a dearth of experienced environmental lawyers in Serbia and Kosovo. On the other hand, the ecological section of the Kopaonik School of Natural Law reportedly increased in importance. Despite the apparent existence of a RS Programme of Ecological Education from pre-school to university level, it seems likely there were other educational needs in toxicology, environmental sciences, environmental management, environmental engineering, and environmental economics.

As a whole there seem to be high levels of technical competence but a need for modern approaches and education related to free-market economy as well as new management concepts.

2. Post-conflict

Ethnic Albanians have resumed control of local radio stations and newspapers. More information is available every day, even though key equipment is damaged or missing. The population seems quite interested in reading local papers and listening to the radio. Within Pristina there is a large number of satellite dishes as well.

The manner in and ease with which UNMIK obtains official information from the RS government is unknown at present. Of course, a fair amount of unverifiable information is available over the Internet from a range of sources.

UNMIK is providing information to the local community via press releases, press briefings, a regular newsletter and radio stations. Generally, information is available in Albanian, Serbo-Croatian and English. A growing number of local and international newspapers also are available.

The KFOR South Brigade (headed by Germany) is preparing a database on its sector with information on air pollution analyses, river analyses (COD, BOD, TSS and PP), radiation analyses and landfill locations.

Re-activation of the educational system has been hampered by the number of damaged school buildings and the absence of funds to pay teachers. Whether existing curricula or practicing teachers might deal with environmental issues is unknown.

3. *Future challenges*

In the short term, environmental information that becomes available to UNMIK should be shared with the public via existing and other means.

In the medium to long term, consideration could be given to preparing regular environmental news items for dissemination and approaching the Independent Media Board with proposals for environmental programmes.

There should be an attempt to obtain a copy of the RS Programme on Ecological Education and to see whether elements of it could be incorporated into school or university curricula.

4. *Lessons from other countries in the region*

Albania has a Regulation on Environmental Information and Public Right to Information (1998) and a Law on Addressing and Solving Requests, Complaints, Remarks and Proposals Coming from the Citizens (No. 6853). The constitutional right to information, however, is still abstract. As the state has only weak control over the private sector, information from that sector flows rarely or not at all.

In Croatia, a monthly environmental bulletin has been issued by the government since 1991 and the SDEP has created a programme for developing an environmental information system. Agenda 21 and other environmental texts have been translated into Croatian.

FYR Macedonia was the first CEE country to ratify the Aarhus Convention on Access to Information, Public Participation in Decisionmaking and Access to Justice in Environmental Matters. Article 7 of the environmental framework law allows anyone to be informed, publicly or on request, regarding the state of the environment and environmental or human health threats. There is an Environmental Information Center at the Ministry of Environment and the Ministry issues a monthly bulletin. The Secretariat of Information also provides details on accidents or extreme pollution incidents. Most of the information available to the public is related to the work of ministries and public authorities. About 80% of the information concerns environmental impact assessment and the remaining 20% deals with issues such as air/water quality.

In Slovenia, the World Bank is helping to develop a Geographic Information System (GIS). Such technology has an important link to environmental policy. Slovenia's Green Party degenerated after 1990 and a green lobby has been organising slowly. An important contribution by NGOs has been the translation of environmental literature (e.g., Environmental Action Plan for CEE) into Slovene.

B. Public awareness/participation

1. Pre-conflict

In general, public participation in the FRY was underdeveloped even in local decision-making and environmental impact assessment procedures. NGOs in the FRY were locally-oriented and not related to or coordinated with each other. Public awareness and initiative with regard to environmental issues was low. This is particularly true for Kosovo, which apparently has had only two environmental NGOs (though other NGOs may occasionally have undertaken environmental activities). A Green Movement was begun in the early 1990s and a part of that Movement evolved into an Albanian Green Party. The current leader of the Green Movement apparently has been overseas for some time. A Green Forum was established but it has not been very active. There has been an environmental component within the work programme of the LDK Women's Forum. A long history of socialist government and Serb control of government structures since 1989 means that ethnic Albanians have had little experience with public participation in an official government. They have been actively involved, however, in the installation and operation of various parallel government systems under the LDK and KLA.

The FRY has not yet ratified the 1998 Aarhus Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice on environmental matters (developed under the auspices of UN/ECE). Nevertheless, the FRY Ministry of Science, Development and Environment has had an official in charge of NGO relations. A limited number of NGOs have been invited to working group meetings in a consultative function, but they have had no voting/veto rights and their participation was not legalized or institutionalized. There was no requirement to formally take into account public input into decision-making but, in practice, invited experts and NGOs usually were taken seriously. NGOs were not on the list of groups regularly informed about law and policy-making. The practice of broadcasting parliamentary sessions on television stopped at some point.

There was a YU-eco network, but it seems international sanctions reduced somewhat public and media interest in environmental issues. Out of the 558 NGOs which existed in the FRY during 1997, 26.2% of them were partially or wholly environmental (the largest sectoral percentage). In Montenegro, environmental NGOs made up 48.7% of all NGOs (down from 75% in 1993-94). Most of the NGOs apparently were not very large or truly effective. NGO activities tended to be more educational and informational in nature rather than participatory or investigative. Still, NGO legal advocacy and advisory activities were increasing. There was a meeting of all FRY environmental NGOs in 1994.

Under Article 48 of the RS Constitution (and Articles 5 and 61 of the RS Law on Public Administration), the work of State and other agencies/organizations as well as high-ranking officials can be criticized publicly. Citizens have the right to make requests, petitions, and proposals, receive an answer (if desired) and not be called to account for taking such actions. Unfortunately, these broad constitutional provisions are not made operational by the framework environmental law or the environmental impact assessment law. Neither of those laws contains provisions on public participation, which seems inconsistent with the concept of Yugoslav self-management. It has been suggested the situation may improve as the government moves to implement public participation obligations under international treaties (e.g., Article 6 of UN Framework Convention on Climate Change).

Article 85 of the Regulations of the Assembly of RS allows the president to invite some individuals to participate in parliamentary sessions. The work of municipal assemblies and bodies is open to the public and such transparency may be limited or excluded only in cases established by law. Citizens are allowed to take part in local assembly sessions as long as their number does not cause disruptions. They also have the right to propose decisions in accordance with applicable regulations. There is no law regulating lobbying but the practice

is rare at the republic level and hardly existent at the local level. Territorial planning activities historically have provided opportunities for public participation but, overall, government officials receive no training in how to manage public participation.

The RS Law on Referendum and People's Initiative (1994), in accordance with Article 2 of the RS Constitution, authorizes referenda at the republic, regional and township level. There, however, is no express right to initiate referenda on environmental issues and no special right to initiate lawmaking or rulemaking on the environment. Interestingly, there apparently have been NGO initiatives in various Serbian municipalities (Novi Sad, Pancevo, Sombor, Subotica, Strbce) to transform them into "ecological" towns. These actions may be prompted by the negative environmental effects of industrialization.

During 1998-99, the International Rescue Committee undertook an apparently successful environmental awareness campaign in villages throughout Kosovo.

2. Post-conflict

UNMIK has made efforts to involve the local community as quickly and extensively as possible in the interim administration of Kosovo and its reconstruction. Representatives of various ethnic communities are members of the Transitional Council, the Joint Civil Commissions, the special Joint Advisory Council on Legislative Matters and other bodies. In addition, a number of local people have been hired by UNMIK in various capacities.

The extent to which UNMIK-organized meetings are open to the public is unclear, but there generally seems to be a commitment to transparent and participatory governance. Still, the dominance by international officials and experts is something to be guarded against.

The UNMIK/UNDP clean-up project called "I Love My City – Pristina" (scheduled to run from August to November 1999) has helped to raise public awareness about urban environmental issues.

The Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe has published a book that lists environmental NGOs throughout the region. REC, which was founded in Budapest in 1991, has a local office in Skopje (established in 1993) as well as one in Belgrade and it recently established a focal point in Pristina.

3. Future challenges

In the short term, UNMIK's democratization efforts might be used to enhance the operation of the Albanian Green Party. Other political parties could be encouraged to develop platforms that address environmental as well as other issues.

Establishment of a JCC on environment would offer another means for increasing public participation in UNMIK activities. UNMIK further could promote the creation of one or more local environmental NGOs that might form links with other NGOs in the region.

The UNMIK/UNDP clean-up project in Pristina could be replicated in other municipalities.

Consideration might be given to conducting an opinion poll on the ranking of environmental protection in comparison to other problems and identifying the most serious concerns on the part of the public. Any future environmental legislation should be made available in condensed and popular forms.

4. Lessons from other countries in the region

In Croatia there are 120 environmental NGOs, which vary in their level of activity. Public participation is required in the planning process and EIA, but the general level of public participation and interest in environment-related matters is still insufficient.

There used to be a Center on Environmental Law and Public Participation in the FYR Macedonia but it ceased operating when government funding ended. One of Center's outputs was a Manual on Public Participation in Environmental Decision-making (1991), which seems to have been a useful tool for many individuals and NGOs. A NGO information centre also was established by the Movement of Ecologists of Macedonia (INDOC Center), financed by foreign foundations. Environmental information from the private sector comes via the Chamber of Commerce. A special case study is now being undertaken on the extent to which NGO comments are considered in environmental decision-making.

Slovenia apparently has a poor history of involving NGOs in environmental decisionmaking.

IV. ENVIRONMENTAL CONCERNS

A. Air and noise pollution

1. Pre-conflict

The SFRY has ratified and taken steps to implement the 1979 Convention on Long-range Transboundary Air Pollution or LRTAP (developed under the auspices of the UN Economic Commission for Europe) and its protocol on emissions monitoring. There is a 1973 SRS Law on Air Quality, supplemented by 1992 RS Regulations on Emission Limit Values, Emission Measurement Methods, Criteria for Setting up Measurement Points and Data Records and a 1993 Decree on the Air Quality Control Programme. Apparently, air monitoring of a large number of settlements and selected industrial areas has occurred since 1973 but systematic air quality control has not been established. Monitoring under the LRTAP protocol showed that the FRY "accepted" more pollutants than it "gave" but there nonetheless was increasing concern about acid rain and indoor pollution.

It is likely that air pollution historically was significant in the areas surrounding mining and industrial facilities within Kosovo, given the reliance on lignite for energy, old industrial technology, population concentration in basins and the high level of production demanded by the central government in Belgrade. For example, it has been said that there were no birds or leaves on the trees near the Trepca facility in Kosovska-Mitrovica.

Despite the apparent existence of air quality and emission standards, and the FRY's probable participation in the environmental monitoring programme under LRTAP, it does not appear that any air inspectorate as such existed in Kosovo before the war. Air monitoring was conducted by various Institutes in Kosovo during the late 1980s and early 1990s, but then appears to have stopped. At one time, there even was capacity to link by modem the air analyses from Pristina and Kosovska-Mitrovica. Fortunately, during much of the 1990s, air emissions from some stationary sources seem to have decreased as a consequence of economic recession and war.

It seems that noise pollution was not a significant problem in Kosovo during the 1990s but this has not been confirmed. The 1992 RS Regulations on Permitted Noise Level in the Environment provided for: zoning of municipalities, settlements, areas of rest and recreation; systematic measurement of noise (methodology); noise/vibration mitigation plans within technical documents for construction of highways, railroads, airports and other sources of noise; and imposition of a fine (maximum USD 2500) if an enterprise or legal entity distributed, used or maintained noise sources in violation of prescribed standards.

2. *Post-conflict*

All industrial facilities closed in March 1999 and most have not been re-activated. There apparently was less vehicle traffic on the roads before, during and immediately after the war. On the other hand, military aircraft and vehicles would have emitted a certain amount of greenhouse gases and ozone-depleting substances (especially those which may not have been well-maintained). The burning of buildings, fuel, and forests would have affected air quality at the time but those effects have now dissipated. There has been a great deal of open burning of solid waste and agricultural fields. Bomb/mine explosions during the war and current efforts to explode unexploded mines and ordnance release various contaminants, including heavy metals and organic chemicals, into the air.

It has not been possible to determine the extent of radioactive or heavy metal emissions caused by the use of depleted uranium weapons (see separate BTF report on depleted uranium). Mine clearance operations have been warned to exercise caution around any depleted uranium sites that may be encountered. Informal information indicates the German KFOR have identified several radiation "hotspots" in their sector. News articles also have indicated that there is a depleted uranium site near Dakovica. Non-military radiation sources may have been exposed and/or improperly disposed of during the war as well. Finally, it has been noted that naturally-occurring radioactive substances exist within the waste tailings of the power plant.

The major stationary source of air pollution is the power plant outside Pristina, comprising two physical facilities known as Kosovo A (older) and B (newer). It burns lignite, resulting in emissions that travel quite far. An analysis by INKOS shows the emissions contain 4.4 mg/m³ of SO₂ and 90-150 mg/m³ of ash. Overall, it seems that the lignite in Kosovo does not pose a serious problem with sulphur dioxide emissions. Nevertheless, power-generating plants in the region have been cited as one of the major polluters as they burn low quality lignite coal. According to INKOS, which historically has conducted a certain amount of air monitoring in Kosovo, there are filters in place but they do not work. When other parts of the plant are restarted, air pollution will increase. Pristina also is subject to thermal inversions in the winter that worsens the polluting effect of the plant. It has been said that the plant often causes the snow to be blackened. Other industrial facilities are likely to negatively affect air quality as they are re-activated, unless an effort is made to put filters and other pollution prevention equipment in place first. Unfortunately, as the power station is reactivated (a necessity for winter), UNMIK officials have indicated the environmental component may be postponed. This presents a risk of breathing difficulties for nearby residents if a winter inversion occurs.

Asbestos has been identified recently as a concern related to a bombed cement factory near the FYR Macedonia and the roofs/ceilings of schools throughout Kosovo. Samples near the first site were taken and sent for analysis. The KLA pushed for re-activation of the cement plant, but border service employees refused to work in that event. KFOR has reported that humanitarian agencies are "ripping" out asbestos found in schools and asking KFOR to remove it. Before KFOR can ensure proper handling of the material, however, local people are taking the material for personal use.

Traffic in Kosovo (and the number of vehicles without license plates) seems to be increasing every day. This is exacerbated by the large number of humanitarian assistance and military vehicles. A number of locally-owned vehicles are older and not well-maintained. Several buses coming back into service also look quite old. Presumably, the majority of vehicles use diesel and leaded fuel. The latter has been identified as a significant health hazard and its use has been phased out in a number of countries. Additional sources of air pollution in the near future will be district heating systems, combustion plants and processes, non-combustion processes, extraction and distribution of fossil fuels, solvent use, road transport or other transport, spraying of agricultural chemicals, and cement plants. The percentage of heavy smokers in Kosovo is extremely high and this also contributes to air quality problems.

There is potential to redevelop air monitoring facilities within Kosovo with perhaps minimal investment. Analytical equipment still exists in the former Institute for Nature and Environmental Protection (which now has reverted back to the Institute for Nature Protection), that could be updated to measure key air pollutants. The Institute for Public Health, however, no longer seems to carry out pollution monitoring or analyses as a part of its epidemiological work. The Institutes attached to the power plant and the Trepca facility have suffered the loss of much equipment and may not be relied upon for objective analyses if they are incorporated into privatized enterprises.

Noise levels within the cities are fairly high—especially Pristina. In addition to noisy vehicular traffic, street vendors and cafes play highly-amplified music and firecrackers have become popular recently. As this apparently was not the case in the past, a number of local people have expressed annoyance at the absence of legal or societal control even though they recognize wide-spread exuberance about the ending of the war.

3. Future challenges

In the short-term, the feasibility of retrofitting (i.e., installing effective filters on) the Kosovo A and B sections of the power plant should be explored. Failing that, the population should be given advice as to how to best protect themselves from the increasing amount of air pollution. Proper waste collection, separation and disposal procedures should be instituted as soon as possible so the amount of open burning can be reduced. The future pricing of electricity should discourage the use of fuel wood to heat homes and cook food.

The UN International Police and KFOR should take steps to keep noise levels to a reasonable level by better regulating vehicular traffic and streetside cafes/music vendors, particularly during the hours of 2200 to 0700.

A medium-term investment programme has been formulated by the EC and World Bank with energy production as one of its priorities. Despite recognition that the programme should reflect a sustainable development approach and incorporate environmental considerations at an early stage, the text of the overall programme and its sectoral plans does not really accomplish either aim.

There is little potential for natural gas, hydroelectric or geothermal power in Kosovo. In the medium and long term, however, solar power and other clean energy alternatives (e.g., biomass, cellulose waste from agriculture, biogas/biofuel from livestock, wind, mining/industrial waste) should be explored. There should be a modernization of urban heating systems. A UNEP/UNIDO Cleaner Production Centre could also be of use as Kosovo generally reactivates its economy and tries to reduce the pollution levels of its existing mining and industrial facilities. There are recent indications that it may be better not to restart various antiquated facilities and, instead, seek funding for entirely new sources of economic production.

4. Lessons from other countries in the region

Albania has a Law on the Management of Energy.

FYR Macedonia has a draft law on Air Protection. A 1995 Law on Smoking is not being enforced even though it prohibits advertising and sale of cigarettes to those under 16.

Slovenia's 1994 vehicle emission standards require catalytic converters. Efforts to set air quality limits and point source controls, as well as vehicle emission controls, have been good but there has been less success with plans for improving air quality (Hungary has started to address this issue). Slovenia also has good noise emission regulations for motor vehicles. Because of transboundary effects, Austria helped install desulphurization equipment in a

Slovenian power plant. The World Bank has made loan commitments for the conversion of domestic and small commercial heaters from coal to natural gas.

B. Freshwater pollution

1. Pre-conflict

In addition to the Mid-term Plan for Water Protection (undated) and 1987 SRS Programme for the Construction of Municipal and Industrial Water Treatment Plants, water-related legislation included the 1977 RS Law on the Protection of Sources of Water Supply for Population and Industry, the 1991 RS Law on Waters, and the Regulations on Systematic Testing of Water Quality (undated).

Kosovo has been classed as one of the water-poor areas of Europe and water is unevenly distributed. Only 40% of the population had access to running water, while the rest depended upon wells and springs. Indications are there was little agricultural irrigation despite attempts to construct at least one major irrigation project. Visible wetland areas would indicate that the territory has a fairly high water table--which makes it even more vulnerable to pollution from soil contaminants and could lead to problems with seasonal flooding.

There has been a problem with water quality in Kosovo, and it probably has varied depending on the proximity of mining or industrial facilities. There has been a low level of sewage systems and only a few, simple wastewater treatment plants because construction of these systems and plants did not keep pace with construction of the water supply system. Statistics from 1991 show that only 5-8% of wastewater was treated. Overall, however, industrial wastewater flows and the number of pollution accidents dropped after 1991. The reservoirs located north and east of Pristina have served as a major water source for Pristina as well as possible sites for recreation (e.g., swimming and fishing). The extent of any contamination caused by the large zinc extraction facility near one of the reservoirs is unknown. By contrast, it seems the Trepca mining extraction facility in Kosovska-Mitrovica was a major source of water pollution. INKOS also has indicated that wastewater from the power plant was discharged untreated to nearby rivers. Land-based sources of pollution within Kosovo could have affected transboundary waters and regional marine bodies.

2. Post-conflict

Some surface waters look rather clear from the road, but actual water quality is unknown. Large amounts of solid waste have been dumped alongside and into rivers and drainage ditches. The quality of drinking water has been significantly affected by the decomposition of dead bodies and animal carcasses as well as other materials intentionally dumped into a number of wells throughout Kosovo and the potential pollution of groundwater sources by the leaching of soil contaminants. Wastewater treatment capacity (minimal in the past) has been further reduced, but large amounts of chlorine have been brought in by humanitarian assistance agencies. There do not appear to be any reported cases of serious water-related diseases but poor quality drinking water is likely responsible for reported cases of diarrhea. Complete public health statistics are being compiled. The shutting down of all industrial facilities has eliminated most major sources of water pollution. Large tailings and other hazardous or solid waste piles, however, constitute a leaching threat to groundwater quality. Bottled water is widely available and there are some public drinking taps in operation.

Regular inter-agency meetings on water/sanitation are ongoing. Humanitarian efforts have continued to clean wells, unblock water/sanitation lines, repair water pumps and leaks, and purify drinking water. A few donors, with the involvement of UNMIK, have tendered or concluded contracts for work on the construction of pumping stations and wastewater treatment plants. There has been a thorough IMG damage assessment of the water and sanitation systems throughout Kosovo, which provides a basis for emergency action and

medium-term investment. WHO has proposed that consideration should be given to installing sustainable urban drainage systems where possible. Efforts are underway to reactivate the various Water Boards within Kosovo, to evaluate the potential for instituting water charges and to allow donors to initiate medium to long term water projects.

There has been a significant loss of skilled engineers from the Batlava Water Board, as they accept higher paying positions as drivers or translators with various international organizations. To date, such engineers only have received a single payment of 100 DM over six months of work.

Funding from the European Union Task Force for the Reconstruction of Kosovo is available until March 2000 for municipal repairs related to water and energy.

3. Future challenges

It has been suggested that a Water Association for Kosovo (like the one in FYR Macedonia) should be established.

It is estimated that groundwater supplies a significant portion of domestic needs, so its long-term pollution is a serious matter. This means that all existing sources of groundwater contamination (e.g., non-hazardous and hazardous waste dumps) should be identified and addressed as soon as possible.

4. Lessons from other countries in the region

One country in the region has developed a water cadastre which includes: a cadastre of waters, a water building infrastructure cadastre, a cadastre of water abstraction, and a cadastre on water protection. There also is a register of emissions. A water permit is needed for water use. Charges include contribution for water management (levied on businesses); a charge on water use (varies according to type of water, means of supply, purpose and investment); a water protection charge (water pollution permit fee); a water basin charge (owners/users of land in basin); and wastewater and sewage non-compliance fees (based on violations).

Another country had a parliamentary committee known as the Water Council .

Albania has a Law on the Management of Water Supply and Canals (No. 8102/1996, Article 32).

Croatia has a Law on Water Management Financing (1996). Its best environmental legislation apparently deals with water issues.

FYR Macedonia has a Law on Water No. 07/145/1 (1998). The Macedonia Association of Water Companies apparently has worked well.

In Slovenia, several municipalities are planning upgrades to sewage treatment systems. Overall, the quality of surface waters has been improved.

Estonia, Poland and Slovakia have an advanced level of groundwater legislation.

C. Soil pollution and land degradation

1. Pre-conflict

Despite 1994 RS Regulations on Permitted Quantities of Dangerous and Damaging Materials in the Soil and in the Water for Irrigation and Methods for their Testing, there appears to have been a practice in Kosovo of creating large tailing piles near mines and

generally dumping contaminants on the ground without much concern for human health or the environment. The extent to which pesticides and fertilizers were used is unclear. Regardless of prohibitions in the 1992 Law on Agricultural Land against improper use of fertilizers and plant protection products, it seems probable that such chemicals were not used in an environmentally sound manner. The same law prohibits the dumping of hazardous materials on land and provides for liability and compensation on the part of the polluter.

Historically, the land in Kosovo is fertile and 65% of it is devoted to agricultural use by family farms. Farming and livestock practices (e.g., intensive crop rotation, use of chemicals and heavy machines, minimal irrigation) may have caused some land degradation. Over the years, mining operations and other urbanization or industrialization caused land to be withdrawn from agricultural use and resulted in degradation of the ecosystem. Nevertheless, Kosovo apparently was never as industrialized or urbanized as other parts of the FRY.

It is estimated that 30% of the land is threatened by erosion. There are a number of open-pit mining sites but some efforts have been made to "re-cultivate" mined areas, so as to reduce land degradation.

2. *Post-conflict*

Erosion seems extensive in mining areas but otherwise is not that noticeable. No large herds of livestock are visible and there are no obvious signs of an overgrazing problem. One person indicated that farming no longer enables families to support themselves economically. The reason for this statement is unclear, though it seems to have something to do with poor irrigation practices and perhaps changing lifestyles.

The air pollutants described in section A above are a significant source of soil contamination and could cause food contamination as well. Bombs, mines, ordnance and other ammunition cause surface depressions and cracks in the substrata as they explode. Unexploded mines and ordnance prevent normal use of the land until they are removed. Sizeable areas have been contaminated by fuel and other substances that spilled when containers were destroyed or damaged by military attacks. Improper dumping of non-hazardous and hazardous (including medical) wastes is a major source of soil contamination.

Interest in decontaminating a bombed Jugopetrol facility in Pristina has been expressed by two organizations.

There has been a noticeable increase in tree felling (for housing reconstruction, heating and cooking) which could cause substantial deforestation, erosion and the extinction of rare tree species. This activity is likely to increase throughout the winter.

3. *Future challenges*

Soil pollution is a major cause of groundwater contamination, so potential leaching sites should be identified and cleaned up (e.g., mining waste or tailings, spillage from damaged fuel depots or industrial sites). If illegal tree-cutting is not slowed or stopped, there will be increased land degradation.

UNMIK could explore the possibility of introducing measures to minimize the environmental impact of demining efforts.

4. *Lessons from other countries in the region*

In Slovenia, agricultural pollution has not attracted much attention but it is threatening groundwater reserves in certain areas. There is no coordinated efforts to address pesticide and fertilizer overuse.

D. Destruction of natural/cultural heritage

1. Pre-conflict

There are references to a FRY Resolution on a Policy of Preserving Biodiversity (undated), a Mid-term Programme on Protection of Nature and Natural Property in Serbia (1995-99) and an Action Plan for the Preservation and Advancement of Biodiversity of the Republic of Serbia (undated). Copies of these documents, however, have not yet been obtained. The Institute for Protection of Nature of Serbia has reported that it is establishing a Sector for Preservation of Biodiversity and drafting an Action Plan, which comprises conservation projects for 50+ plant/animal species and their habitats, fragile ecosystems, and *ex situ* as well as *in situ* conservation.

The RS legislative regime includes: a 1991 Law on Forests, 1992 Regulations on Marking Protected Areas; 1992 Regulations concerning the Categorization of Natural Merits; 1992 Regulations on a Registry of Protected Natural Areas; a 1993 Law on National Parks (amended in 1994?); a 1993 Law on the Protection of Natural Rarities; a 1993 Decree on Institution of a Controlled Regime for Collection, Utilisation of and Trade in Wild Plant and Animal Species; 1994 decrees or other legislation establishing different nature reserves; and 1995 decrees or other legislation establishing different "monuments of nature" and "universal nature reserves".

The Law on National Parks sets forth the criteria for placing an area under designation as a national park (e.g., an area of unique natural distinction and properties of ecological, scientific, cultural, health and recreational significance). Article 3 describes the protective and development measures which might be undertaken (e.g., conservation and advancement of the ecosystems and diversity as well as the genetic fund) and Article 4 requires a programme for the organization and realization of those measures (including forest protection, water and building site adaptation and codification of hunting/fishing). Article 5 indicates human activities must be in conformance with law and Article 6 sets forth the specific actions which are prohibited (e.g., the felling or damaging of trees, construction works which cause pollution, disposal of waste, exploitation of minerals, etc.). The space plan of the National Park provides for its borders and three different protection zones. Town planning or other activities within the park require the consent of appropriate authorities. A Public Enterprise manages the park and its specific duties are outlined in Articles 10-13. It makes provision for an Overseer who ensures observance of applicable rules and has search and seizure authority. The RS Government appoints the bodies of the Public Enterprise and approves the statute, medium-term programme, and resolutions of the Park. The Ministry of Environment approves the yearly programme. Overall, the institutional structure seems to anticipate the park will arrange ventures, realize profits and make investment decisions. Article 22 lists the 5 national parks within the RS, including the Sar-Planina National Park in the southern mountainous region of Kosovo. The Public Enterprise for Sar-Planina is based in the municipality of Strbac. Article 24 indicates the Enterprise took over the duties and means formerly at the disposal of the Public Enterprise of the Serbian Forests.

The law is administered by the RS Ministry of Environment and compliance with its provisions is ensured by the Environmental Inspectorate. Failure of an Enterprise, or another legal person, to abide by the requirements of the law (e.g., illegal construction, deposit of radioactive or other dangerous substances, illegal mineral exploitation or tree-felling) is punishable as a commercial ("economic") offense by various fines. Responsible officials and natural persons also have potential liability for certain violations.

The 1992 Regulations concerning the Categorization of Natural Merits provides for three categories: exceptional significance; great significance; and significance. Criteria for categorization include inherent qualities (e.g., authenticity, representative nature, diversity, integrity, attractiveness of landscape, age, conservation degree), functions and importance (e.g., ecological, cultural/historical, educational, scientific or developmental), and uniqueness

(e.g., kind, geographic range, space and time, state of preservation). National parks and natural merits protected under international regulations are within Category I. The Categories are subject to change in light of scientific advances. After receiving a proposal for a site to be categorized as a natural merit, the institution for environmental protection is expected to prepare documentation, evaluate the natural merits and propose the category for a particular natural merit.

The 1993 Law on National Rarities determines those wild plant (List I) and animal (List II) species to be placed under the highest degree of protection within the RS. Unless a written certificate first is obtained, it is strictly prohibited to: destroy listed plants; hunt, capture, kill or harm listed animals; export protected species except when legal environmental and cultural conditions have been met; and exploit or hold living/dead specimens. Management of protected species falls under the Serbian Institute for the Protection of Nature. Violations of the law (by enterprises, legal persons, responsible officials and natural persons) may be punishable by fine as a commercial or other crime.

The forest "fund" in Serbia has been described as one of the better-developed ones in Europe. As in other parts of the FRY, there apparently was an effective, armed forestry service in Kosovo at one time patrolling designated areas. The forest law promoted sustainable management of forests, including maintenance of their genetic fund. Nevertheless, the volume of forests throughout the RS decreased after 1991 due to economic sanctions.

The 1996 RS Spatial Plan of RS shows a number of cultural sites exist in Kosovo, some of which have been proposed as UNESCO World Heritage sites. A large number of these sites appear to be orthodox monasteries and churches that are of great significance to the ethnic Serb people. In the mid-1990s greater attention started to be paid to the effects of pollution on cultural monuments.

2. Post-conflict

The national park in Kosovo has been heavily mined. Park rangers have left and so all conservation measures have been suspended until the mines are removed and the park service restored. Reports from FYR Macedonia indicate that a number of wildlife species migrated to that republic during the war. As mentioned above, deforestation is a significant risk given the lack of government control over woodcutting and the imminent arrival of winter. A FAO assessment team visiting Kosovo in July 1999 specifically identified deforestation as a potential concern. A former member of the forest service has pointed out the illegal tree-cutting problem to KFOR in Gnjilane, but forest rangers at present are not allowed to carry guns or arrest people. KFOR has offered to put a public message on the radio and to do joint patrols with former forest rangers. If needed, a UNDP project on Village Employment and Rehabilitation could incorporate an afforestation element into activities in selected villages. In Bosnia, similar UNDP activities resulted in the planting of over 4 million seedlings. The EC/World Bank sectoral plan for re-launching Kosovo's rural economy has a section on "Forest and Natural Resource Management" which points out the need for forest rehabilitation and sustainable forest management, with the involvement of local communities. There is no mention, however, of protected areas or other natural resource issues.

Several individuals (with expertise in biology, geography and law) have recently taken steps to re-activate the Institute for Nature Protection. There are no identified financial or other resources, however, to support their activities.

One of the striking aspects of the war has been the destruction of orthodox churches and mosques. Virtually all remaining orthodox churches in Kosovo are being individually guarded by KFOR tanks. During the war, Serb forces destroyed historical sections of cities like Pec and Dakovica. A number of historic buildings in Prizren, previously owned by ethnic Serbs, have been the targets of arson since the end of the war.

3. Future challenges

Perhaps the main natural heritage problem at the moment is the threat of deforestation, especially in view of the damage done in Bosnia-Herzegovina. Dealing with this problem, however, requires the installation of compliance measures and/or the provision of alternatives.

Nature conservation has the longest history of all aspects of environmental law in the region and is least connected with economic or political factors. The notion of protected areas is well-established but new strategies (like habitat concepts) are less developed.

4. Lessons from other countries in the region

With regard to Bosnia-Herzegovina, Annex 8 of the Dayton Peace Accords establishes a Commission to Preserve National Monuments.

Croatia has a long legislative tradition in forest management and has had national parks since 1928.

FYR Macedonia has a draft law on Natural Heritage. The Law on National Parks is not enforced well. There are 300 or more orthodox monasteries on edges of Lake Ohrid.

E. Illegal use/occupation of space

1. Pre-conflict

Kosovo is in the middle of the urbanization process. About 65% of the land is still agricultural in nature. Like other parts of the former SFRY, development has been disproportionate and there has been inadequate planning for natural resource use.

During the 1980s, there were laws on physical, spatial and/or environmental planning within both the SRS and the SAPK (e.g., the Law on Planning and Space Regulation (Official Gazette of SAPK 2/89; and the 1989 SRS Law on Planning and Environmental Physical Plan). These laws appear to have been superseded by the 1995 Law on Planning and Arrangements of Space and Settlements and the 1996 Law on the Spatial Plan of the Republic of Serbia. A Republic Administration for Spatial and Urban Planning was established in 1997 to organize implementation of the Spatial Plan and to be the authority responsible for its interpretation.

Other laws relevant to the occupation and use of space include the 1975 Law on Urban Land for Development (amended in 1986), the 1975 Law on the Construction of Buildings (amended in 1984 and later), the 1990 Law on Land for Development (amended later), the 1992 Law on Agricultural Land, and the 1998 Law on Property.

According to Articles 73 and 113 of the 1990 RS Constitution and Article 35 of the 1995 Law on Planning and Arrangement of Space and Settlements, the republic assembly adopts spatial plans and the municipal assembly adopts urban plans. Such plans are established for at least 20-year periods and scheduled for review at least every 10 years. For example, the Law on the Spatial Plan of the Republic of Serbia was enacted in 1996 and designed to govern the republic's development until 2010. Enactment of plans must be publicly advertised. Drafts have been issued for public review and expert debates organized. During the public review, individuals and NGOs may comment in writing and present arguments before the relevant commission. Various NGOs did participate in the formulation of the 1996 Plan. The public debate on general urban plans should have been organized in all local communities.

Article 29 of the Law on Planning and Arrangement of Space and Settlement requires officials to take into special account environmental analyses when preparing territorial plans. Additionally the spatial and environmental information systems must be in conformity with each other, according to the 1996 Law on the Spatial Plan of the RS.

In addition to general urban plans, there was to be the preparation of local plan documents that set forth the siting and construction requirements under which building permits were issued. Unfortunately, it seems construction licenses were too easily obtained in many municipalities and that simply contributed to the related problem of illegal construction. Other obstacles to proper planning were the absence of workable indicators and methodologies for preparing and implementing good plans. EIA procedures helped to deal with some of these problems.

Historically, Kosovo has been a largely agricultural area in the gradual process of urbanization and industrialization. Unlike other areas of environmental management, Kosovo appears to have had a fairly well-developed system of land management. Under SFRY legislation, the SAPK Parliament was obliged to promulgate an environmental plan for Kosovo. This was harmonized with other regional plans outside Kosovo because of the need to link infrastructure systems (e.g., energy, roads, rails) as well as water and other natural resource use. Although all municipalities were required to have their own general urban plans, not all prepared them and only a few implemented them. Pristina's plan covers the period 1992-2000.

Though there was a planning requirement and system in place, that does not necessarily seem evident on the ground. Industries and businesses seem to have been established without any plan and that trend has continued (construction without siting or building permits and creation of small business wherever). The trend towards privatization and the deterioration of the political/economic situation influenced the development process, so that people with capital were able to acquire land dedicated to other uses.

After the SRS government revoked Kosovo's autonomy, it apparently took over the planning functions, and altered the urban plans of Pristina, Djakovica, Prizren, Shtimje, Gnjilane and Decani (the type and purpose of these alterations are unknown). There are indications government officials in Kosovo otherwise ignored existent plans whenever it suited them. This seems to be the reason there are hardly any green spaces in most of Kosovo's larger cities. Another allegedly discriminatory or unconstitutional law (Official Gazette of RS 43/91 of 20 July 1991) addressed the conditions, ways and procedure for granting farming land to citizens who wished to work and live in the territory of the Autonomous Province of Kosovo and Metohija.

2. Post-conflict

Armed conflict within Kosovo began before the NATO air strikes on 24 March 1999. As a result, human health and the environment have been affected by military activities since at least late 1997. One village located west of Pristina was attacked 8 times by Serb forces and then damaged by a NATO bombing attack. Serb forces seem to have conducted a "scorch the earth" campaign in some areas of Kosovo, looting and setting fire to buildings as they retreated. Overall, the extent of damage varies greatly from municipalities like Pec, in which 80% of the buildings have been damaged, to Leposavic, in which there was only minimal damage.

Many buildings in villages and municipalities all over Kosovo will require major reconstruction to become habitable or usable again. This means large numbers of people are now living in inadequate space (e.g., 20 to a room or 15 to a tent). A number of individuals have begun to construct and make major reparations to buildings (homes and businesses) as materials become more available. This has led to illegal connections to sewer and water lines as well as improper siting of enterprises (i.e., near roads/rail lines). A number of people are forcibly

evicting current occupants (who may or may not have legal occupancy rights) from various residential and commercial properties. The KLA has allegedly been allocating empty houses to families according to a "priority" list. None of this activity is subject to consistent regulation or control.

Unfortunately, 80% of the cadastre records (digitized and hard copy), original maps and property books apparently were taken to Belgrade or other Serbian cities by Serb forces. Records which do remain in Kosovo are in disarray and difficult to use. A UNCHS team is now trying to inventory and organize remaining property records.

The General Urban Plan for Dakovica for the period 1988-2000 (written in Serbo-Croatian) indicates that it made provision for some environmental elements, but there was a general impression that much more could have been done in that regard. By contrast, the 1996 Spatial Plan for the Republic of Serbia extensively interweaves spatial and environmental considerations. Some deviations apparently occurred with regard to the Dakovica plan. A special committee for urbanism (multidisciplinary in nature) apparently reviewed all proposals and every proposed urban solution was checked with the public. The plan is designed to ensure that people do not build just anywhere and do not cut trees indiscriminately.

The ethnic tension within Kosovo and the sensitivity of property issues, especially after a decade of alleged discriminatory practices by the RS government, make it extremely difficult to deal with issues related to spatial use and occupation.

3. *Future challenges*

The BTF Kosovo Programme Team has made an initial assessment of property records that remain in Kosovo and developed proposals for reconstructing the cadastre and modernizing it for future multi-purpose use. A multi-purpose cadastre (with an environmental component) could assist decision-making with regard to the siting of various installations and activities as well as the setting aside of green or protected areas and the sound management of ecologically sensitive areas like watersheds. Such a cadastre also could include the functions of a water cadastre and a pollution cadastre.

The Team also developed a proposal for: analysing and suggesting the suspension or repeal of discriminatory/unconstitutional legislation related to property and housing; and creating a mechanism within UNMIK that could resolve property disputes. In response to the first proposal, the SRSG promulgated Regulation No. 10 on the Repeal of Discriminatory Legislation Affecting Housing and Rights in Property (13 October 1999). Draft legal provisions, related to the establishment of a property directorate within UNMIK and a body for the resolution of disputes, are currently under review.

4. *Lessons from other countries in the region*

Croatia apparently has a 30-year tradition of integrated planning and environmental planning which is emphasized at all levels from local planning to the 1990 Physical Plan for the Republic of Croatia.

G. *Poor industrial practices*

1. *Pre-conflict*

Like other Central and Eastern European countries, the FRY generally has had poorly managed economic development focused on energy-intensive heavy industry and characterized by air/water/soil contamination, high-waste generating consumption patterns, and "dirty" production techniques (e.g., coal mines, unfiltered air emissions, untreated waste discharged to water sources; groundwater pollution caused by leaching). The energy sector

has been one of the main sources of pollution. Essentially, the level of degradation and endangerment of the environment has been disproportionately greater than the level of economic and social development that has been achieved.

During the 1990s, efforts to address this situation resulted in the promulgation of the 1994 Regulations on the Methodology for Evaluation of Damage, Namely Risk, from Accidents and Danger from Environmental Pollution, Preparation Measures for a Possible Chemical Accident and Measures for Eliminating the Consequences of Large-scale Accidents, the 1995 Federal Law on Production and Trade of Toxic Material and the 1995 Regulations on Establishing Protection from Radiation. Work later began to prepare federal laws on the protection of consumers and sanitary requirements for foodstuffs.

Article 6 of the Federal Law on Production and Trade of Toxic Material (1995), requires enterprises to keep, in a prescribed way, records about the quantity and type of hazardous substances they use and waste materials they release into the air, water and soil. They are further required to report this information to an authorized federal body that keeps a toxins register that can be accessed by all interested persons. Work also has begun on a register of polluters. If an enterprise does not keep data and inform the authorities, it could be fined for an economic violation. Article 86 requires enterprises that intend to engage in dangerous activities to inform the public about the possible harmful consequences in the event of an accident and the emergency prevention and response measures that should be taken. Failure to inform the public is an economic violation.

The radiation protection regulations require cooperation among the Ministry of Environment, the Ministry of Industry and Energy, the Ministry for National Defence and the Ministry of Interior. They are directed at workers, communities near nuclear installations and the general public. In addition to governing the handling of radioactive materials, the regulations require systematic investigation of radioactive contamination in the environment.

There does not appear to have been much concern for the occupational safety and health or public health consequences of poor industrial practices. Moreover, there may not have been any expertise to diagnose and deal with those consequences. For example, Kosovo appears not to have had any trained toxicologists. The previous capacity for dealing with industrial accidents is unknown.

2. *Post-conflict*

Specific facilities in Kosovo targeted by NATO bombing attacks include military barracks or other suspected shelters used by Serb forces, armed tanks (13 in total), fuel depots, a few smaller industrial factories, and the police headquarters and PTT building in Pristina. One of the fuel depots allegedly burned for a week after it was struck. Tanks within another fuel depot apparently were emptied before it was struck. More details about potential environmental impacts from destroyed industrial sites are available in a companion BTF report.

There are several sizeable industrial facilities in Kosovo (including mineral extraction, battery production, cement production, chemical production, plastics production) which were not damaged during the conflict, and it is unclear whether any thorough post-conflict environmental assessment has been undertaken concerning the presence and condition of hazardous substances or wastes. KFOR has expressed concern about risks caused by hazardous substances in the large Trepca mining/industrial facility in Kosovska-Mitrovica. People have joked that the facility was not bombed because it already looks destroyed.

UNMIK, its Regional Administrators and others have made efforts to identify and work with chambers of commerce in re-starting various enterprises and services.

3. Future challenges

In the short term, immediate risks to human health and the environment caused by hazardous substances should be addressed as the legal status of key industrial facilities is clarified and steps are taken to re-activate them.

Privatization may not be legitimate activity for UNMIK as it does not have sovereignty and is only an interim administration.

In the medium or long term, local police officers could be trained in handling hazardous materials. Such training could occur in the on-the-job training segment of the current training cycle or as an advanced training segment. This would be consistent with overall trends in police training and would be an important contribution to chemical/waste management and emergency response capacity in Kosovo—especially in view of the plans to reactivate major industrial sites which historically had poor housekeeping and whose potential for accidents is probably great.

Interest in a cement plant has been expressed by foreign investors who might be able to introduce EU environmental standards. An orientation towards western markets should result in higher environmental concern but enterprises that produce small amounts for the domestic market may tend to disregard environmental standards unless compliance is compelled.

4. Lessons from other countries in the region

It seems most countries in the CEE region lack effective schemes for industrial reporting and pollution control, though they have had some success in the handling of toxins and public/worker health.

Countries like Croatia and Slovenia, as well as the Republic of Montenegro, are keen to build a strong tourism industry and this makes environmental protection important to their economic development.

In Croatia a large number of companies have environmental departments and eco-labels are given to environmentally friendly products. A Review of Environmental Protection Projects attempts to show the potential for growth in the environmental services sector. A decision has been taken to close down highly-polluting industries which are economically unsound and replace them with facilities that use cleaner technology. The Croatia Environmental Pollution/Emission Cadastre needs to better integrate water emission registers (e.g., emissions into waters from municipalities, industry and agriculture; flow rates, COD, BOD, suspended solids). After a 1996 Round Table, the Croatian government issued a Declaration on Cleaner Production with policy objectives. Then an Agreement for Capacity Building in Cleaner Production was signed by Croatia, the Czech Republic and UNIDO creating a National Cleaner Production Centre (under the UNEP/UNIDO initiative). Activities include: audits to reduce waste generation, training in cleaner production methodologies, information dissemination, and advice on legislation and policies. Croatia also has a Commission on the Safe Management of Chemicals.

It seems the MoEPP in Slovenia is not involved in clean technology. Nevertheless, there is a Department for Waste Management at the Chamber of Economy (chamber of commerce) as well as a Chamber of Environmental Protection Operators. The government implemented an essentially successful privatization process. There is a need to retrofit facilities and to train employees on the use of new environmental technologies in line with the overall government policy to lower the exploitation of natural resources and cut power consumption. On the other hand, coal mining has been subsidized in the past to keep electricity costs lower.

The local Macedonia office of the Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe has begun an Eco-links project that supports businesses and local governments.

Slovakia has addressed the need to inform the public about dangerous industrial activities and emergency response plans.

E. Inadequate waste management

1. Pre-conflict

Historically, municipalities were responsible for solid waste management. The RS framework environmental law, however, introduced a waste management strategy at the republic level and this was implemented through subsequent legislation. Relevant RS legislation includes 1992 Criteria for the Siting of Public Depots, 1995 Regulations on the Procedure for Handling Waste having the Properties of Dangerous Substances, and the 1996 Law on Waste Management.

The latter text deals with the efficient and environmentally sound management of waste that can be used as secondary raw material as well as waste that has no use value. Radioactive substances and wastes are excluded from its coverage. Articles 6 and 22-24 establish a State Recycling Agency and set forth its responsibilities, for example, to monitor the use of secondary raw materials, keep records, perform studies or analyses, determine the feasibility of siting waste disposal/recycling operations, classify wastes, provide advice, arrange for public education and otherwise oversee the implementation of measures which ensure the environmentally sound management of waste. The Agency could provide services to enterprises for a fee.

The law defines "secondary raw materials" as waste that can be used directly or subject to finishing and processing (recycling). "Rubbish" is waste which cannot be used as secondary raw material or which remains after separation of secondary raw materials. Article 5 prohibits the dumping of industrial waste before the separation of secondary raw materials. Dumping and incineration of waste at undesignated sites also is prohibited. The Ministry of Environment, together with the Ministry of Industrial Affairs, is to determine the kinds of waste which may be incinerated by those who first have obtained a permit.

Secondary raw materials are to be dumped or stored in accordance with sanitary and technical regulations by either waste generators or authorized enterprises. Recycling activities also are to be carried out under proper conditions, guarding against risk of harm to human health or the environment.

Articles 25-31 address the authority of environmental protection inspectors, appeals of actions taken by those inspectors, and penal provisions for economic offenses (e.g., various aspects of illegal dumping or incineration and improper management). The enforceable date of the law is a bit confusing as it entered into force on the eighth day after its publication in the Official Gazette but its provisions were to be applicable as of 1 January 1997. Enterprises were to have adjusted their operations within six months from the law's "effective date".

Waste management has been a primary concern of all countries in the immediate region. Despite legislation on the subject, there appears to have been insufficient expertise or equipment in Kosovo (or other parts of the FRY for that matter) to manage non-hazardous and hazardous waste in an environmentally sound manner. It was mentioned that a more modern waste disposal facility was developed in the southern part of Kosovska-Mitrovica within the past few years, with foreign financial assistance. There appear to have been some initiatives to introduce recycling and reuse but those never took hold, perhaps due to financial limitations.

2. *Post-conflict*

Inadequate collection, separation and disposal of waste are some of the most visible environment-related problems in Kosovo. Long-time urban dwellers have blamed newly-arrived villagers for having poor habits with regard to solid waste management. The anonymity of the larger cities and the absence of societal controls may be increasing the tendency to litter as well.

Various humanitarian agencies, KFOR and municipalities from Western Europe have donated garbage collection vehicles but they seem insufficient for the task. The inter-agency working group on water and sanitation has explored the possibilities of re-authorizing, re-equipping and revitalizing 25+ waste companies but progress is slow. In addition to equipment and repair tools that were stolen during the conflict, conditions in the companies had been deteriorating for some time because of minimal investment and overall economic decline. The need for a closer link with Pillar IV on Economic Reconstruction also has been noted (particularly with regard to setting of appropriate user fees for solid waste collection). UNMIK/UNDP initiated a clean-up project in September 1999 called "I Love My City—Pristina" and *ad hoc* clean-up efforts have been undertaken in other municipalities.

As mentioned above, as waste collection/disposal services are restarted thought must be given to proper pricing levels and the possible need for subsidies.

The municipal waste dump for Pristina (and presumably all other municipal waste dumps) is not being managed in an appropriate manner at the moment. There appears to be only a crude sort of levelling process and a great deal of open burning. A large number of young children and some adults can be seen scavenging among the heaps of trash. It would seem that a rough separation of waste (hazardous versus non-hazardous) as well as some layering of soil/clay and compacting could be introduced. Ultimately, steps should be taken to establish a sanitary landfill. Although it is likely that hazardous wastes are being dumped at the site, at present it is virtually impossible to identify them. Specific waste problems include: large piles of building rubble; pre-existing piles of mining waste (which may contain heavy metals, radioactive substances or other hazardous components); agricultural waste; industrial waste; clinical waste (recognized as a concern and initial separation efforts beginning); and radioactive waste (extent unknown). WHO has agreed on a project with GTZ to install clinical waste incinerators in 5 major municipal hospitals. There are further plans for a state-of-the-art incinerator to be built in Pristina.

3. *Future challenges*

Inadequately equipped and managed waste sites are a threat to human health and the environment. In particular, they can transmit diseases and they pose a serious risk to groundwater. The lack of separation and special treatment of hazardous wastes poses a danger to those who work with and scavenge within municipal waste sites. It is critical that the municipal waste sites in Pristina and other municipalities be brought under UNMIK control and managed in compliance with basic sanitary procedures.

In addition to instituting critical sanitary management steps, consideration could be given to encouraging small recycling efforts as have been successfully undertaken by municipalities all over the world (e.g., in the areas of composting or sewage control). Thought could be given to any potential markets for secondary raw materials. A private company from Western Europe recently expressed interest in a project to remove scrap metal from the power plant (approximately 100,000 tons) and other sites in Kosovo. The same company has offered services in the areas of demolition, recycling of building rubble, and certified asbestos removal. Such companies may be used to strengthen the capacity of local enterprises through joint ventures and training.

UNMIK Pillar IV has been approached by Nordic governments who are interested in developing solid waste management programmes with an environmental component. An assessment of sewage treatment capacity and solid waste management has been completed by IMG.

In the medium and long term, Kosovo needs to implement a sound waste management regime which ensures proper collection, separation, treatment, recycling and disposal of all waste types—such as that envisaged under the 1996 RS Law on Waste Management. Ultimately, a legitimate government for the area should take steps to ratify the Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Waste and Their Disposal.

4. *Lessons from other countries in the region*

Waste management seems generally to be a "black hole" in the environmental regulations of the region. CEE countries have not followed lifecycle analysis and the low level of primary raw materials has led to disinterest in waste minimization. The Czech Republic, Estonia and Slovakia have the most intensive regulations.

In Croatia, there is a Hazardous Waste Agency and a Waste Management and Environmental Protection Agency. Among other things, the UNEP/UNIDO Cleaner Production Centre provides training which can help to bring about waste minimization (essentially the flip side of cleaner production). Zagreb has a mobile installation for thermal hazardous waste treatment. It is too small to handle all hazardous waste but could deal with one or more categories.

Waste management is clear national priority in Slovenia. Nevertheless, that and chemicals management or industrial control are the weakest areas in national environmental legislation.

DT 9-11-1999 dinsda

Een week lang Kosovo

Med. 3, 21, 18 & 22, 33 UUR

De oorlog in Kosovo en de NAVO-acties in voormalig Joegoslavië beheersten de eerste helft van dit jaar het wereldnieuws. Ook nu de oorlog niet meer dagelijks de voorpagina haalt, gaat de ellende daar door. De gevolgen voor land, inwoners en samenleving laten zich onverminderd gelden. Actualiteitenprogramma's NOVA en Zembla staan deze week in het teken van Kosovo, om onder meer de gevolgen van de oorlog in beeld te brengen.

Wanneer in april van dit jaar bij Djakovica een konvooi vluchtelingen wordt getroffen door NAVO-bommen, is de verontwaardiging groot. In de Zembla documentaire 'Mediastratego in Kosovo' wordt de rol van de PR-machine van NAVO-woordvoerder Jamie Shea en de internationale pers in het Djakovica incident blootgelegd. Het is het verhaal van vijf beslissende dagen dat de combinatie van 'oorlog' en 'waarheid' ter discussie stelt.

10-11-99

Koningin Beatrix (op de rug gezien) in gezelschap van (Van links naar rechts) pleiter van Vollenhoven, prins Bernhard, Mary Robinson en de prinsen Claus en Willem-Alexander.

FOTO: MARCEL HOLLÉ - DE VRIJESCHAKEL

10-11-99

... het slingeren van de henn
serechten gaat het prins goed
vindt ook Robinson 'er was diep
geschiedt nu een be- 'van diep
ra Leids. Ze acht o- 'nervens
in Kosovo en Oost-T 'ormislu
In beide crises heeft 'zich dunde-
lijk uitgesproken. (Ir 'e Kosovo-
oorlog 'rekkde Robin 'n het 'ex-
cessief gebrek van ge 'veld' door
de NAVO. Net als Ignatieff vindt
zij dat er veel eerder moet worden
ingegrepen, en als het laat is mis-
schen maar beter helemaal niet.
Maar preventie is nog veel beter.
En daarbij steekt Robinsons 'recht
op ontwikkeling' weer de kop op.
'Als we dat geld dat we aan de
bombardementen op Servie heb-
ben uitgegeven vijf jaar geleden
hadden gestoken in onderwijs
voor de Albanezen, wat het waar-
schijnlijk heel anders gelopen'

n vai
101

10-11-99

11-11-99

DE BALKAN EN HET WESTEN

MARCEL VAN DAM

In Kosovo blijken lang niet zoveel mensen te zijn vermoord als de NAVO beweerde. Er wordt nu een getal genoemd van ongeveer 2500 doden in de massagraven. Hoeveel er daarvan vermoord zijn is niet bekend. Dat is afhankelijk van het aantal doden dat in de gevechten tussen het Servische leger en de UCK is gevallen en van het aantal slachtoffers in Kosovo van de NAVO-bombardementen.

Volgens Anet Bleich is dat aantal ook niet interessant voor de discussie of de NAVO-aanval gerechtvaardigd was of niet. Want 'alleen al het systematisch, wijk voor wijk en straat voor straat leegvegen (etnisch zuiveren) van Kosovaarse steden en dorpen is misdadig... Het humanitaire motief voor het NAVO-ingrijpen blijft derhalve overeind', schreef ze in een artikel dat ten onrechte 'analyse' werd genoemd in plaats van commentaar (*de Volkskrant*, 5 november).

Dat is een eigenaardige redenering. Want noch het aantal moorden, noch de etnische zuiveringen kunnen als rechtvaardiging dienen voor de NAVO-aanval op Joegoslavië. Want die begon pas als reactie op de NAVO-bombardementen, zoals ook Anet Bleich schrijft. En je kunt toch moeilijk gedrag rechtvaardigen met een motief dat achteraf is ontstaan.

Bovendien: hoe weet Anet Bleich zo zeker dat Kosovaarse steden en dorpen systematisch, wijk voor wijk, straat voor straat, etnisch zijn gezuiverd? Waarom zouden die berichten ook niet zijn vervuld door propaganda? Ik twijfel er niet aan dat er Albanese Kosovaren door Serviërs zijn verdreven. Maar de vraag is in hoeverre er tijdens de oorlog sprake was van een geplande, systematische etnische zuivering op bevel van de Joegoslavische leiders.

Ik ben er van overtuigd dat de Servische leiders moreel gezien geen moeite zouden hebben gehad met zo'n operatie. Zomin als de Bosnische, Kroatische of Albanese leiders. Maar je pleegt geen oorlogsmisdrijf als je gewetenloos bent, je wordt pas oorlogsmisdadiger als je opzettelijk als oorlogsmisdrijf omschreven acties onderneemt of daar opdracht toe geeft.

Natuurlijk zijn er in Kosovo van beide kanten oorlogsmisdaden begaan. Iedere oorlog creëert die. Dat geldt in bijzondere mate voor een guerrilla-oorlog zoals die in Kosovo op de grond werd uitgevo-

vochten. In een guerrilla-oorlog zijn burgers niet te onderscheiden van strijders en daarom wordt voor de zekerheid af en toe iedereen maar afgeslacht. Dat deden de Amerikanen in Korea, in Vietnam (My Lai), de Nederlanders in Nederlands-Indië (Westerling), de Fransen in Algerije en noem alle guerrilla-oorlogen maar op.

Ook jaagt iedere oorlog mensen massaal op de vlucht. Dat komt de strijdende partijen vaak goed uit, zodat die vlucht nogal eens wordt gestimuleerd. Ook hier geldt weer: vooral in guerrilla-oorlogen. Het is toch niet aangemelijk te maken dat in Kosovo, ondanks de NAVO-bombardementen en ondanks de guerrilla op de grond

niemand voor dat geweld op de vlucht zou zijn geslagen. Zo waren er enkele honderdduizenden Albanese Kosovaren begeleid door het UCK naar de bergen in Kosovo gevlucht. Is het dan onaannemelijk dat er ook massaal mensen over de grens zijn gevlucht? Er zijn nu enkele honderdduizenden Tsjetsjenen op de vlucht geslagen voor het Russische geweld. Dat noemen we toch ook geen etnische zuiveringen?

Het antwoord op de vragen die ik heb gesteld is niet alleen van belang voor de geschiedenis maar ook voor de westerse politiek. Ten aanzien van Servië, Europa, Duitsland voorop, is verantwoordelijk voor het opsplitsen van de multi-etnische Joegoslavische federatie in afzonderlijke republieken op basis van etnisch/nationaal scheidslijnen. Zo werden met steun en wapens van het Westen een paar honderdduizend Serviërs uit Kroatië verdreven. In de hele periode van ontmanteling van Joegoslavië heeft het Westen de belangen van de Serviërs genegeerd en hun trots vertrappt. Aan de oorlog in Kosovo kon een eind komen doordat de NAVO en de V-raad instemde met Joegoslavië

sche soevereiniteit in Kosovo. De soevereiniteit is tot nu toe door de NAVO genegeerd en tegen Joegoslavië gelden strenge sancties die het Servische volk tot de bedelstraf brengen. Niet echt een voedingsbodem voor het ontstaan van democratische verhoudingen.

Een oplossing op de Balkan is alleen mogelijk als rekening gehouden wordt met de Servische belangen. Dat betekent waarschijnlijk een opdeling van Bosnië en Kosovo. Het vasthouden aan een multi-etnisch Kosovo en Bosnië is hypocriet na het opblazen van de Joegoslavische federatie. De sancties tegen Servië dienen geen enkel redelijk politiek doel en moeten daarom zo snel mogelijk worden opgeheven.

Ondanks NAVO honderden Serviers gedood in Kosovo

11-11-99

pen in Kosovo zijn daar bijna 400 mensen vermoord, van wie een onevenredig groot aantal etnische Serviërs. Dit blijkt uit cijfers die de NAVO gisteren bekend heeft gemaakt. Onder de 379 slachtoffers waren 135 Serviërs, 145 etnisch-Albanezen en de rest was van andere of onbekende etnische afkomst. Precieze cijfers over de bevolkingssamenstelling van Kosovo zijn er niet, maar aangenomen wordt dat

de etnisch-Albanezen na terugkeer van hun massale vlucht voor de Servische veiligheidstroepen weer bijna op hun oude sterkte van een kleine 2 miljoen zijn.

Van de 200.000 Serviërs die voor het conflict in Kosovo woonden, zijn de meesten gevlucht. Het aantal Serviërs wordt nu op enkele tienduizenden geschat. De categorie "andere etniciteit" bestaat vermoedelijk uit veel zigeuners. (AP)

Sinds de komst van de KFOR-troe-

15-11-94

Save the Families of Orahovac!

Interview with 3 heroines and a call to action

[Note from Emperors-clothes.com: All articles can be read by going to:

<http://www.europa.com/~shinos/emperors-clothes>

"Vast numbers all over the world have protested the bombing of Yugoslavia. But now, after the cessation of bombing, we in Yugoslavia have entered the worst hell. Some Serbs, Roma, Jews and others are driven out of Kosovo, some disappear, some are murdered and their murders attributed to forces beyond NATO's control. Some, like the Serbs and Roma of Orahovac, are imprisoned in a new Warsaw Ghetto." (Statement by Cedomir Princevic, President, Jewish Community of Pristina, driven out of Kosovo by the Kosovo Liberation Army (KLA) and NATO)"

"The whole scene was one of horror, the children crying, us women trying to convince KFOR [i.e., NATO officers]. The Dutch Commander shouted: "ENOUGH! Just those who came should go back on the truck and the children must go back where they came." So there was more crying and the women were crying and shouting, and he screamed: "ENOUGH!" So we left, but the children were forced to return to Orahovac." (Natasha, interviewed below.)

Following are excerpts from three interviews with members of the Women's Humanitarian Committee on Orahovac. These women have been fighting against all odds to free their relatives from a nightmare that defies summary description: you must read the interviews to grasp the horror of what NATO (KFOR) has done.

On Oct. 23, I [Jared Israel] described these interviews to a large antiwar meeting in Amsterdam. People were horrified at the role of Dutch KFOR. On the 28th Nico Varkevisser of Global Reflexion, Cedomir Princevic, the Jewish leader and refugee from Pristina and Jared Israel addressed party representatives from the Military and Foreign Affairs Committee of the Dutch Parliament. Some were moved; at least one (the Christian Democrat) simply did not want to hear about Orahovac. The Dutch government is only beginning to realize that Orahovac is their nightmare as well; this scandal challenges their legitimacy.

The Orahovac Women ask all decent people to form an International Humanitarian Committee on Orahovac.

Information: Email SaveFamilies@aol.com or write to:
Orahovac Committee c/o Global Reflexion,
PO Box 59262,
1040 KG, Amsterdam, Holland

Please read these interviews. See what NATO is doing IN OUR NAMES.

Interview with three heroic women

Jared Israel was the interviewer. Peter Makara translated. Also included are excerpts from "To Kosovo and Back" by Zoran, a Serbian diplomatic aide who toured Kosovo a month ago. His complete report can be read at:

<http://www.europa.com/~shinos/emperors-clothes/articles/zoran/&back.htm>

CONDITIONS IN THE GHETTO

Natasha: *"We were kept in this Serb enclave. My parents can come out on the streets but that's dangerous; two people were wounded just being outside the house. Those who have tried to escape simply disappeared."*

"There is no phone service to Belgrade. The only food is from humanitarian sources. One "Gypsy" tried to ship food from the Albanian to the Serbian section; some extreme Albanian group told him, "No food for the Serbs!" Near the beginning we would send some Albanian kid to buy stuff for us. But the kid would be beaten up and they would tell him 'Don't do that again!'"

"The ghetto is 500 square yards. Water is erratic: once in three days for two or three hours."

"During the first days there were lots of reporters. Later there were fewer; I spoke to a Reuters' journalist twice. The second time he said the first interview had been all censored and crossed out."

[Zoran reports: "In the first days after KFOR's arrival, 5 Orahovac Serbs were killed and 10 abducted under the watchful eyes of German troops. Serbs aren't even allowed to go to the market or grocery store 50 meters away. The considerable Gypsy population, together with the Serbs, suffers equally."]

Natasha: *"The only thing that KFOR did was organize a shipment of bread to the Serbian part; they were very proud of it. We only see KFOR in the street; there are no meetings. The Albanians are in charge. They took everything. You occasionally have small KFOR patrols but Headquarters is in the Albanian section."*

[Zoran reports: "In Orahovac itself the former police station has been turned into a KLA HQ. The local KLA commander, the man who runs this town, is a mass murderer named Ismet Hara, responsible for last year's abductions and brutal killings of over 60 Serbian civilians from Orahovac (the bodies of most are still missing), some of whom – it is reasonably believed – he personally executed. Serbs say they recognize many local Albanians in the ranks of the German KFOR. Probably KLA members recruited in Albania...KFOR denies this...I've personally seen KLA Commanders with their escort – all [illegally] armed – entering KFOR bases with KFOR ID cards and never a delay."]

DE-FANGING THE VICTIM

[Zoran reports: "Early in the KFOR/KLA occupation, Dutch/German Baklava Units gave local Serbs 24 hours to hand in all their weapons. (Note that the KLA has been given 3 months and still counting....) The naïve Serbs complied. A few weeks later, the Dutch/German troops entered the Serbian quarter in broad daylight, fired some warning shots over the heads of Serbs who were gathered near a church and dragged people from their houses. Serbian witness say they grabbed people by the hair and pulled them out while kicking them..."

"The Dutch/German troops arrested the Serbian Mayor and two other Serbs, accusing them of 'war crimes'. There is no credible evidence to support these charges, though the Albanian side has spread rumors that documents discovered in a cellar of one house implicated the Mayor."]

Natasha: *"Yes, that arrest was spectacular, just like that. I heard that KFOR had masks. They arrested the doctor and the Mayor [and a restaurant owner.] They accused them of war crimes."*
"Nine people were seized altogether. The second group of six was just ordinary people. They had been working with the International Red Cross, which wants to evacuate old and sick people. The six were told they could leave. Then KFOR arrested them at the checkpoint."

HELL

Natasha: *"The children started crying; they wanted to go with us. We tried to convince KFOR to let the children go; they said, if one "extra" person leaves they would not provide an escort. And already Albanians were gathering around, kind of watching what was happening. And it was getting dark. "The trick was that the KFOR would bring us back only to our bus and from there on it would be completely unsafe."*

"The whole scene was one of horror, the children crying, us women trying to convince KFOR. The Dutch commander shouted: "ENOUGH! Just those who came should go back on the truck and the children must go back where they came." So there was more crying and the women were crying and shouting, and he screamed: "ENOUGH!" The children were forced to go back."

INTERVIEW # 2 – Miriana

The women left Orahovac and went next to Pristina, capital of Kosovo province. Miriana, the next woman interviewed told us that there six of the women met with a UN Kosovo Chief Bernard Kouchener's Russian assistant, whose name is pronounced Ivancev. After hearing their stories he said he wanted to go to Orahovac and see for himself, and they should come with him.

Miriana: *"We told him that this really felt like a concentration camp and that that should happen at the gate to the 21st century was astonishing. Each told her story separately. He said that he didn't know too much about Serbs in Orahovac, he was at that duty only a month and a half. We told him it's actually a humanitarian catastrophe. He was apologetic."*

"He wrote down all we said. He said he'd be talking to Mr. Kouchener in the afternoon and would then contact us. We gave him our mobile phone number and told him where we were staying. He promised to call."

"He did respect his word and called about 5 or 6. He talked to our translator Aleksander and apologized because it was Tuesday and he couldn't go before Friday. We agreed to meet him Friday noontime at the Turkish checkpoint [at or near Pristina]."

[Natasha reports that a Yugoslav representative in Pristina, Mr. Tomovich, agreed to negotiate with KFOR over an armed escort as well as the presence of a doctor and inclusion of medical supplies.]

AWFUL CONDITIONS IN PRISTINA

Miriana: *"We stayed in the Serb-run Center for Peace and Tolerance. The conditions were quite awful. We didn't have a place to sleep. We didn't have water, current or food. It was really quite difficult but we kept in our minds the conditions of our families in Orahovac so we were just waiting for this Friday to come so we could go and see our families again and try and help our families."*

"Right across from the Center were food stores. But we couldn't cross the street and buy because we were Serbs. So we gave the soldiers money to go buy stuff for us. Our translators or these soldiers would cross the street and buy apples or something."

KFOR CHANGES ITS MIND

Miriana: *"Four in the morning the water came and we quickly got ready. 9:30 in the morning we got out in the yard to wait for KFOR escort. Two Yugoslav representatives waited with us. But the escort*

"When Albanians go through this checkpoint they're not even stopped. They just wave and KFOR waves back; it's just us that are stopped. Albanians clap their hands and shout 'NA -TO, NA -TO!' And the Dutch people are very friendly towards the Albanians."

"This neighbor of mine did not listen to my advice. He went and told my family. And suddenly I saw my brother and sister walking towards me. The Dutch soldiers immediately formed themselves into a row and put up a barbed wire barricade. So it was I, then these soldiers, then this barbed wire, and then my brother and sister on the other side. I was crying on one side of the barricade and my brother and sister were crying on the other side."

[Simca was weeping as she spoke.]

Simca: *"I knelt down and begged him in English, 'This is my brother and my sister, please help me.' And he just waved his hands, saying, 'Nein, Nein.'"*

[The use here of the word "Nein" here confused the interviewer and there followed this exchange between him, the translator and Simca:

Jared: *"Is that the Dutch word for 'No?' That's not a Dutch word."*

Simca: *"I thought if I addressed him in English he would answer in English but no, he said, 'Nein Nein'."*

Jared: *"But that's a German word."*

Simca: *"I understand the difference."*

Jared: *"But he was Dutch."*

Translator: *"She knows that. That's her point."*

Simca continued with her report:]

Simca: *"Then this 'friend' of ours, this Dutch Major appeared, and I told him this was my brother and sister. He showed some mercy and told the soldiers that these two, my brother and sister, could pass through. So I was able to hug my brother and sister."*

"My brother does not show his emotions. I didn't see him cry at my father's funeral. But when he came and hugged me he cried too. It was terrible. The other people heard that someone had come from Belgrade and suddenly all of them were walking towards the checkpoint en masse though it was not a safe thing to do."

"Once he saw so many people coming, this friend of ours, this Dutch Major, decided that maybe there would be an incident so perhaps it would be better to let the women in. So we got in. It's difficult to put in words what happened. People surrounded us asking us questions: 'What's happening?' 'Are we forgotten?' 'How can we get out?' Questions and tears and worries."

"My mother was just 15 yards away but she couldn't reach me because there was such a crowd. They looked at us as if we'd come from another planet, as if we were Gods, desperate to touch us and ask us questions. These people don't get newspapers; they don't get TV; the telephones don't work. "This Major, I was begging him to let my sister and her little children out. And he said: 'No! Only those who came in can get out.'"

KFOR METHODS OF SEARCHING

Simca: *"The procedure for getting in was astonishing. They photographed our ID documents. A woman searched me. I had to lift my arms and spread my legs and she was touching me everywhere as if she was looking for weapons. Just like in the movies. I felt bad before and I felt horrible afterwards. "First they look at the car, they look under the seats of the car, they look around and inside. They photograph the documents. Then they do this search with their hands around your body and then they do that to the next person and they tell you to stay aside while they do that to the next person. I had*

Opbouw Kosovo ten koste van Afrika en Azië

Van onze correspondent
BRUSSEL - De Europese Unie heeft deze week een miljard gulden toegezegd voor de wederopbouw van Kosovo. Maar de financiering van wegen, huizen en energievoorzieningen in Kosovo gaat ten koste van Europees geld voor ontwikkelingslanden.

20-1-44
Het Europees parlement dreigt de goedkeuring van de begroting voor 2000 te vertragen, als de Europese ministers volgende week geen gehoor geven aan de kritiek.

„Geen geld voor Kosovo is rampzalig, maar te veel ook”, zegt CDA-europarlementarier B. Pronk. Als lid van de begrotingscommissie verwacht hij uiteindelijk wel een compromis. Het geld is geen probleem, meent Pronk, als het maar niet ten koste gaat van projecten in Afrika en Azië.

Pronk vindt nergens een onderbouwing voor de hulp aan Kosovo. In de komende jaren zou het wel eens om veel meer geld kunnen gaan. De Wereldbank kreeg in juli van dit jaar al ruim twee miljard euro bijeen en deze week nog eens een miljard, inclusief Europese hulp. Pronk: „Kosovo heeft een bruto nationaal product van een miljard euro. 500 miljoen euro Europese hulp is dan wel veel geld”, vindt hij.

Handwritten text at the top of the page, mostly illegible due to blurring and bleed-through.

Handwritten notes on the left side of the page, including the number '29-1-39'.

Clinton roept in Kosovo op tot vergiffenis

PRISTINA – De Amerikaanse president Clinton is na een bezoek van enkele uren uit Kosovo vertrokken.

Clinton riep de Albanese inwoners van Kosovo op de Serviërs te vergeven. „Wij hebben de oorlog gewonnen, nu moeten jullie de vrede winnen”, aldus de president. Clintons bezoek aan Kosovo was de laatste etappe van een 10-daagse rondreis door Zuidoost Europa. Onder Clintons gesprekspartners waren de voormalige leider van de Albanese guerrillabeweging UÇK, Thaçi, de gematigde Albanese leider Rugova, de leider van de Beweging van Servisch-orthodoxe aartsbisschop Artemije.

Russische militairen zijn nog altijd niet welkom in Orahovac waar de Nederlandse Gele Ridders zijn gelegerd. Albanese inwoners hieven maandag twee wegwsperringen op, maar de blokkade ten noorden van de stad is alleen open voor Kfor-voertuigen en hulporganisaties. „Voor de Russen is de poort nog niet open”, zegt de woordvoerder van de Nederlandse militairen in Orahovac, ritmeester Bos.

Handwritten notes on the left side, below the main text.

Handwritten notes on the right side of the page, including the number '29-1-39'.

Handwritten text at the bottom of the page, mostly illegible.

Door een onzer redacteurs
AMSTERDAM, 29 NOV. „De leu-
gen regeert” in de vaderlandse
journalistiek. Dit heeft koningin
Beatrix afgelopen zaterdag gezegd
tijdens de viering van het veertigja-
rig jubileum van het Nederlands
Genootschap van Hoofdredacteu-
ren in Amsterdam.

De koningin deed deze uitspraak
in een gesprek met enkele journalis-
ten die bijdragen hadden geleverd
aan een boekje dat zij eerder die
middag in ontvangst had genomen.
Volgens Beatrix wordt de Neder-
landse journalistiek ontsierd door
„sordigheden”, „spelfouten”, „on-
zorgvuldigheden” en „eenzijdig-
heid”.

De koningin werd tijdens het ge-

Beatrix kritisch over pers

sprek vergezeld door de hoofd-
directeur van de Rijksvoorlichtings-
dienst, Eef Brouwers. Zij hekelde de
„popularisering” in de berichtge-
ving, een trend die zij weet aan toe-
nemende commercialisering.

Beatrix heeft de indruk dat som-
mige journalisten niet correct willen
berichten, zo zei zij. Desgevraagd
beaamde de koningin dat deze ont-

wikkeling in de vaderlandse pers
haar boos maakt: „Het raakt mij en
het emotioneert mij. En dat merkt u
wel.” Zij voegde daaraan toe dat zij
wel in de verleiding wordt gebracht
zich actiever te mengen in perscon-
tacten: „Maar zo is mijn positie
niet.”

P. Broertjes, hoofdredacteur van
de Volkskrant, had de koningin
even daarvoor in een toespraak ge-
vraagd om „iets meer openheid van
uw kant”. Daaraan voegde hij toe
dat de pers er niet is om de monar-
chie in stand te houden, maar om er-
over te berichten en dat verlies aan
geloofwaardigheid het grootste ge-
vaar is dat de media bedreigt.

• LEUGEN: pagina 3

'De pers is niet slechter'

Koningin Beatrix heeft zware kritiek op de pers. Wat vinden de media van de koninklijke kritiek?

Door onze redacteurs PETER DE BRUIJN en KEES VAN DER MALEN DEN HAAG, 30 NOV. De koningin heeft gelijk. En de koningin heeft ongelijk. Zeker, de media werken sneller en maken zo soms ook eerder fouten. Maar dat de leugen regeert, geen sprake van. En de kwaliteit van de media is

juist toegenomen. Hoofdredacteurs van kranten en televisiezenders reageren genuanceerd op de kritiek die koningin Beatrix afgelopen zaterdag in Amsterdam uitte tijdens een bijeenkomst van het Genootschap van Hoofdredacteurs.

In een gesprek met journalisten beklagde de koningin zich over een achteruitgang van de pers en de teloorgang van het recht op weerwoord. „De leugen regeert”, aldus Beatrix.

De algemene kritiek op de kwaliteit wordt stellig afgewezen. „Mijn eerste reactie was: wat is de

koningin op dit punt buitengewoon slecht geïnformeerd”, zegt J. de Berg, hoofdredacteur van Trouw. „Ik vind het buitengewoon zorgelijk als de koningin echt zou vinden dat de leugen regeert in de media”, constateert H. Laroes, adjunct-hoofdredacteur van het NOS-Journaal.

Laroes vindt hier een interventie van premier Kok op zijn plaats. „Als het staatshoofd dit vindt, laat premier Kok dan eens met vertegenwoordigers van de media een goed gesprek voeren. Dat kan desnoods achter gesloten deuren.” [• Vervolg MEDIA: pagina 3]

MEDIA

30.11.94 'Losse flodder' van Beatrix was geen 'koninklijke' tekst

[• Vervolg van pagina 1] Voorzitter R. Abram van de vakbond voor journalisten, de NVJ, spreekt van 'losse flodders' van de koningin. „Ik kan niets met klachten over 'de' pers. Als je uitspraken doet waarvan je weet dat ze naar buiten kunnen komen, zorg dan voor een beetje koninklijke teksten. Dit is niet bepaald een diepgaande analyse. Het zit haar kennelijk hoog”, aldus Abram.

Volgens hoofdredacteur P. Broertjes van de Volkskrant is de kwaliteit van de journalistiek de laatste twintig jaar juist sterk verbeterd en niet afgenomen, zoals de majesteit stelt. „De opleidingen voor de journalistiek zijn sterk verbeterd.” Hij betreurt het ook dat de koningin geen onderscheid maakt tussen de serieuze pers en de roddelpers.

Maar toch bestaat voor een deel van de kritiek van de koningin ook begrip. De media zijn in de afgelopen twintig jaar sneller gaan werken, wat soms ten koste gaat van de zorgvuldigheid. „Er bestaat bij de pers een tendens allerlei hypes te volgen”, erkent hoofdredacteur C. Janse van het Reformatorisch Dagblad. „Daar loopt iedereen achteraan, ook als het inhoudelijk niets voorstelt. Met de versnelling van het tempo waarin de media werken, is er soms geen tijd om hoor en wederhoor toe te passen. Ik sluit niet uit dat de incidenten-journalistiek in de laatste twintig jaar is toegenomen.”

Ook hoofdredacteur H. Tasa-laar van het RTL Nieuws, onderdeel van de commerciële televisie-zender RTL, erkent dat de toege-nomen snelheid problemen kan

opleveren. „Met name bij radio en televisie hebben we tegenwoordig de mogelijkheid om heel snel ter plekke te zijn, als er iets groots gebeurt. Dan kun je wel registreren wat er gebeurt, maar je kan vaak niet vaststellen of de berichtgeving precies klopt. Dat is wel een ge-vaar.”

Maar de hoofdredacteurs be-strijden dat zij zich door commer-ciële belangen laten leiden bij het maken van journalistieke keuzes. Taselaar van het RTL Nieuws: „Uiteindelijk geven mensen een

'Pers heeft een tendens om allerlei hypes te volgen'

medium uit om daar geld mee te verdienen. Dat geldt ook voor ons nieuws en heeft voor kranten altijd gegolden. Dat hoeft helemaal niet ten koste te gaan van de kwaliteit.”

Hoofdredacteur Broertjes van de Volkskrant erkent wel dat de concurrentie tussen dagbladen sterk is toegenomen. „Maar dat betekent niet dat de grens tussen journalistieke en commerciële af-wegingen wordt overschreden. Daar is bij de serieuze kranten geen sprake van.” Met de hardere strijd tussen de dagbladen, wordt wel het gevaar van hypes groter. „De koningin is natuurlijk zelf met enige regelmaat het onderwerp van een hype. Ik kan er wel begrip voor opbrengen dat de koningin zich daarover beklagt”, zegt

Broertjes.

Hoofdredacteur F. Jensma van NRC Handelsblad kan zich „eer-lijk gezegd weinig voorstellen” bij de kritiek van de koningin dat de kwaliteit van de pers is afgenomen. „Daarvoor vind ik haar opmerkin-gen te summier. Ik zou er voor-beelden bij moeten weten. Maar in zijn algemeenheid gaat de kritiek mij nogal ver.”

Jensma legt het verwijt naast zich neer dat de pers onvoldoende wederhoor toepast: „Ik ben bij NRC Handelsblad opgevoed in een traditie dat je altijd een weer-woord moet vragen. Maar mis-schien doelt de koningin op een ander soort weerwoord. Het recht dat als je het ergens niet mee eens bent je afhankelijk van je positie ruimte kunt claimen in de krant. Ja, die tijden zijn inderdaad voor-bij.”

Hoofdredacteur J. de Berg van Trouw spreekt van „een onjuiste en buitengewoon generaliseren-de” uitspraak. „Alle kranten ma-ken fouten, maar niet in die mate die de koningin suggereert.” Zijn krant vindt de uitlatingen overi-gens geen kwestie: „De koningin is een criticus met wie je geen ge-sprek kunt voeren, dus moet je aan haar uitlatingen ook niet te veel aandacht besteden.”

E. Brouwers, hoofd-directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst, verklaart dat de koningin verkeerd is begrepen, waar het gaat om de uitspraak 'de leugen regeert'. „Daarmee heeft zij bedoeld op een specifieke zaak. De koningin be-doelde daarmee uitdrukkelijk niet de gehele journalistiek”, zo zei Brouwers vanochtend.

Verbijstering over geweld in Kosovo

PRIŠTINA, 30 NOV. De vredesmacht KFOR heeft met afgrijzen gereageerd op een lynchpartij in Priština, gisteren na middernacht. Daarbij werd een bejaarde Serviër vermoord en werden twee vrouwen zwaar mishandeld, terwijl een menigte Kosovaren toekeek.

Het geweld vormde een macaber sluitstuk van 'Vlaggendag', waarop de Kosovo-Albanezen de opstand tegen de Turken in de 15de eeuw en de uitroeping van de Albanese onafhankelijkheid in 1912 herdenken. Ze deden dat zondag met een luidruchtig straatfeest. Na middernacht liep een auto van een 62-jarige Serviër, zijn vrouw en zijn schoonmoeder in het centrum van Priština vast in de menigte. Een groep Kosovaren slurde de drie uit de auto, mishandelde hen ernstig en stak de auto in brand. Honderden mensen keken toe zonder in te grijpen. Een menigte van tweeduizend Albanezen hinderde soldaten van de vredesmacht KFOR, die de Serviërs wilden ontzetten. De Servische man werd uiteindelijk doodgeschoten. De twee vrouwen werden ernstig gewond; beiden liepen een schedelbasisfractuur en hersenletsel op.

KFOR-commandant Klaus Reinhardt zei gisteren „met afgrijzen” vervuld te zijn over het inci-

dent, temeer omdat zoveel mensen toekeken zonder in te grijpen en omdat nog niemand gehoor heeft gegeven aan de KFOR-oproep, zich als getuige te melden. „Dit illustreert een principeel gebrek aan menselijkheid bij de mensen op straat en een hoge mate van intolerantie aan de kant van de aanvallers en toeschouwers”, aldus de Duitse bevelhebber van de vredesmacht. De chef van het VN-bestuur UNMIK, Bernard Kouchner, sprak van „een laffe aanval op onschuldige burgers”.

Dat zich geen getuigen melden wijten waarnemers aan de onder Albanezen diepgewortelde „cultuur van stilte” die zich doet gelden als het gaat om medewerking met het openbaar gezag. Een lid van de VN-politie zei: „De politie hier is zo succesvol als de samenleving haar toestaat. En op dit moment mogen we niet erg succesvol zijn.” Leaders van de Albanese gemeenschap zeiden dat de traditionele cultuur van wantrouwen onder Albanezen tegen elk gezag tijdens de Servische repressie nog krachtiger is geworden. Bovendien is sprake van druk op de Albanezen om buitenlanders geen deel te laten hebben aan zaken die geacht worden alleen Albanezen aan te gaan. (Reuters, AP, AFP)

6-12-99

Moorden in Kosovo gaat door ondanks komst Kfor

(Van onze redactie buitenland)

AMSTERDAM - De cyclus van geweld in Kosovo is niet gestopt bij het binnentrekken van de strijdmacht Kfor. Ook nadien is het moorden doorgegaan, zij het op kleinere schaal. Daarbij zijn de verhoudingen omgekeerd: waren de etnische Albanezen eerst slachtoffers, nu zijn zij de daders. Dat staat in een rapport dat vandaag is gepubliceerd door de OVSE.

"Bewijzen van recente schendingen van mensenrechten in Kosovo duiden erop dat de kringloop van etnisch geweld niet is doorbroken," schrijft het hoofd van de OSVE-missie in Kosovo, de Nederlander Daan Everts, in een inleiding bij het rapport, dat twee delen omvat.

In het eerste deel worden de etnische zuiveringen beschreven die vóór het ingrijpen van de Navo werden bedreven door het Joegoslavische leger en Servische politietroepen tegen etnische Albanezen.

Het tweede deel behandelt het geweld dat vervolgens tegen Servische inwoners van Kosovo en zigeuners werd ontzetend door op wraak beluste Albanezen. Duidelijk wordt dat de aanwezigheid van een omvangrijke Navo-strijdmacht deze wraakacties niet kan verhinderen.

Toch waakt Everts er tegen be-

de periode ontbreekt een schatting van het aantal slachtoffers.

Opvallend is dat het rapport toegeeft dat het geweld tegen de etnische Albanezen door Servische troepen toenam na het begin van de luchtacties van de Navo tegen Servië. Van Navo-zijde is altijd ontkend dat het ingrijpen dit bij-effect heeft gehad.

Het 'Leitmotiv van het tweede deel van het rapport is wraak', aldus Everts. Uit het rapport blijkt dat veel van de wreedheden die jegens Serviërs en zigeuners zijn begaan ná het binnentrekken van Kfor, op conto moeten worden geschreven van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK.

"Het lijkt misschien dat de situatie nu voor Serviërs en zigeuners even slecht is als voorheen voor Albanezen. Maar in elk geval is het geen bewuste politiek meer," aldus Kouchner.

de perioden te vergelijken. Datzelfde doet de VN-vertegenwoordiger in de provincie, de Franse oud-minister Bernard Kouchner. "Door de omvang alleen al en de betrokkenheid van de (Joegoslavische) staat is het geweld uit de eerste periode niet te vergelijken met dat uit de tweede," schrijft Everts.

Volgens het eerste deel van het rapport zijn in de 'Servische periode' naar schatting tienduizend mensen om het leven gekomen. Met betrekking tot de twee-

HOOFDREDACTIONEEL COMMENTAAR

20-11-99

HEEREN
NEDERLAND

A

De zelfkritiek van de Verenigde Naties detoneert bij de oorverdovende stilte van de Navo, die nogal wat uit te leggen heeft over de motivering om het optreden van de Serviërs in Kosovo met maandenlange bombardementen op Joegoslavië te lijf te gaan. Nu de geruchten steeds sterker worden dat het aantal slachtoffers van Servische moordpartijen in Kosovo sterk overdreven zijn, zou de Navo zich kunnen spiegelen aan de zelfkritiek van de Verenigde Naties.

Peace inforcement: vrede forceren. De middelen daartoe zijn op dit moment in handen van twee zeer verschillende organisaties, de een onder zware dominantie van de Verenigde Staten en met de hete adem van de wapenindustrie in de nek, de ander een wereldplatform ter bevordering van vrede en vriendschap tussen de naties met tot nog toe geringe mogelijkheden om actief in te grijpen in de brandhaarden van de wereld. En dan is er in Europa nog de CVSE, die tot nog toe bitter weinig in staat is gebleken in de Europese conflicten een rol van betekenis te spelen. Dat is en blijft een wankele situatie, die – om eens iets te noemen – de burgers van Tsjetsjenië weinig vertrouwen zal inboezemen. Is een topeverleg tussen Navo en Verenigde Naties echt te veel gevraagd?

Willem van der Meiden

"Ze zitten in een getto, dat ga ik niet bestrijden. (...) Hun bewegingsvrijheid is beperkt, tot er weer een normale situatie is ontstaan."

Luitenant-kolonel Tony van Loon, commandant van de Nederlandse artillerie-eenheid de Gele Rijders in Orahovac, geciteerd in Trouw van 11 november 1999.

Per adres
Slaterkade 20
1058 HE Amsterdam

Telefoon
020 6151122

Fax
020 615 1120

Amsterdam, 2 december 1999,

Beste vrouwen,

Het is ongelooflijk te moeten constateren, dat op de drempel van de 21ste eeuw Nederlandse militairen mensen in een getto feitelijk gevangen houden en als gijzelaars gebruiken. Een steeds grotere stroom beschuldigingen tegen de Nederlandse militairen, de Gele Rijders, dwingt ons tot actie over te gaan. Een vredesmissie kan niet bedoeld zijn om mensen gevangen te houden en te beroven van hun eerste levensbehoeften. Het argument van de commandant van de Gele Rijders, dat er mogelijk oorlogsmisdadigers onder deze mensen zitten, houdt geen stand. Waarom mogen de kinderen het getto dan niet verlaten? Worden zij verdacht van oorlogsmisdaden? Of worden zij als gijzelaars gebruikt tegen hun eigen ouders en familieleden?

Het gedrag van de Gele Rijders is een schending van de mensenrechten en in strijd met zowel het Nederlandse als het internationale recht. Daarnaast is hun gedrag in strijd met resolutie 1244 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Hun taak bestaat uit het zorgen voor een openbare orde en veiligheid voor alle bevolkingsgroepen in Orahovac. Het lijkt er echter op, dat zij zich keren tegen de niet-Albanese bevolking en de etnische Albanezen geen strobreed in de weg leggen als zij mensen verjagen en huizen platbranden.

Vrouwen uit Orahovac hebben een comité gevormd, the Woman's Humanitarian Committee, om aandacht voor hun situatie te vragen en internationale steun te zoeken. De ondertekenaars van deze brief hebben het initiatief genomen een Steuncomité Vrouwen Orahovac te vormen, dat deze vrouwen gaat steunen en aandacht gaat vragen voor de rol van de Nederlandse militairen. Wij hebben twee duidelijke eisen geformuleerd:

1. Een onafhankelijk onderzoek naar de rol van de Nederlandse militairen in Orahovac, liefst in de vorm van een parlementaire enquête.
2. Hulp van de Nederlandse regering aan de niet-Albanese bewoners van het getto in Orahovac en aan de vluchtelingen die Orahovac ontvlucht zijn.

Wij vragen u zich aan te sluiten bij het Steuncomité Vrouwen Orahovac en de bijgaande verklaring te ondertekenen. Op de bijgaande kaart kunt u ook een informatiemap over de situatie in Orahovac aanvragen of adressen van andere mensen opgeven die de informatie zouden willen ontvangen.

Steun de vrouwen in Orahovac in hun strijd voor een veilige woonomgeving. Het getto moet open.

Met vriendelijke groet,

Initiatiefneemsters
steuncomité VROUWEN ORAHOVAC

Nena Andjelkovic
Anna da Matta
Ruza Despotovic
Celine van der Hoek
Monica van Dam
Tanja Magnée

E/SEVIER 4-12-99

ABE DE VRIES in Belgrado

Het schieten op de Balkan begon negen jaar geleden en is nog niet gestopt. Elke maand worden in Kosovo dertig mensen vermoord, de meeste wegens etniciteit: evenveel als in de maanden voor het NAVO-ingrijpen, alleen dit keer zijn het vooral Serviërs en zigeuners die worden omgebracht. Met uitzondering van Slovenië, gaat geen van de ex-Joegoslavische republieken welvarender dan voor de oorlogen het nieuwe millennium in. Ondanks de miljarden die Europa en Amerika naar de Balkan brengen is het armoe troef, overal. De vraag is zelfs of Zuidoost-Europa veiliger en democratischer is geworden. Het moorden in Bosnië-Herzegovina is gestopt, maar kan die republiek in de huidige vorm voortbestaan? Hetzelfde geldt voor Kosovo. De provincie die formeel tot Servië behoort wordt in de toekomst een bron van instabiliteit voor de hele regio.

KOSOVO

Kosovo, het tweede protectoraat van het Westen op de Balkan naast Bosnië, was nooit een Joegoslavische republiek maar een autonome provincie van Servië. Sinds juni voeren de militaire bezettingsmacht KFor (Kosovo Force) en het VN-bestuur een non-beleid dat op termijn de onafhankelijkheid van de provincie tot gevolg heeft. Niet-Albanese minderheden

worden door moord en terreur verdreven. Honderdduizenden Albanese uit Albanië zijn illegaal het land binnengekomen en de civiele infrastructuur wordt in hoog tempo weer opgezet, zonder dat bemoeienis van Servië is toegestaan.

Zolang Milosevic heerst, kan de VN-veiligheidsraad de protesten uit Belgrado naast zich neerleggen. Als de Servische democratische oppositie eenmaal regeert, zal het moeilijker zijn de formeel toegekende soevereiniteit van Joegoslavië over Kosovo te negeren. Naar de letter biedt VN-resolutie 1244 alleen ruimte voor een onafhankelijk Kosovo als de Joegoslavische federatie ophoudt te bestaan. Dus pas als Montenegro zich afscheidt, verliest Servië Kosovo definitief.